

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 36 ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม พ.ศ.2560

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภรตชัย พรธวัชชกร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณวัฒน์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักรี สัตยานุรักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญจรัชต์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.คาราวรัตน์ เมตตาริภานนท์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เขียมศรีพงษ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนวงศ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี

รองศาสตราจารย์พิทักษ์ น้อยวงศ์คง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูแว่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์ริน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์านนท์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรชนานนท์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ คำคง

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมสานต์ โชติชาครพันธ์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมพ์สิทธิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mr.Paul Dulfer

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นางฉวีวรรณ อรรถศรีชูสูง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

จิรารัตน์ ภูสิทธิ์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท

ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท

ราย 2 ปี 480 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2560

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 5 ประจำปี 2560 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านเหล่านี้ได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็น อย่างดี กองบรรณาธิการ ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 17 เรื่อง ได้แก่ (1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทาง การบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนสาธิต (2) พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม (3) ดัชนีคออร์เคสตรา (4) การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (5) โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุ เพศหญิง (6) การพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถ ในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียน (7) ระเบียบบพชิตวิศิษฏศิลป์ (8) องค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน (9) การประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (10) พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่าง ศิลปะ (11) ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การส่งเสริม การขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาด (12) การพัฒนาแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน (13) ความคาดหวัง ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ (14) เซลล์ (15) การศึกษาความต้องการบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 (16) พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) และ (17) ผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับสำหรับบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทวิจารณ์หนังสือ ทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีต้อนรับ เปิดกว้าง และพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลา ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียน จากทำวารสารแต่ละฉบับ ส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการโดยไว หัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอที่เกี่ยวข้อง กับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ กองบรรณาธิการยินดี และพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิด การเปิดกว้างด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสารและ เพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการ ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำ
เพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่ง
เน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการศึกษาการอยู่เสมอ
และต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรลภัสสรชกร
บรรณาธิการ

สารบัญ

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต กัลยาณี ทยเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	1
พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคาม จุฑามาศ คชโคตร, ศิรณีย์ อินทรหนองไผ่	12
ตบ่นกออร์เคสตรา ณรงค์วิชัย วรมิตรไมตรี	21
การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ดิฐา แสงวัฒนะชัย, อัมภา บั้วระภา, เมทินี โคตรดี	34
โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว ในผู้สูงอายุเพศหญิง สาธิต สีเสนชอุย, ชัยรัตน์ ชูสกุล	44
การพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปัทมา นาถมเงิน, ทศน์ศิริรินทร์ สว่างบุญ, กุลภัสสร ศิริพรรณ	54
ระบำบพุชิตวิศิษฏศิลป์ : นาฏยประดิษฐ์เพื่อเทอดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ	63
องค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พจมาน พิเดช, บุญชม ศรีสะอาด	69
การประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ พิทยาภรณ์ บรรณาลัย, ญาณภัทร สีหะมงคล	85
พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลป์ : กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และรหัสหมาย ในพิธีกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมคนศิลป์ เมตตา ศิริสุข	95
ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาด ของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พีรธัญญ์ อุดมผล, นริศรา สัจจงพงษ์, อรวรรณ วรานันตกุล	110
การพัฒนาแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 วงเดือน หาญณรงค์, อรุณ ชรีสะอาด	122
ความคาดหวังทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ภาคใต้ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, นกุล ชื่นพัก	133

เขล้ง : ดนตรีชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก <i>วิชชพงศ์ วรรณศาสตร์กุล</i>	142
การศึกษาความต้องการบัณฑิตสาขาสารสนเทศศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 <i>วิลาวัลย์ พรพัชรพงศ์</i>	151
พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) : การศึกษากลวิธีทางภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ <i>สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์</i>	162
ผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 <i>สุทธิพงศ์ ภูเก้าแก้ว, ดวงไกร ทวีสุข</i>	175

Contents

A Study of State, Problems and Guidelines for Development of Personnel Management in Demonstration School. <i>Kanlayanee Thobtherb, Jatuporn Pengchai, Chaiyuth Sirisuthi</i>	1
Workplace Accidental Preventing Behavior of Factory Workers in Mahasarakham Province <i>Juthamas Kochakot, Siranee Intaranongpai</i>	12
Tub Nok Orchestra <i>Narongruch Woramitmaitree</i>	21
The Project to Construct a Cultural Heritage Map with Participation from the Community of Nong Khu Khad Sub-District, Borabue District, Maha Sarakham <i>Dita Sangvatanachai, Umpa Buarapa, Mathinee Khotdee</i>	34
Effect of 30 Minutes Exercise Programs on Health – Related Physical Fitness and Balance for Female Elderly. <i>Satit Seesensui, Chairat Choosakul</i>	44
The Development of A Situation Test for Measure Ability of Adversity Quotient (AQ) of Grade 4 Students <i>Pattama Natamngern, Tatsirin Sawangboon, Kulpatsorn Siripun</i>	54
Nop Buchit Wisit Silapin Dance : The Creative Drama in honour of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn <i>Pattamawadee Chansuwan</i>	63
Factors of Inquisitive for Learning of High school Students in Upper-Northeast of Thailand <i>Potchamarn Pidech, Boonchom Srisa-ard</i>	69
The Evaluation of the Teacher Development Project Using Coaching and Mentoring Process in Kalasin Province <i>Pittayaporn Bunnalai, Yannapat Seehamongkon</i>	85
Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans: Process of creating a sacred space and decoding definition in rituals for making social network of arts people. <i>Mateta Sirisuk</i>	95
Relationships between Sales Promotion Strategies and Marketing Performance of Car Dealer Businesses in Northeast Thailand <i>Pheethanat Udomphon, Narissara Sujchaphong, Orawan Waranantakul</i>	110
The Development of Critical Thinking Test and a Construction of Life Skill Scale For Grade 6 Students On The Office of Udonthani Primary Education Service Area 2. <i>Wongduan Hannarong, Oranuch Sisa-at</i>	122

Desirable Skills Expectation of Entrepreneurs in Southern Area <i>Woraluck Lalitsasivimol, Nukool Chinfuk</i>	133
Kleang : The musical instrument of Tribal Hmong at Bann Huaysainue, Nakhonthai District, Phisanulok Province. <i>Vitchupong Worasatkul</i>	142
Need Assessment for Information Science Graduate Student in 21 st Century <i>Wilawan Phornphatcharaphong</i>	151
The Royal Speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the Occasion of the New Year (BE 2494-2559) : The Study on Linguistic Strategies in Pragmatics Aspect <i>Sittitam Ongwuttiwat</i>	162
The Effects of Mae Mai Muay Thai and Look Mai Muay Thai Training Program on Physical Fitness of Level Two Students <i>Duaggrai Tawesuk, Suthipongse Phukaokaew</i>	175

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต

A Study of State, Problems and Guidelines for Development of Personnel Management in Demonstration School.

กัลยาณี ทบเทิบ¹, จตุพร เพ็งชัย², ชัยยุทธ ศิริสุทธิ³

Kanlayanee Thobtherb¹, Jatuporn Pengchai², Chaiyuth Sirisuthi³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่บุคลากรในสังกัดโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 217 คน จากโรงเรียนสาธิต 6 แห่ง ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล และด้านการพ้นจากงาน ($\bar{X} = 3.88, 3.87$ และ 3.84 ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ด้านการสรรหาบุคคล และด้านการพ้นจากงาน ($\bar{X} = 3.99, 3.98$ และ 3.95 ตามลำดับ)

2. ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา (PNIModified = 0.0595), ลำดับที่ 2 ด้านการพ้นจากงาน (PNIModified = 0.0298), ลำดับที่ 3 ด้านการสรรหาบุคคล (PNIModified = 0.0297) และลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนกำลังคน (PNIModified = 0.0132)

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University.

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University.

³ Assistant Professor Faculty of Education, Mahasarakham University.

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์ โดยการหาค่า PNI พบว่า ควรประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ด้านการพ้นจากงาน ด้านการสรรหาบุคคล และด้านการวางแผนกำลังคน

คำสำคัญ: การศึกษาสภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์, แนวทางการบริหารงานบุคคล

Abstract

The research was aimed to study current state desirable conditions and guidelines for development of personnel management in demonstration school. The research sample is personnel in demonstration high school under state of university there were 217 persons from 6 demonstration high schools, acquired by stratified random sampling. Rating scale questionnaire was used as a methodology for data collection. Collected data was analyzed by calculating percentage, average, standard deviation.

The findings were :

1. The results study of opinion current state of personnel management in demonstration school four aspects was given as "High" in overall and each aspect. In descending order from the highest to lowest include workforce planning, recruiting person, resignation ($\bar{X} = 3.88, 3.87, 3.84$) and the results study of opinion desirable conditions of personnel management in demonstration school four aspects was given as "High" in overall and each aspect. In descending order from the highest to lowest include maintenance and development, recruiting person, resignation ($\bar{X} = 3.99, 3.98$ และ 3.95).

2. Analysis results of priority needs index modified of current state desirable conditions of personnel management of administrator, leadership of content and teacher of demonstration school from the highest to lowest include maintenance and development (PNIModified = 0.0595), resignation (PNIModified = 0.0298), recruiting person (PNIModified = 0.0297), workforce planning (PNIModified = 0.0132).

3. The results study of guidelines for development of personnel management in demonstration school under chancellor office and demonstration school under faculty of education by priority needs index modified include four aspects was maintenance and development, resignation, recruiting person and workforce planning.

Keywords : A Study of State, Problems And Guidelines, Development of Personnel Management

บทนำ

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา และดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อีกระยะภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักทฤษฎีการบริหารงานบุคคลและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น ในแต่ละองค์กรจึงหันมาให้ความสำคัญในการบริหารบุคลากรในองค์กรเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นถ้าหากบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ก็น่าจะมั่นใจได้ว่าจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 51)

การบริหารงานในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมากขึ้นน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความจำเป็นเบื้องต้นก็คือการบริหาร “คน” ในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนก็คือ การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงาน เมื่อได้คนมาแล้วก็จำเป็นจะต้องหาทางให้เขาอยู่กับเราด้วยความเต็มใจ และมีความหวังที่จะยึดถืออาชีพนั้น เป็นงานถาวรตลอดไปเพราะเมื่อบุคคลเต็มใจมีความคาดหวังในงานที่เขากระทำแล้วเขาจะพยายามตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ด้วยความคิดริเริ่มที่จะช่วยให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า (เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. 2542 : 21)

โรงเรียนสาธิตของสถาบัน อุดมศึกษาแต่ละแห่งได้รับความนิยมนอกจากสังคมเนื่องจากสังคมมีความเชื่อว่าการนำทฤษฎี และผลการวิจัยของนักวิชาการทางด้านการศึกษาไปปฏิบัติจริง สร้างผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ตามนโยบาย การศึกษาแห่งชาติ อันได้แก่ผู้นำมีความรู้ รัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เร่งรัดดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล และสานต่องานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว คือ ย้ำการพัฒนาคน เป็นโจทย์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และยกระดับพัฒนาประเทศ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง. 11 กรกฎาคม 2556 : ออนไลน์)

ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองนักเรียนจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้ามาทำการศึกษาที่โรงเรียนสาธิต ทำให้เกิดการแข่งขัน ที่จะเข้าศึกษาในระดับโรงเรียนสาธิตซึ่งมีที่นั่งสำรอง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ปกครอง ที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาในโรงเรียน กอปรกับ สังคมที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และงบประมาณอันเนื่องมาจากรัฐบาล ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษา การบริหารงานได้ด้วยตนเอง จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษา บางแห่งปรับเปลี่ยนสังกัดของโรงเรียนสาธิต จากเดิมขึ้นกับคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ มาสังกัดอยู่ในสำนักงานอธิการบดี เพื่อจัดการเรื่องงบประมาณ การศึกษาของนักเรียน และครูในโรงเรียนสาธิต ทำให้ระบบการบริหารงานบุคลากร ในโรงเรียนปรับเปลี่ยนตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาต้องการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อพัฒนาสถาบันของตนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

โรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์เป็นโรงเรียนที่มีภาระงานแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นตามโครงสร้างการบริหารงาน ระเบียบการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการสังกัดของแต่ละสาธิต ซึ่งบุคลากรแต่ละแห่งก็มีหลากหลายตำแหน่ง เช่น ข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และครูอัตราจ้าง ถึงแม้ว่าจะอยู่ภายใต้รั้วของมหาวิทยาลัยก็ตาม ก็ยังคงพบปัญหาด้านการบริหารบุคลากร เนื่องจากบุคลากรที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ประการแรกเป็นปัญหาด้านบุคคลเอง ที่ต้องการความมั่นคงในการทำงาน จึงมีการเปลี่ยนงานทำให้เกิดการลาออก ประการที่สอง

สืบเนื่องจากประการแรกที่โรงเรียนต้องรับบุคลากรใหม่เข้ามา ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ ประกอบกับอายุงานที่รับเข้ามาช่วงอายุจะอยู่ระหว่าง 20 – 28 ปี ซึ่งเป็นยุคเจนเนอเรชันเอ็กซ์ เก่งไอที แต่มีความรับผิดชอบน้อยขาดความอดทน ต้องการหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประการที่สาม ด้านระเบียบการบริหารงานบุคคลโรงเรียนสาธิตใช้ระเบียบการบริหารงานบุคคลร่วมกับมหาวิทยาลัยซึ่งเกณฑ์การรับไม่สอดคล้องกับการรับบุคลากรของโรงเรียนสาธิตไม่ว่าจะเป็นวุฒิการศึกษา ซึ่งระดับมหาวิทยาลัยจะต้องจบระดับปริญญาโทขึ้นไป แต่ในทางกลับกันโรงเรียนสาธิตจะรับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป เนื่องจากการจัดสรรอัตราค่าจ้างที่ได้รับเป็นปริญญาตรี ทำให้ระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่คล่องตัวในการบริหารงาน ประการที่สี่ด้านสวัสดิการ ด้านเงินเดือน การบรรจุพนักงานวิชาการ และพนักงานสายสนับสนุน ได้รับเงินเดือนน้อยกว่าข้าราชการ รวมไปถึงการได้รับสวัสดิการข้าราชการได้รับทั้งครอบครัว แต่สวัสดิการของพนักงานได้รับเพียงตัวบุคคลเท่านั้น (อรุณ แก้วมัน 17 เมษายน 2557 : สัมภาษณ์)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนสาธิต เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการวางแผนและเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคล โรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา และด้านการพ้นจากงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสังกัดโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 1,881 คน จากโรงเรียนสาธิต 27 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัดโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 217 คน จากโรงเรียนสาธิต 6 แห่ง ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 แนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา และด้านการพ้นจากงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสังกัดโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 1,881 คน จากโรงเรียนสาธิต 27 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัด โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 217 คน จากโรงเรียนสาธิต 6 แห่ง ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนสาธิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ตำแหน่ง และหน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู ในโรงเรียนสาธิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา และด้านการพ้นจากงาน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท มีเกณฑ์การให้ค่าน้ำหนัก ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 40-43)

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบ และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่มีความสมบูรณ์ไปทำการวิเคราะห์ นำแบบสอบถามลงรหัส ตรวจและให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายชื่อ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการคำนวณร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา และด้านการพ้นจากงาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 121)

4.51 – 5.00 มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 มีสภาพปัจจุบัน /สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต

1. ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการหาค่า PNI ที่อยู่ในระดับสูง ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิต จำนวน 6 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือแบบสัมภาษณ์

2.1 ประเภทของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับขั้นตอนนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งใช้คำถามประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และนำไปสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิต จำนวน 6 โรงเรียน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา และด้านการพ้นจากงาน ให้ผู้เชี่ยวชาญตามระยะที่ 1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) ปรากฏว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00

3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาจัดกลุ่มคำ (Phase) ที่เป็นประเด็นเดียวกัน ทบทวนกลุ่มคำทั้งหมดที่จัดกลุ่มไว้

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มเนื้อหาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และนำมาสรุปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตและเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต

1.1 ผลการศึกษาคำความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครู ผู้สอน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต จากผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล และด้านการพ้นจากงาน ($\bar{X} = 3.88, 3.87$ และ 3.84 ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ด้านการสรรหาบุคคล และด้านการพ้นจากงาน ($\bar{X} = 3.99, 3.98$ และ 3.95 ตามลำดับ)

1.2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต

ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต พบว่า ลำดับค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต จัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา (PNI-Modified = 0.0595), ลำดับที่ 2 ด้านการพ้นจากงาน (PNIModified = 0.0298), ลำดับที่ 3 ด้านการ

สรรหาบุคคล (PNIModified = 0.0297) และลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนกำลังคน (PNIModified = 0.0132)

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์ ได้แนวทางประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนกำลังคน ระยะเวลาการจัดหาอัตรากำลังให้เป็นไปตามแผนควรมีการจัดทำแผนระยะยาว เพื่อเตรียมการดำเนินงานในแต่ละปี มีการพิจารณาถึงความต้องการใช้บุคลากรทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่จัดไว้โดยการพิจารณาจากสถิติการเข้า การลาออกของบุคลากร มีวิธีการกำหนดภาระงานแต่ละตำแหน่งและระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อความชัดเจน โดยการประชุมชี้แจงและนิเทศผลการทำงาน

2.2 ด้านการสรรหาบุคคลมีการตรวจสอบภูมิหลัง หรือการสอบประวัติเกี่ยวกับความประพฤติและประสบการณ์ในการทำงานโดยการตรวจสอบจากสถานที่ทำงานเดิม ประวัติการศึกษา หรือสถานศึกษาที่จบ มีการใช้วิธีการหรือหาเครื่องมือในการคัดเลือกบุคลากรให้มีคุณภาพ โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญในการสรรหาแต่ละด้านร่วมสัมภาษณ์ มีการแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานให้ผู้ถูกประเมินทราบหลังจากมีการประเมินเสร็จเรียบร้อยแล้วโดยแจ้งเป็นรายคนเพื่อลดการเปรียบเทียบคะแนน และผู้ปฏิบัติงานไม่เสียกำลังใจ

2.3 ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าตอบแทน โดยการประชุมชี้แจงและขอรับทราบข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณา และการปรับอัตราเงินเดือนให้สอดคล้องกับวุฒิและค่าครองชีพ ให้อยู่ในเกณฑ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และเท่าเทียมกัน การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้กับบุคลากร มีการตรวจนับอายุงานเพื่อเสนอขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ

2.4 ด้านการพ้นจากงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจระเบียบวินัย และการรักษาวินัย เพื่อป้องกันการการเข้าใจคาดเคลื่อน มีการจัดทำกรอบนโยบาย เพื่อใช้กำกับดูแลความประพฤติของบุคลากร และมีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อบุคลากรกระทำผิดวินัย โดยการพิจารณาจากการกล่าวตักเตือน หากมีการกระทำผิดซ้ำให้ทำหนังสือแจ้งเพื่อรับทราบ ลดจำนวนการให้บุคลากรพ้นจากงานเนื่องจากสาเหตุการกระทำผิดวินัย

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาศภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ทั้ง 4 ด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการบริหารจัดการงานด้านการวางแผนกำลังคนอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย เทพขจร (2551 : 82) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความฉลาดทางอารมณ์ ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อพิจารณารายด้าน คือ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านสุข ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมการบริหารงานบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านวินัยและการรักษาวินัยด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และด้านการ

วางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งมีพฤติกรรมการบริหารอยู่ในระดับมาก ความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง สอดคล้องกับวทัญญู ศิริจรรยา (2551:86) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูโดยรวมอยู่มในระดับมาก เรียงลำดับ คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการพ้นจากตำแหน่ง ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับ คือ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการพ้นจากงาน

ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูแตกต่างกัน ตามตำแหน่งและระดับช่วงชั้นที่เปิดสอน ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

1.2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ลำดับที่ 2 ด้านการพ้นจากงาน ลำดับที่ 3 ด้านการสรรหาบุคคลและลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนกำลังคน เนื่องจากโรงเรียนพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เพียงพอเพียงพอในการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ สุรัชย์ ธรรมมา (2550 : 72-75) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเพื่อ เปรียบเทียบสภาพการบริหารบุคคล และเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานบุคคล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ แตกต่างกัน ปัญหาการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานบุคคลทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับน้อย การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดกลางของผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลโดยรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรียา สว่างบุญ (2550:132) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานบุคคล ผลการวิเคราะห์จำแนกตามสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลแตกต่างกัน โดยสถานศึกษาขนาดเล็กปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลแตกต่างจากสถานศึกษาสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 เรียงข้อที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ควรจัดการอบรมในสถานศึกษาให้บุคลากรมีความ

รู้ ความเข้าใจ และสามารถยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น ควรจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ควรดำเนินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานบุคคล พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบมีปัญหาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคคล คือควรจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรครูให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี และโรงเรียนสาธิตที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนกำลังคน 2) ด้านการสรรหาบุคคล 3) ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา 4) ด้านการพ้นจากงาน จากการหาค่า PNI โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ลำดับที่ 2 ด้านการสรรหาบุคคล ลำดับที่ 3 ด้านการพ้นจากงาน และลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนกำลังคน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องและเป็นการบริหารตัวเองเป็นหลัก ซึ่งสังกัดที่โรงเรียนสาธิตสังกัดเป็นการส่งเสริมในภาพรวมการบริหารส่วนใหญ่จะเป็นการบริหารแบบพึ่งตัวเอง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยใหระบบและวิธีปฏิบัติงานมีความเหมาะสม มีการติดต่อประสานงานที่ถูกต้องรวดเร็ว ลดระยะเวลาของการเรียนรู้งาน ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ช่วยกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การ

งาน มีโอกาสได้รับความรู้ ความคิดใหม่ๆ เป็นคนทันสมัยต่อความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ วัฏญญู ศิริจรยา (2551 : 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่มระดับมาก เรียงลำดับ คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการพ้นจากตำแหน่ง ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับ คือ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการพ้นจากงาน ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตำแหน่งและระดับช่วงชั้นที่เปิดสอน ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นฤป สีบวงษา (2552 : 78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาด มีความคิดเห็นในด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการและด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก การบริหารงานบุคคลด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง อยู่มระดับปานกลาง ส่วนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนขนาดกลางและขนาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบการ

บริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคล ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครูตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบดังนี้ สมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน และการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัย สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการดำเนินการเพื่อการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตต่อไป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

และครู โรงเรียนสาธิต โดยภาพรวมมีแตกต่างกัน ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดอันดับความสำคัญของความจำเป็นเร่งด่วนในการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนสาธิต และดำเนินการร่วมกันอย่างเพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

1.3 จากการหาค่า Priority Needs Index (PNI Modified) สูงสุด เพื่อหาแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ที่ได้เห็นควรให้นำค่าที่ได้มาทำการพิจารณาในการบริหารงานเป็นอันดับต้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาการจัดหาอัตรากำลังว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพิจารณาถึงความต้องการใช้บุคลากรทั้งในปัจจุบันและในอนาคตว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบภูมิหลัง หรือการสอบประวัติเกี่ยวกับความประพฤติและประสบการณ์

2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีการหรือการหาเครื่องมือที่มีคุณภาพในการคัดเลือก

2.5 ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อบุคลากรกระทำผิดวินัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์จตุพร เฟื่องชัย ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกียรติก้อง เขียวยิ่ง. (2542). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 1 ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- จันทร์เพ็ญ สว่างศรี. (2551). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลตามทัศนะของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังกวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จาดรนต์ ฉายแสง. (2556). *แจ้งนโยบาย 4 ภาค เพื่อฝึกพลึงยกระดับการศึกษา*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.webkroo.com/index.php?topic=1876.0>. [สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2556].
- ฉัตรชัย เทพขจร. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นฤป สีบวงษา. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วาทัญญู ศิริจรรยา. (2551). *สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สุริยา สว่างบุญ. (2550). *ปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 – 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรัชย์ ธรรมมา. (2550). *สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานโรงงาน อุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคาม

Workplace Accidental Preventing Behavior of Factory Workers in Mahasarakham Province

จตุหามาต คชโคตร¹, ศิราณีย์ อินทรหนองไผ่²

Juthamas Kochakot¹, Siranee Intaranongpai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน กับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า อายุ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน การรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับอุบัติเหตุในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = 0.26, p\text{-value} < .01$; $r = 0.43, p\text{-value} < .01$; $r = 0.23, p\text{-value} < .05$) การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = -0.21, p\text{-value} < .01$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยควรนำข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุไปใช้ในการกำหนดนโยบายหน่วยงานเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงทดลองโดยนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมไปประยุกต์สร้างรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานเพื่อลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน, พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม

¹ อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Nursing, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Mahasarakham University.

Abstract

This study was a correlational research. The purposes of this study were to examine factors related to prevention behavior of occupational accident among factory workers. Two hundreds eighty two factory workers in Mahasarakham province were randomly selected with multistage random sampling. The questionnaires were comprised of demographic, knowledge, prevention behavior perception and occupational accident prevention behavior. Mean, percentage and Pearson's product moment correlation coefficient were used for data analyzing.

The result revealed that an age of factory worker, knowledge and perceived susceptibility correlated with accident prevention behavior ($r = 0.26$, p -value $< .01$, $r = 0.43$; p -value $< .01$; $r = 0.23$, p -value $< .05$). Perceived barriers correlated with accident prevention behavior ($r = -0.21$, p -value $< .01$).

The results of this study could be used to recommend that factory worker should get support knowledge from health staffs to increase the accidental prevention behavior.

Keywords: Occupational accident prevention behavior, factory worker

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักร สารเคมี การใช้แรงงานต้องเสี่ยงต่ออันตรายมากขึ้น การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ยังขาดการเตรียมความพร้อมในการพัฒนา การให้ความรู้กับผู้ใช้แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ใช้แรงงานต้องทำงานกับเครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือสารเคมีอันตรายที่นำเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต หรือระบบการทำงานที่รีบเร่ง เพื่อการลดต้นทุนการผลิต ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานในด้านสุขภาพอนามัย การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงานมีแนวโน้มสูงและทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน (สมบุญ สีคำดอกกอด. 2555)

ในแต่ละปีอัตราการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั่วโลกมีผู้ใช้แรงงานประสบอันตรายจากการทำงานปีละ 250 ล้านคน

เสียชีวิต 325,000 คน ในขณะที่ในประเทศไทย มีรายงานจากสำนักงานประกันสังคม สำนักงานกองทุนเงินทดแทน พบว่า มีผู้ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานประมาณ ปีละ 1.5-2.0 แสนคน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553) โดยสถานประกอบการทุกขนาดมีผู้ประสบอันตรายด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นปัญหาสุขภาพและการบาดเจ็บจากการประกอบอาชีพจึงทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยสถิติการประสบอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามหมวดกิจการ พบว่า กิจการการผลิตโลหะมีผู้ประสบอันตรายมากที่สุด จำนวน 32,298 ราย และสถิติการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานจำแนกตามอวัยวะที่ได้รับอันตราย 10 อันดับ พบว่าทุกส่วนของร่างกายได้รับบาดเจ็บ โดยการบาดเจ็บที่นิ้วมือนิ้วมีจำนวนสูงสุด จำนวน 36,635 ราย (สำนักงานประกันสังคม, 2555) ซึ่งการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานดังกล่าวก่อให้เกิดความสูญเสียต่อครอบครัว สถานประกอบการ สังคม และประเทศ โดยรัฐต้องจ่ายเงินทดแทนให้กับลูกจ้างที่ประสบ

อันตรายเนื่องจากการทำงานไม่น้อยกว่าปีละ 1.6 พันล้านบาท ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงความสูญเสียของนายจ้างที่ต้องหยุดการผลิต และความสูญเสียต่อครอบครัว ดังนั้นความปลอดภัยและสุขภาพของผู้ใช้แรงงานในการทำงาน จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น นอกจากจะส่งผลต่อสุขภาพกายใจของคนงานแล้วยังทำให้สูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพซึ่งเป็น ทั้งความสูญเสียที่เกิดขึ้นทางตรงและทางอ้อม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ จากการศึกษที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุและเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากเสียง (สุวัจนา ณ พัทลุง. 2548) ในขณะที่ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมป้องกันการหกล้ม มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำ ($r = -.242, p = .01$) (เสาวลักษณ์ อุณหะม้าย. 2553)

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ (วิราภรณ์ ทองยัง. 2552) ความรู้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องจนกระทั่งสามารถนำหลักการ กฎเกณฑ์และวิธีการดำเนินการไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ได้ (Nancy E. Adams. 2015)

การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมตามแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพระบุว่า การรับรู้ของบุคคล สิ่งชักนำหรือจูงใจมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล (Becker, 1974)

การรับรู้โอกาสเสี่ยง (Perceived Susceptibility) การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกัน ดังการศึกษาการรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายจากฝุ่นและพฤติกรรมการป้องกันของคนงานโรงงานเซรามิค (รัตตินันท์ โภควินภูติสนันท์. 2551)

การรับรู้ความรุนแรง (Perceived Severity) การรับรู้ความรุนแรงของการได้รับอันตราย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความพิการหรือเสียชีวิต ผลกระทบต่อหน้าที่การงาน เมื่อบุคคลเกิดการรับรู้ความรุนแรงจะทำให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อการป้องกัน เช่น เดียวกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการได้รับพิษจากนิโคตินในใบยาสูบของเกษตรกรปลูกยาสูบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (วศินภัทร์ ปิยะพงศ์สกุล, สุณีย์ ละกะปิ่น, สุรินทร์ กลุ่มพากร. 2557)

การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Benefits) จากการปฏิบัติพฤติกรรมเป็นแรงเสริมทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น จากการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากเสียงของคนงานโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากเสียง (สุวัจนา ณ พัทลุง. 2548) สอดคล้องกับการศึกษา พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครูสตรีวัยทองในอำเภอเมืองตรัง (ภารณ์ เทพส่องแสง. 2552) และ ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน (ชนธรณ์ เก็บไว้. 2549)

การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นมื่ออิทธิพลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพถึงร้อยละ 79 ซึ่งการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้ถึงสิ่งขัดขวางที่ทำให้บุคคลไม่สามารถปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ อุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพนี้อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือเป็นสิ่งที่บุคคลคาดคิด ซึ่งมีผลต่อความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม และมีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลให้หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การวิจัยที่พบว่า การรับรู้อุปสรรคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครูสตรีวัยทองใน

อำเภอเมืองตรัง (ภารณี เทพส่องแสง. 2552) และ การศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน การรับรู้อุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักตัวของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน. (ธนธรณ์ เก็บไว้. 2549.) อย่างไรก็ตาม จากการ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับ พฤติกรรมป้องกันอันตรายจากเสียงของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม พบว่าการรับรู้อุปสรรคไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากเสียง (สุวจินา ณ พัทลุง. 2548)

จังหวัดมหาสารคาม เป็นศูนย์กลางของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการเกษตร แต่ด้านอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากสถิติการจดทะเบียน สถานประกอบการพบว่า มีสถานประกอบการ 57 แห่งและมีแรงงานจำนวน 2,761 คน จำแนกเป็น ชาย 1,046 คนและหญิง 1,712 คน (สำนักงาน แรงงานจังหวัดมหาสารคาม, 2556) การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุใน สถานประกอบการจังหวัดมหาสารคาม โดยทำการ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมป้องกัน อุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงาน อุตสาหกรรมในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการ วิจัยเป็นแนวทางในการวางแผนปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสม ส่งผลต่อพนักงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกัน อุบัติเหตุในการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุ ของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน

อุบัติเหตุ การรับรู้ความเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้อุปสรรค ในการ ป้องกันอุบัติเหตุของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ ประโยชน์ และการรับรู้อุปสรรค กับพฤติกรรมการ ป้องกันอุบัติเหตุของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ขั้นตอนการดำเนินงาน/ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิง พรรณนา (Descriptive study) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ประชากร คือพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดมหาสารคาม จากโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 57 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้น 2,761 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดมหาสารคาม, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง ประมาณกลุ่มตัวอย่างจาก ตาราง Krejcie & Morgan (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 338 คน

เครื่องมือการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประยุกต์จากแบบสอบถามเพื่อประเมินพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน (กรรณิกา บุญ สัตย์, 2548) ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพนักงาน ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ตำแหน่ง ลักษณะงาน ประวัติการได้รับอุบัติเหตุ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุ และการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน

เป็นแบบสอบถามแบบ ถูก-ผิด เกี่ยวกับการ ป้องกันอุบัติเหตุ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 การรับรู้อันตรายจากอุบัติเหตุจาก การทำงาน แบบสอบถามแบบอัตราส่วนประมาณ ค่า (Rating scale) 3 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน การรับรู้ความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุจาก การทำงาน จำนวน 10 ข้อ

การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานจำนวน 10 ข้อ

การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานจำนวน 10 ข้อ

การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

แบบสอบถามแบบอัตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.75 ส่วนที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบาช (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.7

การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลขที่ 0530.11/3399

การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงผู้บริหารงานโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล เมื่อได้รับการตอบรับ จึงขออนุญาตเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยยึดหลักพิทักษ์ศิษย์ของกลุ่มตัวอย่างในการกำเก็บรวบรวมข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

รายละเอียดเครื่องมือและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่าง เดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2559 วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะประชากร โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์ ทดสอบความสัมพันธ์ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมพบว่าส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 66.30 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.10 (Max = 45, Min = 20, \bar{X} = 32.93, S.D. 7.22) สถานะภาพสมรส ร้อยละ 70.90 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 67.40 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนมากมีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 45.75 รองลงมาคือ 10,001 – 12,000 บาท/เดือน (Max = 15,000 Min = 6,500, 9,620 = S.D. 1,864.47)

ประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 1 - 5 ปี ร้อยละ 96.50 ตำแหน่งพนักงานปฏิบัติการ ร้อยละ 82.60 ประวัติการได้รับอุบัติเหตุในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่า มีพนักงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอุบัติเหตุในขณะที่ปฏิบัติงาน ร้อยละ 13.12 จำแนกตามลักษณะอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น พบว่าส่วนใหญ่มีบาดแผลจากของมีคม คิดเป็นร้อยละ 78.38 อวัยวะที่ได้รับอันตรายมากที่สุด คือ นิ้วมือ คิดเป็นร้อยละ 45.95 รองลงมาคือรองลงมาคือเท้า ร้อยละ 32.43

วิธีการปฐมพยาบาลเมื่อได้รับอุบัติเหตุ พบว่า ใช้บริการห้องปฐมพยาบาลของโรงงาน ร้อยละ 45.95 รองลงมาคือปฐมพยาบาลด้วยตนเอง ร้อยละ 32.43 จำนวนวันในการหยุดงานจากการได้รับอุบัติเหตุ พบว่า ไม่ได้หยุดงาน ร้อยละ 48.65 รองลงมาคือหยุดงาน 1 วัน ร้อยละ 27.03

ค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุและการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน อยู่ในระดับสูง (\bar{X} = 12.98, S.D. = 1.48)

ระดับของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 13.24, S.D. = 2.44)

ระดับของการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 14.39, S.D. = 4.20)

ระดับของการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 22.10$, S.D. = .62)

ระดับของการรับรู้ต่ออุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 17.84$, S.D. = 4.87)

ระดับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 27.65$, S.D. = 2.65)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อายุงาน ปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้อุปสรรค กับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง ปัจจัยกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ($n = 282$)

ตัวแปร	r	p - value
อายุ	0.26	.010**
อายุงาน	0.06	.323
ความรู้	0.43	.000**
การรับรู้ความเสี่ยง	0.23	.013**
การรับรู้ความรุนแรง	-0.02	.714
การรับรู้ประโยชน์	0.09	.106
การรับรู้อุปสรรค	-0.21	.012**

ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยและพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = 0.26$, p -value < .01) ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการ

ทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = 0.43$, p -value < .01) การรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = 0.23$, p -value < .05) การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = -0.21$, p -value < .01)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน กับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = 0.26$, p -value < .01) เนื่องจากอายุมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการและประสบการณ์ต่างๆที่มีอิทธิพลในการกำหนดความสามารถในการดูแลตนเองของบุคคลซึ่งจะเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานทำแผ่นรองรับสินค้าไม้ยางพารา จังหวัดชลบุรี(อโณทัย วิริยะ. 2551) และการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารและเครื่องดื่มเขต อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม(ภัทรทิยา กิจจิวิ. 2551) ที่พบว่าพนักงานฝ่ายผลิตที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานแตกต่างกัน

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงาน

อุตสาหกรรม ($r = 0.43, p\text{-value} < .01$) ทั้งนี้เนื่องจาก ความรู้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องจนกระทั่งสามารถนำหลักการ กฎเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ได้ (Nancy E. Adams. 2015) สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ (วิราภรณ์ ทองยัง. 2552) ซึ่งพบว่าความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

การรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = 0.23, p\text{-value} < .05$) เนื่องจากการรับรู้ความเสี่ยงหรือโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมป้องกันหรือลดความเสี่ยงนั้น สอดคล้องกับการศึกษาการรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายจากฝุ่นและพฤติกรรมกรรมการป้องกันของคณงานโรงงานเซรามิก ($r = 0.23, p\text{-value} < .01$) (รัตตินันท์ โภควิญญู สันันท์, 2551) พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงอันตรายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน

การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ($r = -0.21, p\text{-value} < .01$) สอดคล้องกับ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครูสตรีวัยทองในอำเภอเมืองตรัง การรับรู้อุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครูสตรีวัยหมดประจำเดือนในระดับต่ำ ($r = -.290, p\text{-value} < .01$) (ภรณ์ เทพส่องแสง. 2552) และการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน การรับรู้อุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

ภาพในการควบคุมน้ำหนักตัวของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.68, p\text{-value} < .01$) (ชนรรณ์ เก็บไว้. 2549.)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารหน่วยงานควรนำข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุไปใช้ในการกำหนดนโยบายหน่วยงานเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน

2. หัวหน้างานควรมีการส่งเสริมให้ความรู้แก่พนักงานที่มีพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานที่ยังไม่ถูกต้อง ได้แก่ การแต่งกายให้รัดกุมขณะปฏิบัติงาน ศึกษาวิธีการใช้งานเครื่องจักรอย่างถูกต้อง การตรวจสอบเครื่องจักรก่อนใช้งานทุกครั้ง การซ่อมบำรุงเครื่องจักรให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งาน และการปฏิบัติตามระเบียบของสถานประกอบการเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงทดลองโดยนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมไปประยุกต์สร้างรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานเพื่อลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยของอาจารย์งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา บุญสัตย์. (2548). การประยุกต์ใช้แรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุของพนักงานทออวน ตำบลสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนธรณ์ เก็บไว้. (2549). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญใจ ศรีสถิตย์วารุการ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการพยาบาลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัทยูแอนดีไออินเตอร์มีเดีย จำกัด.
- ภัททธิยา กิจจิวิ. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมและเครื่องตัดไม้ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาวณี เทพส่องแสง. (2552). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครูสตรีวัยทองในอำเภอเมืองตรัง.
- รัตตินันท์ โภควินภูติสนันท์. (2551). การรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายจากฝุ่นและพฤติกรรมป้องกันการป้องกันของพนักงานโรงงานเซรามิก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลอาชีวอนามัย), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วศินภัทร์ ปิยะพงศ์สกุล, สุนีย์ ละกะปັນและสุรินทร กลัมพากร. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการได้รับพิษจากนิโคตินในใบยาสูบของเกษตรกรปลูกยาสูบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 28(3): 70-83.
- วิราภรณ์ ทองยัง. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2553). สุขภาพคนไทย 2553: วิฤกตทุนนิยมสังคมมีโอกาสน. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2556). สุขภาพคนไทย 2556: ความมั่นคงทางอาหาร. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- สมบุญ สีคำดอกอแด. (2555). คลินิกโรคจากการทำงาน ปี 2555 สถานการณ์สุขภาพความปลอดภัยแรงงานไทย.
- สุวีจนา ณ พัทลุง. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากเสียงของคณงานโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานประกันสังคม. (2555). สถานการณ์สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2550-2554. มปท. สำนักงานแรงงานจังหวัดมหาสารคาม.
- เสาวลักษณ์ อุ่นละม้าย. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการป้องกันการหกล้มกับพฤติกรรมป้องกันการหกล้มของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Becker, M.H., Drachman, R.H. and Kirscht, J.P.A New Approach to Explaining sick role Behavior in Low – income Populations. *American journal of Public Health*. 64(3) 1974; 206.

Nancy E. Adams, MLIS. Bloom's taxonomy of cognitive learning objectives *J Med Lib Assoc* 103(3). 2015.

ดับนกออร์เคสตรา

Tub Nok Orchestra

ณรงค์รัชช วรรณมิตรไมตรี¹

Narongruch Woramitmitree¹

บทคัดย่อ

บทสร้างสรรค์ “ดับนกออร์เคสตรา” เป็นงานการเรียบเรียงดนตรีสำหรับวงออร์เคสตราและวงขับร้องประสานเสียง เพื่อบรรเลงประกอบการขับร้อง และการบรรเลงดนตรีไทย ในบทเพลงดับนกอหรือ เพลงดับแม่ศรีทรงเครื่อง บทพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งประพันธ์ขึ้นโดยได้แรงบันดาลใจมาจากบทละครเรื่องอิเหนา ตอน “ตัดดอกไม้ถวายกริช” หรือ “ชมดง” บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) โดยใช้แนวคิดในการสร้างสรรค์งานแบบผสมผสานความเป็นสากล แต่ยังคงความเป็น “ดนตรีสำเนียงไทย” เอาไว้อย่างครบถ้วน โดยใช้วงดนตรีไทยและวงดนตรีออร์เคสตร้ากับวงขับร้องประสานเสียงมาบรรเลงสลับกัน และ บรรเลงผสมผสานกัน โดยมีแนวความคิดแบบ “ดนตรีตะวันตกปรับใช้ดนตรีไทย” หมายถึง ผู้วิจัยทำการปรับความถี่เสียงของดนตรีสากลให้เข้ามาใกล้เคียงกับความถี่เสียงของดนตรีไทยให้มากที่สุด แล้วนำมาบรรเลงร่วมกันโดยใช้แนวคิด “ดนตรีสากลบันไดเสียงไทย” หรือ ใช้ “การบรรเลงดนตรีสากลสำเนียงไทย”

งานสร้างสรรค์นี้มีความยาวประมาณ 15 นาที ประกอบด้วยโครงสร้างใหญ่ทั้งหมด 5 ท่อน โดยแบ่งเป็น 1) บทนำมาจากบท “ชมดง” มีท่อนย่อย 5 บท กำหนดให้เป็น a b c d e, 2) ท่อนนกโพระดก มีท่อนย่อย 3 บท กำหนดให้เป็น f g h, 3) ท่อนนกกาเขน มีท่อนย่อย 3 บท กำหนดให้เป็น i j k, 4) ท่อนนกกาเหว่า มีท่อนย่อย 3 บท กำหนดให้เป็น l m n และ 5) ท่อนนกไก่อ มีท่อนย่อย 3 บท กำหนดให้เป็น o p q โดยท่อน q เป็นท่อนจบของบทเพลง

คำสำคัญ : เพลงดับนกอ, เพลงดับแม่ศรีทรงเครื่อง, งานสร้างสรรค์ดนตรี

Abstract

The creative musical composition entitled “Tab Nok Orchestra” is composed for an orchestral and choral performance accompanying the singing and musical performance of the Thai classical song “Tab Nok” or “Tab Mae Sri Song Khrueng” which was composed by Somdej Phrachao Borommawongther Chaofakromphraya Naritsaranuwattiwong. The original song was intended as the accompaniment for the “Tat Dokmai Chai Krit” episode of the play “Inao” by King

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Department of Western Music, College of Music, Mahasarakham University

Rama II. This innovative composition combines Western and Thai classical music in the performance of a Thai classical music ensemble together with a symphony orchestra and a choir. In the composition, the concept was to have Western music incorporated into Thai music. Thus the researcher adjusted the pitch of the Western musical instruments to match with that of the Thai classical ones. That is, the Western music is “played in a Thai scale or in a Thai melody”.

This creative musical piece is 15 minutes in length, consisting of 5 parts, namely, 1) an introduction, taken from the “Chomdong” episode with 5 subparts as a, b, c, d, and e, 2) “Nok Poradok” with 3 subparts as f, g, and h, 3) “Nok Kangkhen” with 3 subparts as i, j, and k, 4) “Nok Kawao” with 3 subparts as l, m, and n, and 5) “Nok Kai” with 3 subparts as o, p, and q, which is the ending part of the song.

Keywords : Tub Nok, Orchestra, Thai Music, Creative music

บทนำ

ดนตรีไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะโลก ทำนองของดนตรีไทย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีสำเนียงและลีลาที่เป็นแบบไทย และสิ่งที่บ่งบอกถึงสำเนียงดนตรี ทั้งสำเนียงดนตรีไทย สำเนียงดนตรีแขก สำเนียงดนตรีฝรั่ง(ดนตรีสากล) หรือ สำเนียงดนตรีโลก (World music) นั้นสามารถจำแนกสำเนียงต่างๆ ของดนตรีเหล่านี้ได้จากการตั้งระดับเสียง (Pitch) ของแต่ละสำเนียงขึ้นมา แล้วมีการปรับตั้งระดับความถี่เสียง มีหน่วยวัดคือเฮิรตซ์ (Hertz)

แล้วนำมาวางเรียงกันจากเสียงต่ำไปสูง เรียกว่าบันไดเสียง (Scale) และบันไดเสียงของแต่ละสำเนียงที่มีความต่างทางวัฒนธรรม จะมีความคลาดเคลื่อนบ้าง ของช่วงระหว่างเสียง

พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “บันทึกโน้ตเพลงไทย” ของกรมศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. 2493 โดยมีภาพสัดส่วนเปรียบเทียบระยะห่างของเสียงดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก ในระหว่าง 1 ช่วงระยะขั้นคู่แปด ของบันไดเสียงที่ใช้ในดนตรีไทย แบ่งและเรียงลำดับเป็นขั้นจากเสียงต่ำไปเสียงสูง มีระยะ 7 ขั้น ดังนี้

ภาพประกอบ 1 การเปรียบเทียบช่วงเสียงต่างๆ ของเสียงดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตก
ที่มา: พระเจนดุริยางค์, หนังสือบันทึกโน้ตเพลงไทยของกรมศิลปากร พ.ศ. 2493

จากภาพข้างต้นทำให้เราพอเข้าใจได้ว่า ลำดับชั้นของเสียงดนตรีไทยมีความคลาดเคลื่อน แตกต่างกับเสียงของดนตรีตะวันตกอยู่ 4 ตำแหน่ง คือ ชั้นที่ 2, 3, 6 และ 7 และตรงกันหรือใกล้เคียงกันอยู่ 3 ตำแหน่ง คือ ชั้นที่ 1, 4 และ 5 แต่สิ่งที่จะ

ทำให้เราได้ยินถึงความแตกต่างกันก็คือ ความถี่เสียง โดยในดนตรีตะวันตกนั้นได้มีการกำหนดความถี่เสียงของโน้ตแต่ละตัวไว้ชัดเจน แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

Frequency in hertz (semitones above or below middle C)											
Octave → Note ↓	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	16.352 (-48)	32.703 (-36)	65.406 (-24)	130.81 (-12)	261.63 (±0)	523.25 (+12)	1046.5 (+24)	2093.0 (+36)	4186.0 (+48)	8372.0 (+60)	16744.0 (+72)
C#/D♭	17.324 (-47)	34.648 (-35)	69.296 (-23)	138.59 (-11)	277.18 (+1)	554.37 (+13)	1108.7 (+25)	2217.5 (+37)	4434.9 (+49)	8869.8 (+61)	17739.7 (+73)
D	18.354 (-46)	36.708 (-34)	73.416 (-22)	146.83 (-10)	293.66 (+2)	587.33 (+14)	1174.7 (+26)	2349.3 (+38)	4698.6 (+50)	9397.3 (+62)	18794.5 (+74)
E/D#	19.445 (-45)	38.891 (-33)	77.782 (-21)	155.56 (-9)	311.13 (+3)	622.25 (+15)	1244.5 (+27)	2489.0 (+39)	4978.0 (+51)	9956.1 (+63)	19912.1 (+75)
E	20.602 (-44)	41.203 (-32)	82.407 (-20)	164.81 (-8)	329.63 (+4)	659.26 (+16)	1318.5 (+28)	2637.0 (+40)	5274.0 (+52)	10548.1 (+64)	21096.2 (+76)
F	21.827 (-43)	43.654 (-31)	87.307 (-19)	174.61 (-7)	349.23 (+5)	698.46 (+17)	1396.9 (+29)	2793.8 (+41)	5587.7 (+53)	11175.3 (+65)	22350.6 (+77)
F#/G♭	23.125 (-42)	46.249 (-30)	92.499 (-18)	185.00 (-6)	369.99 (+6)	739.99 (+18)	1480.0 (+30)	2960.0 (+42)	5919.9 (+54)	11839.8 (+66)	23679.6 (+78)
G	24.500 (-41)	48.999 (-29)	97.999 (-17)	196.00 (-5)	392.00 (+7)	783.99 (+19)	1568.0 (+31)	3136.0 (+43)	6271.9 (+55)	12543.9 (+67)	25087.7 (+79)
A/G#	25.957 (-40)	51.913 (-28)	103.83 (-16)	207.65 (-4)	415.30 (+8)	830.61 (+20)	1661.2 (+32)	3322.4 (+44)	6644.9 (+56)	13289.8 (+68)	26579.5 (+80)
A	27.500 (-39)	55.000 (-27)	110.00 (-15)	220.00 (-3)	440.00 (+9)	880.00 (+21)	1760.0 (+33)	3520.0 (+45)	7040.0 (+57)	14080.0 (+69)	28160.0 (+81)
B/A#	29.135 (-38)	58.270 (-26)	116.54 (-14)	233.08 (-2)	466.16 (+10)	932.33 (+22)	1864.7 (+34)	3729.3 (+46)	7458.6 (+58)	14917.2 (+70)	29834.5 (+82)
B	30.868 (-37)	61.735 (-25)	123.47 (-13)	246.94 (-1)	493.88 (+11)	987.77 (+23)	1975.5 (+35)	3951.1 (+47)	7902.1 (+59)	15804.3 (+71)	31608.5 (+83)

ภาพประกอบ 2 ตารางแสดงความถี่เสียงของดนตรีตะวันตก
ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/Scientific_pitch_notation

ดนตรีไทยในปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) ยังมีได้ กำหนดค่ามาตรฐานของการตั้งระบบเสียงของดนตรีไทยอย่างเป็นทางการ แต่มีงานวิจัยของ สมชาย รัตมี (ม.ป.ป.) ทำการศึกษาเรื่อง “ระบบเสียงดนตรีไทย และรูปแบบการผสมผสาน ดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตก” และงานวิจัยของ สุกรี เจริญสุข. (2540) ทำการศึกษาเรื่อง “การวิจัยเพื่อตั้งระดับเสียงและบันไดเสียงมาตรฐานของดนตรีไทย”

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับเรื่องระบบเสียงของดนตรีไทย ทำให้ผู้วิจัยสนใจ และ เกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์งานแบบผสมผสานความเป็นสากล แต่ยังคงความเป็น “ดนตรีสำเนียงไทย” เอาไว้อย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้นำเพลงตับนกหรือ เพลงตับแม่ศรีทรงเครื่อง บทพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งประพันธ์ขึ้นโดยได้แรงบันดาลใจมาจากบทละครเรื่องอิเหนา ตอน “ตัดดอกไม้ฉายกริช” หรือ “ชมดวง” บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ซึ่งถือเป็น

วรรณกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดเรื่องหนึ่ง และเป็นเพลงขับร้องไทยเดิมที่มีความไพเราะน่าฟังอีกบทเพลงหนึ่ง มาทำงานสร้างสรรค์เรื่อง “ตับนกออร์เคสตรา” โดยใช้วงดนตรีไทย หมายถึง วงมโหรีขนาดใหญ่ และวงดนตรีออร์เคสตราแบบบรรเลงสลับกัน และ บรรเลงผสมผสานกัน โดยมีแนวความคิดแบบ “ดนตรีตะวันตกรับใช้ดนตรีไทย” หมายถึง ผู้วิจัยจะทำการปรับความถี่เสียงของดนตรีสากลให้เข้ามาใกล้เคียงกับความถี่เสียงของดนตรีไทยให้มากที่สุด แล้วนำมาบรรเลงร่วมกัน เพราะโดยมากเท่าที่ผ่านมา หากมีการบรรเลงดนตรีไทยร่วมกับดนตรีสากล เมื่อไหร่ก็ตาม ดนตรีไทยมักเป็นฝ่ายที่จะต้องถูกปรับความถี่เสียงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ดนตรีไทยกลายเป็น “ดนตรีไทยสำเนียงฝรั่ง” แต่ งานสร้างสรรค์นี้ ดนตรีไทยไม่ต้องปรับความถี่เสียงใดๆ เลย เพราะผู้วิจัยต้องการให้ดนตรีไทยได้แสดงถึงสำเนียงของดนตรีไทยอย่างแท้จริง โดยจะใช้ ดนตรีออร์เคสตรากับวงขับร้องประสานเสียงบรรเลงและร้องประกอบตอน ท่อนร้อง และ ท่อน

บรรเลงก่อนเข้าร้อง โดยท่อนนี้เป็นการบรรเลงร่วมกันของวงดนตรีไทย และ วงออร์เคสตรา โดยใช้แนวคิด “ดนตรีสากลบันไดเสียงไทย” หรือ ใช้ “การบรรเลงดนตรีสากลสำเนียงไทย”

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานเพลง “ดับนกออร์เคสตรา” ในรูปแบบการบรรเลงดนตรีไทยร่วมกับวงออร์เคสตรา

ขอบเขต

ในการสร้างสรรค์ผลงานการเรียบเรียงเพลง “ดับนกออร์เคสตรา” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระนาดเอกเป็นเครื่องเทียบเสียงโดย ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์ (สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า “ระนาดเอกเป็นเครื่องนำที่มีช่วงเสียงกว้าง เป็นเครื่องทำนองที่มีเสียงคงที่ ดังนั้นการเทียบเสียงไทยจากระนาดเอก จึงเป็นการเทียบเสียงที่กว้างและเหมาะสมกับเครื่องดนตรีต่างๆ ในวงดนตรีตะวันตก” จากนั้นผู้วิจัยและพิชญ บัญศรีอนันต์ (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2558) ทำการวัดระดับเสียง (Pitch) ระนาดเอก ของสาขาดุริยางคศิลป์ไทย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมี 22 ลูก จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ และนำมาเทียบกับระดับเสียงของดนตรีสากลโดยประมาณ ได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับเสียงและความถี่เสียงของดนตรีไทยของสาขาดุริยางคศิลป์ไทย

ลูกที่	เสียงไทย	เสียงสากล	ความถี่เสียง (Hz)
1	ซ	F	164
2	ล	G	196
3	ท	A	207

ลูกที่	เสียงไทย	เสียงสากล	ความถี่เสียง (Hz)
4	ด	Bb	233
5	ร	C	261
6	ม	D	277
7	พ	Eb	311
8	ช	F	349
9	ล	G	392
10	ท	A	415
11	ด	Bb	466
12	ร	C	532
13	ม	D	554
14	พ	Eb	622
15	ช	F	698
16	ล	G	739
17	ท	A	830
18	ด	Bb	932
19	ร	C	1046
20	ม	D	1108
21	พ	Eb	1244
22	ช	F	1396

จากนั้นนำเสียงที่ได้มาทำการเรียบเรียงสำหรับวงออร์เคสตราและวงขับร้องประสานเสียง และ งานสร้างสรรค์นี้กำหนดให้ ระนาด ลูกที่ 1 เป็นเสียงซอล (ทางเพียงออ) ซึ่งตรงกับระดับเสียง A ของดนตรีสากล และงานสร้างสรรค์บทนี้ บรรเลงโน้ตบันไดเสียง เอฟเมเจอร์ (F Major)

วิธีการประพันธ์

1. นำโน้ตเพลงไทย “ดับนก” หรือ “ดับแม่ศรีทรงเครื่อง” มาบันทึกเป็นโน้ตสากล และ ทำการปรับระดับ

เสียงให้เป็นบันไดเสียงในคีย์ เอฟเมเจอร์ (F Major)

2. ทำการวางคอร์ดในแต่ละท่อนเพลง โดยให้นักร้องมาร้องให้ฟัง โดยกำหนดให้ร้องในบันไดเสียง เอฟเมเจอร์ และผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงเก็บไว้ จากนั้นเลือกคอร์ดที่เหมาะสมที่สุดมาใส่ในบทเพลง

3. นำโน้ตเพลง มาวิเคราะห์ เพื่อหาจุดบรรเลงร่วมกันระหว่าง ดนตรีไทยกับ วงออร์เคสตรา โดยนำโน้ตเพลงในบรรทัดสุดท้ายของท่อน “ชมดง” มาเรียบเรียงเสียงประสาน และทำเป็นท่อนบทนำ (Introduction) ของบทเพลง จากนั้นทำการเรียบเรียงเสียงประสาน และ แยกแนวเสียงเครื่องดนตรี (Orchestration) ให้กับวงออร์เคสตร้ากับวงขับร้องประสานเสียงโดยใช้เครื่องดนตรี ทั้งหมด 6 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มเครื่องสาย (Strings)
- 2) กลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwinds)
- 3) กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง (Brass)
- 4) กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ (Percussions)
- 5) กลุ่มเครื่องดนตรีไทย
- 6) กลุ่มนักร้องประสานเสียง

จัดแนวดนตรีของเครื่องดนตรีแต่ละแนว โดยพิจารณาถึงลักษณะแนวทำนอง แนวทำนองสอดประสาน การใช้เสียงประสาน และความเหมาะสมของเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลง

4. ให้นักดนตรีในกลุ่มเครื่องสาย ฟีกไล่บันเสียงตามแนวคิด “ดนตรีสากลบันไดเสียงไทย” หรือใช้ “การบรรเลงดนตรีสากลสำเนียงไทย” โดยนำระนาดเอกมาตี แล้ว ให้นักดนตรีฟีกไล่เสียงให้ตรงกับเสียงของระนาดเอกให้ใกล้เคียงกันที่สุด จนเกิดความคุ้นชิน และสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่าง “เสียงสากล” และ “เสียงสำเนียงไทย” ได้

5. นำเปียโนไฟฟ้าที่สามารถปรับความถี่เสียงได้ มาปรับให้ตรงกับความถี่เสียงของระนาดเอก เพื่อนำมาบรรเลงคอร์ดประกอบการร้อง เพื่อที่จะได้คอร์ดที่เป็น “คอร์ดทางไทย”

6. จัดพิมพ์โน้ตเพลงเป็นแบบสกอาร์เพลง
7. จัดพิมพ์แล้วนำเสนอเป็นรูปเล่มรายงานการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลงานเพลงชุด “ดับนกออร์เคสตรา”
2. ผลงานการสร้างสรรค์ที่นำเสนอต้นแบบแนวคิด “ดนตรีสากลบันไดเสียงไทย” หรือ ใช้ “การบรรเลงดนตรีสากลสำเนียงไทย” ที่มีรูปแบบการบรรเลงดนตรีไทยร่วมกับวงออร์เคสตราและวงขับร้องประสานเสียง
3. ผลงานการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดต้นแบบแนวคิด “คอร์ดสากลสำเนียงไทย”
4. ได้แนวนี้ “ดนตรีสากล สำเนียงไทย” นำไปปรับใช้ผสมผสานกับวงดนตรีไทย และ วงดนตรีพื้นบ้าน
5. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และ สำเนียงดนตรีไทย
6. เพื่อพัฒนาและสร้างคุณค่าให้ดนตรีไทยเป็นที่นิยม และมีความเป็นสากล
7. เพื่อเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ในลักษณะรูปเล่มเชิงวิชาการ

แนวคิดหลักในการประพันธ์

ลักษณะสำคัญของแนวความคิดหลักของบทสร้างสรรค์นี้คือ ใช้วงดนตรีไทยและวงดนตรีออร์เคสตร้ามาบรรเลงสลับกัน และ บรรเลงผสมผสานกัน โดยมีแนวความคิดแบบ “ดนตรีตะวันตกรับใช้ดนตรีไทย” หมายถึง ผู้วิจัยทำการปรับความถี่เสียงของดนตรีสากลให้เข้ามาใกล้เคียงกับความถี่เสียงของดนตรีไทยให้มากที่สุด แล้วนำมาบรรเลงร่วมกัน เพราะโดยมากเท่าที่ผ่านมา หากมีการบรรเลงดนตรีไทยร่วมกับดนตรีสากล เมื่อไหร่ก็ตาม ดนตรีไทยมักเป็นฝ่ายที่จะต้องถูกปรับความถี่เสียงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ดนตรีไทยกลายเป็น “ดนตรีไทยสำเนียงฝรั่ง” แตกต่างกันในเรื่องของสีสนของเสียงเท่านั้น แต่งานสร้างสรรค์นี้ ดนตรีไทยไม่ต้องปรับความถี่เสียงใดๆ เลย เพราะผู้วิจัยต้องการให้ดนตรีไทยได้แสดงถึงสำเนียงของดนตรีไทยอย่างแท้จริง โดยจะใช้ดนตรีออร์เคสตร้ากับวงขับร้องประสานเสียง บรรเลงและร้องประกอบท่อน ท่อนร้อง และ ท่อนดนตรีบรรเลงก่อนเข้าร้องของแต่ละ

ท่อน โดยเป็นการบรรเลงร่วมกัน และบรรเลงสลับกันของวงดนตรีไทย และ วงออร์เคสตรา โดยใช้แนวคิด “ดนตรีสากลบันไดเสียงไทย” หรือ ใช้ “การบรรเลงดนตรีสากลสำเนียงไทย” โดยใช้โน้ต 5 ตัวแบบเพนตาโทนิค (Pentatonic) ซึ่งเป็นโน้ตที่มีความถี่เสียงใกล้เคียงกัน ในบันไดเสียงเอฟเมเจอร์ คือ F G A C D หรือ โน้ต ซ ล ท ร ม ของดนตรีไทย และทั้งสองใช้ความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกัน มาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงาน แสดงเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความถี่เสียงและโน้ตดนตรีที่ใช้ในงานสร้างสรรค์ “ฉบับนกออร์เคสตรา”

ความถี่เสียงดนตรีสากล (Hz)	ความถี่เสียงดนตรีไทย (Hz)	เสียงไทย	เสียงสากล
174.61	164	ซ	F
196.00	196	ล	G
220.00	207	ท	A
261.63	261	ร	C
293.66	277	ม	D
349.23	349	ซ	F
392.00	392	ล	G
440.00	415	ท	A
523.25	532	ร	C
587.33	554	ม	D
698.46	698	ซ	F
783.99	739	ล	G
880.00	830	ท	A
1046.50	1046	ร	C
1174.70	1108	ม	D
1396.90	1396	ซ	F

จากตารางสามารถจำแนกให้เห็นความถี่ที่ใกล้เคียงกันมาก มีอยู่ 3 ระดับเสียงคือ F G และ C

ซึ่ง F กับ C เป็นไปตามหลักธรรมชาติของเสียงที่จะต้องมี คู่ 5 ธรรมชาติเกิดขึ้นและเหมือนกันกับดนตรีอื่นทั่วโลก ส่วน A กับ D มีความถี่ที่แตกต่างกัน คือ จะมีเสียงต่ำกว่า ดนตรีสากล นิดหน่อย (A ต่ำกว่าประมาณ 13-50 Hz และ D ต่ำกว่าประมาณ 22-66 Hz) ซึ่งจุดที่แตกต่างกันนี้เอง ที่เป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นสำเนียง “ดนตรีสำนวนไทย” ซึ่งมีอรรถรสและมีดีในเรื่องของเสียงแตกต่างกันกับดนตรีสากล จึงทำให้ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาเป็นแนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน

สังคีตลักษณะและการวิเคราะห์

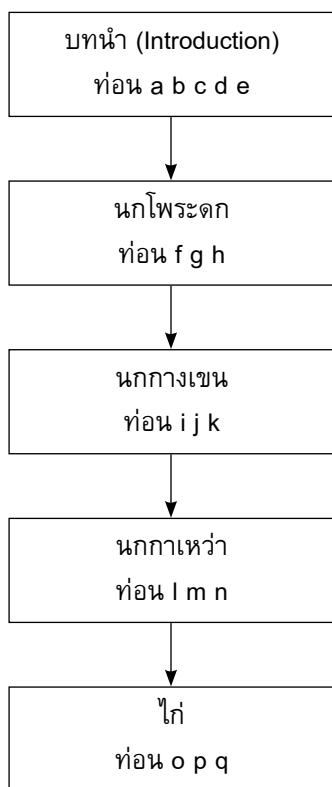
ฉบับนกออร์เคสตรา มาจากเพลงร้อง ตับนก หรือ ตับแม่ศรีทรงเครื่อง ซึ่งเป็นดับเรื่อง สองชั้น ที่มีโครงสร้างฟอร์ม เป็นไปตามแบบฉบับของเพลงดับเรื่อง คือ ชุดเพลงที่ยึดถือเอาเนื้อร้องเป็นหลัก โดยมากนำบทมาจากนิทาน โขน ละคร เมื่อฟังเนื้อร้องต่อๆ กันทุกเพลงแล้วสามารถทราบเป็นเรื่องเป็นราวที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน

และในการวิเคราะห์งานสร้างสรรค์นี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ ใน 3 ประเด็นคือ โครงสร้างฟอร์ม (Formal Structure) การใช้เสียงประสาน (Harmony) และ การแยกแนวเสียงเครื่องดนตรีสำหรับวงออร์เคสตรา (Orchestration)

1. โครงสร้างฟอร์ม (Formal Structure)

ฉบับนกออร์เคสตรา มาจากเพลงดับเรื่อง คือ เพลงตับแม่ศรีทรงเครื่อง หรือ ตับนก เป็นเพลงไทยเดิม มีบทร้อง 4 บท คือ นกโพระดก นกกางเขน นกกาเหว่า และ ไก่ และ มีดนตรีบรรเลงสลับกับการขับร้อง ในงานสร้างสรรค์นี้มีความยาวประมาณ 15 นาที ประกอบด้วยโครงสร้างใหญ่ทั้งหมด 5 ท่อน โดยแบ่งเป็น 1) บทนำมาจากบท “ชมดง” มีท่อนย่อย 5 ท่อน กำหนดให้เป็น a b c d e, 2) ท่อนนกโพระดก มีท่อนย่อย 3 ท่อน กำหนดให้เป็น f g h, 3) ท่อนนกกางเขน มีท่อนย่อย 3 ท่อน กำหนดให้เป็น i j k, 4) ท่อนนกกาเหว่า มีท่อนย่อย 3 ท่อน

กำหนดให้เป็น l m n และ 5) ท่อนไก่อ มีท่อนย่อย 3 ท่อน กำหนดให้เป็น o p q โดยท่อน q เป็นท่อนจบของบทเพลง เขียนเป็นแผนภูมิภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างเพลงต้นบทกอรีเคสตรา

2. การใช้เสียงประสาน (Harmony)

การใช้เสียงประสานในบทสร้าวงสร้านี้ บรรเลงในบันไดเสียง เอฟเมเจอร์ (F Major) และมีการวางคอร์ด (Chord progression) เฉพาะใน 10 ท่อนคือ a c e f h i k l n o และ q โดยท่อน n o q มีการใช้เสียงประสานเหมือนกัน จึงมีการใช้เสียงประสานทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้

2.1 ท่อน a ห้องที่ 1-8 และ ท่อน c ห้องที่ 33-41 เป็นการบรรเลงผสมผสานกันระหว่างวงออริเคสตรา (กำหนดให้เป็นออริเคสตราแบบ A) กับวงดนตรีไทย โดยบรรเลงพร้อมกัน ใช้คอร์ดหลักคือ I IV V IV I IV vi V I

2.2 ท่อน e ห้องที่ 63-68 เป็นการบรรเลงผสมผสานกันระหว่างวงออริเคสตรา (กำหนดให้เป็นออริเคสตราแบบ B) กับวงดนตรีไทย โดยบรรเลงพร้อมกัน ใช้คอร์ดหลักคือ I vi ii V IV V I

2.3 ท่อน f ห้องที่ 69-83 เป็นท่อนขับร้องบท นักโพรเซดก ร้องว่า “...เสียงนกโพรเซดก มันร้องโฮกปึก โฮกปึก อยู่ไหนไหน...” โดยใช้วงออริเคสตราและวงขับร้องประสานเสียง บรรเลงและร้องประกอบการขับร้อง ใช้คอร์ดหลักคือ I ii IV ii V I vi V I IV V I

Orchestra A ท่อน 1 เรียบเรียงโดย วิทยา วรมิตร

ภาพประกอบ 4 การใช้เสียงประสานท่อน a

2.4 ท่อน h ห้องที่ 123-135 เป็นท่อนเชื่อมไปยังบทร้องท่อนต่อไป เป็นการบรรเลงผสมผสานกันระหว่างวงออริเคสตรา (กำหนดให้เป็น

ออริเคสตราแบบ C) กับวงดนตรีไทย โดยบรรเลงพร้อมกัน ใช้คอร์ดหลักคือ ii IV ii IV vi iii I IV vi iii IV ii IV ii IV vi iii I

2.5 ท่อน i ห้องที่ 135-148 เป็นท่อนขับร้องบท นกกาเขน ร้องว่า “...เสียงนกกาเขน อ้อจับตอไม้เอน เจริจายูจู้จี้...” โดยใช้วงออร์เคสตราและวงขับร้องประสานเสียง บรรเลงและร้องคลอประกอบการขับร้อง ใช้คอร์ดหลักคือ I V I IV V I vi ii V I vi V I

2.6 ท่อน o ห้องที่ 268-289 เป็นท่อนขับร้องบท ไก่ ร้องว่า “...นั่นไก่หรืออะไร อยู่จริงจริง นั่นแหละไก่ พอตกไปก็ขึ้นจ้ำ...” โดยใช้วงออร์เคส

ตราและวงขับร้องประสานเสียง บรรเลงและร้องคลอประกอบการขับร้อง ใช้คอร์ดหลักคือ I vi IV ii I vi IV ii vi IV ii

2.7 ท่อน I ห้องที่ 203-221 เป็นท่อนขับร้องบท นกกาเหว่า ร้องว่า “...นกกาเหว่าเสียงหวาน มันร้องก้องในดงदान เสียงดังวานยิ่งนัก...” โดยใช้วงออร์เคสตราและวงขับร้องประสานเสียง บรรเลงและร้องคลอประกอบการขับร้อง ใช้คอร์ดหลักคือ I IV V I vi ii V I vi I vi I

8 ร้องท่อน นกกาเขน

ภาพประกอบ 5 การใช้เสียงประสานท่อน i

10

ภาพประกอบ 6 การใช้เสียงประสานท่อน q

2.8 ท่อน q ห้องที่ 326-338 เป็นท่อนจบเพลง ซึ่งเหมือนกับ ท่อน h และ k เป็นการบรรเลงผสมผสานกันระหว่างวงออร์เคสตรา (กำหนดให้เป็นออร์เคสตราแบบ C) กับวงดนตรีไทย โดยบรรเลงพร้อมกัน ใช้คอร์ดหลักคือ I IV ii IV vi iii I IV ii vi iii IV ii IV ii IV vi iii I

3. การแยกแนวเสียงเครื่องดนตรีสำหรับวงออร์เคสตรา (Orchestration)

ในการแยกแนวเสียงเครื่องดนตรีสำหรับวงออร์เคสตราในบทเพลงนี้ มีอยู่ในท่อน a c e f h l k l n o q โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้มี 7 ลักษณะกำหนดให้เป็น การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ A B C D E F และ G โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ต้นนกออร์เคสตรา

The image shows a detailed musical score for the beginning of an orchestra. It includes staves for various instruments: Flute, Oboe, Clarinet in Bb 1 & 2, Bass Clarinet in Bb, Alto Saxophone, Tenor Saxophone, Baritone Saxophone, Bassoon, Horn in F 1 & 2, Horn in F 3 & 4, Trumpet in Bb, Tenor Trombone, Bass Trombone, Euphonium, Tuba, Timpani, Cymbals, Voice, Soprano, Alto, Tenor, Baritone, Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Contrabass. The score is divided into sections A and B, with tempo markings like Allegretto and Adagio, and dynamic markings like p and f. The key signature is one flat (Bb).

ภาพประกอบ 7 การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ A

1) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ A อยู่ในท่อน a ห้องที่ 1-8 และ ท่อน c ห้องที่ 33-41

2) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ B อยู่ในท่อน e ห้องที่ 63-68

3) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ C ท่อน h ห้องที่ 123-135 ท่อน k ห้องที่ 191-203 ท่อน n ห้องที่ 256-268 เป็นท่อนเชื่อมไปยังบทร้อง ท่อนต่อไป และท่อน q ห้องที่ 326-338 เป็นท่อนจบเพลง

4) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ D อยู่ในท่อน f ห้องที่ 69-83

5) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ E ท่อน i ห้องที่ 135-148

6) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ F ท่อน l ห้องที่ 203-221

7) การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ G ท่อน o ห้องที่ 268-289

The image shows a page of a musical score for an orchestra. It features multiple staves for different instruments, including Flute (Fl.), Clarinet (Cl.), Violin (Vln.), and Cello (Vcl.). The score includes musical notation such as notes, rests, and dynamic markings like 'p' (piano) and 'f' (forte). There are also some performance instructions in Thai text, such as 'poco' and 'f'.

ภาพประกอบ 8 การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ E (ท่อนนกกางเขน)

The image displays a page of a musical score for a symphony orchestra. The score is divided into two systems. The first system includes woodwind instruments (Flute, Oboe, Clarinet, Bass Clarinet, Alto Saxophone, Tenor Saxophone, Baritone Saxophone, Bassoon), brass instruments (Horn, Trumpet, Trombone, Euphonium, Tuba, Timpani, Cymbal), and vocal soloists (Soprano, Alto, Tenor, Baritone). The second system includes string instruments (Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, Contrabass). The score features various musical notations, including notes, rests, and dynamic markings such as *mf*, *f*, *p*, and *pp*. Performance instructions like *rit.* and *div.* are also present. The score is marked with a 'Q' at the beginning of the first system and a 'Q' at the beginning of the second system. The page number '31' is centered at the top, and the page header information is located at the top left and right.

ภาพประกอบ 9 การแยกแนวเสียงออรัเคสตราแบบ C ท่อน q (ท่อนจบ)

สรุป

ดับนกออร์เคสตรา (Tub Nok Orchestra) เป็นงานสร้างสรรค์ขึ้นสำหรับ วงออร์เคสตราและวงขับร้องประสานเสียง ใช้สำหรับบรรเลงประกอบการขับร้อง และ บรรเลงผสมผสานกันกับวงดนตรีไทย โดยนำเพลงดับนก หรือ เพลงดับแม่ศรีทรงเครื่องนำมาเรียบเรียงขึ้นโดยมีแนวความคิด คือ “ดนตรีตะวันตกรับใช้ดนตรีไทย” และ ใช้แนวคิด “ดนตรีสากลบันไดเสียงไทย” หรือ ใช้ “การบรรเลงดนตรีสากลสำเนียงไทย” โดยการปรับความถี่เสียงของดนตรีสากลให้เข้ามาใกล้เคียงกับความถี่เสียงของดนตรีไทยให้มากที่สุด แล้วนำมาบรรเลงร่วมกัน และ ในงานสร้างสรรค์นี้ ดนตรีไทยไม่ต้องปรับความถี่เสียงใดๆ เลย เพราะผู้วิจัยต้องการให้ดนตรีไทยได้แสดงถึงสำเนียงของดนตรีไทยอย่างแท้จริง

บทเพลงนี้ มีโครงสร้างใหญ่ทั้งหมด 5 บท โดยแบ่งเป็น บทนา มีท่อนย่อย 5 ท่อน คือ a b c d e บทร้องท่อนนกโพระดก มีท่อนย่อย 3 ท่อน คือ f g h บทร้องท่อนนกกาเขน มีท่อนย่อย 3 ท่อน คือ i j k บทร้องท่อนนกกาเหว่า มีท่อนย่อย 3 ท่อน คือ l m n และ บทร้องท่อนไก่ มีท่อนย่อย 3 ท่อน คือ o p q โดยท่อน q เป็นท่อนจบของบทเพลง

บทเพลงนี้อยู่ในบันไดเสียงเอฟเมเจอร์ (F Major) มีการใช้เสียงประสานทั้งหมด 8 ตอน โดยตอนหนึ่งอยู่ในท่อน a และ c ใช้คอร์ดหลัก คือ I IV V IV I IV vi V I ตอนสองอยู่ในท่อน e ใช้คอร์ดหลักคือ I vi ii V IV V ตอนสามอยู่ในท่อน f ใช้คอร์ดหลักคือ I ii IV ii V I vi V I IV V I ตอนสี่อยู่ในท่อน h ใช้คอร์ดหลักคือ ii IV ii IV vi iii I IV vi iii IV ii IV ii IV vi iii I ตอนห้าอยู่ในท่อน i ใช้คอร์ดหลักคือ I V I IV V I vi ii V I vi V I ตอนหกอยู่ในท่อน o ใช้

คอร์ดหลักคือ I vi IV ii I vi IV ii vi IV ii ตอนเจ็ดอยู่ในท่อน l ใช้คอร์ดหลักคือ I IV V I vi ii V I vi I vi I และ ตอนแปดอยู่ในท่อน l ใช้คอร์ดหลักคือ I IV ii IV vi iii I IV ii vi iii IV ii IV ii IV vi iii I

ในการแยกแนวเสียงเครื่องดนตรีสำหรับวงออร์เคสตราในบทเพลงนี้ มีอยู่ 7 ลักษณะ คือ การแยกแนวเสียงออร์เคสตราแบบ A B C D E F G และยังสามารถแยกลักษณะการเรียบเรียงได้เป็นสองรูปแบบคือ แบบแรก เป็นการบรรเลงผสมผสานกับวงดนตรีไทย และ แบบที่สองเป็นการบรรเลงประกอบการขับร้อง ซึ่งส่วนมากแล้วผู้ประพันธ์ใช้วิธีการแยกแนวเสียง (Orchestration) แบบ การแยกแนวเสียง (Part Writing) และใช้คอร์ด (Chord) มาเป็นส่วนสนับสนุนหรือบรรเลงประกอบ (Accompaniment) โดยเรียบเรียงแบบราบเรียบ เป็นโน้ตลากเสียงยาวตามคอร์ดประกอบ เพื่อให้บทขับร้องมีความโดดเด่น

กิตติกรรมประกาศ

งานสร้างสรรค์ ดับนกออร์เคสตรา นี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ. 2558 ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ ขอขอบคุณ คณะกรรมการประจำหน่วยวิจัยของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เห็นความสำคัญของงานสร้างสรรค์เชิงวิชาการ ขอขอบคุณ นักดนตรีไทย นักดนตรีวงมหาสารคามซิมโฟนีออร์เคสตรา คณะนักร้องประสานเสียงแห่งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (MSU Chorus)

เอกสารอ้างอิง

- ชาลี เหาะ (นามแฝง). (2555). มติชนบท เทคโนโลยีชาวบ้าน. หนังสือพิมพ์ [ออนไลน์]. ได้จาก <http://info.matichon.co.th/techno/techno.php?srctag=05107151155&srcday=2012-11-15&search=no> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 สิงหาคม 2559].
- ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์. (2558) สัมภาษณ์ วันที่ 9 ธันวาคม 2558
- พระเจนดุริยางค์ (2493). *หนังสือบันทึกโน้ตเพลงไทยของกรมศิลปากร* พ.ศ. 2493
- พิษณุ บุญศรีอนันต์. (2558). สัมภาษณ์ วันที่ 12 ธันวาคม 2558
- ฟองน้ำ. (2555). ตับนก (ตับแม่ศรีทรงเครื่อง). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=3yHgymoaCZE> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 สิงหาคม 2559].
- มัทนียา พงศ์สุวรรณ และคณะ. (2556). การเรียนรู้ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ผู้ทรงเป็นนายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม. *วารสารครุศาสตร์*. [ออนไลน์]. 41(4), 229-244. ได้จาก: <https://tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/20588/17888>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม 2559].
- สมชาย รัศมี. (ม.ป.ป.). *ระบบเสียงดนตรีไทย และรูปแบบการผสมผสานดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา [ออนไลน์]. ได้จาก:http://human.bsru.ac.th/search/sites/default/files/สมชาย_ระบบเสียง.pdf. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม 2559].
- สมชาย รัศมี. (ม.ป.ป.). *ระบบการตั้งเสียงของดนตรีไทย*. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://readgur.com/doc/2401869/มาตรฐานเสียงดนตรีไทย-สมชาย-รัศมี-1-1-ผู้-ช-ว-ย-ศ-า-ส>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม 2559].
- สุกรี เจริญสุข. (2540). *การวิจัยเพื่อตั้งระดับเสียงและบันไดเสียงมาตรฐานของดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกรี เจริญสุข. (2546) *ระบบการตั้งเสียงของดนตรีไทย*. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ห้องสมุดดนตรีสมเด็จพระเทพรัตน. (2559). สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://sirindhornmusiclibrary.mahidol.ac.th/musiclibrary/index.php?ac=hall_of_fame/hall_of_fame_dataperson&id=46&languages=th. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม 2559]. http://en.wikipedia.org/wiki/Scientific_pitch_notation

การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

The Project to Construct a Cultural Heritage Map with Participation from the Community of Nong Khu Khad Sub-District, Borabue District, Maha Sarakham

ดิฐา แสงวัฒนะชัย¹, อัมภา บัวระภา², เมทินี โคตรดี³

Dita Sangvatanachai¹, Umpa Buarapa², Mathinee Khotdee³

บทคัดย่อ

โครงการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นโครงการภายใต้โครงการหนึ่งคณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี พ.ศ.2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพื้นที่ตำบลหนองคูขาด สภาพเศรษฐกิจ สังคม กิจกรรม และสถานที่ทางวัฒนธรรมของแต่ละหมู่บ้านในตำบลหนองคูขาด (2) ศึกษาลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านในตำบลหนองคูขาดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อค้นหาความเชื่อมโยงและอัตลักษณ์ (3) กำหนดแนวทางการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับชาวชุมชนหรือใช้เป็นแผนที่การท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต โดยอาศัยหลักฐานและความทรงจำของคนในชุมชนร่วมกันทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ การนำเสนอและถ่ายทอดให้เกิดการเชื่อมโยงทางความคิดร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นการสงวนรักษาคูณค่าของพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ โดยกระบวนการศึกษาจะเป็นการศึกษาร่วมกันระหว่างนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ และชาวบ้านตำบลหนองคูขาด โดยมีการประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ การนำเสนอ รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลจากการศึกษานอกจากผลิตผลคือแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจถึงอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านห้วยนาไทยที่ปรากฏจากประเพณีความเชื่อและวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันอยู่กับคูฝัก่อนง ศาลปู่ตา และเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ชุมชนได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังหมายรวมถึงการสร้างแนวทางที่ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานที่

¹ อาจารย์ประจำ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email : dita_neth@hotmail.com

^{2,3} อาจารย์ประจำ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University. Email : dita_neth@hotmail.com

^{2,3} Lecturer, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University

เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูขาด ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการไว้ในแผนพัฒนาตำบล อีกทั้งยังก่อให้เกิดเครือข่ายและเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ : มรดก, มรดกทางวัฒนธรรม, แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม, ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม

Abstract

The project to construct a cultural heritage map with participation from the community of Nong Khu Khad Sub-District, Borabue District, Mahasarakham is under the One Project One Art and Culture, the Faculty of Architecture, Urban Design, and Creative Arts, Mahasarakham University. The project was allocated the budget in the fiscal year 2015 with an aim to: (1) study the history, background, socio-economic conditions, activities, and cultural places of every village in Nong Khu Khad Sub-District; (2) study the physical characteristics of the villages in Nong Khu Khad Sub-District from the past to the present to determine the connections and identities; (3) establish the approach for cultural heritage mapping for the community's co-learning and to construct a cultural heritage map which will benefit the community people and the neighboring communities and will be used as the future tourism map. The project will be conducted based on the evidences and memories of the community people, both the young and the old generations. Presentations and transfers will be made to connect thoughts that lead to the construction of the cultural heritage map, which is considered one important way to conserve the values of the area with historical significance. The project involves co-studying among the students of the Faculty of Architecture, Urban Design, and Creative Arts, and the people of Nong Khu Khad Sub-District, through small group discussions, workshops, presentations, and in-depth interview. In addition to the production of the community's cultural heritage map, which leads to understanding to the identity of the communities, apparent from beliefs, traditions and lifestyles that are tied to ancestors' tombstones or shrines and historical-related stories of the locality; the study creates a collaboration approach between the community and relevant organizations especially Nong Khu Khad Sub-District Administrative Organization, resulting in integration in the Sub-District development plan and a network that strengthens more community's engagement.

Keywords : Heritage, Cultural heritage, Cultural heritage map, Cultural landscape

บทนำ

จังหวัดมหาสารคามได้ขุดค้นพบโบราณสถานในหลายที่ทั่วทั้งจังหวัด เช่น กู่บัวทอง กู่บ้านสนาม กู่ป่าโพ กู่โคกสะทอน กุ้ย้อยบ้านทิม กู่บ้านเขวา กู่บ้านแดง ตำบลหนองแสง เป็นต้น กู่เป็นโบราณสถานที่บ่งบอกถึงความสำคัญของพื้นที่ มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์มายาวนาน กู่บางแห่งมีอายุยาวนานมาตั้งแต่สมัยทวารวดีตอนปลายถึงต้นของสมัยขอม ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 16-18 นอกจากความสำคัญที่เกิดขึ้นกับกู่แล้วยังถือว่าบริเวณพื้นที่ตั้งว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมทางสังคมของในชุมชนที่อยู่รอบข้างในอดีต ซึ่งตำบลหนองคูขาดอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ที่มีโบราณสถานที่สำคัญอยู่ 2 แห่งคือ “กู่บ้านห้วยนาไทย” และ “กู่บ้านโคกกู่” ชาวบ้านเรียกว่า “กู่ที่กู่” เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านในตำบลหนองคูขาดเคารพนับถือ โดยมีเรื่องเล่าและตำนานหลายเรื่องเล่าต่อสืบทอดกันมาจากชาวบ้านถึงความศักดิ์สิทธิ์ของ “กู่ที่กู่” มาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ด้วยเพราะลักษณะกายภาพของกู่ในอดีตนั้น พื้นที่ตั้งจะล้อมรอบไปด้วยป่าไม้ ต้นไม้ขนาดใหญ่และไม้พุ่มหนึ่กและพืชสมุนไพรอยู่เต็มพื้นที่ และมีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่ภายในบริเวณ “กู่” นี้ มีเนื้อที่ประมาณ 16 ไร่ ลักษณะพื้นที่โดยรอบในปัจจุบันนี้มีพื้นที่ป่าเดิม ไม้พุ่มหนึ่กและไม้เดิมอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีสระน้ำและหนองน้ำโบราณปรากฏอยู่ภายในบริเวณ ชาวบ้านเชื่อว่ามี ความเกี่ยวข้องกับกู่บ้านห้วยนาไทย หรือ “กู่ที่” ด้วยมีอาณาเขตล้อมรอบไปด้วยป่าและมีหนองน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่เช่นเดียวกับกู่ที่กู่แต่ในอดีตนั้นจะมีพื้นที่ใหญ่กว่าประมาณ 18 ไร่ กู่บ้านห้วยนาไทย เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านห้วยนาและคนในชุมชนรอบข้างเคารพนับถือ โดยทุกวันที่ 6 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ชาวบ้านจะรวมตัวกันจัดพิธีสงฆ์กุ้กลายเป็นประเพณีวัฒนธรรมสำคัญประจำ

ของตำบลหนองคูขาด หลังจากนั้นเมื่อถึง 7 ค่ำ เดือน 6 ของปีเดียวกันก็จะทำพิธีสงฆ์กุ้ที่บ้านโคกกู่ โดยชาวบ้านจากหลายหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียง เช่น บ้านหนองคูใหญ่ บ้านหนองคูขาด บ้านโคกกู่ และอีกหลายหมู่บ้านในตำบลหนองคูขาดจะมารวมตัวกันเพื่อทำพิธีสงฆ์กุ้ที่กู่ที่กู่ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก

ปัจจุบันด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีการขยายพื้นที่ทำกินและลูกค้านิเวศรอบกู่ โดยเฉพาะ “กู่ที่” พื้นที่ป่าเดิมที่อยู่รอบบริเวณทั้ง 18 ไร่ ถูกแทนที่โดยพื้นที่เกษตรกรรม เกิดปัญหาการใช้พื้นที่และยากต่อการเข้าถึง เช่น ในวันนี้มีการจัดกิจกรรมที่มีคนจำนวนมากเพราะพื้นที่ป่าเดิมลดน้อยลง อีกทั้งยังส่งผลทำให้คุณค่าและความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ลดลงด้วย การใช้พื้นที่และการทำกิจกรรมของคนในชุมชนในอดีต ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ได้เลือนหายไปพร้อมกันกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องต้องการที่จะ รื้อฟื้นประวัติศาสตร์ความเป็นมา คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ทางวัฒนธรรมขึ้นมาอีกครั้ง ไม่เฉพาะแต่ประวัติศาสตร์ของกู่ที่กู่ที่กู่ ยังรวมถึงพื้นที่อื่นที่มีความสำคัญ เช่น เส้นทางสัญจรในอดีต รูปแบบวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมที่น่าสนใจกันแต่ละชุมชนในตำบลหนองคูขาด รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมของกู่เมื่อครั้งอดีต รวมถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกู่และมีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมเพื่อสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมจากหลักฐานและความทรงจำของคนในชุมชน ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมในการขุดค้น เรียนรู้ และถ่ายทอดผ่านทางแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน โดยมุ่งหวังว่าแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม จะใช้เป็นจุดอ้างอิงร่วมของทุกภาคส่วนในการระบุทรัพยากรทางวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชน โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่อง การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Heritage) เน้นการ

มีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกระบวนการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องประวัติศาสตร์พัฒนาการของชุมชน ที่บอกเล่าเรื่องราวผ่านพัฒนาการของสังคมและมนุษยสภาพองค์ประกอบทางกายภาพวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่สำคัญ (Tangible Heritage) รวมถึงองค์ประกอบทางนามธรรม (Intangible Heritage) เช่น วิถีชีวิตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ท้องถิ่น ผู้คนในชุมชนที่จะเป็นผู้ดูแลมรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงประกอบกันเป็นคุณค่ารวมของพื้นที่ (Collective Value) โดยเชื่อมโยงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และข้อมูลเชิงประจักษ์เข้าสู่ผังทางกายภาพ ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นฐานคิด และเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการและเครื่องมือสำหรับหน่วยงานภาคท้องถิ่นและภาคประชาชน ในการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นรูปธรรม เป็นการปกป้องดูแลรักษาคุณค่าของพื้นที่โดยรวมอย่างรอบด้าน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมระบุและให้ข้อมูลผ่านการบอกเล่าและสำรวจภาคสนาม ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมีช่องทางที่เป็นรูปธรรมในการร่วมบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นการร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Heritage Environment) ที่ประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันสามารถดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องกับการปกป้องรักษาความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548)

วิธีการศึกษา

โครงการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวิธีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะ 4 ขั้นตอน คือ

ระยะต้นน้ำ ได้แก่ (1) **ขั้นเตรียมการ** เป็นการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์ชุมชนเบื้องต้น เพื่อทราบถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่จำเป็นต่างๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและการใช้พื้นที่ทางสังคมในอดีต (2) **การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data)** ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร แผนที่ดิจิทัล เอกสารที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ทางทหาร แผนที่โบราณ และภาพถ่ายของชาวบ้านเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิทัศน์วัฒนธรรม “ตำบลหนองคูขาด” เพื่อนำไปสู่การออกแบบและจัดการกับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ สภาพเส้นทางสัญจรในอดีตจนถึงปัจจุบันและการใช้ที่ดินโดยรอบ พื้นที่การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่และคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องพื้นที่และมีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง **ระยะกลางน้ำ** ได้แก่ (3) **การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล (Analysis and Synthesis of Data)** โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในตำบลหนองคูขาด ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนชาวบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ตัวแทนเด็กและเยาวชน ครู อาจารย์จากสถานศึกษาในพื้นที่ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูขาด เพื่อทำการระดมความคิดเห็นและร่วมกันสรุปและอภิปรายความต้องการของคนในชุมชน และเพื่อหาความสำคัญของแต่ละความเชื่อมโยงของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนที่เคยมีและที่สูญหายไปเพื่อการสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมร่วมกัน และ**ระยะปลายน้ำ** ได้แก่ (4) **การสรุปผล** โดยจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม

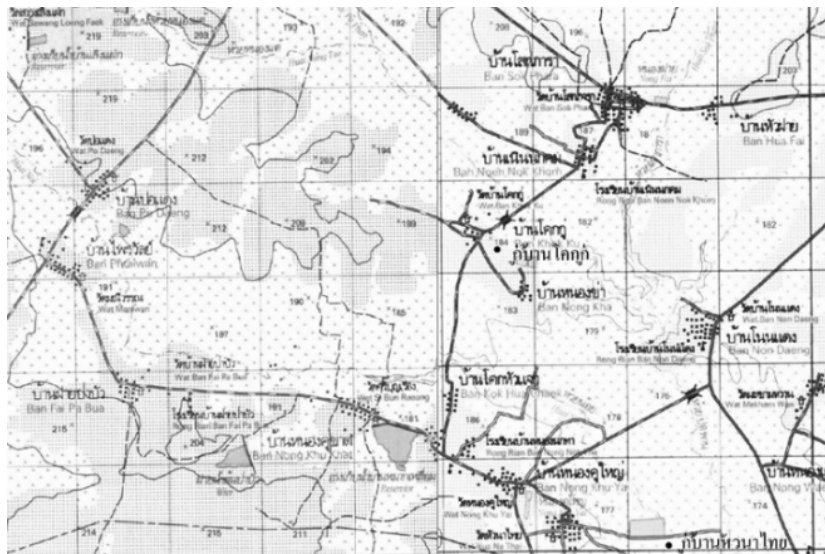
เพื่อให้ชุมชนตำบลหนองคูขาดได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยใช้ระยะเวลา 6 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 31 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558

พื้นที่ดำเนินการและบริบทชุมชน

พื้นที่บ้านหัวนาไทย และบ้านหนองคูขาด ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งห่างจากที่ว่าการอำเภอบรบือ ทางทิศใต้ ประมาณ 16 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 53 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ โดยทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลวังไชย อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเลิงแฝก กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะภูมิประเทศ มีทั้งเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นที่ราบและที่ลุ่ม พื้นที่ทั่วๆ ไปของตำบลมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 150-200 เมตร พื้นที่ราบบางส่วนของตำบลมีการทำนาส่วนพื้นที่ราบสูงมีการปลูกพืชไร่สมรรถนะดิน ชุดดินที่พบมากในตำบล

ได้แก่ ดินชุดโคราช ดินชุดโคราช ดินชุดน้ำพอง และ ดินชุดอุบล หรือดินร่วนปนทราย บางแห่งยังพบดินที่มีลูกรังหรือกรวดปะปนอยู่ มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้เพาะปลูก ดินเหล่านี้ต้องการการบำรุงรักษาเป็นพิเศษ ดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในระยะเวลาที่ฝนทิ้งช่วง ความเหมาะสมของดิน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูขาด, 2558)

ชาวบ้านตำบลหนองคูขาดประกอบด้วย หมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนั้นยังมีการทำไร่มันสำปะหลัง ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ เมื่อเว้นว่างจากการทำอาชีพหลักชาวบ้านก็มีการประกอบอาชีพเสริมหลายอย่างที่บ่งบอกถึงประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นและยังถ่ายทอดภูมิปัญญานั้นสู่ลูกหลานในรุ่นต่อมา เช่น การสานกระติบข้าว การทอเสื่อ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่นับว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านในจังหวัดมหาสารคามรวมถึงชาวบ้านในตำบลหนองคูขาดด้วย

ภาพประกอบที่ 1 แผนที่ตำบลหนองคูขาด

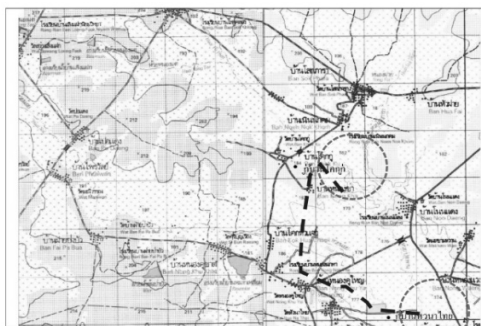
ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูขาด, 2558. <http://nongkhukhad.go.th>.

อภิปรายผล

โครงการการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาดอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวความคิดและทฤษฎีเรื่องแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วม ความหมายและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) และภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural landscape) และโดยอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึกชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมตำบลหนองคูขาด บริเวณชุมชนบ้านหนองคูขาด และบ้านห้วยนาไทย ซึ่งเป็นที่ตั้งของกู๊พีและกู๊น่อง

กระบวนการระยะต้นน้ำ เริ่มจากการทำการสำรวจเบื้องต้น โดยจากการสำรวจชุมชนตำบลหนองคูขาด ในหลายหมู่บ้าน พบซากวัตถุโบราณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ บางแห่งก็มีการค้นพบชิ้นส่วนโบราณวัตถุข้าวของเครื่องใช้ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน จึงยังไม่ได้มีการระบุลงในแผนที่การขึ้นทะเบียนโบราณสถานจังหวัดมหาสารคามที่สำคัญ (กรมศิลปากร, มปท.) ดังเช่น พื้นที่หมู่บ้านห้วยนาไทย และบ้านโคกกู๊ ซึ่งมีการค้นพบกู๊บ้านโคกกู๊และกู๊บ้านห้วยนาไทย ซึ่งชาวบ้านถือว่าเปรียบดั่ง “กู๊พีกู๊น่อง” เป็นที่นับถือศรัทธาและเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนในตำบล มีเรื่องเล่าและตำนานหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องเล่าสืบต่อกันมาถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกู๊มาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ลักษณะทางกายภาพของกู๊ในอดีตนั้น พื้นที่จะล้อมรอบไปด้วยป่าไม้มีต้นไม้อายุชุกใหญ่ ซึ่งเป็นพรรณไม้พื้นถิ่นและสมุนไพรรายรอบเต็มพื้นที่ โดยกู๊บ้านห้วยนาไทย ได้ชื่อว่าเป็น “กู๊พี” เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านห้วยนาไทยและชุมชนรอบข้าง โดยทุกวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ชาวบ้านจะรวมตัวกันจัดพิธีสงฆ์ ที่กลายเป็น

ประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญประจำชุมชน และหลังจากสงฆ์ที่ เมื่อถึงวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 6 ของปีเดียวกัน ชาวบ้านก็จะประกอบพิธีสงฆ์ที่กู๊น่อง ที่บ้านโคกกู๊ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน โดยพิธีสงฆ์ ชาวบ้านจํานำดอกไม้ ธูปเทียนไปไหว้ และจัดให้มีพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การทำบุญ การละเล่นต่างๆ นอกจากนี้ ยังประกอบไปด้วยหนองน้ำสำคัญ ดังเช่น หนองมะค่า หรือหนองข่า หนองแวง หนองมน หนองบัวน้อย และหนองดินแดง เป็นต้น ซึ่งถือเป็นหนองน้ำสำคัญในอดีต ที่ยังปรากฏร่องรอยอยู่และจากคำบอกเล่าของชาวชุมชน

ภาพที่ 2.4 เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างกู๊พี (กู๊บ้านห้วยนาไทย) และกู๊น่อง (กู๊บ้านโคกกู๊)

ภาพประกอบที่ 2 เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างกู๊พีและกู๊น่องและโบราณวัตถุที่ค้นพบใกล้กับกู๊บ้านห้วยนาไทย

ภาพประกอบที่ 3 ประเพณีสร้างกุ้บ้านห้วยนาไทย

ประเพณีการสร้างกุ้ ของชาวบ้านตำบลหนองคูชาดที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต เป็นประเพณีที่ชาวบ้านทุกหมู่บ้านร่วมกันจัดขึ้นในทุกปีสืบมาจนถึงปัจจุบัน และประเพณีสร้างกุ้ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ้านห้วยนาไทยและกุ้บ้านโคกกุ้ ซึ่งอยู่ภายในตำบลหนองคูชาด เพื่อสร้างแผนที่วัฒนธรรมของตำบลหนองคูชาดซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันทั้งด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรม โดยชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสร้างแผนที่เพื่อไว้ช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาและอนุรักษ์ไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และเพื่อส่งเสริมให้เกิดกระแสการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนพื้นที่และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

จากแนวความคิดดังกล่าวกระบวนการในระยะกลางนี้จะเป็นการนำข้อมูลมวกวิเคราะห์และสังเคราะห์มาสู่กระบวนการวิเคราะห์การสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมร่วมกับการลงพื้นที่สำรวจและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากชาวบ้านในตำบลหนองคูชาด โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม การสร้างให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน การสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของพื้นที่ และมีการสรุปแนวความคิดหลักร่วมกันทั้งที่มนิสิต อาจารย์ชาวบ้าน ออกมาเป็นผังแผนที่ทางวัฒนธรรม ในระยะปลายน้ำ ที่แสดงตำแหน่งสำคัญ ได้แก่กุ้ที่กุ้หนอง ตำแหน่งความสัมพันธ์ และการเชื่อมถึงกันของชุมชนบ้านหนองคูชาด และบ้านห้วยนาไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในตำบลทั้งหมด (ภาพประกอบที่ 6)

ภาพประกอบที่ 4 การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน

โครงการ
การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม
ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

หลักการและที่มาของการดำเนินงาน
 การศึกษาในเชิงวิชาการที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นที่ยอมรับในระดับสากลว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ
 1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่
 2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่
 3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่
 4. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่

กระบวนการมีส่วนร่วม
 1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่
 2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่
 3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่
 4. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่

กระบวนการระยะต้นน้ำ
 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่

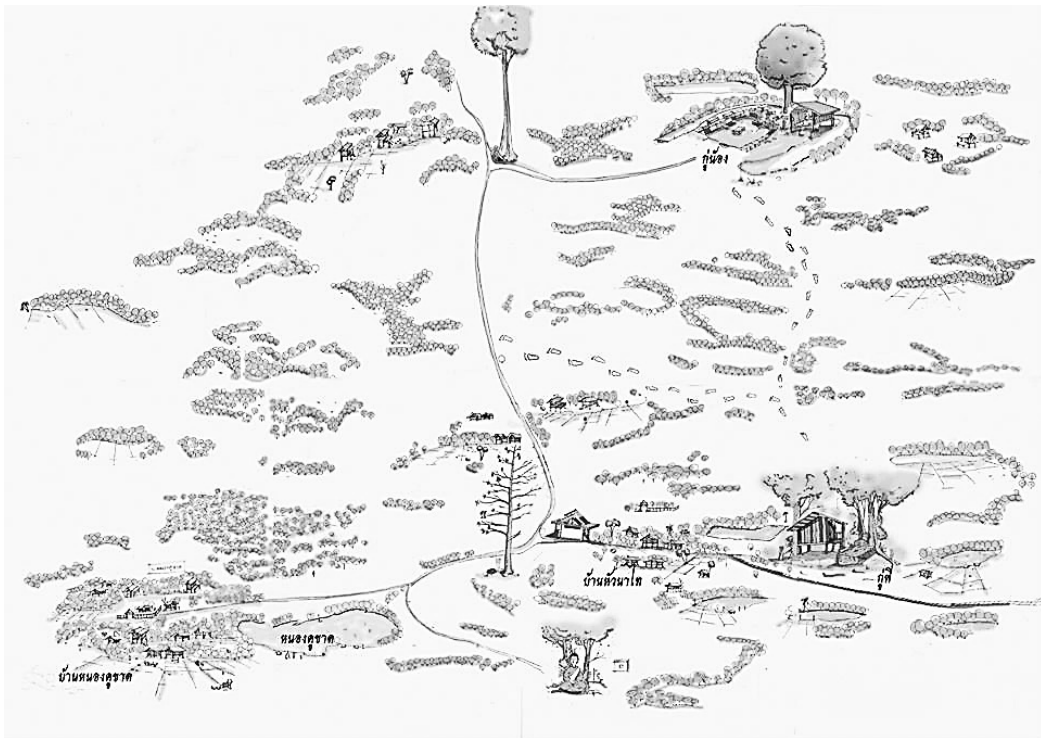
กระบวนการกลางน้ำ
 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่

กระบวนการปลายน้ำ
 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่

กระบวนการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชน

ภาพประกอบ
 ภาพประกอบที่ 4 การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน

ภาพประกอบที่ 5 สื่อประชาสัมพันธ์โครงการการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ภาพประกอบที่ 6 แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ตำบลหนองคูชาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

สรุปและเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ตอบสนองวัตถุประสงค์และ คือ การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน หนอง ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม กิจกรรมและสถานที่ทางวัฒนธรรมของแต่ละหมู่บ้านตำบลหนองคูชาด บริเวณชุมชนบ้านหนองคูชาด และบ้านห้วยนาไทย การศึกษาลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านจากอดีตและปัจจุบันเพื่อค้นหาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อหาแนวในการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม และเพื่อพัฒนาแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นแผนที่ในการท่องเที่ยวต่อไปได้ในอนาคต ก่อให้เกิดความร่วมมือกันของชาวชุมชนและมหาวิทยาลัยในการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและคุณค่าของมรดกให้คงอยู่ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกัน และที่สำคัญเป็นการส่งเสริมการรับรู้ สาธารณะให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ของตน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นหนึ่งในโครงการหนึ่ง คณะหนึ่งศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และนฤมิตศิลป์ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ ปีพ.ศ. 2558 โดยกองวิจัยและบริการวิชาการ ร่วมกับกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทางผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณท่านผู้ใหญ่หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ชาวชุมชนบ้านหนองคูชาด และบ้านห้วยนาไทย นักเรียน นักศึกษา องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองคูชาด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (มปท.). *แผนที่การขึ้นทะเบียนโบราณสถานจังหวัดมหาสารคาม*.

สีสะหวัน วงศ์กะตัญญู. (2550). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. อ้างใน <https://www.gotoknow.org/posts/482092>.

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. (2532). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท*. ใน เอกสาร การสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน่วยที่ 8) .นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 350. อ้างใน <https://www.gotoknow.org/posts/482092>

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 10. อ้างใน <https://www.gotoknow.org/posts/482092>

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. (2557). *คู่มือการออกแบบบริการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC).

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูขาด, (2558). *ข้อมูลตำบลหนองคูขาด*. <http://nongkhukhad.go.th>.

การสัมภาษณ์

เผ่าจำ 1, เผ่าจำ 2, พิมพ์ คำด้วง. (11 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์. ชาวชุมชนบ้านหัวนาไทย.

บุญเพ็ง แสงโชติ. (11 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์. ชาวชุมชนบ้านหัวนาไทย.

เสา คำด้วง. (11 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์. ชาวชุมชนบ้านหัวนาไทย.

โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ และการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง

Effect of 30 Minutes Exercise Programs on Health – Related Physical Fitness and Balance for Female Elderly.

สาธิต สีเสนซุย¹, ชัยรัตน์ ชูสกุล²

Satit Seesensui¹, Chairat Choosakul²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ เพศหญิง แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 27 คนและกลุ่มควบคุม 27 คน ได้มาจากรีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที โปรแกรมการออกกำลังกายตามปกติ และแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ Hotelling T2- Dependent และ Hotelling T2-Independent ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว ของกลุ่มที่ออกกำลังกายด้วยโปรแกรม 30 นาที และกลุ่มที่ออกกำลังกายตามปกติ สูงขึ้น
2. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว ของกลุ่มที่ออกกำลังกายด้วยโปรแกรม 30 นาที และกลุ่มที่ออกกำลังกายตามปกติ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่ออกกำลังกายด้วยโปรแกรม 30 นาที สูงกว่ากลุ่มที่ออกกำลังกายตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที, สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ, การทรงตัว, การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 081-3084993 Email : Chairat.c@msu.ac.th

¹ Master's students in Exercise and Sport Science, Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000, Thailand

² Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University , Mahasarakham 44000, Thailand

Abstract

The aims of this study were to examine the effect 30 Minutes Exercise Programs on Health – Related Physical Fitness (H-RPF) and Balance (BA) for Female Elderly. The subjects of this study an experimental group and a control group of 27 to 27 people. These subjects were selected from simple random sampling. The materials in this research consist of 30 Minutes, regular exercise program (RP), and physical fitness test for elderly. The data was analyzed by descriptive statistics, Oneway Repeated Measures Manova Hotelling by T2- Dependent and Hotelling T2- Independent.

Research results indicated that:

1. Health – Related Physical Fitness (H-RPF) and Balance (BA) for Elderly both the experimental and control group were increased.
2. Health – Related Physical Fitness (H-RPF) and Balance (BA) for Elderly within experimental and control group were significantly different in pre-test and post-test ($p < .01$)
3. Health – Related Physical Fitness (H-RPF) and Balance (BA) for Elderly between the experimental and control group were significantly difference ($p < .01$) in post-test.

Keywords: 30 Minutes Exercise Programs, Health – Related Physical Fitness, Balance, Exercise for Elderly

บทนำ

สมรรถภาพทางกายมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคน เพราะไม่เพียงจะบ่งบอกถึงความสามารถของแต่ละคนว่าจะใช้ร่างกายในชีวิตประจำวัน รวมถึงในการเล่นกีฬาหรือในยามฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่แสดงถึงการมีสุขภาพที่ดีหรือไม่ดีด้วย รวมทั้งช่วยป้องกันการบาดเจ็บและสร้างภูมิคุ้มกัน (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา. 2550; อัญชลี คำเรืองฤทธิ์. 2554: 183; พิชิต ภูติจันทร์. 2547: 87- 88) สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพคือ สมรรถภาพทางกายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพและเพิ่มความสามารถในการทำงานของร่างกาย ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน โรคความดันโลหิตสูง โรคปวดหลัง ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการขาดการออกกำลังกาย

ซึ่งประกอบด้วย ความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวและองค์ประกอบของร่างกาย (สุพิตร สมานิติโต และคณะ. 2556 : 3 - 4)

การทรงตัวเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นการเดิน การนั่ง (Johnson and Nelson. 1986 : 236) Gallahue and Donnelly (2003) ได้อธิบายไว้ว่าการทรงตัว คือความสามารถของร่างกายในการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ในการที่จะตอบสนองของร่างกายขณะอยู่กับที่และเคลื่อนที่ เพื่อรักษาตำแหน่งของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ การทรงตัวจึงมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือสภาพความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตรวมไปถึงสุขภาพของผู้สูงอายุ ปัญหาด้านสุขภาพในผู้สูงอายุจะพบได้บ่อยทั้งนี้เนื่องจาก

วัยสูงอายุมีภาวะ การเปลี่ยนแปลงในทางที่ถดถอยของร่างกายจิตใจและสังคม (Pakaiya. 2009: 677; อริสรา สุขวัญณี. 2555: 216) เมื่อคนเรามีอายุมากขึ้นความสามารถในการทำงานของร่างกายอาจลดลง เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบต่างๆ ของร่างกาย ทำให้การเคลื่อนไหวของร่างกายลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมรรถภาพทางกายในด้านต่างๆ เชื่อมโยง โดยทำให้ประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด กล้ามเนื้ออ่อนแอและลำไส้ได้ง่าย เนื่องจากความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อลดลง ความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อเส้นเอ็นและข้อต่อลดลง เกิดการติดขัดไม่สามารถเคลื่อนไหวได้เต็มที่ (Miller. 2004: 1-10; บรรลุ ศิริพานิช. 2557: 1) สูญเสียการควบคุมการทรงตัว ซึ่งอาจทำให้การดำเนินกิจกรรมที่เคยทำในอดีตหรือปัจจุบัน ไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างคล่องแคล่วเช่นเดิม (Maranate. 2003: 200 – 211; Takata et al. 2010: 3 - 6) โดยการเปลี่ยนแปลงนี้จะปรากฏชัดเจนเมื่ออายุ 50 ปีขึ้นไป (Howley and Franks. 2003) ดังนั้นสมรรถภาพทางกายและการทรงตัวในผู้สูงอายุถือเป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญของการดำเนินชีวิตและการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ ถ้าหากสมรรถภาพด้านใดด้านหนึ่งบกพร่องไปย่อมส่งผลถึงสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างแน่นอน

การออกกำลังกายเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสมรรถภาพทางกายและการทรงตัวที่ดีขึ้น และสามารถปฏิบัติภารกิจของผู้สูงอายุตามวัยได้ การออกกำลังกายสามารถพัฒนาหรือคงไว้ซึ่งสมรรถภาพทางกาย โดยสมรรถภาพทางกายประเมินได้จากความทนทานของหัวใจและปอด ความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อ และสัดส่วนของร่างกาย (บรรลุ ศิริพานิช. 2557 : 14 -16; อริสรา สุขวัญณี. 2555 : 216 – 223; Elsawy and Higgins. 2010: 55 - 9) โดยการออกกำลังกายตามหลักฟิตท์ (FITTE) ของวิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งสหรัฐอเมริกาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการออกกำลังกาย

แบบแอโรบิกที่มีความหนักเบาระดับปานกลางในระยะเวลาที่นานพอในแต่ละครั้งต่อเนื่องอย่างน้อย 20 นาทีที่มีความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ACSM. 2006) ซึ่งกิจกรรมการออกกำลังกายอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นที่นิยมมากที่สุดในปีที่ผ่านมาคือ โปรแกรมการออกกำลังกาย T25 ใช้เวลาเพียง 25 นาทีในหนึ่งวัน เป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย ไม่ต้องใช้อุปกรณ์มาก ใช้เวลาน้อยแต่สามารถออกกำลังกายได้ประโยชน์ทุกส่วนของร่างกาย (Sweet life fitness, 2016) อย่างไรก็ตามโปรแกรมการออกกำลังกายก็ยังมีข้อจำกัดคือ ผู้ที่จะออกกำลังกายด้วยโปรแกรม T25 แบบนี้ต้องไม่มีโรคประจำตัว โดยเฉพาะโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและโรคข้อกระดูกเพราะเป็นการออกกำลังกายที่หนัก มีท่าการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างเร็วและต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ที่ออกกำลังกายตามโปรแกรมนี้ได้ต้องมีร่างกายพร้อมพอสมควร

ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพื่อหาวิธีการประยุกต์รูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการออกกำลังกายง่ายๆ ใช้เวลาในการออกกำลังกายที่เหมาะสมและเป็นไปตามข้อกำหนดของการออกกำลังกาย โดยเป็นโปรแกรมการออกกำลังกายวันละ 30 นาที เน้นการได้ประโยชน์ในทุกส่วนของร่างกาย อันจะเป็นแนวทางใหม่อีกทางหนึ่งในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ รวมถึงเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมออกกำลังกายต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง
2. เพื่อเปรียบเทียบโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ภายในกลุ่มก่อนและหลังทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. เพื่อเปรียบเทียบโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ และการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ระหว่างกลุ่มหลังทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุ เพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 310 คน อาศัยอยู่ในตำบลหนองกุง อำเภอกุดจับ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน ได้มาจากรีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง (Experimental Group) ออกกำลังกายตามโปรแกรม 30 นาที และกลุ่มควบคุม (Control Group) ออกกำลังกายตามปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที
2. โปรแกรมการออกกำลังกายตามปกติ
3. แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ (Physical Fitness Test for Aging) ประกอบด้วยรายการทดสอบจำนวน 7 รายการดังนี้ (สุพิตร สมานิติ และคณะ, 2556)

- 1) ยืนยกเข่าขึ้น – ลง 2 นาที (2 Minutes Step Test) เพื่อประเมินความอดทนของระบบหัวใจ และไหลเวียนเลือด โดยมีหน่วยเป็นจำนวนครั้ง ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าเพิ่มมากขึ้นหมายถึง มีความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือดดี

- 2) งอแขนยกน้ำหนัก 30 วินาที (30 Seconds Arm Curl) เพื่อประเมินความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน โดยมีหน่วยเป็นจำนวนครั้ง ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าเพิ่มมากขึ้นหมายถึง มีความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขนดี

- 3) ยืน - นั่งบนเก้าอี้ 30 วินาที (30 Seconds Chair Stand) เพื่อประเมินความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อขา โดยมีหน่วยเป็นจำนวนครั้ง

ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าเพิ่มมากขึ้นหมายถึง มีความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อขาดี

- 4) นั่งอตัวไปข้างหน้า (Sit and Reach) เพื่อประเมินความอ่อนตัวของหลังสะโพกและกล้ามเนื้อขาด้านหลัง โดยมีหน่วยเป็นเซนติเมตร ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าเพิ่มมากขึ้นหมายถึง มีความอ่อนตัวของหลังสะโพกและกล้ามเนื้อขาด้านหลังดี

- 5) เอามือแตะกันด้านหลัง (Back Scratch) เพื่อประเมินความอ่อนตัวของหัวไหล่ โดยมีหน่วยเป็นเซนติเมตร ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าน้อยลง หมายถึง มีความอ่อนตัวของหัวไหล่ดี

- 6) ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง (Skinfold Thickness) เพื่อประเมินองค์ประกอบของร่างกาย ในส่วนของปริมาณไขมันที่สะสมในร่างกาย โดยมีหน่วยเป็นมิลลิเมตร ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าน้อยลง หมายถึง มีองค์ประกอบของร่างกายในส่วนของปริมาณไขมันที่สะสมในร่างกายดี

- 7) เดินเร็วอ้อมหลัก (Agility Course) เพื่อประเมินความแคล่วคล่องว่องไวและความสามารถในการทรงตัวแบบเคลื่อนที่ โดยมีหน่วยเป็นวินาที ซึ่งคะแนนที่ได้จากวัดมีค่าน้อยลงหมายถึง มีการทรงตัวดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชุมชี้แจงโครงการ ทดสอบสมรรถภาพกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวของผู้สูงอายุเพศหญิง (Pre - test) ก่อนเข้าร่วมโครงการ สอนและอธิบายวิธีการใช้ Borg's scale การประเมินการรับรู้ความเหนื่อยขณะออกกำลังกาย

2. ดำเนินการทดลอง โดยกลุ่มทดลองฝึกตามโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ละ 3 วัน ๆ ละ 30 นาที โดยฝึกวันเว้นวัน และกลุ่มควบคุมออกกำลังกายตามปกติ หลังการออกกำลังกายทุกสัปดาห์ สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายกลุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์ความรู้สึกทั่วไป เพื่อตรวจสอบความ

ปลอดภัยในการเข้าโครงการวิจัยเช่น ความหนักของโปรแกรม ความสนุกสนานในการออกกำลังกาย เป็นต้น

3. ทดสอบสมรรถภาพกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว (Post - test) ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม สัปดาห์ที่ 8

4. รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการดำเนินโครงการเสนอ

5. นำผลที่ได้มาสรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สมรรถภาพทาง

ตารางที่ 1 แสดง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว ทั้ง 7 รายการ	\bar{X}	s	\bar{X}	s	\bar{X}	s	\bar{X}	s
ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด (ครั้ง/ 2 นาที)	61.81	6.21	82.07	9.63	63.85	6.18	70.44	6.18
ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อแขน (ครั้ง/ 30 วินาที)	16.11	3.29	22.03	3.28	13.29	2.72	14.77	2.54
ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อขา (ครั้ง/ 30 วินาที)	14.66	3.48	20.70	3.48	12.00	2.49	14.62	2.61
ความอ่อนตัว - ส่วนบน (เซนติเมตร)								
- กล้ามเนื้อหัวไหล่ขวา	20.62	5.31	17.00	5.26	24.70	5.62	23.37	5.18
- กล้ามเนื้อหัวไหล่ซ้าย	22.51	7.22	18.25	6.64	24.37	4.23	22.70	4.13
ความอ่อนตัว - ส่วนล่าง (เซนติเมตร)	17.06	3.78	21.26	3.96	12.87	4.20	14.95	4.33
องค์ประกอบของร่างกาย (ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง) (มิลลิเมตร)	22.99	4.47	21.33	4.75	20.64	6.51	19.93	6.35
การทรงตัวแบบเคลื่อนที่ (วินาที)	13.81	1.57	12.11	1.55	17.83	3.59	16.66	3.71

กายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ก่อนและหลังการทดลอง 8 สัปดาห์

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของ สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Hotelling T2- Dependent

3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของ สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Hotelling T2- Independent

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวด้านความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อขา และความอ่อนตัวส่วนล่างมีค่าเพิ่มขึ้นเหมือนกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนความอ่อนตัวกล้ามเนื้อไหล่ด้านขวา ความอ่อนตัวกล้ามเนื้อไหล่ด้านซ้าย องค์กร

ประกอบของร่างกาย (ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง) การทรงตัวแบบเคลื่อนที่ลดลงเหมือนกันในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เกณฑ์	Value		Hypothesis df		Error df		F		p	
	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม
Pillai's Trace	.97	.94	8.00	8.00	19.00	19.00	80.08	40.28	.000	.000
Wilks' Lambda	.02	.06	8.00	8.00	19.00	19.00	80.08	40.28	.000	.000
Hotelling's Trace	33.72	16.96	8.00	8.00	19.00	19.00	80.08	40.28	.000	.000
Roy's Largest Root	33.72	16.96	8.00	8.00	19.00	19.00	80.08	40.28	.000	.000

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบของสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เกณฑ์	Value	Hypothesis df	Error df	F	p
Pillai's Trace	.75	8.00	45.00	17.00	.000
Wilks' Lambda	.25	8.00	45.00	17.00	.000
Hotelling's Trace	3.02	8.00	45.00	17.00	.000
Roy's Largest Root	3.02	8.00	45.00	17.00	.000

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ด้านความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อแขน - ขา และความอ่อนตัวส่วนล่างมีค่าเพิ่มขึ้น ส่วนความอ่อนตัวส่วนบนกล้ามเนื้อไหล่ด้านขวา - ซ้าย องค์กรประกอบของร่างกาย (ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง) การทรงตัวแบบเคลื่อนที่ มีค่าลดลงเหมือนกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ที่พบผลวิจัยเป็นเช่นนั้น เนื่องจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการออกกำลังกายจะช่วยเสริมสร้างความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อแขนและขา ความอ่อนตัว องค์กรประกอบของร่างกาย (ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง) และการทรงตัวแบบเคลื่อนที่ที่ดีขึ้น (เจริญ กระบวนรัตน์. 2550: 20, เกศินี แซ่เล้า และวิจิต คะนิงสุขเกษม, 2555: 92-103) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ธรวีร์ วีวรรณ (2555: 44-53) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัวของผู้สูงอายุ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าหลังทดลองการทรงตัวดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และการวิจัยของ เกศินี แซ่เล้า และวิจิต คะนิงสุขเกษม (2555: 92-103) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายด้วยการแกว่งแขนและการเดินที่มีต่อสุขสมรรถนะผู้สูงอายุหญิง สรุปผลการวิจัยพบว่า การออกกำลังกายด้วยการแกว่งแขนและการเดินในผู้สูงอายุหญิง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสุขสมรรถนะที่ดีขึ้น

จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออยู่ตลอด ทำให้เกิดผลดีต่อการตอบสนองทางด้านร่างกาย โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว ในช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่พบผลวิจัยเป็นเช่นนั้น เนื่องจากกลุ่มทดลองออกกำลังกายด้วยโปรแกรม 30 นาที ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ได้ประโยชน์ทุกส่วนของร่างกาย โดยรูปแบบกิจกรรม ความหนักและระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการช่วยเสริมสร้าง ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและหัวใจ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวและการทรงตัวแบบเคลื่อนที่ที่ดีขึ้น (พรศิริ พฤกษ์ศรี, วิภาวี คงอินทร์ และ ปิยะนุช จิตตคุณท์. 2551: 323 - 337) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับ อานันท์ และ ถนอมวงศ์ (2557: 61 - 74) ได้ศึกษาผลของการรำมวยไทยที่มีต่อสุขสมรรถนะและการทรงตัวของผู้สูงอายุ ผลการวิจัย การฝึกออกกำลังกายด้วยการรำมวยไทยสามารถพัฒนาความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อ การทรงตัว และเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ช่วยป้องกันการล้ม ของผู้สูงอายุได้ และการศึกษาของ Taylor et al (2005: 50-88) ได้ศึกษาผลการออกกำลังกายด้วยการรำไท้จี่ที่มีผลต่อการทรงตัวความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความอ่อนตัว พบว่าการทรงตัวความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความอ่อนตัวดีกว่าก่อนการฝึกและดีขึ้นเรื่อยๆ เมื่อฝึกครบ 12 สัปดาห์การออกกำลังกาย โดยการรำไท้จี่เป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้การทรงตัวดีขึ้นกล้ามเนื้อส่วนบนและส่วนล่างของร่างกายแข็งแรงขึ้น และความอ่อนตัวดีขึ้น ส่วนสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว ในช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่พบผลวิจัยเป็นเช่นนั้น

เนื่องจากกลุ่มควบคุมมีการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องอยู่เป็นประจำเช่น การเดิน ฤกษ์ตัดต้น การเดินแอโรบิก โดยออกกำลังกาย สัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 40 – 60 นาที ซึ่งการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความทนทานของปอดและหัวใจ ความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และการทรงตัวให้ดีขึ้น (บรรลุ ศิริพานิช. 2557: 14 -16; อริสรา สุขวัจนี. 2555 : 216 – 223) สอดคล้องกับ ศรีนยา บุรณสรพรสิทธิ์ (2555: 54 - 57) ได้ศึกษาผลของการฝึกกล้ามเนื้อแกนกลาง ลำตัวที่มีต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และการทรงตัวในผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า การฝึกด้วยโปรแกรมเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแกนกลางลำตัว สามารถช่วยพัฒนาความแข็งแรง และความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิงได้ และการวิจัยของ อมรรัตน์ เนียมสุวรรณค์ นงนุช โอปะ และสมบุญรัตน์ ดันสุภสวัสดิกุล (2555: 62 - 75) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบโรบิก โดยใช้ดนตรีโปกลงต่อสมรรถภาพทางกาย และระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุความดันโลหิตสูง ผลของการวิจัยครั้งนี้ แสดงว่า การออกกำลังกายแบบแอโรบิกโดยใช้ดนตรีโปกลงสามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกาย และลดระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงได้

จะเห็นได้ว่าการออกกำลังกายด้วยโปรแกรม 30 นาที ของกลุ่มทดลองและการออกกำลังกายตามปกติของกลุ่มควบคุมอย่างต่อเนื่องอยู่เป็นประจำ ส่งผลต่อการตอบสนองทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อน อ่อนค้อมของร่างกาย (ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง) และการทรงตัวแบบเคลื่อนที่ มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

3. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัว หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ที่พบผลวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากรูปแบบการออกกำลังกายด้วยโปรแกรม 30 นาที ที่กลุ่มทดลองปฏิบัตินั้น เป็นกิจกรรมที่ได้ประโยชน์ในทุกส่วนของร่างกาย มีท่าทาง ความหนักและระยะเวลาที่เหมาะสม โดยไม่ต้องอาศัยผู้นำก็สามารถปฏิบัติได้ง่าย เหมาะแก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวดีขึ้น (Elsawy and Higgins. 2010: 55 - 9) โดยการออกกำลังกายตามหลักฟิตท์ (FITTE) ของวิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งสหรัฐอเมริกาสำหรับผู้สูงอายุเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิกที่มีความหนักเบาระดับปานกลาง ในระยะเวลาที่นานพอในแต่ละครั้งต่อเนื่องอย่างน้อย 20 นาทีที่มีความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ACSM. 2006) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรวัดณ์ คำพันธ์ (2553: 29 - 30) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายด้วยท่ารำไม้พลองและยางยืดที่มีต่อการทรงตัวในผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์สาธารณสุขประชาชนเขต 17 ประชาชนเขต นครจตุจักร ผลการวิจัยพบว่า การออกกำลังกายด้วยท่ารำไม้พลองและยางยืดสามารถพัฒนาการทรงตัวของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นได้ และงานวิจัยของ พรรณทิพ แสงสว่าง และคณะ (2559: 5 - 18) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบก้าวตามตารางต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ สรุปผลการวิจัยพบว่า การออกกำลังกายแบบก้าวตามตารางสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุได้

สรุป

โปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที สามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุให้ดีขึ้นได้ ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถเลือกโปรแกรมการออกกำลังกายนี้ไปใช้กับกลุ่มอายุอื่นในความหนักที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวได้

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง เป็นทางด้านร่างกายอย่างเดียว ดังนั้นควรมีการศึกษาพร้อมกับทางจิตใจ โดยใส่โปรแกรมทางด้านจิตวิทยาเข้าไปด้วย เพื่อช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายและทางด้านจิตใจผู้สูงอายุไปด้วยกัน

2. ควรมีการศึกษาโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและการทรงตัวในผู้สูงอายุเพศหญิง ร่วมกับการควบคุมอาหาร เพื่อหาแนวทางในการควบคุมหรือลดไขมันในร่างกายของผู้สูงอายุ

3. ควรมีการศึกษาโปรแกรมการออกกำลังกาย 30 นาที ในกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นโรคเรื้อรังอื่น ๆ เช่น ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี แซ่เลา และวิจิต คณิงสุขเกษม. (2555). “ผลของการออกกำลังกายด้วยการแกว่งแขนการเดินทางและการเดินตามด้วยการแกว่งแขนที่มีต่อสุขสมรรถนะของผู้สูงอายุหญิง,” *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 13(1) : 92 – 103.
- เจริญญ กระบวนรัตน์. (2550). *สุขภาพดีง่ายนิดเดียว*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ธรวีร์ วีรวรรณ. (2555). “ผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัวของผู้สูงอายุ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร,” *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*. 42(2) : 44-53.
- ธีรวัฒน์ คำพันธ์. (2553). *ผลการออกกำลังกายด้วยท่ารำไม้พลองและยางยืดที่มีต่อการทรงตัวในชมรมผู้สูงอายุประชาชนิเวณศูนย์สาธารณสุขประชาชนิเวณศูนย์ 17 ประชาชนิเวณศูนย์ 1 เขตจตุจักร*. โครงการงานวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2557). *การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- พรรณทิพ แสงสว่าง และคณะ. (2559). “ผลของการออกกำลังกายแบบก้าวตามตารางต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ,” *วารสารสภาการพยาบาล*. 31(1) : 5-18.
- พรศิริ พฤกษ์ศรี, วิภาวี คงอินทร์ และปิยะนุช จิตตอนุนท์. (2551). “ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยลีลาศต่อการทรงตัวของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อการหกล้ม,” *สงขลานครินทร์เวชสาร*. 26(4) : 323 - 337 ; กรกฎาคม- สิงหาคม.
- พิชิต ภูติจันทร์. (2547). *วิทยาศาสตร์การกีฬา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศรินยา บุรณสรพรพิทธิ. (2555). “ผลการฝึกกล้ามเนื้อแกนกลางลำตัวที่มีต่อความแข็งแรง และการทรงตัวในผู้สูงอายุ,” *วารสารคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 15(2) : กรกฎาคม - ธันวาคม.
- สุพิตร สมานิติ และคณะ. (2556). *แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ 60-89 ปี*. กรุงเทพฯ : สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬากรมพลศึกษากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). *การพัฒนาสมรรถภาพทางกาย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร

แห่งประเทศไทย จำกัด.

อาพันธ์ รุ่งเรือง และถนอมวงศ์ ฤกษ์พันธ์. (2557). “ผลของการฝึกออกกำลังกายด้วยการรำมวยไทยที่มีต่อสุขสมรรถนะและการทรงตัวของผู้สูงอายุ.” *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 15(3) : 61- 74 ; กันยายน-ธันวาคม.

อริสรา สุขวชิณี. (2555). “การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ.” *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 4(8) : 216-223.

อมรรัตน์ เนียมสุวรรณ, นงนุช โอบะ และสมบูรณ์ ต้นสุขสวัสดิกุล. (2555). “ผลของการออกกำลังกายแบบโรบิคโดยใช้ดนตรีไปป์กลางต่อสมรรถภาพทางกาย และระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุความดันโลหิตสูง.” *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ*. 6(2) : 62-75 ; พฤษภาคม – สิงหาคม.

อัญชลี คำเรืองฤทธิ์. (2554). *การทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในเครือสารสาสน์*. ปริญญาโท วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

American College of Sports Medicine. (2006). *ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription*. 7th ed. Pennsylvania : Lippincott Williams and Wilkin.

Elsawy, B. and K.E. Higgins. (2010). “Physical Activity Guidelines for Older Adults,” *Am Fam Physician*. 81(1) : 55 - 59.

Gallahue, D. and F.C. (2003). Donnelly. *Developmentally Physical Education for All Children*. Champaign. 4th ed. Illinois : Human Kinetics.

Howley, E.T. and B.D. Frank. (2003). *Health Fitness Instructor's Handbook*. 4th ed. Hong Kong : Printing and Publishing Industry in Hong Kong.

Johnson, L. and B. Nelson. (1986). *Practical Measurements for Evaluation in Physical Education*. New York : Macmillan.

Maranate, K. and others. (2003). “The Elderly,” in *Thai Junior Encyclopedia*. p. 200-211. Bangkok : Thai Junior Encyclopedia.

Miller, W. R. (2004). “Motivational Interviewing in Service to Health Promotion,” *Am J Health Promotion*. 18(3) : 1-10.

Pakaiya, N. (2010). *Health Manpower Needs in Caring for the Elderly*. 2009. <http://www.thainhf.org/document/media/media_677.pdf> July 31.

Sweet life fitness. (2016). “T25,” 2013. <<http://sweetlifefitness.net/focus-t25-workout-schedule/fromWebsite>> 20 September.

Takata, Y. “Quality of Life and Physical Fitness in an 85-Year – Old Population, (2010).” *Archives of Gerontology and Geriatrics*. 50 : 3 – 6.

Taylor, P. (2005). “Improvement in Balance, Strength and Flexibility After 12 Weeks of Tai Chi Exercise in Ethnic Chinese Adults with Cardiovascular Disease Risk Factors,” *Dissertation Abstracts International*. 66(06) : 3063-B ; December.

การพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถในการเผชิญและ ฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of A Situation Test for Measure Ability of Adversity Quotient (AQ) of Grade 4 Students

ปัทมา นาแถมเงิน¹, ทัทศน์ศิริรินทร์ สว่างบุญ², กุลภัสสร ศิริพรรณ³

Pattama Natamngern¹, Tatsirin Sawangboon², Kulpatsorn Siripun³

บทคัดย่อ

การพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคชนิดสถานการณ์ตามทฤษฎีของ Stoltz สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พร้อมทั้งหาเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดที่สร้างขึ้นและเพื่อเปรียบเทียบภูมิหลังของนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 80 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค จำนวน 1 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของสโตลซ์ คือ แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคชนิดสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่น การวิเคราะห์คะแนนมาตรฐานสเตนไนน์ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค โดยใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์แบบ 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่วัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 องค์ประกอบตามทฤษฎีของ Stoltz พบว่า ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยวิธีกลุ่มรู้จัก (Known Group Technique) โดยเปรียบเทียบผลการทำแบบวัดของนักเรียนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคต่ำ พบว่านักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความเที่ยง

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์, ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์, โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน

¹ M. Ed. Educational Measurement, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer, Department of Educational Research and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Lecturer, Department of Khonkaenwittayayon School, Khonkaen

ตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์มาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีภูมิหลังต่างกัน พบว่าเพศ คะแนนสอบ O-NET ลักษณะครอบครัว การอยู่อาศัย อาชีพของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคไม่แตกต่างกันในทุกตัวแปร

3. ผลการสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคที่สร้างขึ้น พบว่าคะแนนสแตเนนที่ 1-3 คือ มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคต่ำ มีคะแนนตั้งแต่ 0-101 คะแนนคะแนนสแตเนนที่ 4-6 คือ มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคปานกลางมีคะแนนตั้งแต่ 102-114 คะแนน และคะแนนสแตเนนที่ 7-9 คือ มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคในระดับสูง มีคะแนน ตั้งแต่ 115 - 120 คะแนน

คำสำคัญ : แบบวัดเชิงสถานการณ์, ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ)

Abstract

This study was descriptive research. The aims of this research were to develop the situational test to measure the Adversity Quotient (AQ) based on Stoltz's theory for grade 10 students of tests, and create normal criteria for two types of tests. The sample of this research consisted of 377 grade 10 students of 81 schools under the Secondary Educational Service Area Office 25 in 2015 academic year. The instruments consisted of a single Adversity Quotient (AQ) test developed by the researcher based on Stoltz's concept. That AQ test was 40 three-choice items situational test. Data were analyzed to figure content validity. Discriminative power and reliability were determined. Stannine Scores were adjusted. One-way analysis of variance was conducted. The results of this research were as follows:

1. The results of AQ test by measuring four elements based on Stoltz's theory showed that the AQ test validity was in the range of 0.80-1.00. Discriminative power of 40-item test was from 0.29 to 0.84. The reliability of AQ test was 0.83

2. The results of comparing grade 10 students' background affecting their AQ showed that the sample with different gender, O-NET score, family type, living status, and parents' occupation, monthly income of family had indifferent Adversity Quotient (AQ).

3. The results of developing normal criteria for Adversity Quotient (AQ) showed that Stannine Scores of 1-3 indicated 0-101 AQ scores (low level); Stannine Scores of 4-6 indicated 102-114 AQ scores (moderate level); Stannine Scores of 7-9 indicated 115-120 AQ scores.

Keywords : situation test, Adversity Quotient (AQ)

บทนำ

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยพลังแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นโลกของข้อมูลข่าวสารเป็นสังคมของความรู้ (knowledge-based society) ซึ่งในปี 1997 Stoltz ได้ทำการสำรวจความเห็นของบุคคลในหลายอาชีพ พบว่ากว่า 98% บอกว่าโลกในอนาคตจะมีความไม่แน่นอน จะมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้แต่ละคนเกิดความวิตกกังวล ซึ่งคนไทยย่อมหนีไม่พ้นกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะบางต่อสิ่งยั่วภายนอกได้ง่าย เนื่องจากยังไม่มีประสบการณ์ในการต่อสู้กับอุปสรรค และมักแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง ถ้าผ่านวิกฤตการณ์ช่วงวัยนี้ไปได้ ถือว่ามีทักษะในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้ดี เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้ (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545; กรมสุขภาพจิต, 2547) ซึ่ง Stoltz (1997) ได้เรียกความสามารถเหล่านี้ว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (adversity quotient: AQ)

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นแนวคิดพื้นฐานกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และองค์ความรู้ 3 สาขาวิชา คือ 1) จิตวิทยาปัญญา (cognitive psychology) 2) ศาสตร์ใหม่แห่งสุขภาพ (the new science of health) และ 3) ศาสตร์ของสมอง (the science of the brain) จากปัจจัยทั้ง 3 ส่วนดังกล่าว Stoltz ได้เปรียบเทียบระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับการปีนเขา ซึ่งบุคคลแต่ละบุคคลก็จะมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่างกัน โดยแบ่งบุคคลออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือคนไม่สู้ (the quitter) จะเลือกที่จะไม่ทำอะไร ละทิ้งการปีนขึ้นภูเขา ประเภทที่ 2 คือนักตั้งแคมป์ (the camper) เปรียบได้กับบุคคลที่ได้พยายามเผชิญอุปสรรคอยู่บ้าง ประเภทที่ 3 นักปีนเขา (the climber) เป็นคนที่ทุ่มเทตลอดทั้งชีวิต จะ

คิดว่าทุกอย่างสามารถเป็นไปได้ ซึ่งความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ดังกล่าวคือรูปแบบพฤติกรรมมารอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคในชีวิต เป็นกลไกการทำงานของสมอง เกิดจากใยประสาทต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้น ผักผันขึ้น Stoltz เชื่อว่า AQ นั้นเริ่มพัฒนามาจากใยประสาท เริ่มเกิดในสมองเมื่อเด็กอายุ 12 ปี และเพิ่มมากขึ้นจนอายุ 16 ปี แต่ไม่สิ้นสุดจนกระทั่งอายุ 23 ปี

การเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล และไม่สามารถสังเกตได้

ดังนั้นการที่จะวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนจะต้องอาศัยเครื่องมือที่มีคุณภาพ การที่จะวัดความสามารถของนักเรียนจะต้องอาศัยภูมิหลังซึ่งเป็นตัวสำคัญในการบ่งชี้พฤติกรรมของนักเรียนด้วย โดยเฉพาะเรื่องเพศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด มักส่งผลต่อการตัดสินใจภายใต้จิตใจได้สำนึก ภูมิหลังที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือด้านครอบครัว ที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว สิ่งสุดท้ายที่เป็นตัววัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคนั้นก็คือภูมิหลังด้านการเรียน ซึ่งจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะสรุปพฤติกรรมนักเรียนว่ามีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเพียงใด

จากการศึกษางานวิจัยของภาคณัฐสมพงษ์ธรรม ในปี 2551 ในการพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งใช้วัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) พบว่าแบบวัดเชิงสถานการณ์เป็นแบบวัด ที่วัดพฤติกรรมด้านการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้ดีกว่าแบบวัดชนิดอื่นๆ ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พร้อมทั้งเปรียบเทียบภูมิหลังของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านเพศ ลักษณะของครอบครัว และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่เป็นวัยรุ่น มีความเสี่ยงในการใช้ชีวิต และต้องตัดสินใจให้รอบคอบเพื่อเตรียมก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ตามทฤษฎีของสโตลซ์ (Stoltz) โดยใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์
2. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่สร้างขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบภูมิหลังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนที่มีลักษณะภูมิหลังแตกต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จำนวน 23,800 คน

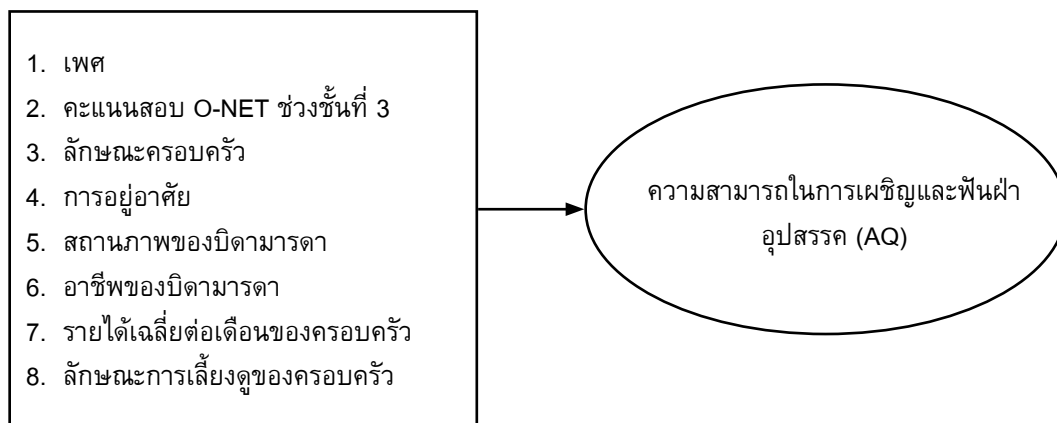
1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จำนวนนักเรียน 380 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งประกอบด้วย เพศ, ผลคะแนนสอบ O-NET ช่วงชั้นที่ 3, ลักษณะครอบครัว, การอยู่อาศัย, สถานภาพของบิดามารดา, อาชีพของบิดามารดา, รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว, ลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัว

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบวัดสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด

ตอนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ที่มีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 4 มิติ ตามทฤษฎีของ Stoltz ดังนี้

มิติที่ 1 การควบคุมสถานการณ์ (Control) จำนวน 10 ข้อ

มิติที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ (Origin and Ownership) จำนวน 10 ข้อ

มิติที่ 3 ผลกระทบที่จะมาถึง (Reach) จำนวน 10 ข้อ

มิติที่ 4 ความอดทน (Endurance) จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร ตำรา งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) และขั้นตอนการสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์ของนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

2. สร้างข้อคำถามของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค จำนวน 1 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของสโตลซ์ (Stoltz) คือ แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคชนิดสถานการณ์ แบ่งเป็น 4 มิติ ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ 12 ข้อ สาเหตุและความรับผิดชอบ 12 ข้อ ผลกระทบที่จะมาถึง 12 ข้อ และความอดทนต่ออุปสรรค 12 ข้อ

3. นำข้อคำถามแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเสนอให้ประธานกรรมการและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาความครบถ้วนของเนื้อหา รูปแบบ การใช้ภาษา และตรวจ

สอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามนิยามเชิงปฏิบัติการ และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

4. นำข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจดูความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

5. รวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

6. นำข้อคำถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try – Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จำนวน 50 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของข้อคำถาม และระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดทำแบบทดสอบ

7. นำผลการ Try-Out มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธี Item total correlation ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 – 0.84 ซึ่งมีข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์จำนวน 42 ข้อ และได้คัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้จำนวน 40 ข้อ

8. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราว

9. นำแบบวัดความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคฉบับสมบูรณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

10. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคฉบับสมบูรณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มรู้จัก จำนวน 20 คน คือกลุ่มที่มีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคในระดับสูง 10 คน และกลุ่มที่มีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคระดับต่ำ 10 คน เพื่อนำไปใช้เปรียบเทียบในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการประชาสัมพันธ์แบบวัดเชิงสถานการณ์ให้นักเรียน คณะครู และผู้บริหารทราบ โดยขอความเห็นชอบจากครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน เพื่อให้ทราบภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคนก่อนเข้าทำแบบวัดเชิงสถานการณ์จริง

3. ผู้วิจัยดำเนินการควบคุมดูแลการทำแบบวัดความสามารถเชิงสถานการณ์ด้วยตนเองกำหนดเวลาในการทำแบบวัดเชิงสถานการณ์ 60 นาที

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามแต่ละข้อโดยใช้สูตร IOC หาค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2. การหาค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้จัก (Known-Group Technique) แล้วนำคะแนนที่ได้มาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยสูตร Independent Sample t-test

3. หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) รายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson) ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation)

4. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5. การปรับคะแนนมาตรฐานที่ปกติเป็นเกณฑ์ปกติ (Norm) โดยใช้การปรับคะแนนมาตรฐานแบบสเตนไนน์ (Standard Nine Points)

6. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ)

1.1 คุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามแต่ละข้อโดยใช้สูตร IOC หาค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด พบว่าค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 15 มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.67 ส่วนข้อที่ 2 ข้อที่ 10 ข้อที่ 22 ข้อที่ 25 ข้อที่ 27 ข้อที่ 30 ข้อที่ 32 ข้อที่ 37 ข้อที่ 38 ข้อที่ 40 มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.80 ส่วนข้ออื่นมีความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00

1.2 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใช้เทคนิคกลุ่มรู้จัก (Known Group Technique) แบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) แต่ละด้านมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มีค่าต่ำสุด 13.78 และค่าสูงสุด 23.40 รวมทั้งฉบับ มีค่า 52.97 ซึ่งค่าที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าแบบวัดมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

1.3 คุณภาพเครื่องมือด้านอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson) แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.84 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.4 คุณภาพของเครื่องมือด้าน ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค พบว่าการหาค่าความเชื่อมั่นของ

แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคด้วยวิธีของ Cronbach Alpha โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

2. การเปรียบเทียบภูมิหลังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค พบว่า ภูมิหลังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ตัวแปรเพศ คะแนนสอบ O-NET ลักษณะครอบครัว การพักอาศัย อาชีพของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคไม่แตกต่างกันในทุกตัวแปร

3. การสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคที่สร้างขึ้น พบว่าการปรับคะแนนมาตรฐานสเตไนน์ (Standard Nine Points) ซึ่งเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคที่สร้างขึ้น สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

คะแนนสเตไนน์ที่ 1-3 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคต่ำ มีคะแนนตั้งแต่ 0 – 101 คะแนน

คะแนนสเตไนน์ที่ 4-6 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคปานกลาง มีคะแนนตั้งแต่ 102 – 114 คะแนน

คะแนนสเตไนน์ที่ 7-9 หมายถึง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคในระดับสูง มีคะแนน ตั้งแต่ 115 – 120 คะแนน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างและพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีของสโตลซ์ (Stoltz) โดยใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค โดยที่วัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคทั้ง 4 องค์ประกอบตามทฤษฎีของสโตลซ์ (Stoltz) มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1.1 คุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) เป็นการตรวจสอบเนื้อหาตามนิยามของทฤษฎีที่ศึกษา เมื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาข้อคำถาม ให้ความเห็นในการปรับแก้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และให้คะแนนความสอดคล้องกับนิยามและนำผลมาคำนวณค่าดัชนีบ่งชี้ความเที่ยงตรงของแบบวัด พบว่าค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 สอดคล้องกับนิยามของ Schipper (1975 อ้างถึงใน สถิตย์ประสิทธิ์ภากรณ์, 2555) ได้เสนอค่าวิกฤตจากการคำนวณ อัตราส่วนของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาต่ำสุดที่ยอมรับได้ เท่ากับ 0.78 ดังนั้นแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค เชื่อได้ว่าสามารถวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาตามทฤษฎีที่ศึกษา

1.2 คุณภาพเครื่องมือด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson) เป็นการคัดเลือกและปรับปรุงแบบวัดอีกชั้นเพื่อให้มีคุณภาพ มีความสามารถจำแนกแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.84 สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนาวาสี (2552) ได้กล่าวว่า เกณฑ์ในการเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกขึ้น 0.2 ขึ้นไป ซึ่งผลการวิจัยมีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่เหมาะสม

1.3 คุณภาพของเครื่องมือด้านความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคพบว่า การหาค่าความเชื่อมั่นของ

แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคด้วยวิธีของ Cronbach Alpha โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 สอดคล้องกับแนวคิดของ Gable (1986 อ้างถึงในอนันดา สันจิติวณิชย์,2551) ได้กล่าวไว้ว่าเกณฑ์สำหรับการพิจารณาค่าความเที่ยงของแบบวัดที่ยอมรับได้ ควรมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งจากผลการวิจัยได้ค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

2. การเปรียบเทียบภูมิหลังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคพบว่า ภูมิหลังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคไม่แตกต่างกันในทุกตัวแปร ถึงแม้ทดสอบแล้วจะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าเฉลี่ยของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว พบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงจะมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธีรา นิमितนิวัฒน์ (2553) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ในด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิความรู้ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่านักเรียนที่มีรายได้สูงจะมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคต่ำกว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ดังนั้น ในการนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนในช่วงชั้นและสังกัดโรงเรียนอื่นสามารถนำไปใช้ได้แต่อาจจะมีผลแตกต่างกันในบริบทของโรงเรียนและช่วงชั้น หากมีความแตกต่าง

จากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเรื่องนี้มากควรหาเกณฑ์ปกติใหม่

1.2 การนำแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ตามทฤษฎีของสโตลซ์ (Stoltz) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ ควรศึกษาและทำความเข้าใจคู่มือการใช้แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค อย่างละเอียดก่อนนำไปใช้ เพื่อจะได้ใช้แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค โดยผู้สอนควรจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมทักษะทางด้านความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้สามารถเผชิญต่อสภาวะปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาส่วนรวมได้ เมื่อต้องออกไปเผชิญชีวิตและโลกของความเป็นจริงในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ลักษณะของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคนั้นอาจมีส่วนทำให้นักเรียน ไม่ตั้งใจทำ หรือรู้สึกเบื่อหน่าย ควรจะมีการพัฒนารูปแบบของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค โดยใช้รูปแบบของคำถามในลักษณะอื่นๆ ตามความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่นำไปใช้ เช่น โจทย์ที่มีสถานการณ์เป็นรูปภาพ หรือกำหนดให้ 1 สถานการณ์สามารถตอบได้หลายคำถาม และในแต่ละคำถามอาจจะวัดองค์ประกอบที่ต่างกัน เพื่อให้ผู้ตอบจะได้ไม่ต้องปรับความคิดตามสถานการณ์ที่กำหนดในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งจะทำให้ผู้ตอบ รู้สึกเบื่อหน่ายได้

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เช่น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับอุดมศึกษา เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของบุคคล

2.3 เนื่องจากแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มุ่งวัดในภาพรวม ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียน โดยแยกเป็นรายด้าน เพิ่มจำนวนข้อคำถามในแต่ละด้านให้มากขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคแต่ละด้านมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ หรือกรณีศึกษาเพื่อที่จะได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น และเพื่อให้เกิดข้อมูลที่หลากหลาย น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคคลให้ประสบความสำเร็จมากขึ้นในชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2547). คู่มือการจัดกิจกรรม “ฝึกคิดแก้ปัญหา EQ” สำหรับศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ภักดิ์ภูริ สมพงษ์ธรรม. (2551). การเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคตามทฤษฎีของสโตลซ์ระหว่างมาตรฐานค่ากับแบบวัดชนิดสถานการณ์: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริชัย กาญจนवासี. (2552). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ต้นสนีย์ นัตระคุปต์. (2545). สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การคำครุสภา.
- สถิตย์ ประสิทธิ์การณ. (2555). การพัฒนาแบบวัดความสามารถทางปัญญาออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ด, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์. (2553). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2555). สถิติขั้นสูงสำหรับกรวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อนันดา สันธิจิตวิชัย. (2551). การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- Stoltz, P.G. (1997). *Adversity quotient : Turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley & Son,
- Stoltz, P.G. (2000). *Creating Sustainable Optimism. Based on a Presentation by Executive Forum Series Speaker p.5*. Retrieved from www.executiveforum.net, (accessed 15 July 2008)

ระบำบุชิตวิศิษฏศิลป์ : นาฏยประดิษฐ์เพื่อเทอดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

Nop Buchit Wisit Silapin Dance : The Creative Drama in honour of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn

ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ¹

Pattamawadee Chansuwan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและประกอบสร้างนาฏยประดิษฐ์ถวายพระพร ชุด “นบบุชิตวิศิษฏศิลป์” โดยการศึกษาจากเอกสารและภาคสนาม ข้อมูลการวิจัยรวบรวมจากการสังเกต สัมภาษณ์ผู้รู้จำนวน 3 คน อาจารย์ผู้สอนนาฏยศิลป์ไทย จำนวน 3 คน ผู้นำเสนอผลงานนาฏยประดิษฐ์ จำนวน 8 คน ผู้บรรเลงดนตรีประกอบ จำนวน 8 คน บุคคลทั่วไป จำนวน 30 คน และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

ที่มาของการแสดงเกิดจากแนวคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงาน นาฏยประดิษฐ์ เพื่อถวายพระพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นวิศิษฏศิลป์ รูปแบบการรำเป็นระบำหมู่นางล้วน โดยบทร้อยบรรยายถึงพระอัจฉริยภาพพระราชกรณียกิจ และแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ ดนตรีใช้เพลงตามจารีต กระบวนท่ารำเป็นการรำใช้บทที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ลักษณะการแต่งกายเป็นแบบนางใน มีกระบวนการเล่นไหวในการใช้พื้นที่หลายรูปแบบ เช่น ตัวที่ ตัวยู และหน้ากระดาน เป็นต้น

สรุปรูปแบบและกระบวนประกอบสร้างนาฏยประดิษฐ์ถวายพระพรชุด “นบบุชิตวิศิษฏศิลป์” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ที่มีแนวคิดเพื่อเทอดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี โดยการประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่ บูรณาการการนำเสนอและจัดวางในรูปแบบใหม่ภายใต้แบบแผนนาฏยศิลป์ไทยจนเกิดเป็นนาฏยประดิษฐ์ถวายพระพรที่งดงาม

คำสำคัญ : วิศิษฏศิลป์, นาฏยประดิษฐ์

Abstract

This research was aimed at investigating and creating the creative drama in honour of HRH princess Maha Chakrisiridhorn entitled “Nop Buchit Wisit Silapin ; The research was conducted through a literary study and a field study. Research data were collected through the observation and interview with 3 key informants, professors of dramatic arts, 8 dramatic arth performers, 8

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University.

musical accompanists, and 30 general informants. Research result was presented by means of a descriptive analysis. The research results have revealed as the following :

The background of this performance originated from a concept of creating a creative drama in honour of HRH princess Maha Chakri Sirindhorn as Her Royal Highness Princess is the great Wisit Silapin. Performing pattern is a feminine group dance. Its lyrics narrate the genius and royal duties of Her Royal Highness Princess and also present a loyalty to the princess. Customary songs are performed as the musical accompaniment. Dancing movements are newly created as a set of dancing movements for communicating all the meanings of lyrics to the audience. The characteristic of costume used for this performance is lady-in-waiting costume. There are many dancing movement formations such as a T-formation, a U-formation , and a line formation.

In conclusion , the pattern and creative process of the creative drama in honour of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn entitled “Nop Buchit wisit silapin” is originated from a concept of creating a creative drama in honour of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn by creating a new set of dancing movements, integrating its presentation and performance into a new performing pattern under customary Thai dramatic arts, and then it becomes a fine creative drama for presenting a loyalty to the princess.

Keywords : Wisit Silapin, Creative Drama

บทนำ

ศาสตราจารย์ กิตติศักดิ์ ดร.พลเอกหญิง พลเรือหญิง พลอากาศหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยะชาติ สยามบรมราชกุมารี เป็นพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2498 ณ พระที่นั่งอัมพรสถานพระราชวังดุสิตโดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (พระอุปัชฌาย์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) เป็นผู้ถวายนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์”

เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2520 ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการสถาปนาพระอิสริยยศกิติ สมเด็จพระเจ้า

ลูกยาเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ เฉลิมพระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยะชาติ สยามบรมราชกุมารี” นับเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์แรกที่ทรงดำรงฐานันดรศักดิ์ “สยามบรมราชกุมารี” แห่งพระบรมจักรีวงศ์ (ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล.2544 : 18)

พระองค์มีพระปรีชาสามารถในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอักษรศาสตร์และดนตรีไทย ซึ่งพระองค์ได้นำมาใช้ในการอนุรักษ์ส่งเสริมและการให้อุปถัมภ์ในด้านศิลปวัฒนธรรมของประเทศ จากพระราชกรณียกิจในด้านศิลปวัฒนธรรมนี้ พระองค์จึงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายพระสมัญญาว่า “เอกอัครราชูปถัมภก มรดกวัฒนธรรมไทย” และ “วิศิษฏศิลปิน” นอกจากพระองค์ยังทรงประกอบพระราชกรณียกิจในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา การพัฒนาสังคม โดยทรงมีโครงการในพระราชดำริ ส่วนพระองค์หลายโครงการ ซึ่งโครงการในระยะเริ่มต้นนั้น มุ่งเน้นทางด้านการศึกษาและการขาดสาร

อาหารของเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร และพัฒนามาสู่การให้ความสำคัญทางด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาพระราชกรณียกิจ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2556 : 42)

จากการที่พระองค์ทรงเป็น “วิศิษฏศิลปิน” ที่ทรงปรีชาสามารถในศิลปะหลายสาขา รวมทั้งทรงมีคุณูปการต่อเหล่าศิลปินและศิลปินวัฒนธรรมของชาติ คณะรัฐมนตรีซึ่งมี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้มีมติให้ วันที่ 2 เมษายน ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระองค์เป็น “วันอนุรักษ์มรดกไทย” เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติที่พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในด้านการอนุรักษ์มรดกของชาติในสาขาต่างๆเป็นจำนวนมาก และในวันที่ 2 เมษายน 2558 เป็นปีที่พระองค์ทรงมีพระชันษาครบ 60 ปี ในฐานะที่คณะศิลปกรรมศาสตร์เป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาค้นคว้าทางด้านศิลปวัฒนธรรม และในฐานะพสกนิกรชาวไทยที่สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จึงควรแสดงออกถึงความจงรักภักดีโดยการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยประดิษฐ์ถวายพระพรเพื่อเป็นการเทอดพระเกียรติพระองค์ท่าน และยังเป็นการบูรณาการสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางด้านนาฏยศิลป์ให้เกิดเป็นผลงานอย่างเป็นรูปธรรม และเผยแพร่สู่สาธารณชนได้อย่างงดงามมีสุนทรีย์ภาพอีกด้วย

ความมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาและประกอบสร้างนาฏยประดิษฐ์ถวายพระพรโดยการกำหนดแนวคิด ออกแบบการแสดง ประดิษฐ์ท่ารำ บรรจุนดนตรีและบทร้อง ตลอดจนออกแบบเครื่องแต่งกาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีทางศิลปะการแสดงและองค์ประกอบศิลป์ของเดนิ

สา เปเยส ในการสร้างนาฏยประดิษฐ์ โดยการประดิษฐ์ท่ารำ ดนตรี บทร้อง และการออกแบบเครื่องแต่งกาย

วิธีการศึกษา

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี ประเภทแรกคือ ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทที่สอง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏยศิลป์ไทย และเครื่องแต่งกาย ประการที่สาม ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมสังเกตการแสดง ประการสุดท้าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลและตรวจสอบเนื้อหาด้วยวิธีการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา ะบำนบบุชิตวิศิษฏศิลปิน : นาฏยประดิษฐ์เพื่อเทอดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ที่มาของการแสดง

เป็นการแสดงที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในรูปแบบของการรำถวายพระพรเพื่อถวายความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้เปรียบดังผู้อุปถัมภ์เหล่าศิลปินของชาติ

2. ดนตรี

วงดนตรีที่ใช้บรรเลงเพลงประกอบรำถวายพระพร ชุด นบบุชิตวิศิษฏศิลปิน ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า ซึ่งประกอบด้วย ปี่ใน ระนาดเอก (ใช้ไม้แวมตี) ฉิ่งวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง

ภาพประกอบ 1 วงปี่พาทย์เครื่องห้า
ที่มา : ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ

3. เพลงที่ใช้ในการแสดง

นาฏยประดิษฐ์ถวายพระพร ชุด นาฏยประดิษฐ์ศิลปะการสร้างสรรค์ทำรำขึ้นตามแนวคิดที่จะเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่พระองค์ครบรอบ 60 พรรษา โดยสื่อสารทำรำประกอบบทร้องและดนตรี ดังนี้

1. เพลงพญาสี่เส้า (บรรเลง) ใช้ส่งตัวผู้แสดงออก
2. เพลงพญาสี่เส้า (ร้อง) ใช้บรรยายถึงพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
3. เพลงฝรั่งควง ใช้บรรยายถึงความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
4. เพลงหน้าพาทย์ชานาญ ใช้แสดงถึงการอำนวยการอวยพร

บทร้องระบำนาฏยประดิษฐ์ศิลปะ

-ร้องเพลงพญาสี่เส้า-

อาศิรวาทบาทบุบงส์องค์เจ้าฟ้า

พระเทพรัตนราชสุดาสง่าศิลป์

พระทรงเป็นวิศิษฏศิลป์

สร้างโสภณศิลป์วัฒนธรรม

พระเกริกเกียรติยิ่งยศปรากฏก้อง

ตุจรรรลงอันวิไลแสนเลิศล้ำ

อัจฉริยภาพเพียบพร้อมทรงน้อมนำ

เอากองค้บุบงส์งานศิลป์ไทย

-ร้องเพลงฝรั่งควง-

บังคมคัลวันทนาเหนือเกศี

นางนารีเจิดจรัสนิรันดศัย

น้อมเกล้าสดุดีศรีฟ้าไล

ร้อยรวมใจจงรักความภักดี

องค์วิศิษฏศิลป์ปิ่นสยาม

ระบือนามเอกลักษณ์เชิดศักดิ์ศรี

ระบือแคว้นแดนฟ้าจบธานี

พระบารมีไพศาลกาลนิรันดร์

-ปี่พาทย์บรรเลงเพลงชานาญ-

4. ผู้แสดง

การแสดงชุดนี้เป็นการรำหมู่แบบระบำ จึงใช้ผู้แสดงเป็นตัวนางทั้งหมดและใช้กระบวนท่าลีลาเฉพาะของนางที่อ่อนหวาน นุ่มนวล

5. การแต่งกาย

การแต่งกายของนาฏยประดิษฐ์เพื่อเทิดพระเกียรติชุดนี้เป็นแบบนางในโดยเน้นสีของเครื่องแต่งกายจากสีประจำพระองค์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แก่ สีม่วง ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 เครื่องแต่งกายระบำบ้านบูนชิตวิ
ศิษฏศิลป์
ที่มา : ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ

ภาพประกอบ 3 ระบำบ้านบูนชิตวิศิษฏศิลป์
ที่มา : ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ

ภาพประกอบ 4 ระบำบ้านบูนชิตวิศิษฏศิลป์
ที่มา : ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ

6. การออกแบบกระบวนทำรำ

ใช้วิธีการนำท่าดั้งเดิมในละครรำแบบหลวง มาบรรจุลงในบทร้องและเพลงหน้าพาทย์ ทำได้ จำแนกออกแบบได้ 2 แนวทาง คือ

1. การรำตีบทหรือใช้บท
2. การรำประกอบทำนองเพลง

ทำรำที่คัดเลือกมานั้นได้ปรับขยาย และ ตกแต่งทำรำแต่ละท่าให้มีลีลา ทิศทาง การแปรแถว ที่ซับซ้อน และหลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความ กลมกลืน และสร้างสุนทรีรสให้แก่ผู้ชม

สรุป

ระบำบ้านบูนชิตวิศิษฏศิลป์ : นาฎยประดิษฐ์ เพื่อเทอดพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุตา สยามบรมราชกุมารี ด้วยพระองค์เป็นอุปถัมภ์ภัก ของเหล่าศิลปินในฐานะนาฎยศิลป์ จึงถวายความ จงรักภักดีด้วยบทร้องและกระบวนทำรำที่วิจิตร ดงงาม

อภิปรายผล

ระบำบ้านบูนชิตวิศิษฏศิลป์ : นาฎยประดิษฐ์ เพื่อเทอดพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุตา สยามบรมราชกุมารี ในกระบวนการประกอบสร้าง บทเพลงมีความสำคัญ เพราะต้องสื่อความหมาย และตีบทด้วยภาษานาฎยศิลป์ได้อย่างชัดเจนและ ดงงามด้วยหลักการของการเคลื่อนไหวที่สมดุล เชื่อมโยง และสัมพันธ์กันทุกวรรค ทุกคำร้อง โดยเฉพาะบทเพลงถวายพระพรจะเป็นคำที่ค่อนข้าง วิจิตรงดงาม ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อเบื้องพระ ยุคคลบาท กระบวนทำรำจึงต้องประณีตและดงงาม สอดคล้องกับบท จึงจะทำให้เกิดสุนทรียภาพ สอดคล้องกับ สมพิศ สุทธิวัฒน์ (2539 : 184) ได้ อธิบายว่า เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงยังคงยึดถือ ตามแบบกรมศิลปากรแต่มีส่วนแตกต่าง คือ การ บรรจุเนื้อร้อง ลงในทำนองเพลง ซึ่งจุดนี้เป็นสิ่งที่

ดึงดูดใจผู้ชมให้มีความรู้สึกและอารมณ์คล้อยตามไปด้วย

รูปแบบและกระบวนการประกอบสร้างนาฏยประดิษฐ์ถวายพระพร ชุด “นบพุทธิคดีศึกษาศิลปิน” เป็นการสร้างสรรค์รูปแบบกระบวนการรำ โดยการประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่ บูรณาการเครื่องแต่งกาย และจัดวางรูปแบบการแสดงใหม่ภายใต้แบบแผนนาฏยศิลป์ไทย สอดคล้องกับ สวภา เวชสุรกีร์ (2547 : 51) ที่อธิบายว่า นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบและกลวิธีที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมายของท่ารำ

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏยศิลป์นั้นสามารถผสมผสานบูรณาการขนบจารีตดั้งเดิม โดยการจัดวาง นำเสนอในรูปแบบใหม่ให้เกิดความแตกต่างจะน่าชมยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้หลักของความลงตัว จึงเกิดสุนทรียภาพ

2. งานสร้างสรรค์เป็นผลผลิตที่แปลกใหม่ที่มีค่าต่อสังคมและวัฒนธรรม จึงควรสนับสนุนและเปิดพื้นที่ เพื่อการแสดงออก จะทำให้เกิดแนวคิดรูปแบบในการแสดงที่หลากหลายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก งบประมาณรายได้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2558 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล. (2544). *เทพรัตนบรรณศิลป์ : พระอัจฉริยภาพด้านการประพันธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. กรุงเทพฯ : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สวภา เวชสุรกีร์. (2537). *หลักนาฏยประดิษฐ์ของท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพิศ สุทธิวัฒน์. (2539). *ผู้ชนะสิบทิศ : ละครพันทางของเสวี หวังในธรรม*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2556). *เอกลักษณ์ไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สัมภาษณ์

- นพรัตน์ หวังในธรรม. ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2558.
- สุพรรณิ เหลือบุญชู. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2558.
- ศิริเพ็ญ อัดไพบูลย์. ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2558.

องค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Factors of Inquisitive for Learning of High school Students in Upper-Northeast of Thailand

พจมาน พิเดช¹, บุญชม ศรีสะอาด²

Potchamarn Pidech¹, Boonchom Srisa-ard²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 800 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน(Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยคือ คือ แบบวัดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำนวน 1 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า มีองค์ประกอบที่ชัดเจน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านรักการอ่าน ด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ด้านความมีเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ด้านความตั้งใจเรียน และด้านกล้าคิดริเริ่ม

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้ง 6 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าระหว่าง 0.831 ถึง 0.910 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีเหตุผล ด้านกล้าคิดริเริ่ม ด้านตั้งใจเรียน ด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และด้านรักการอ่าน มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.910, 0.885, 0.869, 0.853, 0.837 และ 0.831 ตามลำดับ มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์เท่ากับ 1265.705 $p = 0.0790$ ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 1196 ค่า GFI = 0.949 ค่า AGFI = 0.925 ค่า RMSEA = 0.00854 แสดงว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง

คำสำคัญ : องค์ประกอบความใฝ่รู้ใฝ่เรียน, วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ, วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

¹ กศ.ม. วิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Educational Research and Evaluation Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

This research aimed to study factors related to inquisitive for learning of high school students. The sample of this research were 800, high school students in Upper-northeast of Thailand, obtained using the Multi-Stage Random Sampling technique.

The instrument used was a questionnaire and a scale on inquisitive for learning. The collected data were analyzed by the uses of descriptive statistics, exploratory factor analysis (EFA), and Confirmatory factor analysis (CFA).

The research findings were as follows:

1. The exploratory factors related to the inquisitive for learning of high school students in Upper-northeast of Thailand, consisted of 6 factors classified by total factor values in descending order as the reading habit, the enthusiasm, the reasoning, the responsibility, the intention to learn and the initiative.

2. The secondary confirmatory factors having the index of the inquisitive for learning of 6 aspects with positive value of 0.831 and 0.910 at the .01 level of significance in every aspect, presenting in descending order as the responsibility, the reasoning, the initiative, the intention to learn, the enthusiasm and the reading habit with the total factors values of 0.910, 0.885, 0.869, 0.853, 0.837 and 0.831 respectively. The Goodness of Fit Index (GFI) between model and empirical data had Chi-Square value of 1265.705 $p = 0.0790$, with degree of freedom (df) 1196, GFI = 0.949, AGFI = 0.925, RMSEA = 0.00854 indicating that the model having constructive validity.

Keywords: Factors of inquisitive for learning, Exploratory factor analysis, Confirmatory factor analysis

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการและกลไกที่สำคัญในการอบรมกล่อมเกลาให้บุคคลากร ของชาติ มีความรู้ ความสามารถ ฉลาด เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะเป็นรากฐานของชีวิต ให้ก้าวไปอยู่ในสังคมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ 2543: 3) การศึกษาของไทยได้ก้าวผ่านเข้าสู่การปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการตามนโยบาย ในการพัฒนาการศึกษาของไทยตามแผนดังกล่าว

และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) โดยมีแนวคิดพื้นฐาน เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา คือ การเสริมสร้าง คุณภาพคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีนักวิชาการทางการศึกษา ได้ศึกษาข้อดี ข้อเสียตลอดจนแนวทางดำเนินการให้ได้มาซึ่ง การศึกษาที่สมบูรณ์แบบตรงตามยุคสมัยจนกระทั่ง พัฒนามาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 1-6) ที่มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้ มีความรู้ มีทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ การศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอด

ชีวิต โดยมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพและมีจุดมุ่งหมาย มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา รวมไปถึงการกำหนดองค์ความรู้ ทักษะสำคัญ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3-5) โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องสร้างเยาวชนของชาติ ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มุ่งมั่นที่จะให้เยาวชนเป็นผู้มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอันนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. 2544 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่ว่า มุ่งให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการค้นคว้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของบุคคล (ประณม จันทิม. 2546 : 66)

การพัฒนาความใฝ่รู้ใฝ่เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญบุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นผู้ที่มีการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ทำให้คนมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มั่นใจในตนเองและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม (กรมวิชาการ. 2540: 1-5) ซึ่งสอดคล้องกับ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจ มุ่งมั่นในการเรียน และสนใจแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ โดยสืบค้นข้อมูลทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการสรุปบันทึกองค์ความรู้ที่ได้และใช้

เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งคุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียนนี้หากปลูกฝังให้เกิดกับตัวผู้เรียนแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้อย่างใหม่ ๆ เป็นการพัฒนาตัวเองให้มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถค้นหาคำตอบของคำถามได้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสามารถด้านวิชาการ วิชาชีพ รวมทั้งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2541: 6 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 9) นอกจากนี้ ความสำคัญของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนว่าผู้เรียนจะเกิดการพัฒนาศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองให้มีความสามารถทางวิชาการและ วิชาชีพ เกิดความรู้ใหม่ ตลอดจนรู้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้ดียิ่งขึ้น (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2539: 1 ; เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์, 2542: 32) คุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ยังเป็นคุณลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่สร้างศักยภาพ ในการนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จเป็นคุณลักษณะที่พบเห็น โดยทั่วไปในแถบประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลก แต่แทบจะไม่มีในสังคมไทย รากฐานความรู้ของคนไทย จึงอ่อนแอไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ โดยเฉพาะ วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่นิยมนำหนังสือติดตัวไปไหน ๆ เหมือนคนต่างชาติที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยการนำหนังสือติดตัวไปด้วยทุกสถานที่ทุกเวลา (วิชาญ อัครวนสกุล. 2545 : 14) หากบุคคลใด ไม่มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนก็จะกลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันคน ไม่ทันโลก ลำบากต่อการปรับเปลี่ยนตนเอง ให้เข้ากับกระแสโลก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และหลากหลาย ในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การรับรู้เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต้องรับรู้เรียนรู้ที่จะวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ และประเมินค่าของข้อมูลข่าวสาร ให้ถูกต้องก่อนนำไปใช้ประโยชน์ คนที่ไม่มีคุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในสังคม นอกจากจะนำความพ่ายแพ้มาสู่

ชีวิตแต่ละคนแล้ว ยังส่งผลเสียต่อชาติบ้านเมืองอีกด้วย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2542 : 71)

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและควรปลูกฝังให้ผู้เรียนพึงมี เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในตัวผู้เรียนให้มีมากยิ่งขึ้นไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบด้านใดบ้าง เพื่อจะได้ทราบและนำไปใช้ในการปลูกฝังส่งเสริม และพัฒนาให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากยิ่งขึ้นไป เป็นพื้นฐานที่สำคัญให้ผู้เรียนพึงมีเพื่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆในสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 12 จังหวัด แบ่งเป็น 9 เขตพื้นที่การศึกษามีจำนวนโรงเรียน 495 โรงเรียนนักเรียน จำนวน 203,600 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจำนวน 800 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีใช้สูตรคำนวณกรณีทราบจำนวนประชากร (สมบัติ ห้ายเรือคำ

2555 : 52) คำนวณได้ 385 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ต้องมีอย่างต่ำจำนวน 385 คนในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรมีขนาดใหญ่ และเพื่อให้โมเดลมีความคงทน (Robustness) ในการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 800 คนซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในภาคอีสานตอนบนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ทั้งหมด 9 เขต สุ่มมาร้อยละ 50 ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ 5 เขต ได้แก่ สพม. 24 (จังหวัดกาฬสินธุ์) สพม.27 (จังหวัดร้อยเอ็ด) สพม. 20 (จังหวัดอุดรธานี) สพม.25 (จังหวัดขอนแก่น) สพม.22 (จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร)

ขั้นที่ 2 ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยแบ่งโดยแบ่งขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการดังนี้โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป โรงเรียนขนาดใหญ่ได้แก่โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 - 2,500 คนโรงเรียนขนาดกลางได้แก่โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501 - 1,500 คนโรงเรียนขนาดเล็กได้แก่โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มห้องเรียนในแต่ละโรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยมีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จำนวนระดับละ 1 ห้อง รวมเป็น 3 ห้องเรียน และทำการสุ่มนักเรียนในแต่ละห้องอีกครั้งหนึ่ง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)	ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	ระดับชั้น			รวม
			ม.4	ม.5	ม.6	
สพม.20 (จังหวัดอุดรธานี)	ใหญ่พิเศษ	อุดรพิทยานุกูล	20	20	23	63
	ใหญ่	ศรีธาตุพิทยาคม	15	13	15	43
	กลาง	สุขเส้าพิทยาคาร	10	12	10	32
	เล็ก	ตาตทองพิทยาคม	8	5	6	19
สพม.22 (จังหวัดนครพนม, จังหวัดมุกดาหาร)	ใหญ่พิเศษ	นครพนมวิทยาคม	18	21	20	59
	ใหญ่	นาแกสามัคคีวิทยา	15	15	16	46
	กลาง	นาแกพิทยาคม	10	10	12	32
	เล็ก	โพนแพงพิทยาคม	7	6	4	17
สพม.24 (จังหวัดกาฬสินธุ์)	ใหญ่พิเศษ	อนุกูลนารี	25	22	25	72
	ใหญ่	ร่องคำ	16	16	15	47
	กลาง	ห้วยเม็กวิทยาคม	10	11	10	31
	เล็ก	ฆ้องชัยวิทยาคม	5	5	6	16
สพม.25 (จังหวัดขอนแก่น)	ใหญ่พิเศษ	น้ำพองศึกษา	19	20	21	60
	ใหญ่	มัญจาคีรีศึกษา	14	15	16	45
	กลาง	หนองสองห้องวิทยา	11	10	9	30
	เล็ก	บัวใหญ่พิทยาคม	6	5	6	17
สพม.27 (จังหวัดร้อยเอ็ด)	ใหญ่พิเศษ	โพนทองพัฒนาวิทยา	25	25	26	76
	ใหญ่	ปทุมรัตน์พิทยาคม	15	15	16	46
	กลาง	เชียงใหม่ประชานุสรณ์	11	12	11	34
	เล็ก	โนนชัยศรีวิทยา	5	5	5	15
รวม			265	263	272	800

จากตาราง 2 ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างนี้ วิเคราะห์องค์ประกอบความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลำดับขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างแบบวัดสำหรับภาวะวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงสำรวจ(Exploratory Factor Analysis : EFA) มีขั้นตอนดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัด

1.2 ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารตำราบทความและรายงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.3 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้

นำมาเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด

1.4 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือกำหนดรูปแบบของแบบวัดลักษณะข้อคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ สร้างข้อคำถามทั้งหมด 10 ด้าน จำนวน 65 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นมากที่สุดมาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ดังนี้

1.4.1 ด้านนิสัยรักการอ่าน จำนวน 17 ข้อ

1.4.2 ด้านการตั้งใจเรียน จำนวน 13 ข้อ

1.4.3 ด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ จำนวน 11 ข้อ

1.4.4 ด้านความมีเหตุผล จำนวน 10 ข้อ

1.4.5 ด้านกล้าคิดริเริ่ม จำนวน 4 ข้อ

1.4.6 ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ

1.5 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของข้อคำถามให้มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.6 นำแบบวัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามนิยามความเหมาะสมด้านภาษา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน ได้แก่

1.6.1 ผศ.ดร.จิระพร ชะโน อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.6.2 ผศ. ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.6.3 นางจรรุพร รววมวงศ์ (กศ.ม.การวิจัยการศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย การศึกษา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนโพหนองพัฒนาวิทยา

1.6.4 นางกิตติยา ทองจำรูญ (กศ.ม.การวิจัยการศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย การศึกษาคูชำนานุกรการพิเศษ โรงเรียนโพหนองพัฒนาวิทยา

1.6.5 นางสุภาพันธ์ เดชโยธิน (กศ.ม.จิตวิทยาการแนะแนว) ผู้เชี่ยวชาญด้านการ จิตวิทยาครูชำนานุกรการพิเศษ โรงเรียนโพหนองพัฒนาวิทยาโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์ นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) มีค่า IOC ตั้งแต่ .00 ถึง 1.00 โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ถือเป็นข้อคำถามที่นำไปใช้ได้ผลปรากฏว่า มีแบบวัดที่เข้าเกณฑ์ จำนวน 60 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.00 และมีแบบวัดที่ไม่เข้าเกณฑ์ ได้คัดออก จำนวน 5 ข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อ 27, 56, 63, 64 และ 65 ซึ่งมีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 ผลดังตาราง 31(ในภาคผนวก)

1.7 นำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คนเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.8 นำแบบวัดที่ผ่านการทดลองใช้ (Tryout) มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) คัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ข้อที่คัดเลือกไว้มีจำนวน 60 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .220 ถึง .745

และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .95 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a Coefficient) ของกรอนบาค (Cronbach)

1.9 จัดพิมพ์แบบวัดฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างแบบวัดสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 นำแบบวัดซึ่งผ่านการพิจารณาแต่ละองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมาปรับปรุงแก้ไขฉบับสมบูรณ์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 นำแบบวัดที่ได้มาจัดพิมพ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 1 ฉบับคือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) จำนวน 60 ข้อครอบคลุม 10 ด้านดังนี้

1. ด้านนิสัยรักการอ่าน
2. ด้านการตั้งใจเรียน
3. ด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้
4. ด้านความมีเหตุผล
5. ด้านกล้าคิดริเริ่ม
6. ด้านความรับผิดชอบ

การตรวจให้คะแนนแบบสอบถามมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 120-121)

1. คำถามเชิงนิมาน (Positive Scale) มากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 5 คะแนน มากหรือเห็นด้วย เท่ากับ 4 คะแนน ปานกลางหรือไม่แน่ใจ เท่ากับ 3 คะแนน น้อยหรือไม่เห็นด้วย เท่ากับ 2 คะแนน น้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน

2. คำถามเชิงนิเสธ (Negative Scale)

มากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน มากหรือเห็นด้วย เท่ากับ 2 คะแนน ปานกลางหรือไม่แน่ใจ เท่ากับ 3 คะแนน น้อยหรือไม่เห็นด้วย เท่ากับ 4 คะแนน

น้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 5 คะแนน และเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า มากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า มากหรือเห็นด้วยค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า ปานกลางหรือไม่แน่ใจค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า น้อยหรือไม่เห็นด้วยค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า น้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตดังกล่าวไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอ กำหนดวันและเวลา

3. จัดเตรียมแบบวัดให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และส่งแบบวัดทางไปรษณีย์โดยประสานงานทางโทรศัพท์ตามวันเวลาที่กำหนดโดยชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ทราบวัตถุประสงค์ของการวัดและขอความร่วมมือในการตอบแบบวัดเพื่อให้ได้ผลตามความเป็นจริง

5. นำแบบวัดที่ได้รับคืนมาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์นำข้อมูลมาบันทึกให้คะแนนตาม

เกณฑ์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 คำนวณหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างข้อคำถามทั้งหมดโดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2.2 นำตัวที่มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญไปสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) โดยวิธีสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component)

2.3 หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) แบบอโรทอนอลเพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax)

2.4 พิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 และเพื่อให้ได้องค์ประกอบที่ชัดเจนจึงคัดเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนักเกิน 0.30 ขึ้นไป ส่วนตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.30 ไม่นำมาพิจารณาหรือตัดออก เหลือข้อคำถามจำนวน 59 ข้อ

2.5 นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบไปกำหนดชื่อองค์ประกอบจากตัวบ่งชี้ตั้งแต่ 3 ตัวบ่งชี้ขึ้นไปจึงจะรวมกันเป็น 1 องค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 คำนวณหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างข้อคำถามทั้งหมดโดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3.2 ตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่โดยพิจารณาจากค่า

3.3 Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy โดยค่า KMO เป็นการทดสอบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการใช้วิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่โดยค่าที่ได้ควรจะมีมากกว่า 0.5 จึงถือว่าข้อมูลนั้นเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2548 : 168)

3.4 Bartlett's test of sphericity เป็นการตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของประชากรว่าเป็นเมตริกซ์เอกลักษณะหรือไม่ดังนั้นค่า Bartlett's test ควรจะมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) หมายความว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกซ์เอกลักษณะ (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2548 : 168)

3.5 นำเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีคุณสมบัติตามการตรวจสอบข้างต้นมาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนในการตรวจสอบความตรงถ้าโมเดลที่ได้ไม่มีความตรงผู้วิจัยจะปรับโมเดลแล้ววิเคราะห์ใหม่การปรับแก้พิจารณาจากดัชนีปรับรูปแบบ (Modification Indices) และพื้นฐานทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยศึกษามาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนกว่าจะได้โมเดลที่มีความตรงโดยการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้เกณฑ์ดัชนีตามข้อสรุป (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2555 : 281) สรุปได้ดังแสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์พิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน	เกณฑ์วัดระดับความกลมกลืน
ค่าไค-สแควร์ (X^2)	X^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือค่า P-value สูงกว่า 0.05 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง
ค่าดัชนี GFI	มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไปแสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง
ค่าดัชนี AGFI	มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไปแสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง
RMSEA	น้อยกว่า 0.02 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง
ค่า Largest Standardized Residual	มีค่า -2 ถึง 2

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป และมีตัวบ่งชี้อย่างน้อย 3 ตัวขึ้นไป พบว่ามี 6 องค์ประกอบ 59 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.414 ถึง 0.776 ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านรักการอ่าน ด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ด้านความมีเหตุผล ด้านความรับผิดชอบ ด้านความตั้งใจเรียน ด้านกล้าคิดริเริ่ม องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 63.396 ของความแปรปรวนทั้งหมด

1.1 องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบด้านรักการอ่าน มีตัวบ่งชี้ 17 ตัว คือ ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุกประเภทที่น่าสนใจ (X1) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุกเช้าก่อนมาโรงเรียน (X2) เมื่อข้าพเจ้าเดินทางไปไหนข้าพเจ้าจะนำหนังสือติดตัวไปอ่านด้วย (X3) เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะเอาหนังสือมา

อ่าน (X4) ข้าพเจ้าจะมีสมาธิในการอ่านหนังสือเสมอ (X10) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือด้วยความเพลิดเพลิน (X11) การอ่านหนังสือยามว่างช่วยให้ข้าพเจ้าคลายเครียดได้ (X12) ข้าพเจ้าคิดว่าหนังสือคือเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้า (X13) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันเพื่อจะได้รู้ทันข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ (X14) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนก่อนนอน (X24) ข้าพเจ้าจะเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดตอนพักเที่ยง (X25) ข้าพเจ้าเก็บหนังสือทุกเล่มเป็นอย่างดี (X26) เมื่อมีการจัดบอร์ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ข้าพเจ้าจะอ่านด้วยความสนใจ (X27) เมื่อเข้าไปห้องสมุดพบว่ามีการจัดสัปดาห์หนังสือข้าพเจ้า จะเข้าไปดูเพื่ออ่านหนังสือทุกประเภท ว่ามีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเพียงใด (X28) เมื่อข้าพเจ้าเรียนเรื่องใดไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติมเสมอ (X29) เมื่อข้าพเจ้าสนใจที่จะรู้เรื่องใดข้าพเจ้าจะหาหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาอ่าน (X34) ในวันหยุดหรือวันเสาร์อาทิตย์ ข้าพเจ้ามักจะชวนเพื่อนไปอ่านหนังสือในห้องสมุด หรืออ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน (X35) มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง ระหว่าง 0.467 ถึง 0.776 มีค่าไอเกนเท่ากับ 25.099 ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 41.832 มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 41.832

1.2 องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ มีตัวบ่งชี้ 13 ตัว คือ ข้าพเจ้าชอบใฝ่หาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่นอกเหนือจากตำราเรียน (X9) ข้าพเจ้าแสวงหาความรู้ได้เสมอถ้าเป็นเรื่องที่ต้องการรู้ (X15) ข้าพเจ้าคิดว่าการแสวงหาความรู้ต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ (X16) ข้าพเจ้าชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ (X17) ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาอยู่เสมอ (X18) ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (X21) ข้าพเจ้าเข้าห้องสมุดสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (X22) ในการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าจะพยายามทำข้อสอบให้ได้คะแนนสูงสุด (X23) ข้าพเจ้าจะพยายามมากขึ้น เมื่อรู้ว่าตัวเองเรียนได้ไม่ดีเท่าเพื่อนๆ (X30) ข้าพเจ้าศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่เรียนในชั้นเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจเนื้อหาในวิชาที่เรียนมากขึ้น (X31) เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้ามักจะไปดูงานแสดงนิทรรศการของโรงเรียนต่างๆ (X39) เมื่ออ่านหนังสือข้าพเจ้าจะจดบันทึกสิ่งที่สำคัญไว้เสมอ (X40) เมื่อเพื่อนออกไปรายงานหรือนำเสนองานที่ครูมอบหมาย ข้าพเจ้าจะสนใจฟังเพื่อให้ได้ความรู้ (X46) มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ ระหว่าง 0.431 ถึง 0.737 มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.979 ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 8.299 มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 50.131

1.3 องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล มีตัวบ่งชี้ 11 ตัว คือ เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อนเกี่ยวกับบทเรียนที่ครูสอน ข้าพเจ้าจะรับฟังเหตุผลที่แตกต่างของเพื่อนประกอบการตัดสินใจ (X19) ข้าพเจ้าจะปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น เมื่อครูวิจารณ์ข้อบกพร่องของข้าพเจ้า (X20) เมื่อข้าพเจ้าทราบถึงข้อบกพร่องในการเรียน ก็จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น (X32) ยิ่งมีความรู้มากเท่าไร เราจะสามารถดำเนินชีวิตได้ดีเท่านั้น (X33) ข้าพเจ้าอยากได้คะแนนดีเวลาสอบจึงอ่านหนังสือ เตรียมตัวสอบล่วงหน้าอย่างเต็มที่ (X47) ข้าพเจ้าสรุปเรื่องราวต่างๆ ได้ ต้องรวบรวมข้อมูลก่อนเสมอ (X53) ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็น

จากคนส่วนใหญ่ (X54) ข้าพเจ้าใช้เหตุผลพิจารณาก่อนที่จะเชื่อสิ่งใด (X55) เมื่อพบปัญหาข้าพเจ้าจะนำปัญหานั้นมาศึกษาก่อน (X56) ข้าพเจ้าจะวิเคราะห์หาเหตุผลก่อนจะทำกิจกรรมใด (X57) ก่อนการตัดสินใจข้าพเจ้ามักสอบถามข้อมูล และข้อคิดเห็นก่อนเสมอ (X59) มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.546 ถึง 0.723 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.453 ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.088 มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 54.219

1.4 องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ มีตัวบ่งชี้ 10 ตัว คือ ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจบทเรียนต่างๆ ที่เรียนไม่เข้าใจ (X5) ข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานต้องมีการวางแผนและคำนึงถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น (X42) ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งครูทุกครั้ง โดยที่ไม่ต้องคอยให้ใครเตือน (X43) เมื่อได้รับมอบหมายงานใด ๆ ข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จเรียบร้อยทันกำหนดส่งงานทุกครั้ง (X44) เมื่อกลับถึงบ้านข้าพเจ้าทบทวนเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอ (X45) ข้าพเจ้าทำงานที่ครูมอบหมายได้สำเร็จทุกครั้ง (X48) ข้าพเจ้าเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย (X49) ข้าพเจ้าเข้าเรียนตรงเวลา (X50) ข้าพเจ้ารับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย (X51) ข้าพเจ้ารู้จักแบ่งงานกันทำภายในกลุ่มของตนเอง (X52) มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.414 ถึง 0.704 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.759 ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 2.932 มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 57.150

1.5 องค์ประกอบที่ 5 องค์ประกอบด้านตั้งใจเรียน มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ ข้าพเจ้าจะตั้งใจฟังในขณะที่เรียน แม้เนื้อหาจะน่าเบื่อหน่าย (X36) ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้เรียนกับครูที่สอนในทุกวิชา (X37) ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียน เพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น (X38) ยิ่งเรียนหนังสือ ข้าพเจ้ายิ่งพบเรื่องน่ารู้ น่าสนใจ (X41) มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.468 ถึง 0.598 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.556 ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 2.593 มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 59.743

1.6 องค์ประกอบที่ 6 องค์ประกอบด้าน ด้านกล้าคิดริเริ่ม มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว ข้าพเจ้าใช้รูปแบบ การนำเสนอรายงานการค้นคว้าหน้าชั้นที่ไม่ซ้ำกับ เพื่อนในห้อง(X6) ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ข้าพเจ้า มักจะนำเสนอผลงานได้แปลกกว่าคนอื่น(X7) เมื่อ ทำงานได้ไม่สำเร็จ ข้าพเจ้าจะคิดหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จจนได้(X8) ข้าพเจ้ากล้าที่จะ แสดงความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อน ถึงแม้จะมีความคิด ที่ไม่เหมือนใคร(X58) มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ ระหว่าง 0.498 ถึง 0.568 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.153 ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 1.922 มีค่าความ แปรปรวนสะสมร้อยละ 61.665

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับแรกของตัวบ่งชี้ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนบน พบว่าประกอบด้วย 6 องค์ ประกอบ และตัวบ่งชี้ทั้งหมด 59 ตัวตัวบ่งชี้แต่ละ ตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0.388 ถึง 0.966 โมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้างทุก องค์ประกอบ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่ง ชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับสอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้ง 6 ด้าน มีค่าเป็น บวกมีค่าระหว่าง 0.831 ถึง 0.910 มีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีเหตุผล ด้านกล้าคิดริเริ่ม ด้านตั้งใจเรียน ด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และ ด้านรักการอ่าน มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.910, 0.885, 0.869, 0.853, 0.837 และ 0.831 ตามลำดับ มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่าง โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 1265.705 ค่าความน่าจะเป็น เท่ากับ 0.0790 ที่ องศาอิสระ (df) เท่ากับ 1196 ค่า GFI = 0.949 ค่า AGFI = 0.925 ค่า RMSEA = 0.00854

แสดงว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนบน เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ ประกอบแล้ว มีจำนวนองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน มากกว่า 1 จำนวน 7 องค์ประกอบและจากการหมุน แกนออร์ทोगอนอลแล้วคัดเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้องค์ ประกอบที่ชัดเจน 6 องค์ประกอบ 59 ตัวบ่งชี้เรียง ลำดับตามค่าผลรวมของน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล องค์ประกอบ ด้านกล้าคิดริเริ่ม องค์ประกอบด้านตั้งใจเรียน องค์ ประกอบด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหา ความรู้ และองค์ประกอบด้านรักการอ่าน อภิปราย ผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบด้านรักการ อ่าน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ คือ ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือ ทุกประเภทที่น่าสนใจ ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุก เข้าก่อนมาโรงเรียน เมื่อข้าพเจ้าเดินทางไปไหน ข้าพเจ้าจะนำหนังสือติดตัวไปอ่านด้วย เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะเอาหนังสือมาอ่าน ข้าพเจ้าจะมีสมาธิ ในการอ่านหนังสือเสมอ ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือด้วยความเพลิดเพลิน การอ่านหนังสือยามว่างช่วยให้ ข้าพเจ้าคลายเครียดได้ ข้าพเจ้าคิดว่าหนังสือคือ เพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือพิมพ์ ทุกวันเพื่อจะรู้ทันข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ ข้าพเจ้า จะอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนก่อนนอน ข้าพเจ้า จะเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดตอนพักเที่ยง ข้าพเจ้าเก็บหนังสือทุกเล่มเป็นอย่างดี เมื่อมีการจัด บอร์ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ข้าพเจ้าจะอ่าน ด้วยความสนใจ เมื่อเข้าไปห้องสมุดพบว่ามีการจัด

สัปดาห์หนังสือข้าพเจ้าจะเข้าไปดูเพื่ออ่านหนังสือทุกประเภทว่ามีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเพียงใด เมื่อข้าพเจ้าเรียนเรื่องใดไม่เข้าใจข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติมเสมอ เมื่อข้าพเจ้าสนใจที่จะรู้เรื่องใดข้าพเจ้าจะหาหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาอ่าน ในวันหยุดหรือวันเสาร์อาทิตย์ข้าพเจ้ามักจะชวนเพื่อนไปอ่านหนังสือในห้องสมุดหรืออ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รักการอ่านหรือนิสัยรักการอ่าน เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ต่างในการอ่านด้วยความพึงพอใจและมีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของศิริพร ทองชูดำ (2540 : 26) ได้กล่าวไว้ว่า นิสัยรักการอ่าน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการอ่านหนังสือ ชอบอ่านหนังสือ อ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ และจากคำกล่าวของ เปลื้อง ณ นคร (2542 : 40) และ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 55 – 58) ที่ว่า การเกิดนิสัยรักการอ่าน ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากความสนใจในการอ่านอย่างสม่ำเสมอ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะจะเกิดความสุขและได้รับความรู้โดยไม่เครียด ทำให้เกิดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ และข้อมูลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ คนที่มีนิสัยรักการอ่านสูงจะเป็นคนมีคุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูง จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นิสัยรักการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบังอร เกิดคำ(2549 : 88-89) พบว่า นิสัยรักการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่านิสัยรักการอ่านมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสดงว่าถ้านักเรียนมีนิสัยรักการอ่านสูงจะมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน สูงด้วย

องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบด้านความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ เป็นองค์

ประกอบที่มีความสำคัญอันดับสอง ประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้ คือ ข้าพเจ้าชอบใฝ่หาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่นอกเหนือจากตำราเรียน ข้าพเจ้าแสวงหาความรู้ได้เสมอถ้าเป็นเรื่องที่ต้องการรู้ ข้าพเจ้าคิดว่า การแสวงหาความรู้ต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ ข้าพเจ้าชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาอยู่เสมอ ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ข้าพเจ้าเข้าห้องสมุดสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าจะพยายามทำข้อสอบให้ได้คะแนนสูงสุด ข้าพเจ้าจะพยายามมากขึ้นเมื่อรู้ว่าตัวเองเรียนได้ไม่ดีเท่าเพื่อนๆ ข้าพเจ้าศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่เรียนในชั้นเรียนเพื่อให้มีความเข้าใจเนื้อหาในวิชาที่เรียนมากขึ้น เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้ามักจะไปดูงานแสดงนิทรรศการของโรงเรียนต่างๆ เมื่ออ่านหนังสือข้าพเจ้าจะจดบันทึกสิ่งที่สำคัญไว้เสมอเมื่อเพื่อนออกไปรายงานหรือนำเสนองานที่ครูมอบหมาย ข้าพเจ้าจะสนใจฟังเพื่อให้ได้ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 6/2-6/22) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน บุคคลจะต้องมีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ดังนั้นบุคคลที่จะมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะต้องมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอันดับสาม มีตัวบ่งชี้ 11 ตัว คือ เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อนเกี่ยวกับบทเรียนที่ครูสอนข้าพเจ้าจะรับฟังเหตุผลที่แตกต่างของเพื่อนประกอบการตัดสินใจ ข้าพเจ้าจะปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นเมื่อครูวิจารณ์ข้อบกพร่องของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าทราบถึงข้อบกพร่องในการเรียนก็จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ยิ่งมีความรู้มากเท่าไรเราจะสามารถดำเนินชีวิตได้ดีเท่านั้น ข้าพเจ้าอยากได้คะแนนเวลาสอบจึงอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบล่วงหน้าอย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าสรุป

เรื่องราวต่าง ๆ ได้ต้องรวบรวมข้อมูลก่อนเสมอ ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นจากคนส่วนใหญ่ ข้าพเจ้าใช้เหตุผลพิจารณาก่อนที่จะเชื่อสิ่งใด เมื่อพบปัญหาข้าพเจ้าจะนำปัญหานั้นมาศึกษาก่อน ข้าพเจ้าจะวิเคราะห์หาเหตุผลก่อนจะทำกิจกรรมใด ก่อนการตัดสินใจข้าพเจ้ามักสอบถามข้อมูล และขอคิดเห็นก่อนเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปีลันญา วงศ์บุญ (2550 : 67-68) พบว่า แบบวัด คุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน โดยวัด ความมีเหตุผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ John W. Brubacher และคณะ (1994 : 39-42) ได้กล่าว ถึงลักษณะสำคัญของผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน คือ ต้องมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อ ประกอบหรือสนับสนุนการตัดสินใจที่จะกระทำสิ่ง ต่าง ๆ ทั้งเรื่องเรียน และเรื่องรอบตัวอย่างสมเหตุ สมผล

องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอันดับสี่ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ คือ ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจบทเรียนต่าง ๆ ที่เรียนไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานต้องมีกรวางแผนและคำนึงถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งครูทุกครั้งโดยที่ไม่ต้องคอยให้ใครเตือน เมื่อได้รับมอบหมายงานใด ๆ ข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จ เรียบร้อยทันกำหนดส่งงานทุกครั้ง เมื่อกลับถึงบ้าน ข้าพเจ้าทบทวนเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอ ข้าพเจ้าทำงานที่ครูมอบหมายได้สำเร็จทุกครั้ง ข้าพเจ้าเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ข้าพเจ้าเข้าเรียนตรงเวลา ข้าพเจ้ารับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ข้าพเจ้ารู้จักแบ่งงานกันทำภายในกลุ่มของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 14) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสร้างสรรค์ต้องมีลักษณะ คือ มีความชอบ ชื่นชม และการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ อารี พันธุ์มณี (2546: 19) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนว่าเป็นบุคคล

ที่มีลักษณะรักเรียน ชอบการศึกษาอยู่เสมอ ดันตัว กับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว หรือจากระบบการเรียน อยากรู้อยากเห็น สนใจ ติดตาม และแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเองและการงาน ดังนั้นผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง

องค์ประกอบที่ 5 องค์ประกอบด้านตั้งใจเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอันดับห้า ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ ข้าพเจ้าจะตั้งใจฟังในขณะที่เรียน แม้เนื้อหาจะน่าเบื่อหน่าย ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้เรียนกับครูที่สอนในทุกวิชา ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนเพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น ยิงเรียนหนังสือ ข้าพเจ้ายังพบเรื่องน่ารู้ น่าสนใจ นักเรียนที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจเรียน ตั้งใจฟัง มุ่งมั่นในสิ่งที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2543: 52-53) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน หรือพหุสูติ มีลักษณะดังนี้ ความตั้งใจ ความตั้งใจจริง ความตั้งใจ ท่อง ความตั้งใจขบ ความแทงตลอดด้วยปัญญา และสอดคล้องกับแนวคิดของ น้อยทิพย์ ลิ้มยิ่งเจริญ (2547: 5) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนไว้ ตั้งใจฟังครูสอน เมื่อครูกำลังสอนต้องมีสมาธิ ไม่นอนหลับขณะที่ครูกำลังสอน ดังนั้นผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนต้องเป็นผู้ที่ตั้งใจเรียนและสนใจเรียน

องค์ประกอบที่ 6 องค์ประกอบด้านกล้าคิดริเริ่ม เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอันดับหก ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ ข้าพเจ้าใช้รูปแบบการนำเสนอรายงานการค้นคว้าหาหน้าที่ไม่ซ้ำกับเพื่อนในห้อง ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ข้าพเจ้ามักจะนำเสนอผลงานได้แปลกกว่าคนอื่น เมื่อทำงานใดไม่สำเร็จข้าพเจ้าจะคิดหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จจนได้ ข้าพเจ้ากล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนถึงแม้จะมีความคิดที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วาสนา กิมเท็ง (2553: 81) ได้กล่าวไว้ว่าคุณลักษณะของบุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนไว้ คือผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้า

คิด กล้าทำ กล้าแสดงออกและกล้าตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา วงษ์สุรภินันท์ (2548 : 60) พบว่า แบบวัดคุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน โดยวัดในด้านกล้าคิดริเริ่ม ดังนั้น บุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงจะมีคุณลักษณะด้านกล้าคิดริเริ่มสูง

การยืนยันองค์ประกอบความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่าโมเดลความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี เมื่อพิจารณาคำนำหนักขององค์ประกอบเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรับผิดชอบ มีค่าสูงที่สุดและมีคำนำหนักขององค์ประกอบด้านรักการอ่านน้อยที่สุดซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มาจากรอบครัวที่มีความแตกต่างกันและการเลี้ยงดู ความเอาใจใส่จากผู้ปกครองแตกต่างกัน ดังนั้นโรงเรียนควรปลูกฝังนักเรียนในเรื่องความใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับองค์ประกอบของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคอีสานตอนบน สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ และสำหรับการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่าความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคอีสานตอนบน มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ซึ่งครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ตลอดจน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาร่วมมือกันในการส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพื่อให้เด็กเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบไปในอนาคต

1.2 ควรนำองค์ประกอบความใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่ได้ไปพัฒนาเป็นเครื่องมือวัดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบด้านอื่นๆของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน เช่น องค์ประกอบด้านความอยากรู้อยากเห็น ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความเพียรพยายาม เป็นต้น

2.3 ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนที่เป็นอนาคตของชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2540). *การศึกษาศักยภาพของเด็กไทยระยะที่ 1* กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
- กรมวิชาการ. (2543). *รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุขระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช* กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). *ทำอย่างไรลูกจึงใฝ่รู้ใฝ่เรียน*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2541). *จิตพิสัยมิติสำคัญของการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและส่งเสริมการอ่าน(Reading and Reading Promotion)*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมพ์สิทธิ์. (2548). "การวิเคราะห์องค์ประกอบ," *การวัดผลการศึกษา*. 20(58): 31-43; พฤษภาคม-สิงหาคม.
- น้อยทิพย์ ลิมย์เจริญ. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยวิธีการบูรณาการ และกระบวนการกลุ่ม เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข และพัฒนาความมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อกลุ่มและใฝ่รู้ใฝ่เรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา วงศ์สุรภินันท์. (2548). *การสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บังอร เกิดดำ. (2549). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิธีการทางสถิติ เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประณม จันทิม. (2546). "รักการอ่าน และการเรียนรู้ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ," *วารสารวิชาการ*. 6(7) : 66 ; กรกฎาคม.
- ปิลันญา วงศ์บุญ. (2550). *การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เปลื้อง ณ นคร. (2542). *ศิลปะการอ่าน หลักวิธีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง จำกัด.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2543). *มงคลชีวิต ฉบับธรรมทายาท เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: นิวไวด์การพิมพ์.
- วาสนา กิมเท็ง. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) ที่มีต่อทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- วิชาญ อัครวนสกุล. (2545). "การใช้เวลาว่างที่ดีสำหรับวัยรุ่น," *วารสารวิชาการ*. 5(11) : 14 ; พฤศจิกายน.
- ศิริพร ทองชูดำ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับนิสัยในการ*

- อ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพัทลุง. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ : การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล (เล่มที่ 2) มาตรฐานด้านผู้เรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *จิตพิสัยมิติสำคัญของการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานทดสอบการศึกษา. (2539). *การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์. (2542). *สอนอย่างไรให้ใฝ่รู้*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). "จากการสอนสู่การจุดประกายความใฝ่รู้," *วารสารวิชาการ*. 26(1) : 15-16; ตุลาคม
- อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. (2544). "หัวใจปฏิรูป..การศึกษา," *วารสารวิชาการ*. 4(11) : 2 ; พฤศจิกายน
- John W. (1994). Brubacher. Charles W Case Timothy G Rogan. *Becoming Reflective Educator How to build Culture of Inquiry in the Schools*. United State of America.

การประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์

The Evaluation of the Teacher Development Project Using Coaching and Mentoring Process in Kalasin Province

พิทยาภรณ์ บรรณาลัย¹, ญาณภัทร สีหะมงคล²

Pittayaporn Bunnalai¹, Yannapat Seehamongkon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลลัพธ์ ของโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และการถ่ายทอดส่งต่อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 230 คน ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 5 คน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 4 แห่ง ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (rxy) ตั้งแต่ .21 ถึง .70 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 และแบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 8 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านผลลัพธ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ : การประเมินผล, โครงการพัฒนาครู, กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง

Abstract

This study aims to evaluate the results of the teacher development project using mentoring system in Kalasin Province in terms of the impacts, the effectiveness, the sustainability and the transportability. The samples of the study were 230 teachers, 5 directors and 5 supervisors whom selected by stratified random sampling from four different schools in Kalasin Educational Service

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master of Educational Measurement Mahasarakham University

² Assistant Professor , Department of Educational Research and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

Area Office. The two research instruments used to collect the data were the 45 items in the five rating scale questionnaire and the eight questions in the structured interview. The discrimination (rxy) of the questionnaire was from 0.21 to 0.70 and the reliability was 0.93. The statistics used to analyze the data were the percentage (%), the average (\bar{X}) and the standard deviation (S.D.).

The study found that the teacher development project using mentoring system in Kalasin Province in terms of the results of four sides: the impacts, the effectiveness, the sustainability and the transportability were in a high level.

Keywords : evaluation , the teacher development project, coaching and mentoring process

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 52 ได้กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 16)

การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้ใช้แนวทางการพัฒนาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 3-4) การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ต้องอาศัยครูหรือผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทในการสอนใหม่เป็นการสอนที่เน้นการเรียน

ของนักเรียน ให้ไปสู่การพัฒนาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียนได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติของตนเป็นที่ร่วมกับเพื่อนนักเรียน บทบาทของครูจึงเปลี่ยนจากครูผู้สอนไปเป็นครูผู้ฝึก หรือผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 154) ครูควรใช้การวัดผล เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดหรือสติปัญญา ค้นหาคำตอบและนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผลผลิตของการศึกษา ขั้นสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิดและสามารถปฏิบัติได้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2551 : 18)

การส่งเสริมให้ครูมีทักษะที่จะเข้าถึงการจัดการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันและอนาคตนั้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต โดยให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อพัฒนาครูตามสมรรถนะให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ คุณธรรม ชั้นในปีงบประมาณ 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดโครงการ การพัฒนาครูที่เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งของสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่หลากหลายของลักษณะและขนาดของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง และให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการประสานกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมเป็นคู่พัฒนา

ซึ่งในการพัฒนาให้ใช้รูปแบบการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงโดยให้เน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณ และอุดมการณ์ของความเป็นครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ด้านการคิดคำนวณ และความสามารถเชิงเหตุผล ตามลำดับขั้น ควบรวมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง เป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการจะให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การสอนงานเป็นการสอนงานจากผู้บังคับบัญชาถึงผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง ด้วยวิธีการให้คำแนะนำและสอนงานแบบสองทาง เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อม ๆ กัน ส่วน การเป็นพี่เลี้ยง เลือจากผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ หรือเป็นผู้บริหารในหน่วยงานมาให้คำปรึกษา และแนะนำช่วยเหลือรุ่นน้อง หรือผู้ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าในเรื่องที่เป็นประโยชน์ โดยตรงต่อการทำงาน เพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งอาจไม่เกี่ยวกับหน้าที่ในปัจจุบันโดยตรงก็ได้ (สุจิตรา ธนานันท์. 2556 : 1)

รูปแบบการประเมินของ สตัพเฟิลบีม (Stuf-flbeam) หรือชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ สำหรับการประกอบการตัดสินใจ คือการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผน ประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดโครงสร้าง ประเมินกระบวนการเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการนำโครงการไปปฏิบัติ และประเมินผลลัพธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อไปหรือล้มเลิก สตัพเฟิลบีม ได้ปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPIEST ผู้วิจัย โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product

Evaluation) หรือ “ผลลัพธ์” (Outcomes) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)

การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ซึ่งมักได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้ มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลลัพธ์ ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติ (รัตนะ บัวสนธ์. 2556 : 23)

โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง เป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้พัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีงานวิจัยยืนยันว่าสามารถพัฒนาครูให้ประสบผลสำเร็จได้ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1 เขต 2 เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้พัฒนาครูตามโครงการนี้ ให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามระดับชั้น บริบท และขนาดที่หลากหลายของโรงเรียน ระยะเวลาการดำเนินงานระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 31 สิงหาคม 2556 ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูรวม 480 คน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และศูนย์พัฒนาวิชาการเพื่อการเรียนรู้อบรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดกิจกรรมโดยมีการจัดอบรม ให้ความรู้ และการออกนิเทศการสอน ด้วยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง (สุทัศน์ แก้วคำ และคณะ. 2556 : 3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาด้านผลลัพธ์ (product) ที่เกิดขึ้นกับ

ครูหลังจากที่ครูได้รับการพัฒนาจากโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงแล้ว ซึ่งจะทำให้ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และผลที่เกิดขึ้นกับสังคมว่าช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้หรือสอดคล้องกับผลผลิตที่คาดหวังเพียงใด โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPIEST เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของโครงการ เหตุที่ประเมินเพียงสี่ด้านเพราะว่า โครงการได้ดำเนินไปแล้วและเกิดผลต่อการพัฒนาครู ทางคณะกรรมการที่พิจารณาเค้าโครงการวิจัยและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นว่า ควรให้ความสำคัญเน้นการประเมินส่วนที่เป็นผลลัพธ์ (product) ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในการปรับปรุงพัฒนาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ปีการศึกษา 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ ทั้ง 3 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 รวมทั้งหมด จำนวน 480 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ปีการศึกษา 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ ทั้ง 3 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 รวมทั้งหมด จำนวน 230 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี

2 ชนิด คือ 1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ ใช้สอบถามครูเกี่ยวกับผลลัพธ์ของโครงการประกอบด้วย ด้านผลกระทบ จำนวน 13 ข้อ ด้านประสิทธิผล จำนวน 12 ข้อ ด้านความยั่งยืน จำนวน 10 ข้อ และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ จำนวน 10 ข้อ 2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านละ 2 ข้อ จำนวน 8 ข้อ ใช้สัมภาษณ์ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับผลลัพธ์ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้าง และหาคุณภาพ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเอกสาร ตำราทางวิชาการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการรูปแบบการประเมิน ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ด้านผลลัพธ์ แบบ CIPIEST เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบ การประเมินประสิทธิผล การประเมินความยั่งยืน และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ 2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดรูปแบบสอบถาม จากเอกสาร ภาควิชา และพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3. สร้างกรอบการประเมิน โดย กำหนดหัวข้อที่จะถามและหัวข้อต่างๆ ที่ต้องการให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อนำมาสร้างเครื่อง

มือ 4. สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แยกเป็น 4 ด้าน รวมทั้งหมดจำนวน 60 ข้อ ต้องการใช้จริง 45 ข้อ 5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของข้อความเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และความชัดเจนในการสื่อความหมาย จำนวน 5 คน 6. นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Consistency) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามสามารถวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่ ซึ่งต้องได้ค่าตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. : 117) พบว่าแบบสอบถามเข้าเกณฑ์ 50 ข้อ โดยมีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ .80 ถึง 1.00 7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว จำนวน 50 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในโรงเรียนหามแหโพหนองวิทยาคม โรงเรียนหนองแวงเหนือ และโรงเรียนวังมนวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน 8. หาคคุณภาพของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ry) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – Total Correlation) พบว่า ได้ข้อที่เข้าเกณฑ์ จำนวน 45 ข้อ ตามที่ต้องการ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .21 ถึง .70 9. นำแบบสอบถามที่ได้มา 45 ข้อ วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .93 10. พิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้าง และหาคุณภาพ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะของเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ จากเอกสาร ตำราทางวิชาการ ทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวข้อง

2. ศึกษาความมุ่งหมายของการวิจัย กำหนดหัวข้อประเด็นที่ต้องการถามตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย 3. รวบรวมข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ 4. สร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด มีจุดประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินโครงการการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง ในการประเมินด้านผลลัพธ์ ได้แก่ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ จำนวน 8 ข้อ 5. นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับการสร้างแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ และความชัดเจนในการสื่อความหมาย มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ .80 ถึง 1.00 6. จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับชั่วคราว 7. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจริง 2 คน ว่ามีความเข้าใจข้อคำถามตามที่ต้องการหรือไม่ 8. ปรับปรุงข้อคำถาม 9. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ดำเนินการ ดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน แล้วนัดหมายวันเวลาที่ จะเก็บข้อมูล เมื่อครบกำหนดวันนัดหมาย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแต่ละโรงเรียนด้วยตัวเองโดยส่ง

แบบสอบถาม จำนวน 360 ชุด ได้คืนมา 330 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.66 2.2 ผู้วิจัยติดต่อ และนัดหมาย วันเวลาที่ จะสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเก็บข้อมูล เมื่อครบกำหนดวันนัดหมาย ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้ 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนทั้งหมด และคัดเลือกเอาฉบับสมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ 1.2 ตรวจและให้คะแนนแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ลงรหัสในแบบรายการของแบบสอบถาม 1.3 นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1.3.1 แบบสอบถามด้านข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาร้อยละ 1.3.2 นำแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้ 2.1 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูลเอกสาร จากแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ รวมทั้งประเด็นที่บันทึกในแบบบันทึก การสำรวจข้อมูลเอกสารโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบหาความหมาย โดยดำเนินการสรุปประเด็นสำคัญ หาสาเหตุและผลและอธิบายพฤติกรรม ซึ่งคำนึงถึงสถานการณ์ของแต่ละโรงเรียน 2.2 ใช้วิธีการตีความ สร้างข้อสรุปโดยหลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction) จากข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์การสัมภาษณ์ โดยตีความสร้างข้อสรุปตามรูปแบบ ความหมาย การเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ และผลกระทบของปรากฏการณ์ที่รับ

รู้ รวมถึงการวิเคราะห์โดยใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ถือว่าเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะนี้ด้วย 2.3 ตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ 2.4 นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม จัดกลุ่มให้เป็นหมวดหมู่ ประมวลผลและสรุปผล

สรุปผล

จากการประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1. ด้านผลกระทบพบว่า ครูมีการใช้เทคนิคการสอน และการเป็นพี่เลี้ยงมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ใช้สื่ออย่างหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทำวิจัยในชั้นเรียนมีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมืออย่างหลากหลาย นำผลการประเมินไปพัฒนานักเรียน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานดีขึ้น และผู้เรียนมีชิ้นงานที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ 2. ด้านประสิทธิผล พบว่า ครูเป็นคนเก่ง ดี มีคุณภาพ และคุณธรรม โดยเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบเอง จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อดทน มุ่งมั่น เสียสละ เอาใจใส่ผู้เรียน นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและกล้าแสดงออก นักเรียนสนุก และมีความสุขกับการเรียนรู้ 3. ด้านความยั่งยืน พบว่า ครูมีส่วนร่วม และบทบาทชัดเจนในการพัฒนา

นักเรียน มีครูแกนนำผู้สอนงานในการถ่ายทอด ความรู้ความสามารถ มีแผนงาน โครงการและการ นิเทศติดตามการสร้างระบบพี่เลี้ยงภายในโรงเรียน มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมตามแนวทางการ สร้างระบบพี่เลี้ยง ผู้มีส่วนได้เสียของโรงเรียนมีความ เข้าใจและให้การสนับสนุนให้มีการพัฒนาครู 4. ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ พบว่า ครูมีบทบาทเป็น แกนนำผู้สอนงาน มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย ผู้บริหารมีภาวะ ผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง

อภิปรายผล

การประเมินผลตามโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้รูปแบบการประเมินผลลัพธ์ในด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ความยั่งยืน และการถ่ายทอดส่งต่อ ซึ่งมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านผลกระทบ จากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในด้านผลกระทบของโครงการการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจาก ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่แล้วเมื่อได้รับความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่จากการอบรมในเรื่องการสร้างระบบพี่เลี้ยงแล้ว ได้นำสิ่งที่ได้ในการอบรม ไปพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง มีความมุ่งมั่นที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ในด้านการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มุ่งมั่นให้นักเรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กอปรกับครูเป็นผู้มีวิญญานในความเป็นครู เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยยึดพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 บัญญัติว่า “การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 5) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร ศรีมรกต (2557 : 1-5) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง โรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร พบว่าครูสามารถสร้างผลงานทางวิชาการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยมิติความร่วมมือร่วมใจร่วมพัฒนาของครูพี่เลี้ยงสู่ครูผู้สอน เกิดครูมืออาชีพ เกิดเครือข่ายครูร่วมนิเทศ ลดภาระงานผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ในการนิเทศการเรียนการสอน เพิ่มทักษะการนิเทศภายในให้ครูโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงและการสอนงาน 2. ด้านประสิทธิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในด้านประสิทธิผลของโครงการการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล มีการทำวิจัยในชั้นเรียน มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความมุ่งมั่นในการสอน จึงส่งผลให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็น กล้าแสดงออก มีการค้นหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง เกิดความสนุก มีความสุขในการเรียน ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 7) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร ศรีมรกต (2557 : 1-5) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนา

ศักยภาพครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง โรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่าโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงมีส่วนในการช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณ และเชิงเหตุผล และการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งช่วยพัฒนาครูในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของตนเองได้ดียิ่งและผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อโครงการพบว่า ความพึงพอใจของครูผู้สอน ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการฯ ในระดับมาก 3. ด้านความยั่งยืน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ในด้านการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากครู มีหน่วยงานทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน เห็นความสำคัญของครู จึงมีแผนการพัฒนาบุคลากรครูอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศติดตามผล มีการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ที่จะนำมาพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ครูมีความรอบรู้มากขึ้น มีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถและศักยภาพสูง จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 39 บัญญัติว่า “ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 12) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ และคณะ (2556

: 96-98) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and mentoring ของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าครูเกิดความมุ่งมั่นและแรงจูงใจจะแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน ด้วยการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหา ทางด้านการเรียนการสอน และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและมุ่งหวังที่จะค้นคว้าข้อมูล และทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 4. ด้านการถ่ายทอดส่งต่อจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในด้านการถ่ายทอดส่งต่อของโครงการการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ ครูที่เข้าอบรมในโครงการนี้มีการพัฒนาตนเองสามารถแนะนำ ให้คำชี้แนะ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 65 บัญญัติว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 18) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ และคณะ (2556 : 96-98) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and mentoring ของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าช่วยสร้างครูต้นแบบ มีการขยายผลการพัฒนาครูในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบการให้คำชี้แนะการสอนไปสู่ผู้นำครูในระดับต่างๆ ของโรงเรียน เกิดการเรียนรู้เทคนิคการสอนใหม่ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคณะกรรมการนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมกับบทบาทของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1.1 โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง จังหวัดกาฬสินธุ์ ช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ช่วยให้ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เกิดความมั่นใจ มุ่งมั่นในการสอนมากยิ่งขึ้น เพราะมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ส่งผลให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการสอน ดังนั้นโครงการนี้ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเปิดโอกาสให้ครูที่ปฏิบัติการสอนที่อยู่ต่างโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน งานวิชาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในงานวิชาการ เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในหน่วยงานทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรศึกษาความคงทนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการกระบวนการพัฒนาครูโดยการสร้างระบบพี่เลี้ยง เพื่อให้ได้สารสนเทศ สำหรับนำมาใช้พัฒนาครูอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย รวมถึงครู ผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *พระราชบัญญัติ(ฉบับรวมพิเศษ)*. กรุงเทพฯ : สายส่งสุขภาพใจ บริษัท บุ๊ค ไทม์ จำกัด.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2553). *มหาสารคาม. พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- นภาพร ศรีมรกต. (2557). *การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร*. กองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม จังหวัดสกลนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*สำนักงาน. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116. ตอนที่ 74 ก. หน้า 14.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ และคณะ. (2556). *รายงานการวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). *รูปแบบการประเมินCIPP และ CIPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้*. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(2), 7-24.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์. สำนัก

พัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). การการพัฒนาครู ประจำปี 2556 ตามโครงการพัฒนาครูโดยกระบวนการสร้างระบบที่เลี้ยง. [เอกสาร]. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุทัศน์ แก้วคำ และคณะ. (2556). รายงานประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ พัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบที่เลี้ยง ; 19-23 สิงหาคม 2556. กภาพสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. 3.

สุจิตรา ธนานันท์. (2556). การประเมินศักยภาพและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/gaiusjustthink/nida-mpa/pa781>

พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ : กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และรหัส หมาย ในพิธีกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมคนศิลปะ

Wai Kru- Krob Kru Ceremony of Artisans: Process of Creating a Sacred Space and Decoding Definition in Rituals for Making Social Network of Arts People.

เมตตา ศิริสุข¹

Mateta Sirisuk¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากระบวนการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมในพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ 2. เพื่อวิเคราะห์รหัสหมายและการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่ปรากฏในพื้นที่พิธีกรรม ทั้งนี้ผู้เขียนได้นำแนวคิดเรื่อง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” และ “สัญลักษณ์” ผ่านการมองวัฒนธรรมคือความหมายมาเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และรหัสหมายที่ปรากฏในพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ และนำแนวคิดเรื่อง “การสร้างเครือข่ายทางสังคม” มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทบาทของพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายสังคมคนศิลปะ อธิบายผ่านการพรรณนาวิเคราะห์ ดำเนินการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้จัดเตรียมงานพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะของภาควิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปี 2559

ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ เป็นพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดกันมายาวนานในสังคมไทยซึ่งเป็นวิธีการแสดงออกถึงความเคารพกตัญญูของศิษย์ที่มีต่อครูอาจารย์ ทั้งที่เป็นครูเทพ และครูมนุษย์ที่สถิตย์อยู่ในทุกภพภูมิ โครงสร้างของพิธีกรรมมีความสัมพันธ์กับคน พื้นที่ ศาสนา ความเชื่อ และโลกทัศน์เรื่องจักรวาลวิทยา การอธิบายความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในงานมีการเชื่อมโยงที่สื่อถึงคติความเชื่อเรื่องของ ผี พราหมณ์ พุทธ ซึ่งเป็นความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทยที่ผสมผสานไว้ในบุญประเพณีพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วยังพบว่าพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการหลอมรวมคนที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมให้กลายเป็นคนศิลปะที่มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน อีกทั้งพิธีกรรมยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสำคัญในการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มคนศิลปะซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันในหลายระดับ การอธิบายปรากฏการณ์ในบทความครั้งนี้เป็นการยกระดับมุมมองที่มีต่อพิธีกรรมและวัฒนธรรมด้วยการอธิบายกระบวนการสร้างความหมายซึ่งมีความเชื่อมโยงมิติสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน, คนกับพื้นที่ และคนกับพิธีกรรม ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้เรียนศิลปะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างความหมายให้ปรากฏในผลงานศิลปะที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับชุมชนและพิธีกรรม ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อโครงสร้างของพิธีกรรมในมิติของความ

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Department of Visual Arts, Faculty of Fine and Applied Arts

หมายและหน้าที่ในการสร้างเครือข่ายของกลุ่มคน

คำสำคัญ : ไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ, พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์, รหัสหมาย, เครือข่ายสังคม

Abstract

This article is an academic article. Author aims at 1. Study of the process of combination in creating sacred space and ritual in the Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans 2. For decoding analysis and creating social network of arts which have been existed by the sacred space. In addition, author employs the notion of “sacred space” and “semiology” through the perspective of culture in the perspective of meaning as the main concept in analytical process of creating sacred space and decoding that has been appeared in the Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans. Furthermore, author also employs the notion of “creating social network” as a method of analysis in the role of Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans that has been influenced by the creation of social network of arts people which is explaining the data through the descriptive analysis. The process of study has been done by collecting data from academic documents, interview, observation and participation in the event as a host of the Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans at the department of visual arts, Mahasarakham University in 2016.

The result of study suggests that the Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans is the ritual that has long been inherited in Thai society and it is the way of expression that students are always paying respect and gratitude to their teachers both deity teacher and human teacher. The structure of ritual is related to human being, space, religious, belief and vision of cosmology. The explanation of meaning of the sign, which is appeared in the ceremony, has been connected to the belief of Phi; Brahman and Buddhist. In this respect, the belief of Phi; Brahman and Buddhist is the preliminary foundation in Thai society that has been interweaving in ritual and tradition from the past until present. Furthermore, this article suggests that the role of Wai Kru-Krob Kru ceremony of Artisans is part of a center for interaction of people participated in the ceremony. As such, people whom attend the ceremony are united by the ceremony. This ritual is part of the crucial process in creating social network of group of arts people which have had a social interaction between each other in several classification. Finally, the explanation of phenomenon of this academic article is shifting the viewpoint of the ritual and culture led by explaining the process of creating meaning which is related to the relationship between human being and human being, human being and space as well as human being and ritual that art students are able to adapt and apply in the process of creating meaning toward their arts work which are concerned with community and ritual. It can be generated the knowledge and understanding to the structure of ritual in the dimension of meaning and duty in creating network of group of people.

Keywords : Wai Kru- Krob Kru ceremony of Artisans, Sacred space, Decoding, Social network

บทนำ

การไหว้ครูเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบทอดทางวัฒนธรรมของไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่าง ซึ่งเป็นวิธีการแสดงความเคารพกตัญญูของศิษย์ที่มีต่อครูบาอาจารย์ทั้งหลายซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ทั้งครูเทพที่เป็นบรมครูของช่าง และครูมนุษย์ผู้มีลมหายใจและสิ้นลมไปแล้ว พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ เป็นพิธีกรรมที่ถูกจัดขึ้นให้กลายเป็นพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งถูกสร้างให้เป็นภาวะพิเศษของคนเรียนศิลปะ และจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีองค์ประกอบต่างๆ ของพิธีกรรมล้วนถูกประดิษฐ์ขึ้นและสร้างความหมายพิเศษเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาวะปกติธรรมดาไปสู่สภาวะพิเศษของพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่สะท้อนจักรวาลทัศน์ ความเชื่อและศาสนาของสังคมไทยที่บรรจุลงในพิธีกรรม โครงสร้างของพิธีกรรมเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างเครือข่ายทางสังคมของคนเรียนศิลปะและศิลปินที่ได้รับการเชื่อมต่อผ่านกิจกรรมในพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการหลอมรวมคนที่เข้าร่วมในพิธีกรรมนี้ให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกัน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากระบวนการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมในพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ 2. เพื่อวิเคราะห์รหัสหมายและการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่ปรากฏในพื้นที่พิธีกรรม โดยศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ที่จัดขึ้นโดยภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.2559 ผ่านแนวคิดเรื่อง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ซึ่ง Emile Durkheim (1915) ได้กล่าวว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ และโลกสามัญเป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งในการพิจารณาระบบความเชื่อและศาสนา เพื่อสัมผัสหรือเข้าถึงโลกศักดิ์สิทธิ์มนุษย์จึงสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างโลกสามัญของผู้คนกับโลกทางความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือ

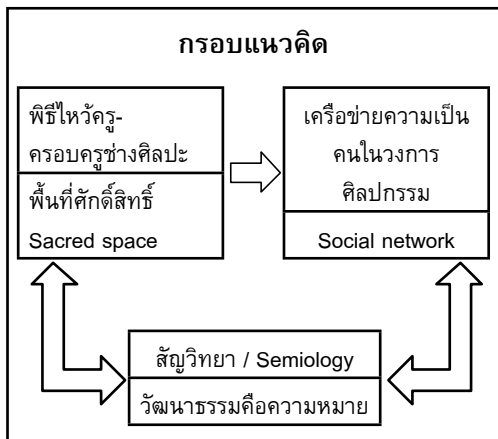
วิญญาณ เรียกว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) (นิมิตรชัย ชูบุ, 2559 หน้า 71) การใช้แนวคิดสัญวิทยาผ่านมิตการมอง วัฒนธรรมคือการสร้างความหมาย ซึ่งเป็นแนวคิดในการศึกษาทำความเข้าใจความหมายของปฏิบัติการทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับมาสืบทอดต่อกันมาในรูปของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นระบบทางสังคมในการใช้รูปสัญลักษณ์ที่มีความหมายผ่านพิธีกรรมวัฒนธรรมโดยผู้คนใช้ในการติดต่อสื่อสาร เก็บรักษาไว้และพัฒนาเพื่อส่งเสริมความรู้และทัศนคติที่มีต่อชีวิต (อकिन รพีพัฒน์, 2551 : 76)

การศึกษาวิเคราะห์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และการสื่อความหมายผ่านรหัสหมายที่ปรากฏพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ เป็นการทำความเข้าใจความหมายของรูปสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีกรรมซึ่งถูกกำหนดด้วยจารีตและวัฒนธรรมของแบบแผนประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นการสะท้อนมุมมองและโลกทัศน์ของผู้คนผ่านพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ อีกมิติหนึ่งการก่อรูปของพิธีกรรมตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนแล้วเสร็จล้วนเป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างคนกับคน เป็นปรากฏการณ์การสร้างเครือข่ายทางสังคมโดยมีพิธีกรรมเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ของคนในเครือข่าย ดังนั้นการอธิบายกระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และรหัสหมายในพิธีกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมคนศิลปะ ในบทความนี้จึงเป็นการมองปรากฏการณ์ผ่านปฏิบัติการในพิธีกรรมที่สะท้อนโลกทัศน์และสัมพันธภาพของคนในสังคมซึ่งเป็นการทำความเข้าใจรหัสหมายที่ปรากฏพิธีกรรม

กรอบแนวคิดในการอธิบายปรากฏการณ์

บทความ “พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ : กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และรหัสหมายในพิธีกรรม เพื่อสร้างเครือข่ายสังคมคนศิลปะ”

เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ผ่านการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารและภาคสนาม การสัมภาษณ์และสังเกตปรากฏการณ์แบบมีส่วนร่วม นำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ภายใต้แนวคิด พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และสัญวิทยา ในการมองวัฒนธรรมคือความหมาย ซึ่งเป็นกระบวนการเสาะหาความหมายและการตีความทำความเข้าใจโลกทัศน์ของสังคมชุมชนผ่านรูปสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ใช้ในการสื่อความหมายซึ่งมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นในพิธีกรรมและกลวิธีการสร้างเครือข่ายทางสังคมของคนศิลปะผ่านกระบวนการในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างความสัมพันธ์ของคนให้กลืนกลายเป็นหนึ่งเดียวกันโดยใช้ปรากฏการณ์พิธีไหว้ครู-ครอบครูทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ. 2559 เป็นโครงสร้างในการวิเคราะห์โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ

คำว่า ครู นั้น หมายถึงพระรัตนตรัย เทพเจ้า ครูบาอาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้ว และท่านที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน การไหว้ครูเพื่อเป็นศิริมงคลแก่ชีวิตเป็นการรำลึกถึงพระคุณ และขอขมาลาโทษในสิ่งที่ล่วงเกินไปแล้ว ซึ่งเมื่อได้ทำพิธีไหว้ครูแล้วจะทำให้

ศิษย์มีความสบายใจ และมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น ตั้งใจมั่นคงที่จะประกอบคุณความดีศึกษาเล่าเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายต่อไป (สิริชัยชาญ พักจำรูญ, 2555 : 40)

การไหว้ครู คือ การแสดงความเคารพบูชาที่มีต่อบูรพาจารย์ทั้งหลายครูผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ศิษย์ปรากฏทั้งที่เป็นเทพ และมนุษย์ผู้มีชีวิตอยู่หรือล่วงลับไปแล้วซึ่งประสิทธิ์วิชาความรู้ไว้ให้ (สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 3) ถือเป็น การแสดงออกถึงความกตัญญูทวดที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ดั่งามสืบทอดกันมาตามประเพณีของสังคมไทย (วีระชัย มีบ่อทรัพย์, 2555 : 43)

การไหว้ครูนั้นไทยเรามักจะปฏิบัติกันทุกอย่างไม่่ว่าจะประกอบกิจกรรมใด คนไทยเรามีความกตัญญูทวดที่ต่อบุพการีเป็นนิสัย โดยเฉพาะครูบาอาจารย์ไม่ว่าวิชาการศึกษาใดเรามักจะเคารพบูชาระลึกถึงคุณานุกุณถ้ามีโอกาสที่จะตอบแทนบุญคุณได้ก็มักจะกระทำเสมอ ซึ่งเป็นการแสดงความกตเวทิตคุณที่ศิษย์กระทำด้วยความกตัญญูในวิชาต่างๆ ไป แต่วิชาที่เป็นศิลปกรรมกระทำกตเวทิตคุณยังแผ่ออกไปถึงเทพเจ้าอันเป็นที่นับถือของวิชานั้น ซึ่งถือว่าเป็นครูบาอาจารย์ผู้มีอุปการคุณต่อวิชานั้นด้วย เพราะฉะนั้นศิษย์ที่เรียนวิชาศิลปะจึงยังมักกตเวทิตคุณอีกอย่างหนึ่งที่เรียกกันว่า "ไหว้ครู"

การไหว้ครูศิลปะ เผ่าพันธุ์ อินใหม่ (2554 : 343) กล่าวไว้ว่าเป็นการแสดงความคารวะผู้มีพระคุณด้วยการบรวงสรวงบูชา ซึ่งนับถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญยิ่งของบรรดาศิลปินทั่วไปที่มุ่งจะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ลักษณะการไหว้ครูของเหล่าศิลปินนั้นย่อมมีพิธีเป็นพิเศษมากกว่าการไหว้ครูตามปกติ ที่เรียกว่า "พิธีครอบ" ซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตร เทพวงษ์ (2548:2) ที่ว่าการไหว้ครูของศิลปินมีพิธีเป็นพิเศษ นอกจากการไหว้ครูแล้วยังมี "พิธีครอบ" อีกอย่างหนึ่งด้วย พิธีไหว้ครูและพิธีครอบเป็นพิธีที่ท่านบูรพาจารย์ได้กำหนดระเบียบและบัญญัติแบบแผนให้ปฏิบัติด้วยหลักเกณฑ์อันดีสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ

พิธีครอบ นั้นหมายถึง ประสิทธิประสาท วิทยาการ หรืออนุมติให้เริ่มเรียนในวิชาชั้นนั้นๆ วิธีการครอบย่อมแล้วแต่กรณีของศิลปะนั้นซึ่งไม่เหมือนกัน (มนตรี ตราโมท, 2555 : 38)

พิธีไหว้ครูนี้ ศิลปะแต่ละประเภทก็มีพิธีการ ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของศิลปะวิทยากรนั้นๆ (มนตรี ตราโมท, 2555 : 32) โดยทั่วไปแล้ว จะพบว่ามีการไหว้ครูประเภทต่างๆ เช่น ไหว้ครู นาฏศิลป์ไทย ไหว้ครูดนตรี ไหว้ครูช่าง ไหว้ครูมวยไทย เป็นต้น ทั้งนี้รายละเอียดของพิธีกรรมก็มีความแตกต่างกันยกตัวอย่างเช่น พิธีไหว้ครู-ครอบครูดนตรีไทย ครูทำพิธีครอบด้วยการจับมือให้ศิษย์เล่นเครื่องดนตรีตามประสงค์ที่จะหัด หรือจะใช้ฉิ่งครอบที่ศีรษะก็ได้ (มนตรี ตราโมท, 2555 : 32), ส่วนพิธีไหว้ครูโขนละครผู้ประกอบพิธีจะสวมศรีษะพระภคฤๅษี พิธีการครอบจะนำศรีษะพระภคฤๅษี พระพิราพและเทริด มาสวมให้กับศิษย์ (วีระชัย มีป่อทรัพย์, 2555:45) เป็นต้น

การจัดพิธีไหว้ครูมีข้อกำหนดว่า ให้กระทำพิธีเฉพาะในวันพฤหัสบดีเท่านั้น อาจได้รับอิทธิพลมาจากพวกพราหมณ์ พราหมณ์นับถือเทพเจ้านามพระพฤหัสบดีเป็นเทพฤๅษี ในฐานะปุโรหิตาจารย์ที่เคารพนับถือของพระอินทร์และเทวดาอื่นๆ จึงนิยมไหว้ครูกันในวันนี้ แต่ก่อนถือเป็นธรรมเนียมวันที่จะนำเด็กไปฝากเรียนต้องเป็นวันพฤหัสบดีนั้นถือเป็นวันดี มีมงคลสำหรับเด็ก เพราะพฤหัสบดีเป็นครูของเทวดา บางตำนานถือว่าวันพฤหัสบดีเป็นวันครู จากคัมภีร์เฉลิมไตรภพอันเป็นคัมภีร์เกี่ยวกับโหราศาสตร์โดยตรง กล่าวว่า พระอิศวรทรงสร้างพระพฤหัสบดีโดยการเอาฤๅษี 19 ตน มารายเวทย์ป่นให้ละเอียดแล้วเอาผ้าห่อผึ่งนั้นประพรมด้วยน้ำอมฤต จนได้บังเกิดเทพเจ้าขึ้นมา มีนามว่า “พระพฤหัสบดี” ซึ่งถือว่าเป็นครูของฝ่ายธรรมะ ฝ่ายเทวดา ดังนั้นเราจึงนิยมเริ่มการศึกษาสรรพวิชาต่างๆ ในวันนี้ด้วยเช่นกัน (สุมิตร เทพวงษ์, 2548 : 6-7)

ในอดีตการสืบทอดวิชาช่างส่วนใหญ่เป็นแบบเครือญาติให้พี่น้องลูกหลานในครอบครัวก่อน จึงจะถ่ายทอดวิชาให้แก่บุตรหลานของผู้ที่นำมาฝากตัวเป็นศิษย์ต่อไป สิ่งหนึ่งที่ช่างไทยยอมรับนับถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา จนถึงปัจจุบันคือ ช่างทุกคนจะต้องมีครู จึงมีวิธีปฏิบัติในการฝากตัวเข้าเป็นศิษย์กับการยอมรับศิษย์ของครูช่าง พิธีกรรมอันเป็นเสมือนข้อตกลงตามภาระหน้าที่ระหว่างครูกับศิษย์ พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ เป็นพิธียอมรับความเป็นช่างที่มีครู ศิษย์ที่ได้รับการครอบจากครูช่างแล้วจะสามารถเรียนรู้และฝึกฝนการเป็นช่างต่อไป อย่างราบรื่นไม่มีอุปสรรคความเชื่อเช่นนี้ทำให้เกิดประเพณีไหว้ครูและพิธีครอบครูช่างสืบต่อมาถึงปัจจุบัน (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, มปป. : เว็บไซต์) ซึ่งจะเห็นได้จากสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และช่างฝีมือจะจัดพิธีไหว้ครู-ครอบครู สำหรับให้ผู้เรียนและผู้สนใจมาร่วมกันแสดง ความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่นเดียวกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ได้เริ่มต้นจัดโครงการ ไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2543 (ศักดิ์ อุทธิโท, 2559 : สัมภาษณ์) และได้มีการจัดโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันทุกปี โดย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพจัดงานและมีสถาบันการศึกษาอื่นๆ เข้าร่วม เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกล เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2559 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีการจัดโครงการ “โครงการไหว้ครู-ครอบครู: การพัฒนาความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา ศิลปะในภูมิภาคอีสาน” ขึ้นในวันที่ 22 กันยายน พ.ศ.2559 ซึ่งนอกจากจะเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของคนศิลปกรรมแล้วนั้น คณะศิลปกรรมศาสตร์มีเป้าหมายในการขยายเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันการศึกษาศิลปะให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยในปีนี้มีสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าร่วม 3 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สนใจนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) โรงเรียนนาสีนวนพิทยาสรรค์, โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม, โรงเรียนเลิงแฝกประชาบำรุง เป็นต้น สำหรับพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์สมบัติ วงศ์อัศวินฤมล อาจารย์ประจำคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (อาคม เสงี่ยมวิบูล, 2559 :3)

การจัดเตรียมพื้นที่พร้อมเครื่องไหว้สังเวทในพิธีกรรม มีการเตรียมการโดยคณาจารย์และนิสิตภาควิชาทัศนศิลป์ทุกชั้นปี โดยเริ่มมีจัดเตรียมตั้งแต่วันจันทร์ที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 และจัดเก็บพื้นที่จนแล้วเสร็จในวันศุกร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2559 การเตรียมงานในพิธีกรรมเป็นกิจกรรมที่ต้องร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินงานโดยคณาจารย์มีบทบาทเป็นผู้กำกับติดตามงานกับรุ่นพี่ และรุ่นพี่จะทำหน้าที่สอนงานรุ่นน้องและจัดเตรียมส่วนประกอบต่างๆ ของงานให้พร้อม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เป็นแนวทางหนึ่งในการสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมที่ดีให้คงอยู่ต่อไป พิธีกรรมการไหว้ครู-ครอบครูศิลปะจึงมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการสร้างสัมพันธ์ภาพของการสร้างเครือข่ายทางสังคมในระดับต้นให้เกิดขึ้น

ภาพประกอบ 1 การจัดทำบายศรี และเครื่องไหว้สังเวท

ที่มา : อนุรักษ์ โคตรชมพู ผู้บันทึกภาพ 20 กันยายน พ.ศ. 2559

ส่วนประกอบในพิธีไหว้ครูครอบ-ครอบครูช่างศิลปะ

การไหว้ครู-ครอบครู เป็นวาระพิเศษของผู้เรียนศิลปะที่จะประกอบพิธีกรรมนี้ในทุกๆ ปี รายละเอียดที่เป็นส่วนประกอบของพิธีกรรมล้วนมีแบบแผนและคติความเชื่อเป็นตัวกำกับรูปแบบให้ถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาอย่างเคร่งครัด ดังเช่น การจัดการพื้นที่, เครื่องไหว้สังเวท, ดนตรี พราหมณ์ผู้อ่านโองการ เป็นต้น

การจัดการพื้นที่ ด้วยพิธีกรรมที่จัดขึ้นและสืบทอดกันมาเป็นพิธีที่ถูกผสมผสานระหว่างพุทธและพราหมณ์ ดังจะเห็นได้จากการตั้งโต๊ะบูชาที่จัดขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป และโต๊ะบูชาเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ ทั้งนี้ความเชื่อและพิธีกรรมของทั้งสองศาสนาได้รับการผสมผสานคลุกเคล้าอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลานาน

พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลป์ เป็นพิธีหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับ เทพเจ้าที่อยู่คนละภพภูมิแต่สามารถเชื่อมโยงและ ไปมาหาสู่กันได้ด้วยรหัสหมายที่เป็นสัญลักษณ์ใช้ เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างกัน เมื่อพิธีนี้เป็น พิธีระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าผู้มีอิทธิฤทธิ์ที่อยู่บน สวรรค์ ดังนั้นพื้นที่สำหรับการจัดพิธีกรรมไหว้ครู- ครอบครูช่างศิลป์ ซึ่งจะต้องใช้เป็นพื้นที่สำหรับการ สักการะบูชาของคหบดีด้วยนั้น

การสร้างพื้นที่ธรรมดาก็กลายเป็นพื้นที่อัน ศักดิ์สิทธิ์ขึ้นเพื่อความเหมาะสมในวาระพิเศษเช่น นี้จึงมีความจำเป็น พื้นที่สำหรับการใช้ประกอบพิธี ได้รับการทำความสะอาดและประดับตกแต่งด้วยริ้ว ธง มีการกำหนดขอบเขตมณฑลพิธีสำหรับใช้ ต้อนรับการชุมนุมของเหล่าเทพและเทวดาทั้งหลาย ด้วยฉัตรราชวัติที่ปักบนรั้วในห้องทั้งสี่มุมเพื่อแสดง ขอบเขตการใช้พื้นที่

ภาพประกอบ 2 การจัดโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป

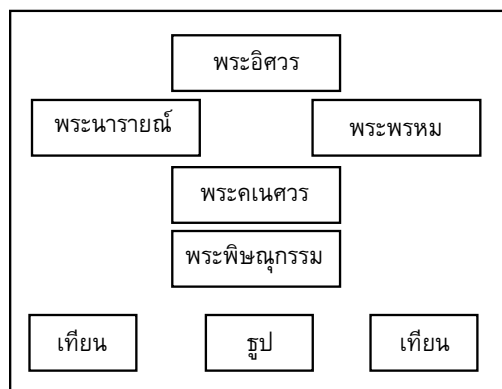
และเทวรูปในพิธีไหว้ครู ครอบครูช่างศิลป์

ที่มา : สันติ สิงห์สุ ผู้บันทึกภาพ 21 กันยายน

พ.ศ. 2559

โต๊ะหมู่บูชาสำหรับพระพุทธรูปและเทวรูป ถูกจัดวางในตำแหน่งตอนบนของพื้นที่ในลำดับ เสมอกัน เป็นตำแหน่งสำคัญของพิธีซึ่งเป็นจุดศูนย์ รวมของงาน เทวรูปในพิธีเป็นสัญลักษณ์ ของครู

เทพที่ผู้เข้าร่วมพิธีเคารพบูชา การจัดวางโต๊ะหมู่บูชา เทวรูปนั้นกำหนดตำแหน่งการวางตามลำดับชั้น ขององค์เทพ คือพระอิศวร เทพเจ้าผู้สร้างโลก วาง ในตำแหน่งสูงสุด พระนารายณ์และพระพรหมณ์ วางในลำดับถัดลงมาซ้ายขวา พระคเณศวรและพระ พิษณุกรรม ลดหลั่นลงมาตามลำดับชั้นตามที่ถูก เขียนได้สร้างแผนผังการจัดโต๊ะหมู่บูชาเทวรูป ในภาพ ประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แผนผังการจัดโต๊ะหมู่บูชาเทวรูป
ที่มา : เมตตา ศิริสุข

ส่วนโต๊ะสำหรับวางเครื่องไหว้สังเวยจัดวาง ในตำแหน่งบริเวณส่วนกลางของพื้นที่พร้อมปูด้วย ผ้าขาวอย่างประณีตซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนความ สะอาดบริสุทธิ์ ในพิธีไหว้ครูจะต้องจัดเครื่องไหว้ สังเวยอย่างน้อย 3 ชุด คือ เครื่องสูง 2 ชุด เครื่อง ดิบ 1 ชุด (เครื่องสูง เพื่อถวายเทพเจ้า เทวดา ครู ฤาษี 1 ชุด และครุมนุชย์ 1 ชุด, เครื่องดิบ เพื่อถวาย ครูพระพิราพ และเทพฝ่ายอสูร 1 ชุด)

เครื่องสังเวย คือ สิ่งของที่เป็นอาหารคาว หวาน ที่นำมาเช่นสรวงบูชาครูเทพเจ้า ครูเทวดา ครูฝ่ายอสูร และครุมนุชย์ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

1. เครื่องกระยาบวช คือ อาหารที่ไม่ปะปน ด้วยของสด ของคาว
2. เครื่องมังจะมังสาหาร ประกอบด้วย หัวหมู, เป็ด, ไก่, กุ้ง, หอย, ปู, ปลา, ไข่, ข้าว, น้ำเปล่า เหล้า

3. เครื่องพลาหาร ประกอบด้วย ผลไม้ 7 อย่าง คือ ขนุน, ส้มโอ, สับปะรด, กล้วยหอม, กล้วยไข่ และอ้อย หรือผลไม้ตามฤดูกาล (วีระชัย มีป่อทรัพย์, 2555 : 43-55) ผลไม้ต้องห้ามที่ไม่นิยมนำมาใช้เป็นเครื่องไหว้ เครื่องสังเวยประกอบด้วย มังคุด, ละมุด, มะม่วง, มะเฟือง, มะไฟ และน้อยหน่า

การจัดตั้งวางเครื่องสังเวยมีแบบแผนในการจัดวางเช่นกันโดยลำดับแรกส่วนที่ถัดจากโต๊ะหมู่บูชานั้นวางด้วยบายศรี 5 คู่ ยอดบายศรีมีไข่ต้มสำหรับบูชาพระเจ้า ครูเทพ พระพิฆณกรรม และพระพิฆเนศวร ซึ่งประกอบด้วย บายศรีหลัก 9 ชั้น 1 คู่ บายศรีเทพ 1 คู่ บายศรีปากชาม 3 คู่ จากนั้นจึงจัดเรียงผลไม้, ขนมหอมมากพลู, เครื่องกระยาบวช, กล้วย, มะพร้าว, กุ้ง, ปู, เบ็ด, ไก่, หัวหมู, น้ำ, นม, เหล้า และรูปเทียน ตามลำดับ

การจัดการพื้นที่ด้านซ้ายของห้องประกอบพิธีเป็นตำแหน่งของวงดนตรีเป่าพาทย์ ด้านขวาเป็นตำแหน่งที่นั่งของคณาจารย์ ส่วนผู้ประกอบพิธีอยู่ตอนท้ายของโต๊ะเครื่องสังเวย ตำแหน่งและการจัดวางพื้นที่มีความสอดคล้องกับการใช้งานและความเหมาะสมตามรหัสหมาย (Signifier) ที่ปรากฏในพิธี ดังนั้นพื้นที่ธรรมดาในสภาวะปกติจึงได้รับการปรับแต่งให้กลายเป็นพื้นที่พิเศษ (purification place) สำหรับใช้ในการประกอบพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ซึ่งพื้นที่ถูกเปลี่ยนถ่ายให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับพิธีกรรมนี้ ทั้งนี้ผู้เขียนได้สร้างแผนผังการใช้พื้นที่ เพื่อแสดงการจัดมณฑลพิธีในการประกอบพิธีไหว้ครูครอบครูช่างศิลปะ ประจำปี 2559 ตามภาพประกอบ 6

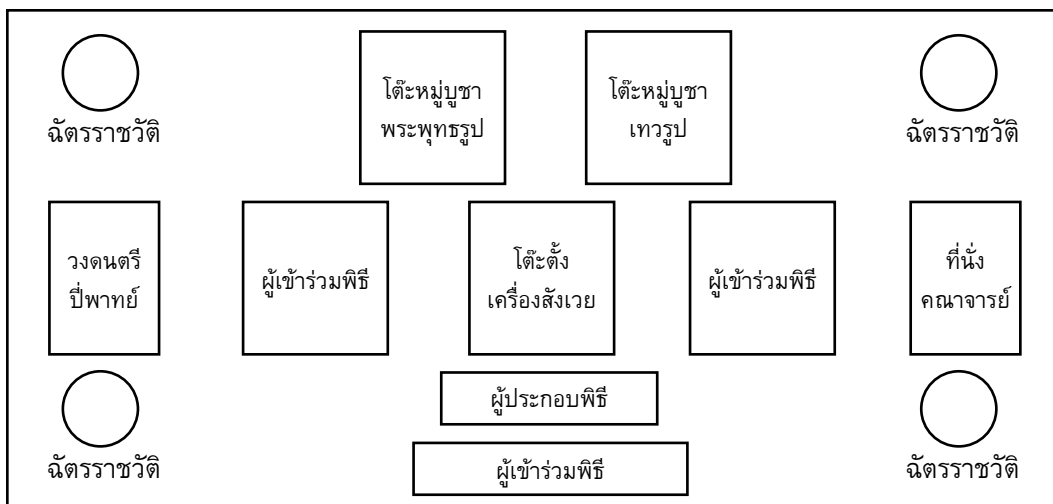
ภาพประกอบ 4 การจัดวางเครื่องไหว้สังเวย

ที่มา : สันติ สิงห์สุ ผู้บันทึกภาพ 21 กันยายน พ.ศ. 2559

ภาพประกอบ 5 พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีนั่งตอนท้ายของโต๊ะเครื่องสังเวย

ที่มา : สันติ สิงห์สุ ผู้บันทึกภาพ 21 กันยายน พ.ศ. 2559

ภาพประกอบ 6 แผนผังการจัดมณฑลพิธีในการประกอบพิธีไหว้ครูครอบครุช่วงศิลปะ
ที่มา : เมตตา ศิริสุข

ดนตรีที่ประกอบพิธีไหว้ครู-ครอบครุ

ดนตรีนิยมในช่วงปี่พาทย์เครื่องห้า เพลงที่บรรเลงประกอบในพิธีไหว้ครู-ครอบครุ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ต้องบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งเป็นเพลงที่ในวงการศิลป์ให้ความเคารพ ผู้บรรเลงได้จะต้องเป็นบุคคลที่มีฝีมือเป็นอย่างดี เพราะถ้าเกิดความผิดพลาดอาจจะต้องมีผลถึงตนเอง ที่เรียกว่า “ผิดครุ” ซึ่งเพลงดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับพิธีไหว้ครูเป็นอย่างมากเป็นเพลงที่จะกำหนด อัญเชิญ ครุปีชยาย (ครูเทพเจ้าต่าง ๆ) มาร่วมในพิธีซึ่งแต่ละสถานที่อาจมีการกำหนดเพลงแตกต่างกัน (สัจจะ ภู่งงษ์สุทธิ, 2555 : 124)

พราหมณ์ผู้ประกอบพิธี ทำหน้าที่อ่านโองการ กล่าวอัญเชิญเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการด้านต่างๆ เข้ามาประทับในพิธีไหว้ครู เมื่อผู้ประกอบพิธีอัญเชิญเทพแต่ละองค์ ดนตรีปี่พาทย์ก็จะบรรเลงรับเสด็จเหมือนหนึ่งเทพเจ้ากำลังได้เสด็จลงมาสู่มณฑลพิธี สร้างความศักดิ์สิทธิ์ ความเป็นสิริมงคล ให้แก่พื้นที่ประกอบพิธี ความหมายของเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้สำหรับประกอบพิธีไหว้ครู มีดังนี้

เพลง	หน้าทับ	ความหมาย
สาธุการ	อัตราจังหวะชั้นเดียวใช้เฉพาะฉิ่ง อนุโลมใช้จังหวะ 2 ชั้น ได้	การน้อมกายน้อมใจอภิวันทาแต่พระรัตนตรัย และทวยเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพ
สาธุการกลอง	สาธุการกลอง รัวลาเดียว	การบูชาระลึกถึง พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์
โหมโรง	เพลงชุดใช้ตะโพนไทย กลองทัด ประกอบหน้าทับ	สำหรับอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้าทุกองค์ ตลอดจนสาธยายทำน้ำเทพมนต์ แบ่งประแจจุลเจิม ข้าวตอกดอกไม้ พระรัตนตรัยและช่อไชยพฤกษ์
ตระอัญเชิญ	ตระ 2 ชั้น 4 ไม้ลา รัวลาเดียว	อัญเชิญพระอิศวร เทพเจ้าผู้เป็นใหญ่เสด็จมาสู่มณฑลพิธี(เทพเจ้าผู้สร้างโลก มี 3 ตา ตาที่ 3 อยู่ที่พระนลาฏ มีทิวเกโหลกคนคล้องพระศอ มีสังวาลเป็นงู มีพระศอสีนวล นุ่งหนังสือหนังช้าง หรือหนังกาง สกิดบนยอดเขาไกรลาศ)
ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์	ตระ 2 ชั้น 4 ไม้ลา รัวลาเดียว	อัญเชิญพระนารายณ์ในปางเกษียรสมุทรเสด็จมาสู่มณฑลพิธี (ผู้สร้างโลกหรือโปรดสัตว์ให้พ้นทุกข์อันเป็นผลแห่งอภุศลกรรม หรือความประพฤติมั่วลงแห่งมนุษย์ พระอิศวรส่งพระนารายณ์มาโปรดให้เป็นผู้สอนศิลปศาสตร์)
กลม	กลม รัวลาเดียว	อัญเชิญพระพรหมเสด็จมาสู่มณฑลพิธี (เป็นเทพพระเจ้าองค์หนึ่ง ถือว่าเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งปวงในโลกเป็นมหาปราชญ์ยอดเยี่ยมแห่งฤาษีทั้งหลาย)
ตระอัญเชิญพระพิฆเนศวร	ตระ 2 ชั้น 8 ไม้ลา รัว 3 ลา ตับเข้าม่าน รัวลาเดียว	อัญเชิญพระพิฆเนศวรเข้าสู่มณฑลพิธี (เทพเจ้าแห่งความสำเร็จแห่งศิลปะ, โภคทรัพย์, และความอุดมสมบูรณ์ มีเศียรเป็นช้าง มีงาข้างเดียว มี 4 กร เป็นโอรสพระอิศวรกับพระอุมา)
โคมเวียง	เหาะ รัวลาเดียว	การเสด็จเป็นขบวนของหมู่เทวดา นางฟ้ามาสู่ยังมณฑลพิธี
เสมอข้ามสมุทร	เสมอ 9 ไม้ลา 4 ไม้ลา 9 ไม้ลา รัวลาเดียว	การเสด็จเป็นขบวนของหมู่เทวดา นางฟ้า ทางมหาสมุทรหรือทางน้ำมาสู่มณฑลพิธี
บาทสกุณี (เสมอตีนนก)	บาทสกุณี รัวเฉพาะ	อัญเชิญเทพเจ้า และพระบัญชาสิขร เสด็จมาทางอากาศ โดยมีปีกขาหรือนกเป็นพาหนะมาสู่มณฑลพิธี (เป็นเทพเจ้าแห่งวิชาการดนตรี เคยตีตีพิณและขับสำเนาถวายพระพุทธเจ้าในตำนานพระพุทธประวัติ กล่าวว่า นำหน้าขบวนเสด็จ เมื่อคราวเสด็จลงจากดาวดึงส์เทวโลก)
เสมอ 3 ลา	เสมอ 15 ไม้ลา รัวลาเดียว	อัญเชิญพระวิษณุกรมเสด็จสู่มณฑลพิธี (เทพเจ้าแห่งช่างศิลป์ทุกชนิด เป็นผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีให้เกิดขึ้นมีบนโลก เทพเจ้าแห่งดุริยางค์ดนตรีองค์นี้ได้รับเทวบัญชาจากพระอินทร์ให้มาสั่งสอนเด็ก และชาวเมืองให้รู้จักเล่นเป็นระเบียบเรียบร้อย)
ตระอัญเชิญพระปรคนธรรพ์	ตระ 2 ชั้น 4 ไม้ลา รัวลาเดียว	อัญเชิญพระปรคนธรรพ์ ดุริยเทพดนตรี มาสู่มณฑลพิธี (เทพเจ้าแห่งวิชาการดนตรี ขับร้อง ตี ตี เป่า เป็นผู้ประดิษฐ์พิณขึ้นเป็นอันดับแรก เนื่องด้วยพระนารทมุณีเป็นผู้เฒ่าของคณธรรพ์ นับเป็นยอดจึงได้ชื่อว่าพระปรคนธรรพ์ ผู้เป็นเจ้าของการดนตรี ถือว่าเป็นครูปี่พาทย์)

เพลง	หน้าทับ	ความหมาย
ดำเนินพรหมณ์	เสมอ 4 ไม้อลา 8 ไม้อลา รว ลา เดียว	อัญเชิญพระนารายณ์ เทพเจ้าทางดนตรีเข้าสู่พิธี
เสมอเถร	เสมอ 5 ไม้อลา รวลา เดียว	อัญเชิญพระภद्रมณี เทพเจ้าทางนาฏยศิลป์ โขน ละคร มาสู่มณฑลพิธี
พรหมณ์เข้า อัญเชิญพระภดร ณายณ์	20 ไม้อลารวเฉพาะ	อัญเชิญพระครูณายณ์ทุกตนมาสู่มณฑลพิธี
เสมอผี	เสมอ 5 ไม้อลา รวลาเดียว	อัญเชิญครุมนุชย์ฝ่าย ดนตรี นาฏยศิลป์ ศิลปะ ที่ล่วงลับไปแล้วมาสู่มณฑลพิธี
เพลงช้าเพลงเร็ว	ปรบไต่ 2 ชั้น รวลาเดียว	อัญเชิญครูพระ ครูนาง ครูมนุชย์ สู่มณฑลพิธี
เสมอมาร	เสมอ 5 ไม้อลา รวลาเดียว	อัญเชิญเทพเจ้าฝ่ายอสูรเข้าสู่มณฑลพิธี
ตระอัญเชิญองค์ พระพิราพเต็มองค์	รวเฉพาะตามทำนอง เพลง เสมอ 16 ไม้อลา พัน ฉิ่ง รว ปรมูลลา รวลาเดียว	อัญเชิญพระพิราพเข้าสู่มณฑลพิธี(เป็นปางหนึ่งของพระอิศวรใน รามเกียรติ์ เป็นยักษ์ตนหนึ่ง) อสูรเทพบุตรหัวโล้น ภายเป็นวง ทักษิณาวรรต พระอิศวรเอาก่าลิงพระสมุทและพระเพลิงแบ่งประทาน กำหนดเขตให้อยู่ในเชิงอัศกรรณ ถ้าสัตว์ผ่านพลัดเข้าไปจึงจะจับกินได้
รำดาบ รวเชือด หมู	รำดาบ รวเชือดหมู	การจัดเตรียมถวายแต่เทพเจ้าที่อัญเชิญมา
นั่งกิน	นั่งกิน	ถวายเครื่องสังเวยและเครื่องกระยาบวช
เช่นเหล่า	เช่นเหล่า	ถวายเครื่องสังเวย แต่เทพเจ้าทางฝ่ายอสูร
พระเจ้าลอยถาด	พระเจ้าลอยถาด	การลาเครื่องสังเวย เครื่องกระยาบวช เครื่องบูชา และอนุโมทนาในพิธี ไหว้ครู
โปรยเข้าดอก ดอกไม้	ตระมองกัน รว ลาเดียว	การบรวงสรวงเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่สถานที่ และผู้เข้าร่วมไหว้ ครู
มหาชัย	ปรบไต่ 2 ชั้น	ให้ประสบความสำเร็จตามที่ใจปรารถนา
หว่าหมณ์ออก	เสมอ 8 ไม้อลา รวเฉพาะ	อัญเชิญเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ออกจากมณฑลพิธี
เสมอเข้าที่	เสมอ 5 ไม้อลา รวลาเดียว	การบรวงสรวงเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่สถานที่และผู้เข้าร่วมพิธี ไหว้ครู
เชิด	เชิดกลองชั้นเดียว	อัญเชิญขบวนเทพบุตร นางฟ้า อสุรา ครู ณาณายณ์ ครุมนุชย์กลับสู่ที่สถิตย์บนสรวงสวรรค์
กรวาร์	กรวาร์	การแสดงความยินดี ความสำเร็จในพิธี ไหว้ครู

ที่มา : สัจจะ ภูแฝงสุทธิ, 2555 : 124-126

ทั้งนี้ผู้ประกอบพิธีแต่ละคนจะเรียกเพลงหน้าพาทย์มากกว่าหรือน้อยกว่าตามแบบประเพณีนิยม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรับมอบอ่านโองการจากครูของแต่ละคน

ขั้นตอนการประกอบพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ

ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ภาค คือ

1. ภาคพิธีสงฆ์ เริ่มพิธีด้วยการสวดมนต์เย็นในวันพุธ ครูและศิษย์ที่เข้าร่วมพิธีทุกท่านเตรียมดอกไม้ธูปเทียนนามบูชาพระ เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เสร็จแล้ว ประพรมน้ำมนต์ให้ผู้เข้าร่วมพิธี ต่อจากนั้นในเช้าวันพฤหัสบดีจะทำการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ประพรมน้ำมนต์ให้ผู้เข้าร่วมพิธี ถือเป็นเสร็จพิธีสงฆ์

2. ภาคพิธีไหว้ครู หลังจากประกอบพิธีสงฆ์เสร็จแล้วจึงเริ่มประกอบพิธีไหว้ครู เริ่มจากการบูชาพระรัตนตรัย จากนั้นเป็นการบูชาครู ผู้ประกอบพิธีจุดเทียนชัย เทียนทองและเทียนเงิน เสกน้ำพระพุทธมนต์แล้วเรียกเพลงหน้าพาทย์สาธุการบูชาเทพยดาและครูปรีชาด้วยบทบูชาสลับกับการเรียกเพลงหน้าพาทย์จากนั้นจึงสร่งน้ำเทวรูปและถวายเครื่องไหว้สังเว

3. ภาคพิธีครอบครู เป็นขั้นตอนพิธีกรรมที่ดำเนินต่อกันจากพิธีไหว้ครู ผู้ประกอบพิธีจะอ่านบทสวดและเจิมแป้งประจะให้คณาจารย์ ผู้ที่จะทำพิธีครอบให้กับศิษย์ อาจารย์ผู้ครอบจะจับมือศิษย์วาดภาพ,ระบายสี,ปั้นดิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความหมายถึงการอนุญาตให้ศิษย์ได้เริ่มเรียนศิลปะวิทยาการแขนงต่างๆ และถือเป็นการถ่ายทอดประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จากครูให้กับศิษย์

การไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ จึงเป็นพิธีกรรมที่เป็นศูนย์รวมทางจิตใจให้เหล่าศิษย์ได้มีกำลังใจอันเข้มแข็งมีความมุ่งมั่นในกิจการงาน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และจริยธรรม ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้

อื่น ทำให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งความรู้ความเชี่ยวชาญและสรรค์สร้างคุณความดีให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และเป็นการสนองคุณแสดงความกตัญญูทดแทนเป็นขนบธรรมเนียมที่งดงามและยังคงสืบทอดในสังคมไทยต่อไป

การวิเคราะห์รหัสหมาย (De-code on signifier) สัญลักษณ์ในพิธีไหว้ครู ครอบครูช่างศิลปะ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมแสดงให้เห็นเด่นชัดว่ามีการผสมผสานกลมกลืนระหว่างสองศาสนาที่อยู่พื้นที่เดียวกัน ตัวหมายแรก ที่ปรากฏคือการตั้งโต๊ะหมู่บูชาทั้งพระพุทธรูปของศาสนาพุทธ และเทวรูปของศาสนาพราหมณ์ ในตำแหน่งความสำคัญที่เสมอกันหากแต่ลำดับพิธีกรรมเริ่มจากพิธีทางพุทธศาสนาเป็นเบื้องต้น ความกลมกลืนของสองศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมมิให้เห็นได้ในสังคมไทยมายาวนานไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดชัดเจน ซึ่งสุจิตต์ วงษ์เทศ (2555 : เว็บไซต์) ได้กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมพุทธที่นำเอาการนับถือผี และศาสนาพราหมณ์เข้ามาผสมกลมกลืนอยู่ด้วยกัน พิธีกรรมหรือความเชื่อในทุกวันนี้ยังคงสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่าง ผี-พราหมณ์-พุทธ ปัจจุบันระบบความเชื่อทั้ง 3 ส่วนยังคงดำรงอยู่และผสมกลมกลืนในพิธีกรรมของไทย

2. โลกทัศน์จักรวาลวิทยาที่ปรากฏในพิธีไหว้ครูครอบครูช่างศิลปะ โครงสร้างของพิธีกรรมมีความสัมพันธ์กับคน พื้นที่ เวลา ความเชื่อ ศาสนา และจักรวาลวิทยาแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์เรื่องจักรวาลที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต ความสัมพันธ์เชื่อมโยงภพภูมิที่ปรากฏในพิธีกรรมระหว่าง โลกศักดิ์สิทธิ์และโลกสามัญเป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งในการพิจารณาระบบความเชื่อและศาสนา เพื่อสัมผัสหรือเข้าถึงโลกศักดิ์สิทธิ์

ปรากฏการณ์ในพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์หรือรหัสหมายที่ใช้เป็นสะพานที่เป็นสื่อกลางการเชื่อมต่อระหว่างโลกทุกภพภูมิคือ บทเพลงที่บรรเลงประกอบในพิธีกรรมและโองการที่พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีเป็นผู้อ่าน พราหมณ์ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในโลกอุดมคติมาสู่โลกมนุษย์ด้วยบทสวดในโองการและบทเพลงหน้าพาทย์ที่ถูกระบุความหมายสำคัญต่างๆที่มีความเชื่อมโยงกับองค์เทพ

3. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรม การไหว้ครุครอบครุซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี กลายเป็นวาระพิเศษที่ลูกศิษย์จะได้แสดงความกตัญญูทวาทิตต่อครูบาอาจารย์ทั้งเทพและมนุษย์ที่มีชีวิตและเสียชีวิตแล้ว พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญที่ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนจากพื้นที่ธรรมดาไปสู่พื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ ตัวหมายและความหมายที่ถูกระบุลงในพื้นที่เพื่อสร้างสถานะที่เปลี่ยนไปซึ่งพบว่า พื้นที่สำหรับประกอบพิธีโดยรอบได้รับการประดับตกแต่งด้วยริ้วธงที่บังชี้ถึงวาระพิเศษที่กำลังจะเกิดขึ้น การทำความสะอาดพื้นที่ มีการกำหนดขอบเขตมณฑลพิธีด้วยสายสิญจน์และฉัตรราชวัติ จุดสำคัญของพื้นที่มีองค์พระพุทธรูปและเทวรูปเป็นประธานของพื้นที่ซึ่งกลายเป็นรหัสหมายสำคัญที่ส่งผลให้พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมนี้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับใช้เป็นสถานที่สื่อสารระหว่างโลกสามัญและโลกศักดิ์สิทธิ์ในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือวิญญาณ (นิมิตชัย ชูบุ, 2559 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ทำหน้าที่กลายเป็นพื้นที่พิเศษสำหรับการเชื่อมโยง ต้อนรับเหล่าทวยเทพ ครู อาจารย์ที่อยู่ในทุกภพภูมิที่จะเข้าร่วมในพิธีการไหว้ครุครอบครุข้างศิลปะ

4. กระบวนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มคนเรียนศิลปะและศิลปินผ่านพิธีกรรมการไหว้ครุ-ครอบครุข้างศิลปะ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม การสร้างเครือข่ายทางสังคมเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการจัดเตรียมงาน จนกระทั่งแล้วเสร็จความสัมพันธ์ทางสังคมคนเรียนศิลปะเริ่มจาก

กิจกรรมการจัดเตรียมพื้นที่และเครื่องไหว้สังเวยในพิธีกรรมนี้รุ่นพี่และรุ่นน้องได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้นมีการถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในวันประกอบพิธีนักศึกษา ศิลปะจากสถาบันการต่างๆ เข้ามาร่วมพิธีในพื้นที่เดียวกันเป็นการทำความรู้จักคุ้นเคยเบื้องต้นของน้องปี 1 สำหรับรุ่นพี่ในชั้นที่สูงขึ้นมีการสร้างความสัมพันธ์และมีเครือข่ายกันในระดับหนึ่งแล้ว พิธีกรรมไหว้ครุ-ครอบครุข้างศิลปะ เป็นแรงดึงดูดหนึ่งที่ทำให้บัณฑิต นักศึกษา ครู อาจารย์ ศิษย์เก่าในสายวิชาชีพเดียวกันได้มาพบปะทำความรู้จักสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในสร้างเครือข่ายทางสังคมของคนในแวดวงศิลปะ และหลังจากพิธีกรรมไหว้ครุครอบครุเสร็จสิ้นไปแล้ว พบว่าเครือข่ายทางสังคมที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมนี้ก็ยังคงดำเนินอยู่และได้รับการสานต่อโดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆและสานสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคมที่เกิดขึ้นนี้สืบเนื่องเรื่อยมา

บทสรุป

การไหว้ครุครอบครุข้างศิลปะถือเป็นจุดเริ่มต้นของผู้เรียนศิลปะที่จะต้องทำการคารวะบูชาครูเทพ เทวดา อาจารย์ และฝากตัวเป็นลูกศิษย์อย่างเป็นทางการ เป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่นำไปสู่เป้าหมายด้วยการน้อมนำจิตใจให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นจุดนัดหมายที่จะทำให้ทุกคนที่เข้าร่วมพิธีมีการปฏิบัติเป็นเอกภาพเมื่อพิธีกรรมเริ่มขึ้น เช่นเดียวกับที่ นิมิตชัย ชูบุ (2559 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า พิธีกรรมเป็นจุดนัดพบ นัดหมายโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มชนให้มองเห็นความสำคัญก่อนที่จะเริ่มการใด ๆ อย่างจริงจัง เพราะการกระทำที่สำคัญของกลุ่มชนล้วนเป็นเรื่องพิธีกรรม(Ritual)

โครงสร้างของพิธีกรรมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน ความเชื่อ ศาสนา และโลกทัศน์จักรวาลวิทยา ซึ่งสะท้อนการผสมผสานระบบคิด

ทางอำนาจของ ผี พราหมณ์ พุทธ ในประเพณี พิธีกรรมของไทยอย่างกลมกลืนกัน พิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์เป็นกุศโลบายทางสังคมที่เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้อยู่ในครรลองครองธรรมที่ดี การฝากตัวเป็นศิษย์ด้วยการไหว้ครู บูชาครู ก่อนเริ่มต้นศึกษาศิลปศาสตร์ทุกแขนง ถือได้ว่าเป็นประเพณีอันดีงามของไทย และเป็นกุศโลบายสำคัญให้ศิษย์นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อครูบาอาจารย์ หากมีการประพฤติผิดศีลธรรม นอกกรอบของสังคมก็อาจจะเกิดเหตุเภทภัยต่อผู้นั้นซึ่งถือเป็นการผิดศีลผิดครูได้ ดังนั้นพิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากชุมชนจึงได้กลายเป็นพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์โลกและโลกอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีผู้เข้าร่วมพิธีทั้งเทพเจ้า เทวดา นางฟ้า ครู อาจารย์ ที่สถิตอยู่ ณ ทุกภพภูมิได้เข้าร่วมเป็นสักขีพยานรับรู้ร่วมกันว่าศิษย์ได้กระทำการขอขมาและฝากตัวเป็นศิษย์อย่างสมบูรณ์ พิธีกรรมจึงเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวพฤติกรรมของศิษย์ให้ระลึกรู้สึกอยู่เสมอว่าตนเป็นศิษย์ของเทพเจ้า เป็นศิษย์ของครูอาจารย์และเคารพตนเองให้เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ นอกจากนั้นแล้วพิธีกรรมยังเป็นปฏิบัติการของมนุษย์ที่สร้างกระบวนการให้ทำหน้าที่หลอมรวมผู้เข้าร่วมในพิธีให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกันในฐานะของคนเรียนศิลปะและศิลปินเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมและชุมชนผ่านพิธีกรรม

การศึกษาความหมายที่ปรากฏในพิธีกรรมส่งผลต่อการทำความเข้าใจระบบคิดและกุศโลบายที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในสังคมผ่านพิธีกรรมมากขึ้น การก่อประกอบโครงสร้างในพิธีกรรมการไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ล้วนประกอบสร้างด้วยรูปทรงแห่งความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงระหว่างโลกทั้งสอง และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นมงคลแก่ชีวิตผู้เข้าร่วมพิธีเป็นการแสดงออกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งที่

ยอมรับร่วมกัน ซึ่งถูกกำกับไว้ด้วยความหมายและความสำคัญต่อระบบความสัมพันธ์ของคนกับคน และคนกับธรรมชาติ ในปริบทของพิธีกรรมและประเพณีจึงไม่เพียงแสดงนัยระบบคุณค่าต่างๆ เพื่อจรรโลงสังคมนั้นๆ ไว้ หากแต่ยังเป็นเครื่องนำทางที่จะนำพาสังคมเหล่านั้นไปสู่ปลายทางของอุดมคติร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นการศึกษา “พิธีไหว้ครู-ครอบครูช่างศิลปะ ผ่านการมองกระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และรหัสหมายในพิธีกรรม เพื่อสร้างเครือข่ายสังคมคนศิลปะ” จึงเป็นแนวทางในการมองปรากฏการณ์ของพิธีกรรมที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพของคนในสังคมอย่างมีนัยยะที่สำคัญผู้เรียนศิลปะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างความหมายให้ปรากฏในผลงานศิลปะที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับชุมชนและพิธีกรรม ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อโครงสร้างของพิธีกรรมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแบบมุ่งเป้า ประจำปีงบประมาณ 2559 “โครงการไหว้ครู-ครอบครูช่างพัฒนาความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาศิลปะในภาคอีสาน” และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโครงการจนบรรลุตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (มปป.) *ประเพณีการสืบทอดการช่างของไทย*. ค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2559. จาก <http://kanchanapisek.or.th>.
- นิมิตชัย ชูป. (2559). *การประกอบการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดบางแก้ว อำเภอลำดวน จังหวัดพัทลุง*. รายงานการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 7. มหาดใหญ่ : มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- เผ่าพันธ์ อินใหม่. (2554). *ไหว้ครูศิลปะ. Advanced Thailand Geographic*. กรุงเทพฯ : บริษัท กรีนแมคพาย จำกัด. พฤษภาคม-มิถุนายน 2554.
- มนตรี ตราโมท. (2555). *การไหว้ครูดนตรีไทย*. จัดพิมพ์สัปดาห์ไหว้ครูดนตรี-นาฏศิลป์ไทย. วิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัทคัลเลอร์ไอเดีย อินโนเวชั่น จำกัด.
- วีระชัย มีป่อทรัพย์. (2555). *แบบแผนพิธีไหว้ครูโขน-ละครของวิทยาลัยนาฏศิลป์. จัดพิมพ์สัปดาห์ไหว้ครูดนตรี-นาฏศิลป์ไทย*. วิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท คัลเลอร์ ไอเดีย อินโนเวชั่น จำกัด.
- สัจจะ ภูแฝงสุทธิ. (2555). *ลำดับเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในพิธีไหว้ครูดนตรี-นาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร*. จัดพิมพ์สัปดาห์ไหว้ครูดนตรี-นาฏศิลป์ไทย. วิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทคัลเลอร์ไอเดีย อินโนเวชั่น จำกัด.
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. (2555). *ไหว้ครู*. จัดพิมพ์สัปดาห์ไหว้ครูดนตรี-นาฏศิลป์ไทย. วิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทคัลเลอร์ไอเดีย อินโนเวชั่น จำกัด.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2555). *ผี-พรานหมัน-พุทธ "ศาสนาแบบไทย" เครื่องมือเพื่อสร้างความมั่นคงในอาณาจักร*. สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส. 19 มีนาคม 2555. ค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2559. จาก <http://www.museum-press.com>.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2548) *การไหว้ครูในพิธีไหว้ครูสำหรับการแสดงของไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อकिन รพีพัฒน์. (2551). *วัฒนธรรมคือความหมาย : ทฤษฎีและวิธีการของครีฟฟอร์ด เกียร์ซ*. กรุงเทพฯ : โอ. เอส.พริ้นติ้งเฮาส์ จำกัด.
- อาคม เสิ่มวิบูล. (2559). *สรุปโครงการไหว้ครู-ครอบครู ภาควิชาทัศนศิลป์ ประจำปีการศึกษา 2559*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Relationships between Sales Promotion Strategies and Marketing Performance of Car Dealer Businesses in Northeast Thailand

พีรธัญญ์ อุดมผล,¹ นริศรา สัจจงพงษ์,² อรวรรณ วรานันตกุล³

Pheethanat Udomphon,¹ Narissara Sujchaphong,² Orawan Waranantakul³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 133 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน ด้านการจัดแสดงสินค้า และด้านการให้ทดลองสินค้า มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาด ดังนั้นผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การส่งเสริมการขายในแผนการพัฒนา และควรปรับปรุงกลยุทธ์ทางธุรกิจ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานทางการตลาดที่ดีอย่างต่อเนื่อง และให้องค์กรสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย, ผลการดำเนินงานทางการตลาด, ธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student, Master of Business Administration, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

² Lecturer, Faculty of Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

³ Lecturer, Faculty of Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

Abstract

The purpose of this study was to verify the relationship between sales promotion strategies and marketing performance of car dealer businesses in the Northeast Thailand. The instrument was a questionnaire used to collect data from 133 executives of car dealer businesses in the Northeast of Thailand. The statistics used for analyzing data were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results of the research found that sales promotion strategies in terms of finance offers, exhibitions and free trials had positive effect on marketing performance. For this reason, this study recommends that executives of dealer businesses need to prioritize sales promotion strategies in making any development plans and improve business procedure strategies in order to effectively adapt to changes in social and economic conditions and thereby continue increasing the results of the outcomes of these marketing strategies and improving their capability to compete effectively both regionally and nationally.

Keywords : Sales Promotion Strategies, Marketing Performance, Car Dealer Businesses in Northeast Thailand

บทนำ

สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่ต้องแสวงหากลยุทธ์การแข่งขัน เพื่อให้รับกับการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจรถยนต์ในประเทศไทยที่นับว่าเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง ส่งผลให้ผู้ผลิตรถยนต์แต่ละยี่ห้อ ทั้งที่มีอยู่เดิมและรายใหม่ ต่างก็ปรับปรุงกลยุทธ์การแข่งขันในตลาดรถยนต์ในประเทศไทย โดยการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายรถยนต์ผ่านทางตัวแทนจำหน่ายรถยนต์กระจายตัวไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีสถิติการจดทะเบียนใหม่รถยนต์สูงสุดเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร (กรมการขนส่งทางบก. 2558 : เว็บไซต์) เป็นโอกาสที่ธุรกิจผู้ผลิตรถยนต์แต่ละยี่ห้อต่างขยายสาขาตัวแทนจำหน่ายมายังภูมิภาคนี้ เพื่อหวังที่จะครองส่วนแบ่งตลาดและขยายฐานลูกค้าให้มากขึ้น การแข่งขันของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในภูมิภาคนี้จึงมีความรุนแรง และมีการแข่งขันสูงมาก ตัวแทน

จำหน่ายรถยนต์แต่ละยี่ห้อจึงหันมาปรับเปลี่ยนและให้ความสำคัญกับวิธีการบริหารจัดการองค์กร ให้มีความพร้อมและทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ทำให้ธุรกิจจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวคิด วิธีการ และกลยุทธ์การบริหารงานที่หลากหลายมากขึ้น (พิบูล ที่ปะปาล. 2551 : 3) โดยเฉพาะกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจ ที่จะส่งผลให้องค์กรมีผลการดำเนินงานทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพและเติบโตอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion Strategy) เป็นกระบวนการทางการตลาดที่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอคุณค่าพิเศษ เพื่อโน้มน้าวใจและกระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการในปริมาณและความถี่ที่เพิ่มขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างยอดขายในช่วงเวลาที่กำหนด กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในส่วนผสมของการส่งเสริมการตลาดที่เป็นการกระตุ้นให้เกิดการซื้อ โดยการใช้สิ่งจูงใจเป็นตัวชักนำ เพื่อให้ยอดขายสูงขึ้นในระยะเวลาที่

สั้นลง (ดารา ที่ปะปาล และ ธนวัฒน์ ที่ปะปาล. 2553 : 193) กลยุทธ์การส่งเสริมการขายสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ การให้ข้อเสนอแยกของแถม (Premium Offers) การให้ข้อเสนอทางการเงิน (Finance Offers) การจัดแสดงสินค้า (Exhibition) การให้ข้อเสนอส่วนลดและการคืนเงิน (Rebate and Cash Refund Offers) และการให้ทดลองสินค้า (Free Trial) (นพรัตน์ ภูมิวิบูลย์สาร. 2556 : 265) โดยที่กลยุทธ์การส่งเสริมการขายอาจทำให้เกิดผลการดำเนินงานทางการตลาดในเชิงบวกต่อธุรกิจ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อธุรกิจ ผลการดำเนินงานทางการตลาด (Marketing Performance) เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานขององค์กร และสามารถอธิบายได้ว่าในขณะนั้นธุรกิจมีผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวมเป็นอย่างไร ผลการดำเนินงานทางการตลาดมิใช่เป็นเพียงการควบคุมการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรอีกด้วย ซึ่งตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการตลาดที่ทำให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค (Customer Behavior) ด้านการตอบสนองการขาย (Sales Response) ด้านส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) และด้านการรับรู้ของผู้บริโภค (Customer Perception) (Morgan และคณะ. 2002 : 363-375) การวัดผลการดำเนินงานทางการตลาดเป็นส่วนที่สำคัญในการตัดสินใจของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (พสุ เดชะรินทร์ 2548 : 20-21) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้องค์กรธุรกิจมีผลการดำเนินงานทางการตลาดในเชิงบวกและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อธุรกิจอย่างยั่งยืน

ธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ (Car Dealer Businesses) เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมรถยนต์ในส่วนของภาค

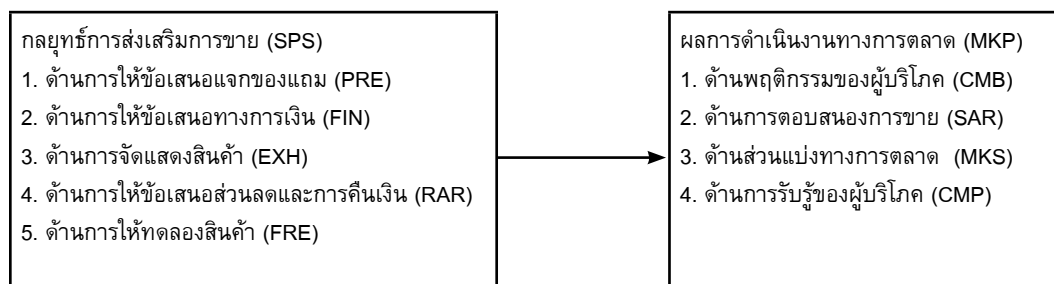
พาณิชย์กรรม เนื่องจากตัวแทนจำหน่ายรถยนต์เปรียบเสมือนหนุ่ตทางการค้าของบริษัทรถยนต์ที่จะทำหน้าที่นำเสนอรถยนต์และสินค้าต่าง ๆ ของบริษัทรถยนต์ รวมถึงการมอบบริการที่ดีและประทับใจให้กับผู้บริโภคทั้งก่อนและหลังการซื้อขาย ซึ่งความสำเร็จทางด้านยอดขายของตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ เปรียบเสมือนความสำเร็จของค่ายรถยนต์ด้วย ในปี 2559 ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น แม้ว่ายอดขายรถยนต์ภายในประเทศมีแนวโน้มลดลง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2558 : เว็บไซต์) อันเนื่องมาจากผลของนโยบายการคืนภาษีรถยนต์คันแรกในปี 2555 รถยนต์ค่ายต่าง ๆ จึงได้มีการปรับกลยุทธ์ทางการตลาด โดยเฉพาะกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย เพื่อสร้างผลการดำเนินงานทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพ และยังเพิ่มจำนวนตัวแทนจำหน่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนรถจดทะเบียนใหม่ในอัตราส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น แสดงให้เห็นการเติบโตของธุรกิจรถยนต์ที่เติบโตในภูมิภาคนี้ (กรมการขนส่งทางบก. 2558 : เว็บไซต์)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่ากลยุทธ์การส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การส่งเสริมการขายเพื่อช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อ

เพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานทางการตลาดแก่ธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์และธุรกิจอื่น ๆ ที่สนใจ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานทางธุรกิจในอนาคต

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ กลยุทธ์การส่งเสริมการขายได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ และมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการตลาด จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1

โมเดลของกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย และผลการดำเนินงานทางการตลาด

1. กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion Strategy : SPS)

กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย หมายถึง วิธีการทางการตลาดที่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอคุณค่าพิเศษ โน้มน้าวใจให้ผู้บริโภค และกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการ มากขึ้น บ่อยขึ้น เร็วขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์คือการสร้างยอดขายในทันที หรือในช่วงเวลาที่สั้นลง ประกอบด้วย

1.1 การให้ข้อเสนอแจกของแถม (Premium Offers : PRE) หมายถึง การให้สินค้า บริการ หลังการขาย การชิงโชคและการจับรางวัล เมื่อซื้อสินค้าหรือบริการหลัก และมีการแจງข่าวสารให้กับผู้บริโภคได้รู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อจูงใจผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ

1.2 การให้ข้อเสนอทางการเงิน (Finance Offers : FIN) หมายถึง สิทธิพิเศษหรือโปรโมชั่นพิเศษที่ตัวแทนที่ใดที่หนึ่งนำเสนอเงื่อนไขในการชำระค่าสินค้าหรือบริการ ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม และเหมาะสมกับสถานการณ์

1.3 การจัดแสดงสินค้า (Exhibition : EXH) หมายถึง วิธีนำเสนอสินค้าหรือบริการ แนวความคิดสินค้า หรือสาธิตสินค้าใหม่ให้โดดเด่น เพื่อให้ผู้บริโภคได้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าคู่แข่ง ด้วยการจัดตกแต่งภายในร้าน และภายนอกร้าน เพื่อการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้บริโภคได้พูดคุยตอบโต้ข้อซักถามกับพนักงาน เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร

1.4 การให้ข้อเสนอส่วนลดและการคืนเงิน (Rebate and Cash Refund Offers : RAR) หมายถึง การลดราคาสินค้าจากราคาเต็มที่กำหนดให้ต่ำกว่าราคาปกติ หรือ การคืนเงินให้บางส่วนจากราคาซื้อสินค้ากลับคืนไปยังผู้บริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบโต้คู่แข่งชั้น และกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้า

1.5 การให้ทดลองสินค้า (Free Trial : FRE) หมายถึง การให้ทดลองใช้รถยนต์ การจัด

บุทแสดงรถยนต์และทดลองขับรถยนต์ตามแหล่งชุมชน อาจมีของสมนาคุณเมื่อผู้บริโภคร่วมกิจกรรมทดลองขับรถยนต์ โดยขณะที่ผู้บริโภคทดลองขับจะมีพนักงานขายหนึ่งไปด้วย เพื่อให้รายละเอียด อธิบายคุณลักษณะของรถยนต์ และตอบข้อซักถามของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภครู้สึกเชื่อมั่นในคุณภาพรถยนต์

2. ผลการดำเนินงานทางการตลาด (Marketing Performance : MKP)

ผลการดำเนินงานทางการตลาด หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการส่งเสริมกระบวนการทางการตลาดของผู้บริหารฝ่ายการตลาด นักการตลาด และเจ้าหน้าที่ทางการตลาด ซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถในการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กรด้านการตลาด ประกอบด้วย

2.1 ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค (Customer Behavior :CMB) หมายถึง การแสดงถึงพฤติกรรมความร่วมมือและสนับสนุนสินค้าและบริการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคร่วมกับกลยุทธ์ทางการตลาด การมีส่วนร่วมของผู้บริโภคร่วมกับกิจกรรมทางการตลาดขององค์กร และการกล่าวขานถึงความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการต่าง ๆ

2.2 ด้านการตอบสนองการขาย (Sales Response : SAR) หมายถึง การแสดงถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ รวมถึงพฤติกรรมการเชื่อมั่นศรัทธา และทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า หลังจากที่ได้รับสิ่งกระตุ้นจากกระบวนการทางการตลาด และวางแผนกลยุทธ์การขายเหมาะสมกับสถานการณ์การแข่งขันของสินค้าหรือบริการต่าง ๆ

2.3 ด้านส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share : MKS) หมายถึง อัตราส่วนของยอดขายของตลาดหนึ่ง ๆ คิดเป็นสัดส่วนต่อยอดขายทั้งหมดของสินค้า เมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ภายในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

2.4 ด้านการรับรู้ของผู้บริโภค (Customer Perception : CMP) หมายถึง การแสดงถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเปิดรับข้อมูล และ

ยอมรับเกี่ยวกับสินค้าและบริการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที ได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพของสินค้าและบริการ รวมถึงมีการพัฒนาสินค้าและบริการที่พร้อมตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงกล่าวได้ว่ากลยุทธ์การส่งเสริมการขายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรธุรกิจมีผลการดำเนินงานทางการตลาดในเชิงบวก และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อธุรกิจอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงตั้งเป็นสมมุติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัย : กลยุทธ์การส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาด

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กระบวนการ และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ที่มียอดขายทะเบียนใหม่สูงสุด 10 อันดับแรกในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 392 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558 : เว็บไซต์) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 392 ชุด เมื่อครบกำหนดภายใน 15 วัน ได้รับคืนแบบสอบถามมา 98 ฉบับ จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างเดิมที่ยังไม่ส่งกลับมาอีกครั้ง ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่ตอบกลับมามีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 133 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 33.93 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day, (2001) ได้นำเสนอว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราการตอบกลับมาน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

2. การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน รวมทั้งหมด 20 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการให้ข้อเสนอแนะของแถมประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมมุ่งเน้นให้มีการแจกของแถม เช่น อุปกรณ์ตกแต่งรถ ประกันภัย เป็นต้น กิจกรรมให้ความสำคัญกับการเสนอบริการหลังการขายแก่ผู้บริโภคหลังซื้อรถยนต์ กิจกรรมส่งเสริมให้มีกิจกรรมการชิงโชคและการจับรางวัลเมื่อผู้บริโภคซื้อรถยนต์ และกิจกรรมให้ความสำคัญกับการแจ้งข่าวการทำโปรโมชั่นเกี่ยวกับการแจกของแถม 2) ด้านการให้ข้อเสนอแนะทางการเงินประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมให้มีข้อเสนอแนะเงื่อนไขการชำระเงินที่ดีกว่าคู่แข่ง เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น กิจกรรมมุ่งเน้นให้มีข้อเสนอแนะเงื่อนไขการชำระเงินที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม กิจกรรมให้ความสำคัญกับการวางแผนการให้ข้อเสนอแนะเงื่อนไขการชำระเงินที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาสัมพันธ์การให้ข้อเสนอแนะเงื่อนไขการชำระเงินต่าง ๆ แก่ผู้บริโภคอย่างทั่วถึง 3) ด้านการจัดแสดงสินค้า ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมให้ความสำคัญกับการจัดแสดงสินค้าให้โดดเด่น และแตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มผู้บริโภค กิจกรรมมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย โดยการเข้าร่วมงานแสดงสินค้า เพื่อแนะนำสินค้าให้แก่กลุ่มผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมส่งเสริมให้ใช้พนักงานขายเพื่อการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้าและบริการให้แก่กลุ่มผู้บริโภค และกิจกรรมมุ่งเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ และการสร้างภาพลักษณ์เพื่อให้ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีให้กับองค์กร 4) ด้านการให้ข้อเสนอส่วนลดและการคืนเงิน ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมให้ความสำคัญกับการเสนอส่วนลดให้กับผู้บริโภค เพื่อกระตุ้นการซื้อสินค้า

กิจกรรมส่งเสริมให้มีการเสนอราคาพิเศษ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความสนใจในสินค้า กิจกรรมมุ่งเน้นให้มีการจูงใจผู้บริโภคโดยการคืนเงินบางส่วนให้แก่ผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้า และกิจกรรมให้ความสำคัญกับการให้ส่วนลดหรือการคืนเงิน เมื่อคู่แข่งขึ้นออกผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการขายใหม่ ๆ 5) ด้านการให้ทดลองสินค้า ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้บริโภคทดลองซัปรถยนต์ เพื่อการจูงใจผู้บริโภค กิจกรรมให้ความสำคัญกับการจัดบูทแสดงรถยนต์ เพื่อให้ผู้บริโภคทดลองซัปรถยนต์ตามแหล่งชุมชน กิจกรรมมุ่งเน้นให้มีการให้ของสมนาคุณ เมื่อผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรมทดลองซัปรถยนต์ และกิจกรรมให้ความสำคัญกับการให้พนักงานขายให้รายละเอียด อธิบายคุณลักษณะของรถยนต์เมื่อมีการทดลองซัปรถยนต์

ผลการดำเนินงานทางการตลาด สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน รวมทั้งหมด 17 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้บริโภค เมื่อนำผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาด กิจกรรมสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค โดยการนำเอกลักษณ์การตลาดที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ กิจกรรมสามารถชักจูงให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการสนับสนุนสินค้า และกิจกรรมทางการตลาด และกิจกรรมได้รับการกล่าวขานถึงในทางที่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากผู้บริโภคพึงพอใจต่อสินค้าและบริการ 2) ด้านการตอบสนองการขาย ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมสามารถกระตุ้นผู้บริโภคให้ซื้อสินค้า โดยใช้กิจกรรมทางการตลาด กิจกรรมสามารถสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อตราสินค้า โดยใช้กิจกรรมทางการตลาด กิจกรรมสามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า โดยใช้กิจกรรมทางการตลาด กิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยจัดแสดงสินค้าในร้านค้าที่โดดเด่น ทันสมัยอยู่เสมอ และกิจกรรมสามารถตอบสนองความ

ต้องการของผู้บริโภค โดยวางแผนกลยุทธ์การขายเหมาะสมกับสถานการณ์การแข่งขัน 3) ด้านส่วนแบ่งทางการตลาด ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจการสามารถขยายสัดส่วนยอดขายสินค้าอย่างต่อเนื่อง กิจการสามารถบริหารงานขายได้โดดเด่นกว่าคู่แข่ง กิจการสามารถนำเสนอสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งยากต่อการลอกเลียนแบบ และกิจการได้รับการยอมรับและได้รับความพึงพอใจจากผู้บริโภคทั้งในอดีตและปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับคู่แข่ง 4) ด้านการรับรู้ของผู้บริโภค ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจการได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่รวดเร็ว และถูกต้อง กิจการได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ด้านการจำหน่ายสินค้าและบริการที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง กิจการสามารถนำเสนอสินค้าและบริการตรงตามที่ผู้บริโภคคาดหวังไว้ และกิจการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง

3. คุณภาพของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item – total Correlation ซึ่งกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.532 – 0.906 ผลการดำเนินงานทางการตลาด มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.673 – 0.938 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของริงส์เวิร์ท มณีเล็ก และคณะ (2546 : 35) ได้เสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเกินกว่า 0.40 เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพเพียงพอในการ

เก็บข้อมูลต่อไป และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งกลยุทธ์การส่งเสริมการขายมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.799 – 0.923 และผลการดำเนินงานทางการตลาด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.891 - 0.924 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hair และคณะ (2006 : 137) ได้นำเสนอว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามควรอยู่ในระดับมากกว่า 0.70 จึงถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่มีต่อผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวมของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$MKP = \beta_0 + \beta_1 FIN + \beta_2 EXH + \beta_3 FRE + \epsilon$$

โดย β แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

ϵ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์

MKP แทน ผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม

FIN แทน กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน

EXH แทน กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการจัดแสดงสินค้า

FRE แทน กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ทดลองสินค้า

ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาด โดยรวมของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปร	MKP	PRE	FIN	EXH	RAR	FRE	VIFs
\bar{X}	4.22	4.10	4.22	4.53	3.89	4.57	
S.D.	0.67	0.54	0.67	0.52	0.77	0.50	
MKP	-	0.491*	0.524*	0.719*	0.370*	0.722*	
PRE		-	0.503*	0.438*	0.379*	0.422*	1.552
FIN			-	0.541*	0.217*	0.401*	1.617
EXH				-	0.286*	0.723*	2.505
RAR					-	0.414	1.293
FRE						-	2.339

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระกลยุทธ์การส่งเสริมการขายแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่าค่า VIFs ของตัวแปรอิสระกลยุทธ์

การส่งเสริมการขาย มีค่าตั้งแต่ 1.293 – 2.505 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2013 : 582)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวมของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย	ผลการดำเนินงานทางการตลาดโดย		t	p-value
	รวม			
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-0.951	0.353	-2.691*	0.008
1. ด้านการให้ข้อเสนอแนะของแถม (PRE)	0.129	0.082	1.571	0.119
2. ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน (FIN)	0.185	0.064	2.890*	0.005
3. ด้านการจัดแสดงสินค้า (EXH)	0.406	0.109	3.734*	0.000
4. ด้านการให้ข้อเสนอส่วนลดและการคืนเงิน (RAR)	0.048	0.053	0.922	0.359
5. ด้านการให้ทดลองสินค้า (FRE)	0.560	0.104	5.398*	0.000

F = 45.078 p = 0.000 AdjR² = 0.625

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม และตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม ได้แก่ ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน ด้านการจัดแสดงสินค้า และด้านการให้ทดลองสินค้า ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม ได้ดังนี้

$$MKP = -0.951 + 0.185FIN + 0.406EXH + 0.560FRE$$

อภิปรายผล

1. กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม เนื่องจากข้อเสนอทางการเงินเป็นสิทธิพิเศษที่บริษัทนำเสนอเงื่อนไขในการชำระซื้อสินค้าหรือบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มผู้บริโภคนั้นเกิดความสนใจในตัวสินค้า และตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมหรือการตัดสินใจซื้อในที่สุด รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนการออกแบบข้อเสนอให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค ทำให้เกิดความสนใจและจดจำในตัวสินค้า เพื่อให้สินค้าและบริการของธุรกิจมีคุณลักษณะที่น่าสนใจและโดดเด่นมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสากร พงษ์สมัครไทย (2550 : 35) พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของผู้บริโภคมากที่สุด ซึ่งกลยุทธ์การส่งเสริมการขายของนักการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เนื่องจากกลยุทธ์การส่งเสริมการขายเป็นองค์ประกอบสำคัญของส่วนประสมการตลาด เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับนักการตลาด และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการแข่งขัน เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มการรับรู้

และกระตุ้นพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และสอดคล้องกับแนวคิดของ Luther (2011 : 139) กล่าวว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการขายโดยการให้ข้อเสนอด้านการเงิน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค เนื่องจากข้อเสนอทางการเงิน เป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในการชำระซื้อสินค้าหรือบริการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อที่จะช่วยกระตุ้นยอดขายและการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

2. กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการจัดแสดงสินค้า มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม เนื่องจากการจัดแสดงสินค้าเป็นวิธีนำเสนอสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าคู่แข่ง อันมีจุดประสงค์เพื่อการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้คาดว่าจะเป็นผู้บริโภคมีโอกาสได้พบเห็น และมีโอกาสได้พูดคุยตอบโต้ข้อซักถามกับพนักงานขาย และตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในที่สุด ช่วยให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริทิพย์ พงษ์พันธ์ (2550 : 133) พบว่า การส่งเสริมการขายโดยวิธีการจัดแสดงสินค้า ณ จุดขาย การให้ทดลองสินค้า การบริการหลังการขาย และการดูแลลูกค้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การซื้อสินค้าของผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ansari (2011 : 1) พบว่ากลยุทธ์การส่งเสริมการขายสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค โดยการจัดแสดงสินค้า เมื่อมีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อกระตุ้นการรับรู้ และซื้อสินค้าของบริษัท โดยกลยุทธ์การส่งเสริมการขายมีผลกระทบทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และช่วยให้บริษัทบรรลุเป้าหมายหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านกลยุทธ์การส่งเสริมการขายเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้บริโภคสนใจในตัวสินค้า ทั้งนี้ยังสามารถใช้กลยุทธ์

การส่งเสริมการขายในการเปิดตัวสินค้าใหม่หรือปรับปรุงสายผลิตภัณฑ์ได้อีกทางหนึ่ง และยังสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อผู้บริโภคอีกด้วย

3. กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ทดลองสินค้า มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาดโดยรวม เนื่องจากการที่ผู้บริโภคสามารถทดลองสินค้าจริงจากการให้ทดลองสินค้า วิธีการนี้ถือว่าผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการทดลองสินค้าในทันที ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพรถยนต์มากยิ่งขึ้น การทดลองขับรถยนต์เป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการขายอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้บริโภคได้สัมผัสกับรถยนต์ที่สนใจด้วยตนเอง โดยทุกโชว์รูมจะมีรถทดลองขับทุกรุ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ ความต้องการ ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจซื้อ โดยนักการตลาดควรตระหนักถึงความสำคัญของผู้บริโภค การตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสากร พงษ์สมศรีไทย (2550 : 23-24) พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการขายรถยนต์โดยการมีรถทดลองขับให้ผู้บริโภคได้ทดลองขับตามที่ผู้บริโภคสนใจ เป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคได้ทดลองสินค้าจริงตามที่ผู้บริโภคต้องการ และยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวแทนจำหน่ายกับผู้บริโภคอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1.1 ผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับการมีกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และได้รับความร่วมมือจากผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น และยังทำให้สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยการให้ความสำคัญกับการวางแผนการให้ข้อเสนอด้านเงื่อนไขการชำระเงินที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม และเสนอเงื่อนไขการชำระเงินที่ดีกว่าคู่แข่ง

1.2 ผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับการมีกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดแสดงสินค้า เพื่อชักจูงให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการสนับสนุนสินค้า สร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อตราสินค้า และเพื่อขยายสัดส่วนยอดขายสินค้าอย่างต่อเนื่อง โดยการให้ความสำคัญกับการจัดแสดงสินค้าให้โดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่ง และส่งเสริมให้พนักงานขายสร้างการรับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้าและบริการให้แก่กลุ่มผู้บริโภค

1.3 ผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับการมีกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้ทดลองสินค้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา และทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค และเพื่อให้ได้รับความพึงพอใจจากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ผู้บริโภคทดลองขับรถยนต์ และมีพนักงานขายให้รายละเอียด อธิบายคุณลักษณะของรถยนต์เมื่อมีการทดลองขับรถยนต์ และมีของสมนาคุณ เมื่อผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรมทดลองขับรถยนต์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ และผลกระทบของกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางการตลาด ในกลุ่มธุรกิจใหม่

เช่น ธุรกิจจำหน่ายรถประเภทอื่นๆ ธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร และเครื่องดื่ม เป็นต้น เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่มีต่อกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ซึ่งจะช่วยให้ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางหรือวิธีการปรับปรุง และแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้มีมากยิ่งขึ้น มีความพร้อมที่จะแข่งขัน และการสร้างผลการดำเนินงานทางการตลาด ให้กับธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์

2.3 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ และผลกระทบของกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในภาคอื่น ๆ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบว่าธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในแต่ละภาคว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2.4 ควรมีการศึกษาปัญหา และอุปสรรคของกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการให้ข้อเสนอแนะของแถม และด้านการให้ข้อเสนอส่วนลดและการคืนเงิน ของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้สามารถหาแนวทางปรับปรุง แก้ปัญหาของการบริหารกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย เพื่อเพิ่มผลการดำเนินงานทางการตลาด และศักยภาพให้กับธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์

2.5 ควรมีการเพิ่มวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth-Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยมากที่สุด และสามารถนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตรงกับความต้องการของธุรกิจ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การส่งเสริมการขายกับผลการดำเนินงานทางการตลาดของผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษา พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ด้านการให้ข้อเสนอทางการเงิน ด้านการจัดแสดงสินค้า และด้านการให้ทดลองสินค้า มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการตลาด ดังนั้นผู้บริหารธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย ในแผนการพัฒนา และปรับปรุงกลยุทธ์ทางธุรกิจ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานทางการตลาดที่ดีอย่างต่อเนื่อง และให้องค์กรสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทนิสิตระดับปริญญาโทคณะกรรมการบัญชี และการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม งบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

เอกสารอ้างอิง

- กรมการขนส่งทางบก. (2558). *รายงานสถิติการขนส่ง ประจำปี 2557*. <<http://www.dlt.go.th>> 22 สิงหาคม, 2558.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2558). *การจดทะเบียนธุรกิจ*. <<http://www.dbd.go.th>> 28 กรกฎาคม, 2558.
- ดารา ทีปะपाल และ ธนวัฒน์ ทีปะपाल. (2553). *การสื่อสารการตลาด (ปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- นพรัตน์ ภูมิวุฒิสาร. (2556). *การจัดการการตลาด*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิสากร พงษ์สมัครไทย. (2550). *การศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการขายรถยนต์ (กรณีศึกษาที่ห้องโตโยต้า และฮอนด้า)*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พสุ เดชะรินทร์. (2548). *Balanced scorecard วัฏจักรในการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิบูล ทีปะपाल. (2551). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ. (2546). *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริทิพย์ พงษ์พันธ์. (2550). *ผลการส่งเสริมการขายมุ่งผู้บริโภคที่มีต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ บช.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2558). *ยอดขายรถยนต์ในประเทศปี 2557*. <<http://www.kasikomresearch.com>> 23 สิงหาคม, 2558.
- Aaker, D.A., Kumar, V.G. and Day, G.S. (2001). *Marketing Research. 7th ed.* New York : John Wiley and Sons.
- Ansari, S. (2011). The Affect of Sales Promotion on Consumer Interest to Purchase in IKCO Automotive Company. *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*.
- Black, K. (2013). *Applied Business Statistics Making Better Business Decisions. 7th ed.* Singapore : Wiley.
- Hair, J.F., Black, W.C., Jr., Babin, B.J., Anderson, R.E. and Tatham, R.L. (2006). *Multivariate data analysis. 6th ed.* Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- Luther, W.M. (2011). *The Marketing Plan. 4th ed.* USA : Amacom American Management Association.
- Morgan, N.A., Clark, B.H. and Gooner, R.A. (2002). Marketing Productivity, Marketing Audit And Systems for Marketing Performance Assessment : Integrated Multiple Perspectives, *Journal of Business Research. 55(5)*, 363-375.

การพัฒนาแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาอุดรธานี เขต 2

The Development of Critical Thinking Test and A Construction of Life Skill Scale For Grade 6 Students On The Office of Udonthani Primary Education Service Area 2.

วงเดือน หาญณรงค์¹, อรุณช ศรีสะอาด²

Wongduan Hannarong¹, Oranuch Sisa-at²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบวัดทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 5) หาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับทักษะ
ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 600 คน
จาก 27 โรงเรียน เป็นการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi -Stage Random Sampling)
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับคือ แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 ข้อ ที่สร้างขึ้นโดยยึดทฤษฎีของวัตสันด์และเกลเซอร์ (Watson & Glaser)
และแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 ข้อ ตามกรอบแนวคิดของกระทรวง
ศึกษาธิการ ทำการทดลอง 3 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 200 คน ครั้งที่ 2 ทดสอบกับกลุ่ม
ตัวอย่าง 200 คน ครั้งที่ 3 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 200 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การทดลองครั้งที่ 1 และ 2 ค่าความยากของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (p) มีค่า
ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.78, 0.21 ถึง 0.63 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (r) มีค่า
ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.78, 0.28 ถึง 0.78 และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทักษะชีวิต (r_{xy}) มีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง
0.78, 0.29 ถึง 0.77

¹ นิสิตระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ และประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Graduate Student in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor Faculty of Education, Mahasarakham University

2. การทดสอบครั้งที่ 3 ค่าความเชื่อมั่น และคะแนนเกณฑ์ปกติ เป็นดังนี้

2.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 0.82, 0.87, 0.86, 0.82, และ 0.77 ตามลำดับ รวมแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.83

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 0.84, 0.80, 0.82, และ 0.81 ตามลำดับ รวมแบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.82

2.3 เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ ในรูปของคะแนนที่ปกติ มีค่า T มีค่า T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ในช่วง T32 ถึง T70 ในการวิเคราะห์ผลที่ได้คะแนนที่ปกติยังไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมด ผู้วิจัยจึงทำการขยายคะแนนที่ปกติ โดยใช้สมการดังนี้ $TC = 26.48 + 1.54X$ ผลการขยาย T ปกติ ส่วนแรกขยายจาก 29 ถึง 30 คะแนน ได้ TC ตั้งแต่ T71 ถึง T73 และส่วนที่สองขยายจาก 1 ถึง 3 คะแนน ได้ TC ตั้งแต่ T28 ถึง T31

2.4 เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบวัดทักษะชีวิตทั้งฉบับ จำนวน 32 ข้อ ในรูปของคะแนนที่ปกติ มีค่า T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ในช่วง T31 ถึง T66 ในการวิเคราะห์ผลที่ได้คะแนนที่ปกติยังไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมด ผู้วิจัยจึงทำการขยายคะแนนที่ปกติ โดยใช้สมการดังนี้ $TC = 7.45 + 0.49X$ ผลการขยาย T ปกติจากสมการ $TC = 7.45 + 0.49X$ ผลการขยาย T ปกติ ส่วนแรกขยายจาก 121 ถึง 128 คะแนนได้ Tc ตั้งแต่ T67 ถึง T70 ส่วนสองขยายจาก 1 ถึง 47 คะแนนได้ Tc ตั้งแต่ T8 ถึง T30

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ($r = 0.30$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : การพัฒนา, แบบทดสอบ, แบบวัด, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ทักษะชีวิต, เกณฑ์ปกติ, ความสัมพันธ์

Abstract

The purpose of study was to development of critical thinking test and a development of life skill scale for grade 6 students . The construct norms of the critical thinking test and life skill scale for grade 6 students. And the relationship between the critical thinking test and the life skill scale for grade 6 students . The samples consisted of 600 of grade 6 students from 27 schools, study was under the office of Udonthani Primary Education service area 2 in the second semester of the academic year 2015,using the multi-stage random sampling technique.

The instruments used were a level on The critical thinking, with 4 choices, totally 30 item, created by the theory of Watson and Glazer. And this study the life skill scale for grade 6 consisted of 32 items by the theory of ministry of education . The instruments were tried out 3 times by using 200,200 and 200 students. The research finding were as follows :

1. In the first and second experimented, difficulty of a level with values, ranging 0.24 to 0.78, 0.21 to 0.63 respective and discriminating power of the level with the values, ranging 0.24

to 0.78, 0.28 to 0.78 respectively. And discriminating power the life skill scale for grade 6 students with the values, ranging 0.24 to 0.78, 0.29 to 0.77 respectively.

2. In the Third experimented, reliability and construct norms were as follows.

2.1 Reliability of a level on Critical Thinking in 5 aspects, reliability of a level with 0.82, 0.87, 0.86, 0.82, and 0.77 respectively. Overall reliability of 0.83.

2.2 Reliability of the life skill scale in 4 aspects, reliability of a level with 0.84, 0.80, 0.82, and 0.81 respectively. Overall reliability of 0.82.

2.3 Norms of a scale on Critical Thinking with totally 30 item Norms of the level were : with T-norms ranging T_{32} to T_{70} In analysis of the normalized T scores, do not cover all the raw score. Research was conducted from the normal. To cover the raw score any points, or almost all point using linear equations $T_c = 26.48 + 1.54X$. The first section extends from 29 to 30 scores is T_c with T_{71} to T_{73} . the second section extends from 1 to 3 is T_c with T_{28} to T_{31} .

2.4 Norms of a scale on the life skill scale with totally 32 item Norms of the scale were : with T-norms ranging T_{31} to T_{66} In analysis of the normalized T scores, do not cover all the raw score. Research was conducted from the normal. To cover the raw score any points, or almost all point using linear equations $T_c = 7.45 + 0.49X$. The first section extends from 121 to 128 scores is T_c with T_{67} to T_{70} . And the second section extends from 1 to 47 is T_c with T_8 to T_{31} .

3. Statistically, the relationship between the critical thinking test and the life skills scale for grade 6 students had a significant associated (p -value = .01).

Keywords : Developing, Test, Scale, Critical thinking, Life Skill, Norms, Relationship

บทนำ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการ การคิดอย่างมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูล หลักฐาน และเหตุผลอย่างรอบคอบ สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางในทุกสถานการณ์ (ทีศนา แชมมณี. 2544 : 149) นอกจากนี้ยังเป็น การคิดที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากเป็นการคิดที่มีกระบวนการทางปัญญาอย่างเป็นระบบ โดยมีการคิดใคร่ครวญคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลรอบด้านเพื่อการตัดสินใจ บุคคลที่รู้จักใช้วิจารณญาณย่อมจะเป็นผู้ที่กระทำกิจการงานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ สังคมใดที่สมาชิกรู้จักใช้ความคิดอย่างมี วิจารณญาณย่อมจะทำให้เกิดความสงบสุข ส่งผล

ต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ (สุคนธ์ สินธพานนท์. 2552 : 71)

การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนในช่วงวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสร้างคนให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านความสามารถภายในตนและ ความสามารถภายนอก ซึ่งความสามารถภายใน หมายถึง ความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในตนเองและระหว่างตนเองกับผู้อื่น เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการกับความขัดแย้ง การจัดการกับความรู้สึกของตนเอง การควบคุมตนเอง การสร้างสัมพันธภาพ การปรับตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการรับผิดชอบต่อตัวเอง ความสามารถภายนอก หมายถึง ทักษะความชำนาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เสริมให้บุคคล ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และมีความสุขสนุกสนาน

มากขึ้น เช่น การเรียนร่วมกันกับเพื่อน การเล่นเกม การทำงาน และการแสดงความสามารถพิเศษ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551 : 7-8)

จากแนวคิดและหลักการ ตลอดจนความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะชีวิตดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ยังขาดเครื่องมือในการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำเอาทฤษฎีของ Watson และ Glaser มาเป็นแนวทางในการสร้าง(Watson and Glaser. 1964) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามกรอบแนวคิดของ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 39-40) 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

3. สร้างเกณฑ์ปกติ (norms) ของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. สร้างเกณฑ์ปกติ (norms) ของแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
5. หาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 3,329 คน จาก 201 โรงเรียน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 600 คน จาก 27 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นโดยยึดหลักทฤษฎีของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser) ชนิดเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก รวม 30 ข้อ โดยกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนตอบคำถาม
 - 2.2 แบบวัดทักษะชีวิต เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเป็นชุดของสถานการณ์ที่ใช้ในการวัดทักษะชีวิตซึ่งเป็นการสร้างตามนิยามเชิง

ปฏิบัติการ เป็นแบบวัดลักษณะรูปแบบสถานการณ์ ที่มี 4 ตัวเลือก จำนวน 32 ข้อ ตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ 4 องค์ประกอบ โดยกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนตอบคำถาม

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้บริหารโรงเรียน พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแจ้งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองครั้งที่ 1, 2 และครั้งที่ 3 จำนวน 600 คน

3.2 จัดเตรียมแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เพียงพอแก่นักเรียนที่สอบแต่ละครั้ง วางแผนดำเนินการสอบโดยผู้วิจัยดำเนินการสอบเอง

3.3 อธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับการทำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.4 อธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวิธีทำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และวิธีตอบก่อนที่จะลงมือทำ

3.5 ดำเนินการสอบแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับกลุ่มตัวอย่าง

3.6 ให้นักเรียนพัก 15 นาที

3.7 อธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับการทำแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.8 อธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวิธีทำแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และวิธีตอบก่อนที่จะลงมือทำ

3.9 ดำเนินการวัดด้วยแบบวัดทักษะชีวิตกับกลุ่มตัวอย่าง

3.10 นำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผ่านการวิเคราะห์รายข้อ ปรับปรุงและคัดเลือกมาแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต สร้างเกณฑ์ปกติและหาความสัมพันธ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4.1.1 หาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

4.1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

4.1.3 หาสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ

4.1.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

4.1.5 หาค่าเกณฑ์ปกติ (Norm)

คำนวณคะแนนที่ปกติ (Normalized T- score) ของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2 แบบวัดทักษะชีวิต

4.2.1 หาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

4.2.2 วิเคราะห์แบบวัดเป็นรายข้อ โดยวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก

4.2.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

4.2.4 หาสถิติพื้นฐานของแบบวัด

4.2.5 หาค่าเกณฑ์ปกติ (Norm)

คำนวณคะแนนที่ปกติ (Normalized T- score) ของแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2.6 หาความสัมพันธ์ของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการศึกษา

1. คุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ

1.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ 10 สถานการณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบแต่ละข้อคำถาม สามารถวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (\bar{X}) พบว่า มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามที่สร้างขึ้นทั้งฉบับ จำนวน 40 ข้อ แต่ละด้านมีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ 8 สถานการณ์ ซึ่งข้อสอบแต่ละด้านมีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ผู้วิจัยได้นำสถานการณ์และข้อคำถามไปปรับปรุงแก้ไขด้านภาษาเพิ่มเติมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การทดลอง (try-out)

จากการทดลอง (try out) พบว่า แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.13 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.07 – 0.77 ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ใช้เฉพาะข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด จำนวน 35 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ หาโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80

2. คุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิต

2.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัดทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบแต่ละข้อคำถาม สามารถวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (\bar{X}) พบว่า มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามที่

สร้างขึ้นทั้งฉบับ 0.50 ถึง 1.00 ทุกข้อ ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามทั้งหมดไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์อาจจะตัดทิ้งหรือใช้วิธีการปรับปรุงข้อคำถามในกรณีที่มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์เพียงเล็กน้อย และมีความสำคัญในการวัดบางคุณลักษณะหรือบางด้าน

2.2 จากการทดลอง (try out) ปรากฏว่าแบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธี Item Total Correlation โดยอาศัยสูตร r_{xy} ของเพียร์สัน ตั้งแต่ 0.16 – 0.79 ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ใช้เฉพาะข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด จำนวน 34 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดซึ่งคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha – coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89

3. เกณฑ์ปกติและคู่มือการใช้แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ ผู้วิจัยสร้างเกณฑ์ปกติโดยนำคะแนนจากการหาคุณภาพของแบบทดสอบมาแปลงเป็นคะแนนที่ปกติ แล้วปรับขยายคะแนนที่ปกติ ผลปรากฏดังนี้

3.1 แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนดิบตั้งแต่ มีคะแนนดิบตั้งแต่ 4 ถึง 28 คะแนนที่ปกติ T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ในช่วง T32 ถึง T70

3.2 สมการเส้นตรง ดังนี้ $TC = 26.48 + 1.54X$ จากนั้นนำสมการมาขยายคะแนนเพื่อให้ครอบคลุมคะแนนดิบทุกคะแนนหรือเกือบทุกคะแนน ผลการขยาย T ปกติจากสมการ $TC = 26.48 + 1.54X$ ดังนี้ ส่วนแรกขยายจาก 29 ถึง 30 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T71 ถึง T73 ส่วนสองขยายจาก 1 ถึง 3 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T28 ถึง T31

3.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณสำหรับใช้

เป็นแนวทางในการดำเนินการสอบ เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดของแบบทดสอบ สามารถช่วยในการนำแบบทดสอบไปใช้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ ซึ่งคู่มือการใช้แบบทดสอบประกอบด้วย ความหมาย ความมุ่งหมาย โครงสร้างของแบบทดสอบ การพัฒนาแบบทดสอบ วิธีดำเนินการสอบ วิธีตรวจให้คะแนน เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ และการขยายคะแนนที่ปกติ

4. เกณฑ์ปกติและคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิต

4.1 แบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนดิบตั้งแต่ มีคะแนนดิบตั้งแต่ 48 ถึง 120 คะแนนที่ปกติ T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ในช่วง T31 ถึง T66

4.2 สมการเส้นตรง ดังนี้ $TC = 7.45 + 0.49X$ จากนั้นนำสมการมาขยายคะแนนเพื่อให้ครอบคลุมคะแนนดิบทุกคะแนนหรือเกือบทุกคะแนน ผลการขยาย T ปกติจากสมการ $TC = 7.45 + 0.49X$ ดังนี้ ส่วนแรกขยายจาก 121 ถึง 128 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T67 ถึง T70 ส่วนสองขยายจาก 1 ถึง 47 คะแนนได้ T_c ตั้งแต่ T8 ถึง T30

4.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิต สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวัด เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดของแบบวัด สามารถช่วยในการนำแบบวัดไปใช้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ ซึ่งคู่มือการใช้แบบวัดมีขั้นตอนการดำเนินการเช่นเดียวกับแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญา

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญา กับทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าคะแนนจากแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญา มีความสัมพันธ์กับคะแนนจากแบบวัดทักษะชีวิต ($r = 0.30$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

1. คุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญา

1.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญา ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ 10 สถานการณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบแต่ละข้อคำถาม สามารถวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (\bar{X}) พบว่า มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามที่สร้างขึ้นทั้งฉบับ จำนวน 40 ข้อ แต่ละด้านมีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับค่ากล่าวของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2556 : 50) ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์อาจจะตัดทิ้งหรือใช้วิธีการปรับปรุงข้อคำถามในกรณีที่มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์เพียงเล็กน้อยและมีความสำคัญในการวัดบางคุณลักษณะหรือบางด้าน

1.2 การทดลอง (try-out)

จากการทดลอง (try-out) พบว่า แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญา จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.13 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.07 – 0.77 ซึ่งสอดคล้องกับค่ากล่าวของสมนึก ภักทิพย์ (2551 : 123-124) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบของข้อสอบแบบสถานการณ์ว่าควรจะเป็นสถานการณ์ที่มีความหมาย มีแง่มุมให้คิดให้พิจารณา และควรเป็นสถานการณ์ที่รัดกุม ไม่ยืดยาวจนเกินไป ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ใช้เฉพาะข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด จำนวน 35 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ หาโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 สอดคล้องกับค่า

อธิบายของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2556 : 86) ที่ได้ อธิบายเกี่ยวกับการตรวจสอบความเชื่อมั่นไว้ว่า แบบทดสอบฉบับใดมีค่าความเชื่อมั่นเข้าใกล้ 1.00 นั้น แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยดังกล่าวมี คุณสมบัติด้านความเชื่อมั่น เป็นดัชนีหนึ่งที่ยังชี้ถึง คุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยทั่วไปเครื่องมือวิจัย ควรมีความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป

2. คุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิต

2.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบ วัดทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบแต่ละข้อคำถาม สามารถวัดพฤติกรรมด้านต่างๆ ตรงตาม คุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยนำผลคะแนน ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (\bar{X}) พบว่า มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามที่ สร้างขึ้นทั้งฉบับ 0.50 ถึง 1.00 ทุกข้อ ผู้วิจัยได้นำ ข้อคำถามทั้งหมดไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับค่ากล่าวของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2556 : 50) กล่าวว่า ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความ สอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์อาจจะตัดทิ้งหรือใช้วิธีการ ปรับปรุงข้อคำถามในกรณีที่มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์เพียง เล็กน้อย และมีความสำคัญในการวัดบาง คุณลักษณะหรือบางด้าน

2.2 จากการทดลอง(try out) ปรากฏว่า แบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ โดยวิธี Item Total Correlation โดย อาศัยสูตร r_{xy} ของเพียร์สัน ตั้งแต่ 0.16 – 0.79 ผู้ วิจัยได้คัดเลือกไว้ใช้เฉพาะข้อสอบที่มีค่าอำนาจ จำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบที่เข้าเกณฑ์ ทั้งหมด จำนวน 34 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ซึ่งคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Alpha – coefficient) มีค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89 ซึ่งสอดคล้องกับค่ากล่าว ของสมนึก ภักดิ์ทิพย์ (2551 : 123 -124) ที่ได้ อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบของ ข้อ สอบแบบ สถานการณ์ว่าควรจะเป็นสถานการณ์ที่มีความ

หมาย มีแง่มุมให้คิดให้พิจารณา และควรเป็น สถานการณ์ที่รัดกุม ไม่ยืดยาวจนเกินไป

3. เกณฑ์ปกติและคู่มือการใช้แบบทดสอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติในรูปคะแนน T ปกติ เพื่อใช้เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการ วิเคราะห์เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งฉบับจำนวน 30 ข้อ ในรูป ของคะแนนที่ปกติ มีค่า T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ใน ช่วง T_{32} ถึง T_{70} ในการวิเคราะห์ผลที่ได้คะแนนที่ ปกติยังไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมด ผู้วิจัยจึง ทำการขยายคะแนนที่ปกติ เพื่อให้ครอบคลุม คะแนนดิบทุกคะแนนหรือเกือบทุกคะแนนโดยใช้ สมการดังนี้ $T_c = a + bx$ ผลการขยาย T ปกติจาก จากสมการ $T_c = 26.48 + 1.54X$ ผลการขยาย T ปกติ จากสมการ $T_c = 26.48 + 1.54X$ ดังนั้น ส่วนแรกขยาย จาก 29 ถึง 30 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T_{71} ถึง T_{73} และส่วนที่สองขยายจาก 1 ถึง 3 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{31} ซึ่งสอดคล้องกับอารีย์ วาสุเทพ (2549 : 95 - 101) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนา แบบทดสอบวัด ความสามารถในการคิดอย่างมี วิचारณญาณ สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 พบ ว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดความสามารถใน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนดิบตั้งแต่ 15 ถึง 70 มีคะแนน T ปกติตั้งแต่ T_{22} ถึง T_{74}

4. เกณฑ์ปกติและคู่มือการใช้แบบวัดทักษะ ชีวิต

ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติในรูปคะแนน T ปกติ เพื่อใช้เปรียบเทียบทักษะชีวิต สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิเคราะห์ เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน ทั้งฉบับจำนวน 32 ข้อ ในรูปของ คะแนนที่ปกติ มีค่า T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ใน ช่วง T_{31} ถึง T_{66} ในการวิเคราะห์ผลที่ได้คะแนนที่ปกติยังไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมด ผู้วิจัยจึงทำการ ขยายคะแนนที่ปกติ เพื่อให้ครอบคลุมคะแนนดิบ

ทุกคะแนนหรือเกือบทุกคะแนนโดยใช้สมการดังนี้ $T_c = 7.45 + 0.49X$ จากนั้นนำสมการมาขยายคะแนนเพื่อให้ครอบคลุมคะแนนดิบทุกคะแนนหรือเกือบทุกคะแนน ผลการขยาย T ปกติจากสมการ $T_c = 7.45 + 0.49X$ ผลการขยาย T ปกติจากสมการ $T_c = 7.45 + 0.49X$ ดังนี้ ส่วนแรกขยายจาก 121 ถึง 128 คะแนนได้ T_c T_{67} ถึง T_{70} ส่วนสองขยายจาก 1 ถึง 47 คะแนนได้ T_c ตั้งแต่ T_8 ถึง T_{30} สอดคล้องกับผลวิจัยของบุญ (2556 : 108-110) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าเกณฑ์ปกติอยู่ในช่วง T_{26} ถึง T_{27}

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญา กับทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการคิดอย่างมีวิจารณญา กับทักษะชีวิต พบว่าการคิดอย่างมีวิจารณญา มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ($r = 0.30$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับคำอธิบายของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2556 : 130) โดยปกติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 3-6) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สรุปผล

1. การทดสอบครั้งที่ 1 และ 2 ค่าความยากของแบบทดสอบการคิดอย่างมี วิจารณญา (p) มีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.78, 0.21 ถึง 0.63 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบการคิดอย่างมี วิจารณญา

(r) มีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.78, 0.28 ถึง 0.78 และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทักษะชีวิต (r_{xy}) มีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.78, 0.29 ถึง 0.77

2. การทดสอบครั้งที่ 3 ค่าความเชื่อมั่น และคะแนนเกณฑ์ปกติ เป็นดังนี้

2.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการคิดอย่างมี วิจารณญา ทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 0.82, 0.87, 0.86, 0.82, และ 0.77 ตามลำดับ รวมแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.83

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 0.84, 0.80, 0.82, และ 0.81 ตามลำดับ รวมแบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.82

2.3 เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบการคิดอย่างมี วิจารณญา ทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ ในรูปของคะแนนที่ปกติ มีค่า T มีค่า T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ในช่วง T_{32} ถึง T_{70} ในการวิเคราะห์ผลที่ได้คะแนนที่ปกติยังไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมด ผู้วิจัยจึงทำการขยายคะแนนที่ปกติ โดยใช้สมการดังนี้ $T_c = 26.48 + 1.54X$ ผลการขยาย T ปกติ ส่วนแรกขยายจาก 29 ถึง 30 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T_{71} ถึง T_{73} และส่วนที่สองขยายจาก 1 ถึง 3 คะแนน ได้ T_c ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{31}

2.4 เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบวัดทักษะชีวิตทั้งฉบับ จำนวน 32 ข้อ ในรูปของคะแนนที่ปกติ มีค่า T ต่ำสุดถึง T สูงสุด อยู่ในช่วง T_{31} ถึง T_{66} ในการวิเคราะห์ผลที่ได้คะแนนที่ปกติยังไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมด ผู้วิจัยจึงทำการขยายคะแนนที่ปกติ โดยใช้สมการดังนี้ $T_c = 7.45 + 0.49X$ ผลการขยาย T ปกติ จากสมการ $T_c = 7.45 + 0.49X$ ผลการขยาย T ปกติ ส่วนแรกขยายจาก 121 ถึง 128 คะแนนได้ T_c ตั้งแต่ T_{67} ถึง T_{70} ส่วนสองขยายจาก 1 ถึง 47 คะแนนได้ T_c ตั้งแต่ T_8 ถึง T_{30}

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมี วิจารณญา กับทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าการคิดอย่าง

มีวิจาร์ณญาณมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ($r = 0.30$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแบบทดสอบและแบบวัดครั้งนี้ ไปศึกษากับนักเรียนกับเขตพื้นที่การศึกษาและนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ โดยการปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับบริบท เพศและวัยที่ต้องการสอบและการวัด

1.2 เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณและแบบวัดทักษะชีวิตในระดับชั้นอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณและแบบวัดทักษะชีวิตด้านอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณและแบบวัดทักษะชีวิต แยกนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนุช ศรีสะอาด ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *การเสริมสร้าง "ทักษะชีวิต" ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2556). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. ตักสิลาการพิมพ์ มหาสารคาม,
- ทีศนาแซมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์,
- ผกาวัลย์ ทองบุญ. (2556). *การสร้างแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาสารคาม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์,
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การเสริมสร้าง "ทักษะชีวิต" ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถม – มัธยม*. กรุงเทพฯ,
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). *พัฒนาทักษะการคิดฟิซิคการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี้ยงเซียง,
- อารีย์ วาสูเทพ. (2549). *การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ,

ความคาดหวังทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ภาคใต้

Desirable Skills Expectation of Entrepreneurs in Southern Area

วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล¹, นุกูล ชื่นฟัก²

Woraluck Lalitsasivimol¹, Nukool Chinfuk²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ ปัญหาและความต้องการทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสตูล และพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ประกอบการ จำนวน 200 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 19 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความคาดหวังต่อทักษะของพนักงานอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทักษะที่ผู้ประกอบการคาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านจริยธรรมในการทำงาน และทักษะด้านความรู้ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของทุกสถานประกอบการ ดังนั้นผู้ประกอบการควรกำหนดเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการยกระดับทุนมนุษย์ของจังหวัดต่อไป

คำสำคัญ : ทักษะที่พึงประสงค์, ผู้ประกอบการ, เขตพื้นที่ภาคใต้

Abstract

The research objective of this study were to study the desirable skills expectation of entrepreneurs, the issue and requirement of the skills attribute of enterpreneurs in Southern Area. The areas of this study were in Satun and Phatthalung province. The sampling consisted of 200 entrepreneurs using questionnaires and 19 entrepreneurs using in-depth interview method. The results found that entrepreneurs have the expectation in the human skill at a high level. The most of expected skills were ethics and working knowledge. This consistent with the issue and requirement of businesses needed skills. Therefore, entrepreneurs should be targeted for long-term human resource development. This will lead to ways to improve the human capital in the next.

Keywords : Desirable Skills, Entrepreneur, Southern Area

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, จ.สงขลา 90110

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาบริหารท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, จ.สงขลา 90110

¹ Doctor of Philosophy Program in Business Administration, Hatyai Business School, Hatyai University, Songkhla Province 90110

² Assistant Professor, Department of Politics and Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University, Songkhla Province 90110

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) นับเป็นจังหวะเวลาที่ทำให้อย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนาดใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมาก แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงาน จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ สำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว ดังกล่าว ก็เป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้นประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบัน

ทางสังคมในการกล่อมเกลาสังคมคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การพัฒนาศักยภาพแรงงานให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ นั้น จะเป็นประโยชน์จากทรัพยากรด้านแรงงานที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าที่สุดอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร การเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์เหล่านั้นให้กลายเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญ คือ การแปลงทรัพยากรมนุษย์ซึ่งรวมถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ให้เป็นทุนโดยการจัดการ ความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กรโดยให้สามารถดึงเอาความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวเองออกมา ใช้เพื่อพัฒนาองค์กร การให้เกิดความอยุ่รอด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2547) ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกำลังพลที่สำคัญในการเรียนรู้ คิด ริเริ่ม สร้างความได้เปรียบและแข่งขันได้ อันจะมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มีสังคมแห่งการเรียนรู้ รัฐบาลเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาโดยตลอด โดยมุ่งหวังให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทำงานอย่างมีมาตรฐาน มีจิตสำนึก มีศักยภาพในการดูแลตนเอง เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมีนโยบาย มาตรการและกลไก เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559: 2-14) ปัจจุบันองค์การที่ประสบความสำเร็จได้นั้นควรเป็นองค์การที่ให้ความสำคัญกับเรื่องทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นผลทำให้องค์กรหลายแห่งต้องมีการทบทวนวิเคราะห์บทบาท ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานในองค์กรให้มากขึ้น องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ของพนักงานให้มีความสอดคล้องกับสมรรถนะหลักและเป้าหมายของ

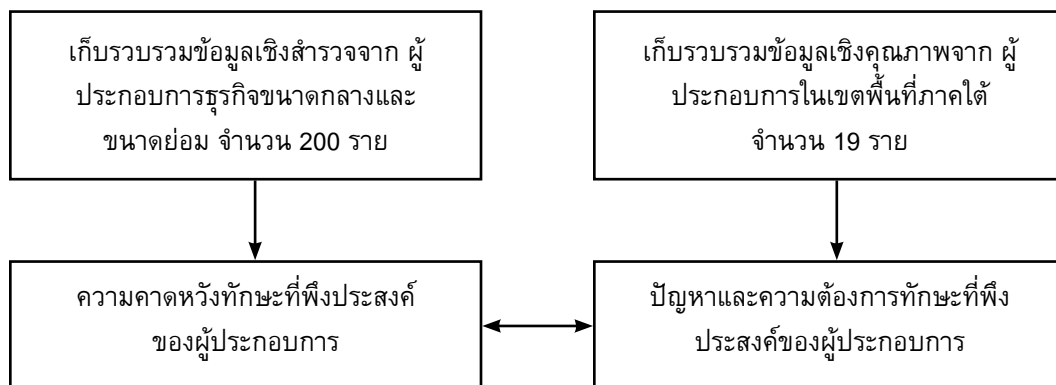
องค์การเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานตามที่ต้องการได้คาดหวังไว้และนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ (รัชพงศ์ เศรษฐบุตร, 2555: 429) ดังนั้น สิ่งสำคัญที่องค์กรจะต้องเร่งดำเนินการก็คือ การสร้างทุนมนุษย์ให้เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลยุทธ์สำคัญในการบริหารจัดการ สร้าง และจัดหา เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ (Creation and Acquisition) ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับการบรรลุพันธกิจและเป้าหมายขององค์กรด้วยวิธีการพัฒนาการ เรียนรู้ของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละระดับใน องค์กรให้มีความเหมาะสมโดยจำเป็นที่จะต้องระบุ ให้ได้ว่าพนักงานคนไหน มีความรู้อะไรที่จำเป็นต่อ องค์กร ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานที่ท้าทาย และมีความ จำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ปรัชญา ชุ่มนาเสียว, 2549)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความคิดว่ ทักษะที่พึงประสงค์ใดที่สอดคล้องกับความคาดหวัง ของผู้ประกอบการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษา ความคดั หวังทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในเขต พื้นที่ภาคใต้ เพื่อเป็นแนวทางที่ดีสำหรับสถาน ประกอบการนำไปใช้ในการพิจารณาคัดเลือก บุคลากรเข้าทำงานและเป็นแนวทางสำหรับสถาน ศึกษาไปปรับใช้ในหลักสูตรเพื่อเตรียมความ พร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังทักษะที่พึง ประสงค์ของผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ ภาคใต้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) กำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ จังหวัดสตูล และพัทลุง เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้วย การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จำนวน

200 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Sampling) (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2550: 12) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 19 ราย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการจากธุรกิจภาคการผลิต คิดเป็นร้อยละ 52.4 โดยมีรูปแบบกิจการเจ้าของคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 45.6 อายุของกิจการมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.8 และมีจำนวนพนักงานระหว่าง 50-99 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล จำนวน 19 ราย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 7 ราย กลุ่มอาชีพอิสระ จำนวน 8 ราย กลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยาง จำนวน 2 ราย และกลุ่มบริษัทแปรรูปไม้ยางพารา จำนวน 2 ราย

2. ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามด้วยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง

เนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา โดยการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญดังนี้ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550) ผู้วิจัยจึงจะเลือกข้อคำถามนั้นๆ และการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Nunnally and Bernstein, 1994) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS for Window Version 23.0 ในการวิเคราะห์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของทั้งชุด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.84 – 0.93 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานที่มีความเชื่อถือได้สูง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจต่อทักษะที่พึงประสงค์ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ผลการวิเคราะห์ที่ได้พิจารณาจากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความคาดหวังของผู้ประกอบการต่อทักษะที่พึงประสงค์ n = 200

ทักษะที่พึงประสงค์	ความคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการคิดวิเคราะห์	4.02	0.77	มาก
ด้านการเรียนรู้	4.57	0.68	มากที่สุด
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.23	0.66	มาก
ด้านความรู้ในการทำงาน	4.61	0.80	มากที่สุด
ด้านคอมพิวเตอร์	4.33	0.72	มาก
ด้านภาษาต่างประเทศ	4.23	0.73	มาก
ด้านการสื่อสาร	4.32	0.69	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.53	0.75	มากที่สุด
ด้านความยืดหยุ่น	3.98	0.68	มาก
ด้านทัศนคติทางบวก	3.92	0.56	มาก
ด้านความซื่อสัตย์	4.59	0.75	มากที่สุด
ด้านความสุภาพอ่อนน้อม	4.41	0.73	มาก
ด้านจริยธรรมในการทำงาน	4.88	0.85	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการมีความคาดหวังต่อทักษะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดย 5 อันดับและผู้ประกอบการคาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ด้านจริยธรรมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.88$) ด้านความรู้ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.61$) ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.59$) ด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ ในขณะที่ทักษะของพนักงานที่ผู้ประกอบการคาดหวังน้อยที่สุด 3 อันดับได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 3.98$) ด้านทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 3.92$) และด้านการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

3. ปัญหาและความต้องการทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ

จากความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นคำถามปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการของท่านเป็นอย่างไร ท่านแก้ปัญหาอย่างไร และท่านต้องการแรงงานที่มีทักษะด้านใดมากที่สุด สรุปความคิดเห็นประเด็นปัญหาโดยรวมในจังหวัดพัทลุงและสตูล พบว่า ทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุดตามที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านหนองปริง กลุ่มเครื่องแกงห้วยไก่อ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกสักสามัคคี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตูลบาติก และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บและปักบ้านตำมะลังใต้ และกลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยาง ได้แก่ คุณสมพร เสียมไหม ประธานกลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านนาทอนจำกัด และนางอรุณญา เอี้ยวชิโป ประธานกลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยางวังยางทอง จำกัด ต่างให้ความคิดเห็นที่ตรงกันว่า คนได้ติดถิ่น ยึดติดอยู่ในคอมฟอดโซน วิัยแรงงานที่อยากทำงานที่บ้าน ไม่ออกนอกอาณาเขตที่เป็นอยู่ ทำให้เกิดการพัฒนายากโดยเฉพาะทักษะด้านการพัฒนาด้านการเรียนรู้ ซึ่งควรมีการเสริมทักษะเพิ่มเติมในส่วนที่ด้อยเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันคุณอรุณี โกติยะ ประธานกลุ่มแม่บ้านปากสระ-ทุ่งช้า ให้ความคิดเห็นตรงกันว่า การทำงานเป็นทีมก็มี

ส่วนสำคัญ ดังนั้นองค์กรต่างๆ ควรเน้นการขับเคลื่อนทักษะโดยสร้างกลไกในการตรวจสอบติดตาม และประเมินผลรวมทั้งการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน และความซื่อสัตย์ควรมีการฝึกอบรมและจัดเป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกและฝึกความรู้ลึกจริงของคน จึงเป็นหน้าที่สำคัญของสถานประกอบการในเรื่องดังกล่าว ในขณะที่กลุ่มบริษัท และกิจการเจ้าของคนเดียว ได้แก่ คุณรัฐ พจนอริยะ บริษัท ยูเนี่ยนวัตเทค จำกัด คุณจุฑารัตน์ หมันหา บริษัท อังสุชนพาราวูด จำกัด คุณวันดี ชัยภักดิ์ ธุรกิจลูกหอย คุณสำเนียง อักษรจริยะ ธุรกิจคูกี้ และคุณปิยะธิดา ปิยะกุล ธุรกิจกล้วยฉาบแม่แดง เช่นเดียวกับคุณนवल สระประเทศ ธุรกิจหัตถกรรมเครื่องหนัง และคุณเดชา เพ็ชรทรัพย์ ธุรกิจโรงสีเพ็ชรทรัพย์ ต่างให้ความเห็นว่าคุณทักษะด้านความรู้ในการทำงาน ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะด้านการสื่อสารถือเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการทำงาน แต่ในปัจจุบันธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องการคนทำงานที่มีทฤษฎีแน่นและปฏิบัติเก่ง มีทักษะการปฏิบัติงานจริง ควรแก้ปัญหาในด้านนี้โดยใช้ระบบพี่เลี้ยงและมีการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงานจริง และควรมีจริยธรรมในการทำงาน เนื่องจากการงานเฉพาะด้านต้องอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมต่างๆและนำมาประยุกต์เข้ากับการทำงาน นอกจากนี้การทำงานโดยเฉพาะในอาชีพอิสระต้องไม่เอาเปรียบผู้บริโภคซึ่งควรเน้นและให้ความสำคัญสำหรับในเรื่องดังกล่าว สรุปได้ว่าความต้องการแรงงานที่มีลักษณะเด่นของทุกสถานประกอบการ พบว่า ทุกสถานประกอบการต้องการทักษะด้านความรู้ในการทำงานมาเป็นอันดับแรก เป็นทักษะที่ต้องเก็บเกี่ยวเอาเองจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นถือเป็นคุณสมบัติที่ในตำราเรียนไม่มีสอน แต่เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากสำหรับการทำงาน เช่น ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการกระบวนการคิด และการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่อง

ง่าย เป็นต้น อันดับรองลงมาคือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ความซื่อสัตย์ในการทำงาน พนักงานต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น จึงจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงาน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัยสามารถแบ่งการอภิปรายได้เป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

1) จากมุมมองของสถานประกอบการสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรมีความคาดหวังต่อทักษะด้านต่างๆ ของพนักงานอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่าพนักงานหรือทรัพยากรมนุษย์ในสถานประกอบการยังสามารถยกระดับทักษะความสามารถให้สูงขึ้นได้อีกทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านการสื่อสาร ด้านความยืดหยุ่น ด้านทัศนคติทางบวก ด้านความสุภาพอ่อนน้อม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีภาณุจันทร์ ตั้งวีระพรพงศ์ (2556) และวารภรณ์ ศรีบุญ (2556) และ พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะวิชาชีพ ยังเป็นปัจจัยที่จำเป็นและสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละองค์กรด้วยกระบวนการในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานและผลของการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยพัฒนาในแต่ละด้านขององค์ประกอบของศักยภาพหรือสมรรถนะ (Competency) ทั้งที่เป็น Hard skills และ Soft skills โดยมีกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบเพื่อที่องค์กรสามารถควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้อง

กับงานวิจัยของนุกุล ชื่นพักและคณะ (2558) ที่พบว่า ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และภาษาต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิชาชีพ บุคลากรใหม่ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในปัจจุบัน จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ และในปัจจุบันความต้องการแรงงานของสถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศได้มากกว่า 1 ภาษา

2) จากความคิดเห็นของผู้ประกอบการแสดงให้เห็นว่าปัญหาและความต้องการทักษะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่จำเป็นและสำคัญมากที่สุด อันดับแรกคือ ทักษะด้านความรู้ในการทำงาน จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการยังขาดทักษะดังกล่าว ซึ่งถือเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิชาชีพ บุคลากรใหม่ยังขาดความรู้จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานประกอบการควรดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถต่อเนื่องโดยมีระบบพี่เลี้ยงสอนงานในช่วงทดลองงานส่งผลให้บุคลากรมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างถูกต้องและเข้าใจในระบบปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนาวรรณ อนุพันธ์และนันทรัตน์ เจริญกุล (2555) และ สัมพันธ์ สุกใส (2553) พบว่าคุณลักษณะที่สถานประกอบการพึงประสงค์และสำคัญคือ ด้านทักษะความรู้เกี่ยวกับงานทั้งในด้านทักษะในการประกอบวิชาชีพ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ซึ่งสถานประกอบการหลายแห่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมบุคลากร ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันดับรองลงมาคือ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม จากผลการศึกษาพบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีคุณธรรมและจริยธรรมด้วย พนักงานต้องมีความซื่อสัตย์ต่อ

หน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น จึงจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาวัยแรงงานด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมขวัญ คุรุทบุญยงค์ (2557) เห็นด้วยว่าคุณลักษณะที่สถานประกอบการพึงประสงค์และสำคัญที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยปลูกฝังให้ทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทและสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการทำงานได้อย่างถูกต้องและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นข้อเสนอแนะ 2 ประการ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาวัยแรงงานในเขตพื้นที่ภาคใต้ เช่น เพื่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของจังหวัด ยกระดับความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรหรือสถานประกอบการต่างๆ และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความสุขของทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

1.2 องค์กรหรือสถานประกอบการควรประเมินทักษะที่จำเป็นของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาและเพื่อนำไปสู่เป้าหมายระยะยาวขององค์กรเอง และผลการประเมินจะสามารถนำไปสู่การหาแนวทางหรือมาตรการในการพัฒนาพนักงานที่เหมาะสมต่อไปได้

1.3 สถาบันการศึกษา ควรผลิตแรงงานที่มีความรู้สามารถและนำความรู้นั้นไปปฏิบัติงานได้จริง โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะ การฝึกงานในวิชาที่พมากกว่าบทเรียนในห้องเรียน การทำกิจกรรมระหว่างภาคเรียน เพื่อให้คุ้นเคยกับสังคมและทันโลกที่เป็นจริง

1.4 ด้านทรัพยากรมนุษย์เองควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นบุคคลที่พร้อมต่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาตนเองทั้งทักษะด้าน Hard skills และ Soft skills เนื่องจากการพัฒนาในระดับบุคคลสามารถทำให้ระดับองค์กรและระดับประเทศยกระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการพัฒนาในรูปแบบทรัพยากรมนุษย์กับการยกระดับความสามารถในการแข่งขันขององค์กร และยกระดับคุณภาพชีวิตและความสุข นอกจากนี้ควรศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงของทักษะด้านต่างๆ เป็นประจำเพื่อประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนเสนอแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *โครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (พ.ศ. 2552-2555)*. ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2559. จาก <http://library.dsd.go.th/dsdinfor/pagedata/frmDocDetail2.aspx?docno=1276>.
- เฉลิมขวัญ คุรุบุญญงค์. (2557). *คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในประเทศไทย*. รายงานวิจัยสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีกาญจน์ ตั้งวีระพรพงศ์. (2556). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูฝึกฝีมือแรงงานในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน*. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 6(2), 426-439.
- รัชพงศ์ เศรษฐบุตร. (2555). *การศึกษาความต้องการสมรรถนะของนักทรัพยากรมนุษย์สำหรับภาคอุตสาหกรรม*. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 5(2). 426-448.
- นฤต ชื่นพัก, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว, วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, ชุติมา หวังเบญจมัต, และสิริลักษณ์ ทองพูน. (2558). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของจังหวัดสงขลาในช่วงอายุ 15 ปี ถึง 59 ปี*. การประชุมวิชาการระดับชาติในวันคล้ายสถาปนาครบรอบ 50 ปี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี 2559 “นิด้า 5 ทศวรรษกับการพัฒนาที่ยั่งยืน”. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ปรัชญา ชุ่มนา. (2549). *แนวทางการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างทุนมนุษย์ในองค์กร*. ใน *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. 121-146.
- พจนาวรรณ อนุพันธ์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล. (2555). *การสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)*, 7(1). 1154-1166.
- วัลย์ลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร และ มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2556). *ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทยในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 9(25), 35-49.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย*. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2557 ของ สศช. วันศุกร์ที่ 26 กันยายน 2557 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 – 2564*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก. วันที่ 30 ธันวาคม 2559.

- สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ. (2547). *Competency : เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา. (2555). การพัฒนาพนักงาน. *Productivity Corner: จัดหมายข่าวรายเดือน*. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 13 (149). ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2559 จาก www2.ftpi.or.th
- อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ. (2550). ความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษ).มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- Nunnally, J.C., & Bernstein, I.H. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.) New York: McGraw-Hill.

**เขลิ่ง : ดนตรีชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือ อำเภอนครไทย จังหวัด
พิษณุโลก**

**Kleang : The musical instrument of Tribal Hmong at Bann Huaysainue,
Nakhonthai District, Phisanulok Province.**

วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล¹

Vitchupong Worasatkul¹

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง เขลิ่ง : ดนตรีชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผู้เขียนได้ใช้ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology approach) มาอธิบาย และได้นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ และการวิเคราะห์ข้อมูล จากผลการศึกษาเขลิ่งของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือ นั้น การเป่าเขลิ่งของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือมีการสื่อสารออกมา 2 ประเด็นใหญ่ คือ 1. ความเชื่อและพิธีกรรมที่ชาวเขาเผ่าม้งเคารพและบูชาคือผีบรรพบุรุษและผีต่างๆ เพื่อให้ครอบครัว หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขและการดำรงชีพให้มีความอุดมสมบูรณ์ 2. ชาวเขาเผ่าม้งถือว่าเขลิ่งเป็นศิลปะและสุนทรียศาสตร์ในการดำรงชีวิตชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือ ชาวเขาเผ่าม้งถือว่าเขลิ่งมีความสำคัญวิถีชีวิตของมาก จากอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เยาวชนชาวม้งรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจต่อการเป่าเขลิ่งเท่าไร ชุมชนจึงอยากให้มียุทธการอนุรักษ์และส่งเสริมงานประเพณีเป่าเขลิ่งมากขึ้น

คำสำคัญ : ชาวเขาเผ่าม้ง, นครไทย, บ้านห้วยทรายเหนือ

Abstract

This academic article was studied on phenomenology approach and presented by descriptive analysis. Data collected by interviewing the specialists in the village. From the data analysis, It was found that the blowing Kleang of tribal Hmong conveyed two major issues: 1)The beliefs and rituals that the Hmong tribes worshiped such as their ancestors or ghosts, because they believed that the worship not only made their families and the village were lucky and happy but also it made their livelihood is complete. 2) Hmong tribes considered the Kleang as the art and aesthetics of their life from the past to the present. However, the new Hmong youth did not pay

¹ อาจารย์ประจำ, สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, Tel.0878481840, Email. pov11196@hotmail.com

¹ Lecturer, General Education, Loei Rajabhat University

attention to blow the Kleang. Therefore, the Hmong community wanted the ways to preserve and promote the traditional Kleang blowing.

Keywords : Hmong tribal, Nakhonthai, Bann Huaysainue

บทนำ

ประวัติของชาวเขาเผ่าม้งนั้นยังไม่มีผู้ใดสามารถค้นคว้าเปิดเผยได้ว่ากลุ่มชนชาติพันธุ์ม้ง (Hmoob) ได้อุบัติขึ้นในโลกนี้ ว่าเขามีถิ่นกำเนิดขึ้นแน่นอนในบริเวณใด จากประวัติศาสตร์ของจีน มีผู้รู้สันนิษฐานว่าชาวม้งได้อาศัยอยู่ในประเทศจีนมาก่อน และมีอาณาจักรของตนเองอยู่อย่างสงบสุขมาเป็นเวลานาน ต่อมาชาวจีนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่แม่น้ำฮวงโห (แม่น้ำเหลือง) และได้แผ่ขยายอาณาเขตออกมาด้วยการต่อสู้ขับไล่ของชนชาติต่าง ๆ ที่เป็นบรรพบุรุษของชาติไทยชนชาติ

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านห้วยเหนือ ด้านหลัง ถ่ายภาพโดย : วิชชุพงศ์ วรรณศาสตร์กุล, (28 พ.ค. 59)

เผ่าม้งและชนชาติอื่นๆ ดังนั้นคำว่า ม้ง (Hmoob) ถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์มานาน ซึ่งสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ลีปรีชา (2548:9) ได้กล่าวว่า ม้งอาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนภาคเหนือของพม่าลาวเวียตนามไทยและบางส่วนของกระจายไปในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และอื่นๆในบริบทของประเทศจีนนั้นชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ “ม้ง” มักจะถูกใช้อย่างสับสนกับ “แม้ว” หรือ “เหมียว” ซึ่งรากศัพท์ของคำว่า “เหมียว” ในภาษาจีนนั้นหมายถึงต้นข้าวอ่อนหน่อหรือวัชพืชกับที่นาซึ่งหมายถึงลูกของแผ่นดินและชนพื้นเมืองที่แต่เดิมทำนาเป็นหลักแต่ในระยะต่อมาถูกนำมาใช้ในลักษณะของการดูถูกทางชาติพันธุ์โดยการผูกเข้ากับเสียงร้องของแมวและแสดงนัยยะของความเป็นคนป่าเถื่อนคำดังกล่าวเริ่มปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์จีนภายใต้

ชื่อเหมียวหมินหยูเหมียวหรือชานเหมียวซึ่งเป็นกรกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงและแม่น้ำฮวงโห (แม่น้ำเหลือง) เมื่อประมาณสองพันสองร้อยปีก่อนคริสตศักราชต่อไปจะได้มาดูชาวเขาเผ่าม้งในประเทศไทยทำการอพยพจากผู้นำชุมชนใกล้เคียงที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ก่อนแล้ว พร้อมกับการแจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่ดูแลในพื้นที่นั้นๆ รับทราบเป็นต้นว่าผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ข้าหลวง ฯลฯ ทั้งนี้ มักจะมีการนำเอาของป่าที่มีค่า เช่น ลูกสัตว์ป่า งาช้าง หนังสัตว์ น้ำผึ้ง ฯลฯ มาเป็นสัญลักษณ์บรรณาการในการผูกสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ปกครองระดับท้องถิ่นดังกล่าว (ประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2548, หน้า 9 -10)

สมาคมสร้างสรรค์และพัฒนา ม้งในประเทศไทย (2547, หน้า 40 -41) ได้กล่าวว่าชาวเขาเผ่าม้งในประเทศมีอยู่ด้วยกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งม้งจิวหรือม้งดำ บางทีก็เรียกว่าม้งลาย (Hmoong Njua) ชอบแต่งกายชุดสีดำมากกว่าสีอื่นผู้ชายสวมเสื้อเปิดให้เห็นท้อง ชอบตั้งบ้านเรือนอยู่พรหมแดนไทยและมีอยู่อย่างประปรายในเขตจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน ส่วนกลุ่มที่สองม้งเตอหรือม้งขาว (Hmoong Deaw) ทั้งชายหญิงมีแถบผ้าสีขาว ติดตามอยู่ปลายแขนเสื้อ ผู้หญิงสวมกระโปรงสีขาวไม่มีลวดลาย มีจำนวนมากกว่าม้งดำ

1. ความเชื่อเรื่องเขล้ง(แคน) (Qeej) เป็นภาษา ม้ง อ่านว่า เขล้ง หรือจะเรียกอีกอย่างก็ใกล้เคียงเรียก แคน ก็ได้ ซึ่งเขล้งหรือแคนเป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากลำไม้ไผ่ และไม้เนื้อแข็ง และถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง เมื่อเป่าหรือสูดลมเข้าออก จะให้เสียงไพเราะต่อเนื่องกันตลอดจนจบตอนของบทเพลงลำไม้ไผ่แต่ละอันมีชื่อ

เรียกเฉพาะของตัวเอง เช่น ดีลาว์ ดีไล ดีเส่ง ดีตื้อ ดีจู้ ชาวม้งจะใช้เซ็ง (แคน) ในพิธีงานศพเป็นหลัก โดยเป็นเครื่องนำทางดวงวิญญาณของผู้ตายไปสู่ปรโลก หรือแดนของบรรพบุรุษ ฉะนั้นในธรรมเนียม ชาวม้งจึงห้ามมิให้ฝึกเป่าเซ็ง ภายในบ้าน ส่วนใหญ่จะฝึกในที่ ๆ ห่างไกล

ภาพที่ 1 ประชาชนชาวบ้านห้วยเหนือสวดการเป่าเซ็ง ถ่ายภาพโดย : วิชชุพงศ์ วรรณศาสตร์กุล, (28 พ.ค. 59)

2. ประวัติความเป็นมาของเซ็ง (แคน)

ชาวเขาเผ่าม้งมีประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับชนชาติอื่น ๆ แต่มีเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชาวม้งมานานก็คือ เซ็งเซ็ง นั้นมีประวัติความเป็นมาที่ไม่แน่นอนเนื่องจากการเล่ามาในหลากหลายตำนานจนยังหาข้อสรุปที่ชัดเจนไม่ได้ แต่ว่าชาวเขาเผ่าม้งได้เล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นหรือแบบมุขปาฐะนั่นเองจะอย่างไรก็ตามชาวเขาเผ่าม้งใช้เซ็งในการประกอบพิธีงานศพเป็นหลักโดยเฉพาะในอดีตและต่อมาก็ได้นำใช้ในการเล่นอื่น ๆ เช่น เป่าในงานบันเทิง งานปีใหม่ ม้ง ในการร้องเพลงต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ มนเทียร รุ่งหรือ (2549 : 80) ได้กล่าวว่า แคนเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญต่อชาวม้งมายาวนาน ใช้ใน

การประกอบพิธีศพและพิธีที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว รวมทั้งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในเทศกาล และข้อมูลจาก <http://www.hilltribe.org/thai/hmong/hmong-music.php> (ค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2559), ได้กล่าวว่าเซ็งแคน (Qeej) เป็นภาษาม้ง อ่านว่า เซ็ง หรือ qeng ซึ่งแปลว่า แคน หรือ mouth organ เซ็ง หรือแคนเป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากลำไม้ไผ่ และไม้เนื้อแข็ง มีปรากฏในเอเชียมากกว่า 3,000 ปีแล้ว และถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง ชาวเขาเผ่าม้งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของเซ็งว่า ในอดีตกาลมีคนม้งอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีพี่น้อง 7 คน วันหนึ่งผู้เป็นบิดาสันชีวิตลง และบรรดาพี่น้องทั้ง 7 คน ต้องการจัดพิธีงานศพเพื่อเป็นเกียรติให้กับผู้เป็นบิดา แต่ไม่รู้ว่า จะทำอย่างไรดี จึงได้ขอคำปรึกษาจากเทพเจ้า “ซีย” ซึ่งคนม้งมีความเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าที่พระเจ้าส่งมา เพื่อช่วยเหลือมวลมนุษยในโลก และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาของชนชาวเขาเผ่าม้ง เทพเจ้าซียได้แนะนำให้ คนหนึ่งไปหาหนังสือตำราทำกลองไว้ตี และอีกหกคน ไปหาลำไม้ไผ่ที่มีขนาด และความยาวไม่เท่ากันมา คนละอัน เรียงลำดับตามขนาด และอายุของแต่ละคน เมื่อเตรียมพร้อมแล้ว ให้คนหนึ่งตีกลอง และอีก 6 คนที่เหลือ เป่าลำไม้ไผ่ของตนบรรเลงเป็นเพลงเดียวกัน และเดินวนไปรอบ ๆ คนที่ตีกลองพร้อมกับมอบบทเพลงต่าง ๆ ให้เมื่อเทพเจ้าซีย กล่าวเสร็จ พี่น้องทั้ง 7 จึงได้กลับไปจัดงานศพให้บิดาตามที่เทพเจ้าซียได้แนะนำให้ ต่อมา มีพี่น้องคนหนึ่ง ได้ตายจากไป เหลือคนไม่พอที่จะเป่าลำไม้ไผ่ทั้งหมด พี่น้องที่เหลือ 6 คน จึงได้ขอคำปรึกษาจากเทพเจ้าซียอีกครั้ง เทพเจ้าซียจึงแนะนำให้หรมลลำไม้ไผ่ทั้งหมดมาเป็นชุดเดียวกัน แล้วให้คนเดี่ยวเป่าเท่านั้น ส่วนคนอื่นให้ทำหน้าที่ถวายเป็นเครื่องบูชา ตรีเตรียมอาหาร และทำหน้าที่อื่นไปต่อมารูปแบบพิธีงานศพดังกล่าวก็ได้รับการถือปฏิบัติมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นประเพณีในการจัดพิธีงานศพของคนม้งมาจนกระทั่งทุกวันนี้ เซ็งประกอบด้วยลำไม้ไผ่ทะลุ

ปล้อง 6 อัน คือ ซย้งตัวจ้อ (xyoob tuam tswm) 1 อัน และ ซย้งเขล้ง (xyoob qeej) 5 อัน แต่ละอันมีขนาด และความยาวไม่เท่ากันกับลำไม้เนื้อแข็งซึ่งมีปากกลมยาว กางเขล้ง (kaav qeej) เป็นไม้แดง หรือ ที่ภาษาม้งเรียกว่า ดงจ้อเป้ (ntoo txwv pem) เมื่อเป่าหรือสูดลมเข้าออก จะให้เสียงไพเราะต่อเนื่องกัน ตลอดจนจบตอนของบทเพลงลำไม้ไผ่ แต่ละอันมีชื่อเรียกเฉพาะของตัวเอง เช่น ดีลัว ดีไล ดีเส่ง ดีต้อ ดีจู้ คนม้งจะใช้แคน (เขล้ง) ในพิธีงานศพเป็นหลัก โดยเป็นเครื่องนำทางดวงวิญญาณของผู้ตายไปสู่ปรโลก หรือแดนของบรรพบุรุษ ฉะนั้นในธรรมเนียมของชาวเขาเผ่าม้ง จึงห้ามมิให้ฝึกเป่าแคนภายในบ้าน ส่วนใหญ่จะฝึกเป่าในเรื่องที่เป็นต้นแบบของการฝึกเท่านั้นหรือเรียกว่าตัวโน้ตหลัก ห่างไกลจากหมู่บ้านซึ่งมักจะเป็นที่พิกพิงตามไร่สวน ฉะนั้นเขล้งถือว่ามิมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งเป็นอย่างยิ่งทั้งในงานที่เป็นมงคลและอวมงคล เขาจึงพยายามอนุรักษ์เอาไว้ให้ลูกหลานได้สืบไป

จะอย่างไรก็ตาม จากการได้เข้าสัมภาษณ์นายลีอ แซ่ยา (เมื่อวันที่ 28 พ.ค. 59) ได้กล่าวว่าเขล้งนั้น มีตำนานการเล่ามาอยู่ สอง ตำนาน คือในตำนานที่หนึ่ง ในสมัยก่อนนั้นชาวเขาเผ่าม้งได้ทำสงครามกับชาวจีน ในเวลาเขารบกันจะต้องใช้กลองตีและแตรให้เป็นสัญญาณในการรบ หรืออีกความหนึ่งหมายถึงความพร้อมของทหารที่พร้อมรบถ้าได้ยินสัญญาณทั้งสองอย่าง ซึ่งชาวเขาเผ่าม้งได้นำเอาแตรมาดัดแปลงมาเป็นเขล้ง และใช้เป่าในเวลาที่มีคนตายในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวจีนทราบที่ชาวเขาเผ่าม้งพร้อมรบในขณะนั้น แต่ที่จริงแล้วชาวเขาเผ่าม้งใช้แตรเป่าในพิธีงานศพ เพื่อเป็นเกียรติให้แก่คนตายเท่านั้นและตำนานที่สอง ซึ่ง มณฑลเหอเป่ย์ รุ่งหิรัญ (2549 : 80) ได้กล่าวถึงบทสัมภาษณ์ของลุงลำเส่ง ธนโรจน์วงศ์ ว่าเกิดจากแมลงภู่ที่ชอบเจาะรูทำรังในไม้แห้งในรังจะมีน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ที่เก็บไว้เป็นอาหารสำหรับลูก ๆ ของมัน เมื่อแมลงภู่ไปเจาะไม้แห้งอยู่ต้นหนึ่งและอยู่ด้วยกันประมาณ 5-6

ตัว แล้วเมื่อคนไปเคาะไม้ที่มีน้ำหวานอยู่ มันจะกระพือปีกแล้วจะเกิดเสียงดัง แมลงภู่ตัวใหญ่ ท่อก็ใหญ่ แมลงภู่ตัวเล็กจะเล็ก ท่อก็เล็ก หรือรูที่ลึกตื้นต่างกัน จะทำให้เสียงที่ออกมามีความแตกต่างกัน คนเลยคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะเอามาผลิตเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงแบบนี้ หลังจากที่ได้คิดได้แล้วก็นำไปใช้กับพิธีแต่งงาน พอใช้ไปใช้มาแล้ว เกิดมีเสือตัวหนึ่งตายด้วยความตกคองของคนเลยเอาเสือตัวที่ตายมาประกอบพิธีศพให้เสือเล่น ๆ โดยใช้เขล้งเป่าแล้วคนก็ร้องไห้ ทำให้เกิดเสียงอีกทีก็จนได้ยินไปถึงสวรรค์ชั้นบน จนพระเจ้าได้ยินจึงให้แมลงวันหัวเขียวตัวใหญ่ ๆ ลงมาดูว่าโลกมนุษย์เขามีอะไรทำไมเสียงถึงได้อีกทีก็หนัก แมลงวันหัวเขียวลงมาดูแล้วกลับไปเล่าให้พระเจ้าว่าโลกมนุษย์ เขาเอาสัตว์ตัวหนึ่งอะไรก็ไม่รู้ คนก็ไม่ใช้ เพราะมันมีขนมรประกอบพิธีศพ เมื่อพระเจ้าฟังแล้วจึงบอกว่าเมื่อคนมันอยากตายกันมันชอบพิธีอย่างนี้ก็ให้มันรู้จักตายบ้างแล้วให้มันประกอบพิธีอย่างนี้ ก็เลยปล่อยเชื้อโรคลงมายังโรคมนุษย์แล้วเชื้อโรคก็เกิดการแพร่ระบาดพอไปติดคนก็ตาย พอคนตายก็เลยเองเองที่เป่าให้เสือที่ตายมาใช้ในพิธีงานศพของคนตายจะอย่างไรก็ตามดนตรีของชาวเขาเผ่าม้ง เป็นวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง ที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นชาวเขาเผ่าม้งได้เป็นอย่างดี ชาวเขาเผ่าม้งมีเครื่องดนตรีประจำเผ่าของตนเอง มีลักษณะการบรรเลงที่เป็นแบบฉบับเฉพาะตัว ซึ่งเครื่องดนตรีม้งที่ปรากฏในหมู่บ้านต่าง ๆ ของชาวเขาเผ่าม้ง ก็ยังคงเหลือและมีบทบาทในวิถีชีวิตชาวเขาเผ่าม้งเป็นอย่างมาก

ในส่วนของเนื้อเพลงที่ใช้เป่านั้นจากการสัมภาษณ์นายหวน แซ่ลี, (เมื่อวันที่ 29 พ.ค. 59) นั้น ท่านได้เล่าว่าการใช้เขล้งนั้นเป่าได้หลากหลายงาน แต่ว่างานที่ชาวเขาเผ่าม้งใช้เป่าที่มากที่สุดคืองานศพ และต่อมาชาวเขาเผ่าม้งก็ได้ใช้เป่าในพิธีบันเทิง เป่าเพื่อจีบสาว เป่าเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จักกันและกัน เป่าเพื่อสนุกสนานต่าง ๆ ได้เช่นกัน ซึ่งเขาได้ประเภทดังนี้

3. ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในพิธีงานม้ง ดังนี้

3.1 บทเพลงใช้ในพิธีงานศพ

3.1.1 เซล้งตุสา (qeej tu sav)

เพลงแรกหลังจากผู้ตายได้สิ้นลมหายใจแล้ว

3.1.2 เซล้งฆ้อวะเก (qeej qhuab ke)

เพลงนำทางดวงวิญญาณไปสู่ปรโลกหรือแดนแห่งบรรพบุรุษ

3.1.3 เซล้งนเจเน่ง (qeej nce neeg)

เพลงเคลื่อนย้ายศพขึ้นหิ้ง (แคร่ลอย)

3.1.4 เซล้งเฮลอเตอ (qeej hlaw ntawv)

เพลงเผาศพกระตาดเงินกระตาดทองให้ผู้ตาย

3.1.5 เซล้งเสอเก้ (qeej sawv kev)

เพลงเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้าน นอกจากจะใช้ในพิธีงานศพแล้ว

ในส่วนของบทเพลงที่ใช้เป่าในพิธีนั้น จากการสัมภาษณ์นายซัวตัว แซ่หว่า, (เมื่อวันที่ 29 เมษายน 60) ได้กล่าวว่า เพลงที่เป่าสำหรับผู้เสียชีวิตคือ เพลงเก้าเซล้ง เนื้อหาของเพลงนั้นให้วิญญาณกลับมาทานข้าวเช้า มาทานข้าวเที่ยง มาทานข้าวเย็น และให้ผู้เสียชีวิตนั้นมีความสุขในภพต่อ ๆ ไป อีกทั้งให้ไปพบบรรพชนของตนเอง ตัวอย่างคือญาติพี่น้องจะเป่าบอกกับผู้เสียชีวิตว่า ให้วิญญาณของผู้เสียชีวิตได้ลุกขึ้นไปบอกกับผีบ้านว่าตนตายแล้ว คุณได้ตายแล้ว พ่อแม่หรือคนเป่าเซล้งจะเป่าสื่อสารกับผู้เสียชีวิตว่า ทุกวันนี้คุณได้นอนหลับแล้ว ได้ลุกมาแต่งตัว วันนี้คุณก็แต่งตัว คุณแต่งตัวแบบนี้ คุณจะไปเป็นผีหรือว่าจะไปเที่ยวเท่านั้น หากคุณจะไปเป็นผี เราจะไม่ขอให้คุณกลับมาอีก แต่ถ้าคุณไปเที่ยวเราจะขอให้คุณได้กลับมาอยู่กับครอบครัวอีก

3.2 บทเพลงที่ใช้เล่นเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ หรือเป่าเพื่อพรรณนาถึงคนรัก เพื่อรำพึงรำพัน ต่าง ๆ นานา เช่น เทศกาลปีใหม่ม้ง การเดินรำเซล้ง เพลงไม่มีคู่ครอง เพลงรำพึงถึงคนรัก เป็นต้น มีลำดับการเป่าดังนี้

3.2.1 ดี (ntiv) การโหมโรง

3.2.2 ซุ (xub) การแนะนำ

5.2.3 นู๋ นตรีอ (nuj nrws) เนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง

3.2.4 ฆัวนู๋ นตรีอ (quas nuj nrws) บททวนเนื้อเรื่อง

3.2.5 ปลั่ว (pluas) บทสรุป

3.2.6 เส่า (xaus) บทลงท้าย

ในส่วนบทเพลงที่ใช้เป่าเล่นเพื่อความบันเทิงนั้นจากการสัมภาษณ์นายซัวตัว แซ่หว่า, (เมื่อวันที่ 29 เมษายน 60) ได้กล่าวว่า มีเนื้อหาที่หลากหลาย แต่ขอยกตัวอย่างพอเป็นสังเขปดังนี้ วันนี้จะขอเป่าเซล้งเพื่อรำพึงถึงคนรัก วันนี้เธอทำอะไร เธอจะคิดถึงเราไหม หรือว่าเธอคิดถึงใครอยู่หรือเปล่า เพราะเราอยู่ห่างไกลกันก็เหมือนกับไก่ตัวผู้ที่อยู่จากไก่ตัวเมีย อย่างไรก็ตามวันหนึ่งไก่ตัวผู้ที่มีโอกาสพบไก่ตัวเมียและได้ครองคู่กัน ก็ไม่ต่างกับเธอและเราหากรักกันจริงก็มีโอกาสที่จะแต่งงานและครองคู่กันตลอดไป

4. เนื้อเพลงที่ใช้เป่าในพิธีงานศพโดยทั่วไป ดังนี้

4.1 ดี (ntiv) คือ การโหมโรงก่อน

4.2 ปลั่วจี้เซ็งจี้ จัรว (pluas cim qeej cim nruag) การร่วกลองพร้อมกันไปกับเพลงเซล้ง (แคน)

4.3 ลือฆะจัรว (lwm qab nruag) การลดได้คานที่แขวนกลองของผู้เป่าเซล้ง (แคน)

4.4 ซุตัว (xub tuag) คือการแนะนำเพลงเซล้ง (แคน)

4.5 ฆัวซุตัว (quas xub tuag) คือการลงท้ายบทแนะนำเพลง

4.6 ยซ่าเซล้งตัว (zaj qeej tuag) เริ่มต้นเนื้อเพลง

4.7 ฆัวยซ่าเซล้งตัว (quas zaj qeej tuag) คือการร้ายเนื้อเพลงเพื่อเข้าสู่ปรโลก

4.8 เซล้งตร้อฆ้าง (qeej rov qaab หรือ raib leev) คือขั้นตอนการกลับจากปรโลก

4.9 ยชายตร้อยชายเหง (zais roj zais neev) คือขั้นตอนการกลบเคลื่อนเส้นทางกลับจากปรโลก เพื่อมิให้มีวิญญาณติดตามมาได้

5.10 เส่าเขล้ง (xaus qeej) บทลงท้าย และในส่วนเนื้อที่ใช้เป่า

จากการสัมภาษณ์นายซัวตัว แซ่หว่า, (เมื่อวันที่ 29 เมษายน 60) ได้กล่าวถึงการโหมโรงก่อน ผู้ที่จะเป่าเขล้งนั้นจะต้องเป่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (melody) ของเนื้อเพลงก่อนทุกครั้ง และต้องเป่าให้ครบทุกเสียงดนตรีก่อน จึงจะเป่าเข้าเนื้อหาของเพลงได้ เช่น เนื้อเขล้ง จะเป่าโน้ต ดีห์ลัว ดี่ตือตือชู้ ดีล้วย ดีคาบู่ ดีบู่ และเป่าเข้าเนื้อหา

saj no yog zaj qeej hnoob nrws o.
ชะ นอ ยอ ย่า เค้ง มั่ง นือ ออ.
zaj qeej sawv ntxov o ib txiv nuj si
ย่า เค้ง เซ้อ จ้อ ออ อี้ จี้ ญี่ ซี
toog koj tuag tsheeb lo tuag dag.
ตง ก้อ ตัว เซ้ง ลอ ตัว ตา
koj yuav lo saib koj txwj koj nkawm
ก้อ ยัว ลอ ซ้าย ก้อ ซือ ก้อ เกอ
Koj tub lawv koj ki yuav quaj tsi
ก้อ ตู เหลล่อ ก้อ กี ยัว กัว จิ
taus nyiav tsi taus
เตา เนี่ย จิ เตา

จากข้อความนี้เขาได้เป่าถึงพูดถึงผู้เสียชีวิต ที่มีคู่ชีวิตแล้วและจากไปสู่อีกโลกหนึ่ง ผู้เสียชีวิตจะคิดถึงลูกหลานและคนที่เขารักหรือไม่ แต่ทางครอบครัวคิดถึงเขาเสมอ ทางครอบครัวกลัวว่าเขาจะไปลำบาก จะได้เผากรดเกษเงิน เอาอาหารมาให้กิน ขอถามจริงอีกครั้งว่าเขาตายจริงไหม ๆ ถ้าตายจริง ๆ (ช่วงนี้ทางครอบครัวจะร้องไห้ขนาดไหนก็ไม่กลับมาอีก) ทางครอบครัว ขอให้ไปดี มีความสุข แต่ถ้าแคววิญญาณไปเที่ยวที่อื่นก็ขอให้กลับมาอยู่ด้วยกันดังเดิม สุดท้ายผู้เป่าเขล้งจะเป่าเพื่อส่งดวงวิญญาณไปพบบรรพชนของตนเองและพบแต่สิ่งดี ๆ

5. เขล้งเอกลักษณ์ความชาวเขาเผ่าม้ง

ชาวเขาเผ่าม้งมีความเชื่อความศรัทธาในผีบรรพบุรุษและสิ่งเหนือธรรมชาติ ทำให้การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีบทบาทในการดำเนินชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งตั้งแต่เกิดจนตาย พิธีกรรม

เป็นวิธีหนึ่งที่มีเครื่องดนตรีมาเกี่ยวเนื่องคือเขล้ง (แคน) ชาวเขาเผ่าม้งถือว่าเสียงเขล้งเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ระหว่างคนเป็นกับคนตาย โดยมีความเชื่อว่าเสียงเขล้งจะนำพาดวงวิญญาณของคนตายไปพบบรรพบุรุษของตนได้ ดังนั้นเขล้งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่โดดเด่นของชาวเขาเผ่าม้ง และจากการสัมภาษณ์นายทรงวุฒิ แซ่ยา ได้กล่าวว่า เขล้งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้งมาช้านานมาแล้วที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสู่ลูกหลานของเขาและในความเป็นเอกลักษณ์นั้นเองเขาได้กล่าวถึงสาเหตุการเกิดเอกลักษณ์อยู่ 2 ประเด็น คือ

1. เอกลักษณ์ที่เกิดจากเครื่องเป่าเอง คือเกิดจากเอกลักษณ์ทางเสียงหรือวิธีการเป่าที่มีการไล่ร่าด้วยท่าต่าง ๆ ทั้งดงาม และที่สำคัญคือเอกลักษณ์ที่เกิดจากเขล้ง (แคน) ซึ่งมีความแตกต่าง ๆ จากชนเผ่าอื่น ๆ อย่างชัดเจน

2. เอกลักษณ์ที่เกิดจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งชาวเขาเผ่าม้งเป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชัดเจนในชนเผ่าของตนเอง โดยเขาได้ใช้ตัววัฒนธรรมสื่อสารสื่อสารต่าง ๆ จนทำให้ผู้อื่นทราบข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

6. เขล้ง (แคน) เป็นศิลปะและสุนทรียศาสตร์

ชาวเขาเผ่าม้งเป็นชนชาติที่มีดนตรีอยู่ในหัวใจโดยเฉพาะเครื่องเป่า (Aerophone) แต่ว่าดนตรีของใครจะสุดซึ้งเพียงใดนั้นก็อยู่ที่ใครจะถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นได้รับรู้ลึกซึ้งกว่ากัน ชาวเขาเผ่าม้งบ้างถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลงรำนำ โดยผ่านริมฝีปาก บ้างถ่ายทอดโดยอาศัยเครื่องดนตรี สำหรับเครื่องดนตรีของคนม้งที่มีมาแต่โบราณกาลนั้น แต่ว่าดนตรีเหล่านี้ดูเหมือนว่ากำลังจะสูญหายไปจากวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ และมนเทียร รุ่งหรืออึ้งอึ้งในวิทย์ วิศวกรรม, (2534:140) ได้กล่าวถึงคำพูดของ ตอลสตอยว่า คำพูดที่ถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์นั้น ทำให้คนเราเกิดความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกัน ศิลปะก็คล้ายกันและลักษณะพิเศษของ ความสัมพันธ์ที่เกิดจากศิลปะกับที่เกิดจากคำพูดก็คือ คำพูดนั้นมนุษย์เราใช้อาศัยเป็นสื่อถ่ายทอดความคิดแต่ศิลปะใช้สำหรับถ่ายทอดความรู้สึก ศิลปะเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ได้รับรู้ด้วยความรู้สึก โดยผ่านอวัยวะของร่างกายที่ใช้เสพศิลปะ เช่น หู ตา กายและสมอง เป็นต้น ฉะนั้น เซ่ง(แคน) ของ ชาวเขาเผ่าม้งถือว่าเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่สำคัญที่สุดในชนเผ่าของเขา เวลาเป่ามีความไพเราะและมีการทำท่าประกอบขณะเป่าด้วยเพื่อเป็นการแสดงความเคารพและก็เป็นการดึงดูดผู้คนที่สนใจในงานมากยิ่งขึ้น เขาถือว่าการเป่านั้นเป็น ศิลปะ ความงดงามอย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดออกมาใน เนื้อหาเพื่อแสดงความเคารพต่อผู้ตาย และการเป่า บางงานก็เพื่อความเป็นการแสดงออกในทาง บันเทิงหรือสนุกสนานได้เช่นกัน ดังนั้นจากการ สัมภาษณ์นายหวน แซ่ลี (เมื่อวันที่ 29 พ.ค. 59) ได้กล่าวว่า การเป่าเซ่งของชาวเขาเผ่าม้งจะสื่อ ออกมาทางอารมณ์ศิลปะและสุนทรียศาสตร์ใน 4 ประเด็นใหญ่ คือ

1. การเป่าแสดงความเคารพและระลึกถึงผู้ ตาย การเป่าแบบนี้มีท่าทางประกอบในเวลาเป่า เพื่อความงดงามละมุนละไม ชวนโศกเศร้าเสียใจ และเป็นการแสดงออกซึ่งความเคารพคนตายไม่ว่า ผู้มาเยือนจะแซ่อะไรก็ตามทุกคนที่มาร่วมงานศพ จะแสดงอาการเคารพต่อผู้ตายและญาติของผู้ตาย ตามธรรมเนียมที่สืบทอดกันมานาน

2. การเป่าเพื่อการบันเทิงหรือเพื่อความ สนุกสนาน การเป่าประเภทนี้เป็นการแสดงความ สามารถของผู้เป่าเซ่ง เนื่องจากจะต้องเป่าแบบ ประยุกต์เข้ากับดนตรีสมัยใหม่มากขึ้น และต้อง ดัดแปลงเนื้อหาเพลงได้ด้วย เพื่อความสนุกสนาน ในชมในฟังแต่ละครั้งต่อไป

3. การเป่าเพื่อแลกเปลี่ยนของคั้ระหว่าง แยกและเจ้าบ้าน การเป่าในข้อที่สามนี้ผู้เป่าเซ่ง (แคน) จะต้องรู้ข้อห้ามในการเป่า เช่น ถ้าเราเป็น แยกไปเยือนบ้านคนอื่น พอเราไปถึงบ้านคนอื่นเรา

อยากเป่าเซ่ง (แคน) จะต้องขออนุญาตเจ้าของ บ้านก่อนจึงจะเป่าเซ่ง (แคน) ได้ ถ้าเราขออนุญาต เราจึงจับเซ่ง (แคน) มาเป่าได้เลย แต่ถ้าเราไม่ขอ อนุญาตเจ้าบ้านก่อน เขาจะถือว่าเรารบสู้ผีเรือน อาจจะมีอันตรายต่อเจ้าบ้านหรือผู้เป่าเอง ดังนั้นใน ข้อนี้เขาจะเป่าเซ่ง (แคน) เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการ เป่าให้ไพเราะและเหมาะสมกับงานมากขึ้นในการ แสดงครั้งต่อไป เนื่องจากประสบการณ์เป่าอาจ จะแตกต่างกัน

4. การเป่าเพื่องานเทศกาลต่าง ๆ คือ การเป่าเซ่งในช่วงเทศกาล ผู้เป่าเซ่ง(แคน) จะมา แสดงความสามารถในการเป่าเพื่อความเป็นสิริ มงคลกับหมู่บ้านหรืองานนั้น ๆ ให้ทุกคนมีความสุขและก็ทำไร่ ทำนาได้ผลผลิตดีในปีนั้นและปีต่อไป และก็เป่าเพื่อความสนุกสนานของหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นการพักผ่อนจากการทำไร่ ทำสวน ต่างๆ ชาวเผ่าม้งจะมาร่วมกันเพื่อร่วมงานสามัคคี ต่อกันหรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ฉะนั้นการเป่าเซ่ง ชาวเขาเผ่าม้งถือว่าเป็น ศิลปะและสุนทรียศาสตร์อย่างหนึ่ง que แสดงออกมา ทางความคิดและอารมณ์ที่สื่อออกอย่างงดงาม ชวน ติดตาม และแสดงออกมาเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ได้ชัดเจนและก็บ่งบอกความเป็นชนชาติพันธ์ที่เด่น กว่าชนชาติพันธ์อื่นๆ ก็ว่าได้ จึงทำให้ชาวเขาเผ่า ม้งมีความภูมิใจเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับ มนเช็ย รุ่งหิรัญ ได้สัมภาษณ์, มีนาคม 2548 (อ้างอิงในพดล สักดิ์เจริญชัยกุล,) กล่าวว่า “แค่ เป็นศาสตร์ชั้นสูงของม้ง” การเป่าพร้อมกับเดินเป็น ความงามอย่างหนึ่งที่มังขึ้นชอบโดยเฉพาะในอดีต ผู้ที่สามารถเป่าเซ่งได้จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เนื่องจากฝึกเป่าเซ่งเมื่อสำเร็จแล้วจะต้องมารับใช้ สังคม และการเป่าเซ่งเพื่อเกี่ยวพาราสีเป็นการสร้าง จุดสนใจหรือดึงดูดความสนใจคนส่วนใหญ่มักมีได้ ขึ้นชมในบทกลอของแค่ แต่ชื่นชมการเป่าที่ดีและ ท่วงท่าที่งดงาม

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านห้วยเหนือ
ด้านเขล้ง ถ่ายภาพโดย : วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล,
(28 พ.ค. 59)

7. เขล้ง (แคน) คือ ศูนย์รวมมองชาวเขา เผ่าม้ง

ชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยเหนือ ได้ถือว่าการเป่าเขล้ง (แคน) เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งดนตรีที่ใช้บรรเลงเพื่อเป็นสื่อติดต่อระหว่างมนุษย์กับจิตวิญญาณและความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เขาเคารพบูชาจะช่วยลดบันดาลให้คนในหมู่บ้านมีความสุข มีกาสดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อตำนานวิถีชีวิตประสบการณ์ต่าง ๆ กล่าวได้ว่าดนตรีแต่ละอย่างต่างมีลักษณะเฉพาะสอดคล้องเชื่อมโยงกับกฎระเบียบในสังคมที่กำหนดไว้จากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังทำให้ความสัมพันธ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้หลอมรวมเป็นสังคมชาวเขาเผ่าม้งจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ตั้งนั้นในสังคมชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยเหนืออำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เขาถือว่

วรรณกรรมทางดนตรีของชาวเขาเผ่าม้งนั้น เป็นวิธีการสืบทอดที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมแบบมุขปาฐะและเขาเชื่อว่าเขล้ง (แคน) นั้น คือศูนย์รวมทางความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีการเกี่ยวกับชีวิตบทเพลงต่าง ๆ ของชาวเขาเผ่าม้งที่สื่อออกมาและร้องออกมานั้นเนื้อหาหรือความหมายสอดแทรกขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนายเจีย แซ่หว่า (เมื่อวันที่ 30 พ.ค. 59) ได้กล่าวว่า เขล้ง คือ ศูนย์รวมทางด้านพิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยเหนือ ในเวลาที่มีคนตาย เขาจะเป่าเขล้ง (แคน) เพื่อแสดงความเคารพต่อผู้ตาย ในเวลานั้นจะมีผู้คนมาร่วมงานศพมากมาย ทั้งที่เป็นญาติพี่น้องและไม่ใช่ญาติพี่น้อง หรือมาจากที่อื่นก็เยอะมาก เนื่องจากทุกคนมาแสดงความเสียใจต่อการจากไปของผู้ตายแล้วยังร่วมมือร่วมใจในการเหลือกันในด้านต่างๆ และมาดูการเป่าเขล้ง (แคน) ของหมอเขล้ง (แคน) ในเวลานั้นด้วย จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างสามัคคีในหมู่บ้านที่ดี ถึงจะไม่ใช่ญาติพี่น้องแท้ ๆ แต่ทุกคนมาช่วยเหลือกันและกัน เขาจึงถือว่าเขล้งคือหัวใจของชาวเขาเผ่าม้ง

ดังนั้นเขล้งเป็นดนตรีในการเล่นของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยเหนือที่เขาสืบทอดโดยผ่านพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ และความบันเทิงชาวเขาเผ่าม้งจึงบรรเลงออกมาทะนองการร้องเนื้อหาหรือความหมายที่สอดแทรกขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของเขาไว้ในบทเพลงนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเขาสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. (2548). *ม้งหลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง*. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม.
- มนเทียร รุ่งหิรัญ. (2549). *เค่ง : เครื่องดนตรีในวิถีม้ง*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมาคมสร้างสรรค์และพัฒนาเมืองในประเทศไทย.(2547). *ชาวเขาในไทย*. พระนคร : อมรรการพิมพ์.
- วิชชุงพงค์ วรรณศาสตร์กุล. (2558). *ความเชื่อที่ปรากฏในลายปักบนผืนผ้าของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านน้ำแฉ่งพัฒนา อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ลือ แซ่ย่า. (28 พฤษภาคม 2559). *ชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยทรายเหนือ*. สัมภาษณ์.
- หวานู แซ่ลี. (29 พฤษภาคม 2559). *ชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยทรายเหนือ*. สัมภาษณ์.
- นายเจีย แซ่หว่า. (30 พฤษภาคม 59). *ชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยทรายเหนือ*. สัมภาษณ์.
- นายซัวตัว แซ่หว่า. (29 เมษายน 60). *ชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยทรายเหนือ*. สัมภาษณ์.
- <http://www.sawadee.co.th/thailand/hilltribes/hmong.html>, ค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2559.
- <http://www.hilltribe.org/thai/hmong/hmong-music.php>, ค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2559.

การศึกษาความต้องการบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ในศตวรรษที่ 21

Need Assessment for Information Science Graduate Student in 21st Century

วิลาวัลย์ พรพิชรรพงศ์¹

Wilawan Phornphatcharaphong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ บุคลากรจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดประชาชน จำนวนรวม 163 คน ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดทุกแห่งมีความต้องการบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ (ร้อยละ 100) โดยมีความต้องการบัณฑิตที่มีสมรรถนะในด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงสุด (ร้อยละ 83.44) รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 66.87) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (ร้อยละ 50.30) ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน และด้านความรู้พื้นฐานการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (ร้อยละ 33.13) ระดับสมรรถนะบัณฑิตตามความต้องการของสถานประกอบการที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสามารถแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.67$) ความสามารถในการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ($\bar{X} = 4.50$) ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดี ($\bar{X} = 4.67$)

คำสำคัญ : ความต้องการบัณฑิต, สารสนเทศศาสตร์, สมรรถนะ

Abstract

This research aims to explore the needs of information science graduates in the 21st century. The methodology was quantitative and questionnaire was tool. The population and sample were 163 librarians including academic Libraries and public Libraries. The results found that all libraries need the graduate in Information Science curriculum. (100%). The highest competencies demand for graduates was information technology, media and information technology and communications (83.44 %) following were English skills and other ASEAN languages (66.87%), learning and innovation (50.30 %), the life and work skills. And the knowledge-based economy, finance, business and entrepreneurship (33.13 %). The highest level of demands meet the ability to solve problems with reasoning ($\bar{X} = 4.67$), the ability to plan with a systematic analysis and critical think-

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

¹ Assistant Professor, Faculty of Informatics , Mahasarakham University. e-mail : wilawan.c@msu.ac.th

ing ($\bar{X} = 4.50$), and the good relationship to work with others ($\bar{X} = 4.67$)

Keywords : Need assessment, Information Science Students, Competency

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความท้าทายด้านการศึกษาในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมทั้งชีวิตในศตวรรษใหม่ซึ่งผู้สอนจะต้องมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับดำรงชีวิตทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น สอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน และตามสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 (วิชนิวรรณ ข้าประดิษฐ์ และอรพินธุ์ พูนนารถ. 2549)

สมรรถนะ (Competency) หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่ประกอบด้วยความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ทศนคติของบุคคล (Attitude) ที่จำเป็นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2548 ; เสน่ห์ จุ้ยโต. 2551) โดยการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเพื่อการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาสมรรถนะสามารถดำเนินการโดยการพัฒนาหลักสูตรที่กำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการและแนวโน้ม ตลาดแรงงานบัณฑิต เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ผู้สำเร็จ

การศึกษามีสมรรถนะตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จาก มีการปรับปรุงหลักสูตรนับตั้งแต่หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ จนกระทั่งจากกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกของศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการดังกล่าว เพราะนักสารสนเทศของตลาดแรงงานในปัจจุบันนอกจากต้องมีความรู้เฉพาะในวิชาสารสนเทศศาสตร์แล้ว บัณฑิตต้องมีความสามารถทางด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับสังคมในยุคสื่อใหม่ (New Media) และมีทักษะความสามารถด้านอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม มัลติมีเดีย เทคโนโลยีดิจิทัล การประมวลผลสื่อดิจิทัล ระบบสารสนเทศดิจิทัล สารสนเทศออนไลน์ สารสนเทศอพติคัล และเครือข่ายความรู้ (Knowledge Network) เป็นต้น

ความต้องการตลาดแรงงานด้านบรรณารักษศาสตร์หรือนักสารสนเทศในภาครัฐบาลและเอกชนในประเทศไทย และตลาดงานของประชาคมอาเซียนยังมีความต้องการบัณฑิตในสาขานี้สูงดังจะเห็นได้จากความต้องการบัณฑิตในปีพ.ศ. 2551 มีความต้องการแรงงานประมาณ 2,000 คน และยังมีแนวโน้มความต้องการในแต่ละปีที่สูงขึ้น แต่กำลังการผลิตบัณฑิตยังน้อยและขาดแคลน (การศึกษา. 2551) ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศและประชาคมอาเซียน ที่มุ่งการผลิตบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ให้อยู่ในความต้องการของตลาดแรงงานทั้ง

ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนแรงงานในศตวรรษใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการบัณฑิต สารสนเทศศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการศึกษาถึงสมรรถนะผู้เรียนตามความต้องการของตลาดงานในศตวรรษใหม่ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเป็นสารสนเทศสำคัญต่อการวางแผนการจัดการหลักสูตรอย่างมีทิศทางให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศและประชาคมโลกที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเป็นไปตามนโยบายของคณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มุ่งผลิตบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและต่างประเทศ รองรับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความต้องการบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน 4) ด้านทักษะภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน และ 5) ด้านความรู้พื้นฐานการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ประกอบด้วยความรู้ (Knowledge) ความสามารถ ทักษะ (Skills) ทักษะคติของบุคคล (Attitude) ที่จำเป็นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จ (สำนักงาน

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2548 ; เสน่ห์ จัญโต. 2551)

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะหรือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ที่สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ได้แก่ (ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. เว็บไซต์ : 2558)

1. ทักษะด้านวิชาแกนหลัก (Core Subjects) ที่ประกอบด้วยรายวิชาต่างๆ ได้แก่ ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โดยสอดแทรกความรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 เข้าไปในวิชาแกนหลักได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

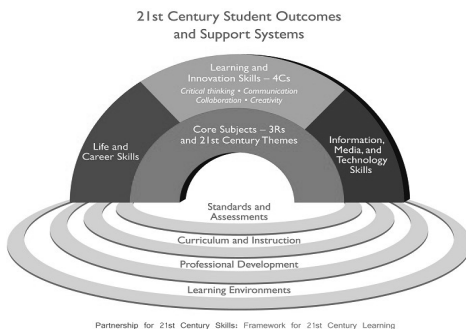
2. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ ทักษะความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Skills) ผู้เรียนต้องมีความสามารถทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยี ได้แก่ ทักษะความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อความรู้ด้านเทคโนโลยี

4. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ในการดำรงชีวิตและทำงาน ผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะชีวิตได้แก่ ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การ

เป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อ (Responsibility)

จากรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่า ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้แบบ 3R x 4C โดย 3Rs คือ Reading (การอ่าน) (W)Riting (การเขียน) และ (A)Rithmetics (การคำนวณ) และ 4Cs ได้แก่ Critical Thinking (การคิดอย่างมีวิจารณญาณ) Communications (การสื่อสาร) Collaboration (การร่วมมือ) และ Creativity (การสร้างสรรค์)

ภาพประกอบ 1

รูปแบบ (Model) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ที่มา : Partnership for 21st Century Learning
(P21) www.P21.org/Framework

2. การจัดการศึกษาด้านสารสนเทศศาสตร์

หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ นับเป็นศาสตร์สหวิทยาการโดยผสมผสานองค์ความรู้ด้าน

บรรณารักษศาสตร์กับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะด้านการจัดการสารสนเทศและให้บริการสารสนเทศในองค์กร ตลอดจนเป็นบุคลากรของวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ชุมชน และประเทศชาติในการเข้าสู่ตลาดงาน ได้แก่

1. นักวิชาชีพสารสนเทศ/นักเอกสารสนเทศ/นักสารสนเทศ (Information Professional)
2. บรรณารักษ์ (Librarian)
3. นักวิชาการสารสนเทศ (Information Technologist)
4. นักจดหมายเหตุ (Archives Personnel)
5. บรรณาธิการ (Editor)

นอกจากนั้นบัณฑิตยังสามารถทำงานในตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ครูผู้ดูแลห้องสมุด ผู้จัดการระบบสารสนเทศ ผู้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในศูนย์สารสนเทศ นักวิจัย เลขานุการ นักประชาสัมพันธ์ที่ปรึกษาสารสนเทศ ตัวแทนจำหน่ายของสำนักพิมพ์ ตลอดจนผู้ประกอบการร้านเช่าหนังสือ เป็นต้น

จากความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ที่ต้องเผชิญการเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะอันประกอบด้วยความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ ดังที่ Chaim Zins (2007) ได้ศึกษาองค์ความรู้ของหลักสูตรทางด้านสารสนเทศศาสตร์โดยใช้วิธี Critical Delphi ซึ่งได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการชั้นนำทั้งหมด 57 คน จาก 16 ประเทศ พบว่า การจัดหมวดหมู่เนื้อหาหลักสูตรทางด้านสารสนเทศศาสตร์ แบ่งออก 10 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติต่อวิชาชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มวิชาพื้นฐาน (Foundations) ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มทฤษฎี (Theory) ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานของสารสนเทศศาสตร์ และศาสตร์อื่นที่

เกี่ยวข้อง เช่น มานุษยวิทยา ศิลปะ การสื่อสาร วิทยาการคอมพิวเตอร์ เศรษฐศาสตร์ การศึกษา วิศวกรรม ประวัติศาสตร์ กฎหมาย ภาษาศาสตร์ ปรัชญา จริยธรรม จิตวิทยา ระเบียบวิธีวิจัย สังคมศาสตร์ สังคมวิทยา

1.2 กลุ่มวิจัย (Research) ได้แก่ การวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีทางสารสนเทศศาสตร์ คือ การวิจัยเชิงทฤษฎี และการวิจัยเชิงประจักษ์ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.3 กลุ่มการศึกษา (Education) ได้แก่ การศึกษาทางวิชาการสารสนเทศศาสตร์และการฝึกอบรมระดับวิชาชีพของแรงงานที่ใช้ความรู้ การคาดการณ์การศึกษาด้านสารสนเทศศาสตร์ ความรู้ทางทฤษฎีและความรู้ในทางปฏิบัติ

1.4 กลุ่มประวัติศาสตร์ (History) ได้แก่ การศึกษาประวัติศาสตร์ทางสารสนเทศศาสตร์

2. กลุ่มวิชาทรัพยากร (Resources) เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรและชนิดของทรัพยากร ซึ่งแหล่งทรัพยากรความรู้แบ่งออกเป็น ปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ แหล่งปฐมภูมิคือ ความรู้ที่มนุษย์คิดค้นขึ้น ส่วนแหล่งทรัพยากรทุติยภูมิและตติยภูมิ คือ มนุษย์ และทรัพยากรอื่นๆ รวมถึงเอกสารเนื้อหาความรู้

3. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานบนฐานความรู้ (Knowledge Workers) ประกอบด้วยคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน ความรู้ทางทฤษฎีและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และสุดท้ายคือ ประสิทธิภาพการทำงาน เป็นต้น ซึ่งความรู้ทางทฤษฎีได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศศาสตร์ และความรู้ทางวิชาชีพในสาขาต่างๆ เช่น สารสนเทศทางการแพทย์

4. กลุ่มวิชาเนื้อหา (Contents) เกี่ยวข้องกับประเภทเนื้อหาความรู้ผ่านสื่อกลาง มีการจัดระบบโครงสร้างเนื้อหาความรู้ได้แก่ ระบบการจัดหมวดหมู่ เช่น LCC, DDC, UDC, CC, BC และสาขาวิชา เช่น โบราณคดี ชีววิทยา วิทยาการคอมพิวเตอร์

5. กลุ่มวิชาการประยุกต์ (Applications)

เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ การพัฒนาระบบตามความต้องการและความสนใจของมนุษย์ สามารถใช้สนับสนุนการจัดหาองค์ความรู้

6. กลุ่มวิชาการดำเนินการและกระบวนการ (Operations & Processes) เกี่ยวข้องกับการดำเนินการและกระบวนการจัดระบบ ประมวลผล เผยแพร่ ดิจิทัล จัดเก็บ ควบคุม ประเมินผล ค้นหา และเรียกใช้ความรู้

7. กลุ่มวิชาเทคโนโลยี (Technologies) เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นสื่อกลางส่งผ่านเอกสาร จัดระบบ ประมวลผล เผยแพร่ จัดเก็บ ประเมินผล ค้นหาและเรียกใช้ความรู้ นับเป็นเทคโนโลยีที่เน้นการเผยแพร่ความรู้ และการออกแบบส่วนประสานงานกับมนุษย์

8. กลุ่มวิชาสภาพแวดล้อม (Environments) เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม จริยธรรมวิชาชีพ และกฎหมาย ได้แก่ นโยบายสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ ขาดิพันธ์ ทรัพย์สินทางปัญญา ความเป็นส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะ

9. กลุ่มวิชาองค์กร (Organizations) เกี่ยวข้องกับลักษณะการให้สารสนเทศขององค์กร โดยศึกษาองค์กร 2 ด้าน ได้แก่ ประเภทขององค์กร และการทำงานขององค์กร เป็นต้น ประเภทขององค์กรได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่อยู่ในความดูแลภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน ส่วนการทำงานขององค์กร ได้แบ่ง องค์กรที่ทำหน้าที่บันทึกความทรงจำ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และองค์กรที่บริการสารสนเทศ

10. กลุ่มวิชาผู้ใช้ (Users) เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้ใช้ให้สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งสารสนเทศ โดยแบ่งผู้ใช้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคคล และกลุ่มชุมชน ซึ่งชุมชนจะมีการจำแนกตาม 1) เพศ 2) อายุ 3) วัฒนธรรมและเชื้อชาติ และ 4) ความต้องการและความสนใจ เช่น วิชาชีพ

นอกจากนี้สถาบันทางการศึกษาของมาเลเซีย หรือ Malaysian Qualification Agency (2013) ได้กล่าวถึง ความรู้ในมาตรฐานหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยี MARA ประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วยองค์ความรู้ 13 ด้าน ได้แก่ 1) ทฤษฎีสารสนเทศศาสตร์ (Epistemology of Information Science) 2) ทรัพยากรสารสนเทศ (Information/ Knowledge Resources) 3) การจัดระบบสารสนเทศ (Information Organisation) 4) การจัดระบบความรู้ (Knowledge Organisation) 5) การค้นคืนสารสนเทศและความรู้ (Information/Knowledge Retrieval) 6) การบริการสารสนเทศ (Information Services) 7) การจัดการสารสนเทศ (Information Management Organisation) 8) การอนุรักษ์และบำรุงรักษาสารสนเทศ (Information Preservation and Conservation) 9) เทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ (Information/Knowledge Technologies) 10) การรักษาความปลอดภัยของสารสนเทศ (Information Security) 11) กฎหมาย (Legal aspect) 12) จริยธรรมและวิชาชีพ (Ethics and Professionalism) และ 13) ธุรกิจสารสนเทศ (Information Entrepreneurship)

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และบรรณารักษ์จำนวน 163 คน ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 24 แห่ง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 26 แห่ง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 40 แห่ง และ ห้องสมุดประชาชนจังหวัด จำนวน 73 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรีในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับ

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางสารสนเทศศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้มีสมรรถนะพร้อมสำหรับการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 163 คน พบว่า เป็นผู้บริหารและบรรณารักษ์ห้องสมุดทั้งหมด (ร้อยละ 100) จำแนกเป็น ห้องสมุดประชาชนจังหวัด จำนวน 73 แห่ง (ร้อยละ 44.79) รองลงมาได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 40 แห่ง (ร้อยละ 24.54) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 26 แห่ง (ร้อยละ 15.95) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 24 แห่ง (ร้อยละ 14.72)

ตาราง 1 ประเภทสถานประกอบการ

ประเภทของสถานประกอบการ (N=163)	จำนวน	ร้อยละ
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	24	14.72
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชน	26	15.95
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ	40	24.54
ห้องสมุดประชาชนจังหวัด	73	44.79
รวม	163	100.00

โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารจำนวน 27 คน (ร้อยละ 16.56) รองลงมาได้แก่

บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 136 แห่ง (ร้อยละ 83.44)

ตาราง 2 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามในหน่วยงาน

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม (N=163)	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหาร	27	16.56
บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงาน	136	83.44
รวม	163	100.00

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และ วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร (2554) และคณาจารย์กลุ่มวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2555) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตใน อนาคตต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานและ บุคลากรในหน่วยงาน เนื่องจากผู้บริหารของสถาน ประกอบการมีบทบาทสำคัญและเป็นผู้บังคับบัญชา โดยตรงของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในอนาคต เพราะผู้บริหาร หมายถึง ผู้ประเมิน มีบทบาทและ หน้าที่ในการวิเคราะห์หน้าที่และผลที่คาดหวังของ ตำแหน่งงาน รวมทั้ง เป็นผู้กำหนดว่าสมรรถนะอะไร ที่จำเป็นในการทำงาน สมรรถนะต้องมีอยู่ในระดับใด ความสามารถและสมรรถนะใดมีความสำคัญมากที่สุดใน การทำงาน ตลอดจนเป็นผู้ประเมินความสามารถ ของผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ กำหนดไว้ และวางแผนการพัฒนาสมรรถนะที่ต่ำกว่า มาตรฐาน รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ ผู้ได้บังคับ บัญชาในวิธีการพัฒนาสมรรถนะด้วยตนเอง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. 2559)

ตอนที่ 2 ความต้องการบัณฑิตสารสนเทศ ศาสตร์ของสถานประกอบการตามกรอบ สมรรถนะหลักของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 163 คน พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัย เอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ และห้องสมุด ประชาชนจังหวัดทุกแห่ง พบว่า จากกรอบสมรรถนะ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม
- 2) ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร
- 3) ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน
- 4) ด้านทักษะภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อน บ้าน
- 5) ด้านความรู้พื้นฐานการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ

สมรรถนะของบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ที่ สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการมากที่สุดคือ ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร (ร้อยละ 83.44) รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 66.87) และด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (ร้อยละ 50.30)

ตาราง 3 สมรรถนะหลักของบัณฑิตสารสนเทศ ศาสตร์ในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะของบัณฑิตที่สถานประกอบการ ต้องการ (N=163)	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม	82	50.30
ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร	136	83.44
ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน	54	33.13
ด้านทักษะภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อน บ้าน	109	66.87
ด้านความรู้พื้นฐานการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ	54	33.13

(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

สมรรถนะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นที่ต้องการสูงสุดของสถานประกอบการ เนื่องจาก เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมี

บทบาทสำคัญต่อการทำงานมากขึ้น ทำให้อุปกรณ์และเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นเสมือนปัจจัยที่ 5 ที่จำเป็นต่อชีวิตการทำงาน ผลของความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีมากขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานใช้ระบบอัตโนมัติในการจัดเก็บ ถ่ายโอน แบ่งปันข้อมูล การรักษฐานข้อมูล รวมถึงการจัดการกับข้อมูลจำนวนมากเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งจัดการกับข้อมูลที่มาจากทั่วโลก เช่น การรวบรวมข้อมูลจากสภาพอากาศ การติดตามข้อมูลการโพสต์ข้อความในสังคมออนไลน์ ภาพถ่าย และวิดีโอ บันทึกการใช้จ่ายเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณคลื่นจีพีเอสของโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ดังนั้น ผู้มีความรู้ด้านการบริหารข้อมูลสารสนเทศจึงเป็นที่ต้องการมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต เนื่องจากข้อมูลหลากหลายรูปแบบไม่ได้มีเพียงแค่การจัดการและการบริหารให้อยู่เป็นระบบเพื่อง่ายต่อการใช้งานเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการที่ต้องวิเคราะห์ รวบรวม และเก็บรักษาข้อมูลนั้นอีกด้วย ดังที่บริษัทไอบีเอ็มเปิดเผยว่า บริษัทต้องผลิตหน่วยข้อมูล 2.5 ควินติเลียนต่อวัน ซึ่งเป็นจำนวนมหาศาลเท่ากับจำนวนของข้อมูลทั่วโลกกว่า 90% ที่ผลิตขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (MM Machine Market, 2559)

ตอนที่ 3 ความต้องการบัณฑิตศึกษาระดับศาสตรบัณฑิตของสถานประกอบการตามกรอบสมรรถนะย่อยของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะย่อยรายด้านของบัณฑิตศึกษาระดับศาสตรบัณฑิตที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุดคือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.62$) เนื่องจากการแก้ปัญหาเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์สำหรับการเผชิญความยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีทักษะการแก้ปัญหาจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในยามจำเป็น รู้จักพัฒนาและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา สามารถหาทางแก้ปัญหา และวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ถ้าบุคคลขาดทักษะการแก้ปัญหา

หรือไม่สามารถแก้ปัญหาจะมีปัญหาทางจิตใจ เช่น ปัญหาความเครียด ปัญหาความวิตกกังวล ปัญหาความโกรธ ปัญหาการควบคุมตนเองและการแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ตลอดจนการปรับตัวทางสังคม (Spiegler & Guevremont, 1998)

ตาราง 4 ระดับสมรรถนะย่อยของบัณฑิตศึกษาระดับศาสตรบัณฑิตในศตวรรษที่ 21

ระดับสมรรถนะที่ต้องการ (N=163)	\bar{X}	S.D	แปลความ
ความสามารถในการสื่อสาร	3.85	1.04	มาก
ความสามารถในการคิด	4.27	0.83	มาก
ความสามารถในการแก้ปัญหา	4.62	0.60	มากที่สุด
ความสามารถใช้ทักษะชีวิต	4.52	0.58	มากที่สุด
ความสามารถใช้เทคโนโลยี	4.27	0.78	มาก

จากระดับสมรรถนะย่อยโดยรวมของบัณฑิตศึกษาระดับศาสตรบัณฑิตที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุดคือ แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.67$) คิดแยกแยะประเด็นปัญหาในแง่มุมต่างๆ ในระหว่างการสร้างชิ้นงาน ($\bar{X} = 4.67$) คิดวิเคราะห์ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นและเตรียมการแก้ไข ($\bar{X} = 4.67$) ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดี ($\bar{X} = 4.67$) มีวิธีแก้ไขความขัดแย้งอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.67$) ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 4.58$) มีความรับผิดชอบในหน้าที่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.58$) แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.50$) มีความสามารถปรับเปลี่ยนชิ้นงานตามคำแนะนำและความต้องการของสังคม ($\bar{X} = 4.50$) มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการคิดรวบรวม จัดเก็บ และค้นคืน เช่น ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 4.50$) ความสามารถในการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์แนวทางในการสร้างชิ้นงานได้อย่างมีขั้นตอน ($\bar{X} = 4.50$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมปริด ชูนราชเสนา (2556) วราภรณ์ ศรีบุญ (2556) คณาจารย์กลุ่ม

วิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2555) สาขาวิชาสารนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร (2554) ที่พบว่าผู้ประกอบการต้องการบัณฑิตที่มีทักษะทางคอมพิวเตอร์ ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก การผลิตสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์การ

ออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ ตลอดจน ความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษและความสามารถพูด ฟัง อ่านเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ทักษะในการสื่อสารติดต่อ ประสานงาน การนำเสนอผลงานในที่ประชุม ทักษะทางปัญญา และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติตามองค์ความรู้ของหลักสูตรทางด้านสารสนเทศศาสตร์ของ (Chaim Zins. 2007)

ตาราง 5 ระดับสมรรถนะรายด้านของบัณฑิตสารสนเทศศาสตร์ที่สถานประกอบการต้องการ

สมรรถนะที่ต้องการ (N=163)	\bar{X}	S.D	แปลความ
1. ความสามารถในการสื่อสาร (\bar{X} =3.85, S.D = 0.36)			
1.1 ฟังพูดภาษาไทย	4.17	0.94	มาก
1.2 ฟังพูดภาษาอังกฤษ	3.83	0.94	มาก
1.3 ฟัง – พูดภาษาอื่น	3.25	1.06	ปานกลาง
1.4 อ่านเขียนบทความ เอกสาร ตำรา ประกาศ	4.00	1.13	มาก
1.5 การนำเสนองาน	4.00	1.13	มาก
2. ความสามารถในการคิด (\bar{X} =4.27 , S.D = 0.26)			
2.1 วางแผนทำงานเป็นระบบ	4.50	0.80	มากที่สุด
2.2 คิดเป็นระบบเพื่อสร้างองค์ความรู้	4.33	0.78	มาก
2.3 มีทักษะสร้างสรรค์ ออกแบบชิ้นงาน	3.83	1.03	มาก
2.4 มีแนวทางหลากหลายแก้ปัญหา	4.42	0.67	มาก
2.5 สร้างชิ้นงานที่ไม่คัดลอกผู้อื่น ใช้งานได้	4.25	0.87	มาก
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา (\bar{X} =4.61, S.D = 0.08)			
3.1 แก้ปัญหาเมื่อเกิดผล	4.67	0.65	มากที่สุด
3.2 แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา	4.50	0.67	มากที่สุด
3.3 ตัดสินใจโดยคำนึงผลต่อตนเองและผู้อื่น	4.58	0.67	มากที่สุด
3.4 คิดแยกแยะปัญหาระหว่างสร้างชิ้นงาน	4.67	0.49	มากที่สุด
3.5 คิดป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นและเตรียมการแก้ไข	4.67	0.49	มากที่สุด
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (\bar{X} =4.52, S.D = 0.21)			
4.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดี	4.67	0.49	มากที่สุด
4.2 มีวิธีแก้ไขความขัดแย้งอย่างเหมาะสม	4.67	0.49	มากที่สุด

สมรรถนะที่ต้องการ (N=163)	\bar{X}	S.D	แปลความ
4.3 มีความรับผิดชอบในฐานะส่วนหนึ่งของกลุ่ม	4.58	0.51	มากที่สุด
4.4 นำชิ้นงานไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอื่นได้	4.17	0.72	มาก
4.5 ปรับเปลี่ยนชิ้นงานตามคำแนะนำของสังคม	4.50	0.67	มากที่สุด
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (\bar{X} =4.27, S.D = 0.25)			
5.1 มีทักษะวินิจฉัยระหว่างข้อมูลจริงกับเท็จ	4.42	0.67	มาก
5.2 มีทักษะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อสาร	4.42	0.79	มาก
5.3 ใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ เช่น เว็บไซต์	4.00	1.04	มาก
5.4 ใช้เทคโนโลยีนำเสนอ เช่น สื่อวีดิทัศน์	4.00	0.74	มาก
5.5 ใช้เทคโนโลยีจัดเก็บ ค้นคืน เช่น ฐานข้อมูล	4.50	0.67	มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยสมรรถนะของบัณฑิตศึกษา
สารสนเทศศาสตร์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะของนัก
วิชาชีพสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

กิติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะ
วิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- Chaim Zins. (2007). "Knowledge map of Information science," *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 58(4) : 526-535.
- Malaysian Qualification Agency. Programme Standards : Information Science. < http://cahaya.fsktm.um.edu.my/notis_staf/uploads/0a641f19-8555-2394.pdf> (2013).
- MM Machine Market. (1998). *อาชีพฟ่วง-ตำแหน่งรุ่ง"แนวโน้มแรงงานในอนาคต*. กรุงเทพฯ ฯ : MM Machine Market, 2559. Spiegler & Guevremont. *Contemporary Behavior Therapy*. 3rd ed. New York ; Brooks /Cole.
- เขมปรีดี ขุนราชเสนา. (2556). *การศึกษาแนวโน้มความต้องการหลักสูตรปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยี มัลติมีเดียของนักเรียนและผู้ใช้งานบัณฑิตภายในจังหวัดเพชรบูรณ์*. เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- คณาจารย์กลุ่มวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2555). *การศึกษาความต้องการบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. (2559). <<http://www.vcharkarn.com/varticle/60454>> (2558) *แนวทางการพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- รัชนี้วรรณ ขำประดิษฐ์ และอรพินธุ์ พูนนารถ. (2549). รายงานการวิจัยการประเมินหลักสูตร
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2549.
- วราภรณ์ ศรีบุญ. (2556). ความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมขนาดใหญ่
วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556. หน้า 542.
- สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
เฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร. (2554). ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตใน
อนาคตต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร. สกลนคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
เฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2551). องค์การสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย. กรุงเทพฯ :
พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการ
เรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) : การศึกษากลวิธีทางภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

The Royal Speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the Occasion of the New Year (BE 2494-2559) : The Study on Linguistic Strategies in Pragmatics Aspect

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวิน¹

Sittitam Ongwuttawat¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชนานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559) ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ผลการวิจัยพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่จำนวนทั้งสิ้น 6 กลวิธี ได้แก่ 1. การอ้างถึง 2. การให้รายละเอียด 3. การใช้อุปมาอุปไมย 4. การใช้ทัศนภาวะ 5. การให้เหตุผล และ 6. การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร กลวิธีทางภาษาทั้ง 6 กลวิธีสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ 5 ประการ คือ 1. เพื่อพระราชนานพระแก่ผู้รับสาร 2. เพื่อแจ้งสารไปยังผู้รับสาร 3. เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร 4. เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และ 5. เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสารผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คำสำคัญ : พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559), กลวิธีทางภาษา, วจนปฏิบัติศาสตร์

Abstract

This research paper was to examine linguistic strategies in The royal speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the occasion of the New Year (BE 2494-2559) through pragmatically-oriented perspectives. The result demonstrated that the King used six linguistic strategies in his words, namely:1) Reference 2) Explication 3) Metaphors 4) Modality 5) Reasoning and 6) Intention verbs. The linguistic strategies appeared in five categories due to purposes of commu-

¹ อาจารย์ประจำ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

nication: 1) Blessing 2) Notification 3) Persuasion 4) Illustration and 5) Emotional expression. Also, such a result suggested information regarding the King's language skills and improvisation.

Keywords : The royal speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the occasion of the New Year (BE 2494-2559), linguistic strategy, pragmatics

บทนำ

ธรรมเนียมปฏิบัติประการหนึ่งเมื่อเถลิงศกขึ้นปีใหม่ตั้งแต่ พ.ศ.2494-2559 คือ การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงแสดงพระราชดำรัสและพระราชทานพรปีใหม่เพื่อเป็นสิริมงคลแก่พสกนิกร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงแสดงแก่พสกนิกรแล้วจะพบว่าพระราชดำรัสดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการพระราชทานพรโดยทั่วไปเท่านั้น หากพระราชดำรัสฯ ยังเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางด้านเนื้อหาที่พสกนิกรสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างตอนหนึ่งในพระราชดำรัสฯ ความว่า

(1) ...ความสุขความเจริญนี้แม้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง แต่ในวิถีชีวิตของ

คนเรานั้น ย่อมต้องมีทั้งสุขและทุกข์ ทั้งความสมหวังและผิดหวัง เป็นปรกติ

ธรรมดา. ทุกคนจึงต้องเตรียมตัว เตรียมใจ และเตรียมการให้พร้อม อย่าประมาท...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2559)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (1) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมุ่งเสนอให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าวิถีชีวิตของคนเรามีทั้งสุขและทุกข์ แต่สิ่งที่สำคัญคือ การตั้งตนให้อยู่ในความไม่ประมาท

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากพระราชดำรัสฯ จะเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางด้านเนื้อหาตั้งให้เห็นอย่างประจักษ์แจ้งแล้ว คุณค่าประการสำคัญอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ และชวนเป็นประเด็นให้นำมาศึกษาวิเคราะห์เป็นอย่างดี คือ

คุณค่าทางด้านกลวิธีทางภาษา ดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสฯ ต่อไปนี้

(2) ...การให้นี้ไม่ว่าจะให้สิ่งใดแก่ผู้ใด โดยสถานใดก็ตาม ส่วนที่เป็นสิ่งที่

พึงประสงค์อย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือประสานไมตรีอย่างสำคัญ

ระหว่างบุคคลกับบุคคล และทำให้สังคม มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น

ด้วยสามัคคีธรรม...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2518)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (2) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ความเปรียบว่า “การให้” เป็นเสมือน “เครื่องมือในการประสานไมตรี” ระหว่างบุคคลในการสร้างความสามัคคีอันทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงคุณค่าทางด้านกลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ โดยมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในพระราชดำรัสฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ และ 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์กถาวรรวบรวมภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนิพนธ์เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์

คำว่า Pragmatics หรือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์” ปรากฏเป็นครั้งแรกในหนังสือ “Foundation of the theory of signs” ของ มอริส (Morris, 1971) มอริสได้ให้นิยามศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความหมายทั้งสอง คือ อรรถศาสตร์ (Semantics) และ วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) โดยเขาอธิบายว่าอรรถศาสตร์ (Semantics) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของหน่วยในภาษากับวัตถุหรือสิ่งที่หน่วยนั้นอ้างถึง ส่วนวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของหน่วยในภาษากับผู้ตีความหรือผู้ใช้ภาษา

เบเกอร์ (Baker, 2011) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ไว้ว่าเป็นศาสตร์ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในบริบทต่างๆ หรือวิธีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในสถานการณ์การสื่อสาร และวิธีที่ผู้ฟังตีความถ้อยคำเหล่านั้นในบริบท ทั้งนี้นักวัจนปฏิบัติศาสตร์มิได้ศึกษาความหมายที่มาจากระบบภาษา (ความหมายตามรูป) แต่สนใจความหมายที่ผู้ร่วมในการสื่อสารเจตนาในสถานการณ์นั้นๆ อย่างไรก็ตามการศึกษากถาวรรวบรวมภาษาที่ใช้ผู้พูดใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ให้ความสนใจศึกษา ทั้งนี้ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กถาวรรวบรวมภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ อาทิ เพื่อสื่อสารความคิด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง เพื่อความสุภาพ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน เพื่อโน้มน้าวใจ ฯลฯ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ศึกษาการใช้ภาษาของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉทวิเคราะห์ ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษาเนื้อหาและกถาวรรวบรวมภาษา” ของณัฐพร พานโพธิ์ทอง ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ ศิริพร ภักดีมาสุข สุภักดี อมาตยกุล และสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549 :151-407) และงานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างภาษาและลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องนพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร” ของ ปกัสนา คำชิราพิทักษ์ (2550)

งานวิจัยเรื่อง “พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : การศึกษาเนื้อหาและกถาวรรวบรวมภาษา” ของณัฐพร พานโพธิ์ทอง ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ ศิริพร ภักดีมาสุข สุภักดี อมาตยกุล และสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549 :151-407) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาเนื้อหาและกถาวรรวบรวมภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาตั้งแต่พ.ศ. 2540-2547

ผลการวิจัยด้านเนื้อหาพบว่าพระราชดำรัสฯ มุ่งนำเสนอเนื้อหาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1. กระบวนทัศน์ใหม่ในการมองมนุษย์และโลก 2. การพัฒนาด้วยวิถีแห่งความพอเพียง และ 3. คุณธรรมแห่งความอ่อนน้อมถ่อมตน ส่วนผลการวิจัยด้านกถาวรรวบรวมภาษา ณัฐพรและคณะใช้มุมมองทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการอธิบายการใช้ภาษาในพระราชดำรัสฯ และพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กถาวรรวบรวมภาษาในพระราชดำรัสฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารจำนวนทั้งสิ้น 9 กถาวรรวบรวม ได้แก่ 1. การนิยามหรืออธิบายศัพท์ 2. การขยายความ 3. การเล่าเรื่อง 4. การเล่นคำ 5. การใช้มุขตลก 6. การใช้ถ้อยคำนัยแฝง 7. การใช้อุปมาอุปไมย 8. การกล่าวซ้ำ และ 9. การกล่าวถึงผู้ฟัง

งานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างภาษาและลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องนพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธี

พระราชทานปริญญาบัตร” ของ ปภัสรา คำวชิราพิทักษ์ (2550) มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อการศึกษา โครงสร้างภาษาและลักษณะภาแสดงหัวเรื่องในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างภาษาในพระบรมราโชวาทแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนเริ่มต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย โครงสร้างทั้ง 3 ส่วนสามารถแบ่งเป็นรายละเอียดย่อย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่กล่าวพระบรมราโชวาท กล่าวพระราชทานพร กล่าวแสดงความยินดีกับบัณฑิต กล่าวแสดงความยินดีที่ได้มาพระราชทานปริญญาบัตร กล่าวแสดงความยินดีกับความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย และกล่าวขอใจที่มหาวิทยาลัยมอบปริญญาคุณูปการบัณฑิตกิตติมศักดิ์สำหรับลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องในพระบรมราโชวาทปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ วลีและประโยค

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการศึกษาการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจากมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉทวิเคราะห์เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาและในโอกาสพระราชทานปริญญาบัตร และยังไม่มีการวิจัยใดที่มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) จากมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์ ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัส โดยมีคำถามการวิจัยว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในพระราชดำรัส เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. สืบค้นและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ.2494-2559 ผู้วิจัยรวบรวมมาจาก <http://kanchanapisek.or.th>¹ (เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2560)

3. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)

ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัส จากมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

4. เขียนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

“กลวิธีทางภาษา” ในบทความวิจัยนี้ นิยามจากมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ว่า หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ เช่น การใช้ถ้อยคำแย้งผกผัน (verbal irony) เพื่อประชดประชันหรือสร้างความกำกวม (Myers, 1978) การให้รายละเอียดเพื่อสร้างความมีส่วนร่วมให้ผู้รับสาร (Tannen, 1989) การใช้อุปสรรคเพื่อทำให้ผู้ฟังเห็นภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม (Goatly, 1993) เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์พระราชดำรัส ตามมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์ พบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาจำนวน

¹ เนื่องจากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ยังไม่มีการจัดพิมพ์รวมเล่ม ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์จาก <http://kanchanapisek.or.th>

ทั้งสิ้น 6 กลวิธี และกลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การอ้างถึง

การอ้างถึง ในที่นี้ คือ การอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งอื่นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น เหตุการณ์ คำกล่าว หรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของบุคคล ฯลฯ ในมุมมองของนักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ ลาร์สัน (Larson 1986: 28) จัดให้การสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Ethos) เป็นวาทศิลป์แบบหนึ่งที่ใช้ในการโน้มน้าวโดยการสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสารนั้นเกิดขึ้นจากการที่ผู้พูดใช้วิธีการอ้างถึงหรือบุคคลอื่นประกอบการสนทนา เช่นเดียวกับในแนวคิดเรื่องขั้นตอนการโน้มน้าวใจ (motivated sequence) ของมอนโรว์ (Monroe 1967) ที่จัดให้การสร้างภาพหรือทำให้เห็นภาพด้วยการอ้างถึงหรือบุคคลอื่นเป็นขั้นตอนหนึ่งของการโน้มน้าวใจ นอกจากนี้โจเซีย (Josiah 2015) ยังได้ศึกษาวาทะของผู้นำทางการเมืองและพบว่ากลวิธีการอ้างถึงเป็นกลวิธีที่ผู้นำทางการเมืองเกือบทุกประเทศมักนำมาใช้เพื่อโน้มน้าวและสร้างความน่าเชื่อถือให้คำพูดของตน

กลวิธีการอ้างถึงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ใช้นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อพระราชทานพรปีใหม่และแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว กลวิธีดังกล่าวยังช่วยโน้มน้าวให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อหรือคล้อยตาม และเห็นภาพของสารที่สื่อออกไปอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาพบว่าการอ้างถึงที่ปรากฏในพระราชดำรัสสามารถจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การอ้างถึงบุคคล

(3) ... ในทวีปที่แล้ว มีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นในบ้านเมืองเรา แต่มีเรื่องหนึ่งที่ควรกล่าวถึงเป็นพิเศษ ก็คือ การให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ประสบภัยเมื่อคราวน้ำท่วมใหญ่ ที่คนไทยทุกคน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ต่างร่วมมือ

ร่วมใจกัน โดยพร้อมพรั่ง ทำให้ผู้ที่ได้พบเห็น แม้เป็นชาวต่างชาติ ต่างภาษา ก็พากันชื่นชม ยกย่อง (พระราชดำรัส พ.ศ. 2537)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (3) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคล ในที่นี้ คือ การอ้างถึงคนไทยทุกคน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนและชาวต่างชาติ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการร่วมมือร่วมแรงกันแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ดีต่อทั้งผู้กระทำและผู้พบเห็น

1.2 การอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และ/หรือสิ่งเคารพ

(4) ...ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยเคารพบูชา จงอภิบาลรักษาท่านทุกคน ให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย ให้มีความสุขสมบูรณ์...

(พระราชดำรัส พ.ศ. 2546)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (4) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และ/หรือสิ่งเคารพ ในที่นี้ คือ การอ้างถึงพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยเคารพบูชา เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรน้อมรับพร

1.3 การอ้างถึงคำสอน คำกล่าวอุทาหรณ์ หรือทัศนคติความคิดเห็นของบุคคลอื่น

(5) ...ประวัติศาสตร์ได้สอนให้เห็นว่าชาติใดเสื่อมสูญย่อยยับอับปางไปก็เพราะประชาชนชาติขาดสามัคคีธรรม แดกแยกเป็นหมู่คณะ เป็นพรรคเป็นพวก คอยเอารัดเอาเปรียบ ประหัตประหารซึ่งกันและกัน...

(พระราชดำรัส พ.ศ. 2529)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (5) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงคำสอน ในที่นี้ คือ การอ้างถึงคำสอนในประวัติศาสตร์ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการแตกความสามัคคียอมทำให้ประเทศชาติล่มสลาย

1.4 การอ้างถึงเหตุการณ์

(6) ...แต่ที่ไม่ดีก็มีอยู่มาก เราต้องประสบกับเหตุไม่ปกติต่าง ๆ จนทำให้เกิดความวิตกห่วงใยกันอยู่ทั่วไปใกล้ถึงสิ้นปีก็เกิดภัยธรรมชาติครั้งใหญ่ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอย่างร้ายแรง เราคงจะต้องช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูสถานะของบ้านเมืองเป็นการใหญ่

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2511)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (6) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงเหตุการณ์ ในที่นี้ คือ การอ้างถึงเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าภัยธรรมชาติเป็นสิ่งที่น่ากลัวที่ต้องเตรียมตัวตั้งรับไว้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้การอ้างถึงในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

2. การให้รายละเอียด

แทนแนน (Tannen 1989) จัดให้การเล่าเรื่องแบบให้รายละเอียดเป็นกลวิธีสร้างการมีส่วนร่วมหรือ Involvement strategy โดยแทนแนน อธิบายว่า ความรู้สึกมีส่วนร่วมระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟังและความมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายกับเหตุการณ์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ผู้เล่าได้บรรยายให้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ฟัง ในขณะที่ฟังก็ต้องใช้จินตนาการสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้การเล่าแบบระบุรายละเอียดจึงช่วยให้ผู้เล่าบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อความได้ดังจะเห็นได้จากการที่สื่ออเมริกันเป็นจำนวนมากมักนิยมรายงานข่าวที่ประชาชนส่วนใหญ่สนใจแบบให้รายละเอียดทุกซอกทุกมุม เพราะการรายงานโดยวิธีดังกล่าวจะทำให้ข่าวที่รายงานมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เช่นเดียวกับณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์, ศิริพร ภักดีผาสุข, สุภัทวดี อมาตยกุล, และสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิววัฒน์ (2559) ที่ได้ศึกษาทฤษฎีทางภาษาในพระราชดำรัสฯ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามลำดับ จากมุมมองวิจนปฏิบัติศาสตร์ และพบว่าทำให้รายละเอียดเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้เพื่อต้องการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาพบว่านอกจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการพระราชทานพรปีใหม่และแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดในพระราชดำรัสฯ เนื่องด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเกิดภาพบางประการ

การให้รายละเอียดที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การให้รายละเอียดโดยการอธิบายหรือขยายความ

(7) ...ตลอดปีที่ผ่านมา มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายอย่าง ที่ดีก็คือ การที่นักกีฬาของเราได้รับเหรียญรางวัลหลายประเภทในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก แต่ที่ไม่ดีก็มีอยู่มาก เราต้องประสบกับเหตุไม่ปกติต่าง ๆ จนทำให้เกิดความวิตกห่วงใยกันอยู่ทั่วไป

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2552)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (7) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยการอธิบายหรือขยายความถึงเหตุการณ์ทั้งดีและไม่ดีที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมาเพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเตรียมตัวและไม่ประมาทในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง

2.2 การให้รายละเอียดโดยการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่าง

(8) ...พูดถึงความสงบร่มเย็น อาจแยกได้เป็นสองส่วน คือ ความสงบภายนอก กับความสงบภายใน ภายนอกได้แก่ความเป็นอยู่และสภาวะแวดล้อมที่เป็นปรกติ ...ภายใน ได้แก่ จิตใจที่สะอาดแจ่มใส ไม่มีกังวล ไม่มีความขุ่นเคืองขัดข้อง จิตใจที่สะอาด...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2513)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (8) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างคำว่า “ความสงบภายนอก” และ “ความสงบภายใน” เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเข้าใจความหมายที่ของถ้อยคำดังกล่าว

2.3 การให้รายละเอียดโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์

(9) ...ในขวบปีที่แล้ว บ้านเมืองเรามีสิ่งที่ดี ที่ควรแก่การชื่นชมเกิดขึ้นหลายอย่างอย่างแรกก็คือ การที่นานาประเทศเขาเชื่อถือ ไว้วางใจให้ประเทศของเรา จัดการประชุมผู้นำกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 11 ขึ้นนั้นข้อนี้ต้องนับเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรีของประเทศ...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2545)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (9) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดกาประชุมผู้นำกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 11 เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการที่ประเทศไทยจะเป็นผู้นำเศรษฐกิจในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกได้ต้องมาจากความร่วมมือของคนในชาติ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้การให้รายละเอียดในพระราชดำรัสที่พระราชทาน

เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

3. การใช้อุปลักษณ์

“อุปลักษณ์” ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยามตาม ธรรมนูญ พานโพธิ์ทอง (2542) ว่าหมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่งสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบอีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบ และทั้งสองต้องเป็นสมาชิกจากต่างกลุ่มกัน นอกจากนี้ธรรมนูญยังได้ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์จากมุมมองผู้พูดภาษาไทยและพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้อุปลักษณ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร 7 ประการ คือ 1. ช่วยสื่อความได้ชัดเจน เพราะทำให้ผู้ฟังเห็นภาพ 2. ช่วยสื่อความได้ชัดเจนโดยใช้ถ้อยคำน้อยกว่า 3. ช่วยทำให้ฟังดูรุนแรงและจริงจังน้อยกว่าการกล่าวตรงๆ 4. ช่วยสื่อความได้ทันทีเพราะเป็นถ้อยคำที่นิยมใช้ 5. ช่วยเน้นมากกว่าการกล่าวตรงๆหรือทำให้รู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นจริงๆ 6. ช่วยสร้างความขบขัน สนุกสนาน และ 7. ช่วยให้กำกวม

จากการศึกษาพบว่านอกจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการพระราชทานพรปีใหม่และแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเกิดภาพบางประการ รวมไปถึงการใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ไปยังผู้รับสารทางหนึ่งด้วย ตัวอย่างเช่น

(10) ...ทุกสิ่งทุกอย่างจะทำให้ดีขึ้นทันอกทันใจสมดังที่ต้องการที่เดิวนั้น ย่อมไม่ได้ย่อมต้องการเวลา เปรียบประดุจการเยียวยารักษาไข้ ซึ่งย่อมต้องการเวลาเช่นกัน...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2533)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (10) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์โดยเปรียบเทียบ “การเยียวยารักษาไข้” ซึ่งเป็นแบบเปรียบ กับ “การเห็นผลของ

การทำความดี” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรเห็นว่าการเห็นผลของการทำความดีย่อมต้องใช้เวลา

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้อุปลักษณะในพระราชดำรัสที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

4. การใช้ทัศนภาวะ

ทัศนภาวะ² (Modality) ในบทความวิจัยนี้หมายถึง คำที่ครอบคลุมรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งยอมให้ผู้พูดแสดงการเปลี่ยนแปลงระดับของการให้คำมั่นหรือความเชื่อในบางเรื่อง (Saeed 2003 : 135-138) โดยเฉพาะการใช้คำคุณศัพท์และวิเศษณ์ เช่น คำว่า แน่نون (Certain) น่าจะเป็น(Probable) ทำทาง(Lokely) อาจจะเป็น(Possible) หรือคำแสดงทัศนคติที่ต้องการพิสูจน์ (Propositional Attitude) เช่น รู้ว่า... เชื่อว่า... คิดว่า... สงสัยว่า... อีกทั้งยังมีการใช้กริยาช่วยหรือที่เรียกว่า modal verbs 2 ลักษณะ คือ 1. ทัศนภาวะสัญญา (Epistemic Modality) หรือการส่งสัญญาณบางอย่างจากผู้พูดถึงผู้ฟังเกี่ยวกับความรู้ที่ผู้พูดมี และ 2. ทัศนภาวะปริพัทธ (Deontic Modality) คือการแสดงความคิดของผู้อ่านผ่านแนวคิดต่าง ๆ ในสังคมไปยังผู้ฟัง ได้แก่ ภาระหน้าที่หรือการบังคับ ความรับผิดชอบ และการอนุญาต นอกจากนี้ยังรวมไปถึงรูปประโยคเงื่อนไขซึ่งแสดงให้เห็นสถานการณ์สมมติ เช่น ถ้อยคำ “If I were rich, I would be living somewhere hotter”.

ผลการศึกษาพบว่านอกจากวัตถุประสงค์ในการพระราชทานพรและแจ้งสารไปยังผู้รับสารแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงเลือกใช้ทัศน

² ผู้วิจัยใช้คำว่า “ทัศนภาวะ” แทน “Modality” ตามชนกพร อังศุวิริยะ (2550)

ภาวะในพระราชดำรัสฯเนื่องด้วยวัตถุประสงค์เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดบางประการ รวมไปถึงการใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่นยังช่วยในการโน้มน้าวใจผู้รับสารเนื่องจากการใช้ทัศนภาวะที่ผู้พูดแสดงความมั่นใจในสิ่งที่จะเกิดขึ้น (อรรวรรณปิลันธน์โอวาท, 2542)

การใช้ทัศนภาวะในพระราชดำรัสฯสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น

การใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น ได้แก่ การที่ผู้พูดใช้คำเพื่อแสดงว่าทัศนคติหรือสารที่ตนสื่อออกไปนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือเป็นที่ยืนยันได้ด้วยเหตุผลบางประการ มักปรากฏคำบอกมาลา “ต้อง” หรือ “ยอม” และอาจปรากฏร่วมกับคำขยาย “แน่นอน” หรือ “จริง ๆ” ตัวอย่างเช่น (11) ...ความสุขความเจริญนี้แม้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง แต่ในวิถีชีวิตของคนเรานั้น ย่อมต้องมีทั้งสุขและทุกข์ ทั้งความสมหวังและผิดหวัง เป็นปรกติธรรมดา. ทุกคนจึงต้องเตรียมตัว เตรียมใจ และเตรียมการให้พร้อม อย่าประมาท...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2513)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (11) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯทรงเลือกใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่นในคำว่า “ต้อง” เพื่อแจ้งสารและโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรว่าต้องยอมรับและเตรียมพร้อมอยู่ให้ได้ท่ามกลางความสุขและความทุกข์

4.2 การใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น

การใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น ได้แก่ การที่ผู้พูดใช้คำเพื่อแสดงว่าทัศนคติหรือสารที่ตนสื่อออกมาเป็นเพียงความคิดเห็นของผู้พูดเท่านั้น อาจเป็นจริงหรือเท็จก็ได้ มักปรากฏคำบอกมาลา “ว่า” “เห็น” “คิด” “เห็นว่า” หรือ “คิดว่า” (12) ...ความปรารถนาของทุกคนคงจะไม่แตกต่างกันนัก คือต้องการให้ตนเอง มีความสุขความ

ต่างกันนัก คือต้องการให้ตนเอง มีความสุขความ

เจริญ และให้บ้านเมือง มีความสงบร่มเย็น...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2555)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (12) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ทัศนภาวะแสดงความคิดเห็นในคำว่า “คงจะ” เพื่อสื่อความคิดเห็นส่วนพระองค์ว่าผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกร คงจะอยากให้ตนเองและบ้านเมืองอยู่อย่างสงบสุข

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ทรงเลือกใช้ทัศนภาวะในพระราชดำรัสฯ ที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าว (ในกรณีที่ใช้ทัศนภาวะแสดงความเชื่อมั่น) และสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ไปยังผู้รับสาร

5. การให้เหตุผล

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ พบว่า การให้เหตุผลเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและชักจูงให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือใน “สาร” ที่สื่อออกมา นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในการแจ้งสารไปยังผู้รับสาร สอดคล้องกับที่ฮอฟแลน (Hovland 1965) เบททิงเฮาส์ (Bettinghaus 1968) อรวรรณ ปิลันธน์ โอวาท (2542) และธิดา โมสิกรัตน์ (2556) จัดการให้เหตุผลเป็นวาทศิลป์แห่งการโน้มน้าว เนื่องจากการยกเหตุผลจะช่วยสนับสนุนให้คำชี้แจงนั้นมีความน่าเชื่อถือ มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งผู้ฟังเกิดการคล้อยตาม ตัวอย่างเช่น

(13) ...ความสุขสวัสดิ์นี้ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่งของคนเรา แต่จะสำเร็จผลเป็นจริงได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ และสติปัญญาในการประพฤติตัว ปฏิบัติงาน ของแต่ละบุคคล ในปีใหม่นี้ จึงขอให้ชาวไทยทุกคน ได้ตั้งใจ ตั้งใจ ให้เที่ยงตรง แน่วแน่ ที่จะประพฤติตัว ปฏิบัติงาน ให้เต็มกำลังความสามารถ โดยมีสติรู้ตัว และปัญญารู้คิด กำกับอยู่ตลอดเวลา...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ.2549)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (13) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธี การให้เหตุผลดังจะเห็นได้จากคำเชื่อม “จึง” เพื่อแจ้งสารและโน้มน้าวให้ผู้ฟังซึ่งในที่นี้คือพสกนิกร เห็นว่าความสุขและความสำเร็จในสิ่งที่เราปรารถนา ต้องมาจากการประพฤติปฏิบัติงานอย่างแน่วแน่ และเต็มกำลังความสามารถ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ทรงเลือกใช้ การให้เหตุผลในพระราชดำรัสฯ ที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวให้ผู้รับสารเชื่อหรือคล้อยตามสารที่สื่อออกไป

6. การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร

การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร ในบทความวิจัยนี้ หมายถึงการที่ผู้ส่งสารเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาหรือจุดมุ่งหมายบางประการไปยังผู้รับสาร (นววรรณ พันธุมเมธา 2549 ; สังวาลย์ คงจันทร์ 2533) ทั้งนี้ เซิร์ล (Searle 1969) จัดให้การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา (explicit verb) เป็นการกระทำวัจนกรรมอย่างหนึ่ง

จากการศึกษาพบว่าการใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการพระราชทานพรและแจ้งสารบางประการไปยังผู้รับสารแล้ว กลวิธีดังกล่าวยังช่วยในการสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่มีต่อเรื่องต่างๆ ไปยังผู้รับสารอีกทางหนึ่ง รวมไปถึงคำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารบางลักษณะยังช่วยในการโน้มน้าวใจผู้รับสารอีกด้วย

ผลการศึกษาพบว่าคำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

6.1 การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มชั้นนำ³

จากการศึกษาพบว่าคำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มชั้นนำที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ มีทั้งคำกริยาแสดงเจตนาการขอร้อง และคำกริยาแสดงเจตนาการเตือน ตัวอย่างเช่น

(14) ...ในปีใหม่นี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย ตั้งจิตตั้งใจให้มั่นอยู่ในความเมตตาปรารถนาดีให้กำลังใจแก่กันและกัน เพื่อแต่ละคนจะได้มีกำลังใจ...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2503)

จากตัวอย่างพระบรมราโชวาทฯ ที่ (14) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มชั้นนำ ในที่นี้คือ คำกริยาแสดงเจตนาการขอร้อง ในคำว่า “ขอ” เพื่อแจ้งสารและโน้มน้าวให้ผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรให้ดำรงตนอยู่ในความเมตตาในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึงนี้

6.2 การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มแจ้งให้ทราบ

คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มแจ้งให้ทราบที่ปรากฏในพระราชดำรัสฯ มีทั้ง คำกริยาแสดงเจตนาการให้พร คำกริยาแสดงเจตนาความพอใจ คำกริยาแสดงเจตนาการชื่นชม และคำกริยาแสดงเจตนาการบอกกล่าว ตัวอย่างเช่น

(15) ...ขออนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยเคารพบูชา จงอภิบาลรักษาท่านทุกคน ให้ปราศจากทุกข์...

(พระราชดำรัสฯ พ.ศ. 2543)

จากตัวอย่างพระราชดำรัสฯ ที่ (15) จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มแจ้งให้ทราบซึ่งในที่นี้คือ คำกริยาแสดงการให้พรในคำว่า “ขอ” เพื่อพระราชทานพรไปยังผู้รับสารซึ่งได้แก่พสกนิกรให้ประสบแต่ความสุขและปราศจากโรคร้ายทั้งปวง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารในพระราชดำรัสฯ ที่พระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่เพื่อพระราชทานพรและแจ้งสารแก่ผู้รับสาร นอกจากนี้ยังทรงใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวและสื่อความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ไปยังผู้รับสาร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มิพลอดุลยเดชเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559) อาจสรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มิพลอดุลยเดชทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสฯ ทั้งสิ้น 6 กลวิธี และทั้ง 6 กลวิธีดังกล่าวสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ 5 ประการ ดังตารางต่อไปนี้

³ ผู้วิจัยจำแนกประเภทของกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสารกลุ่มต่างๆ ตามนวรรณ พันธุมเมธา (2549 : 18)

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชชนนีในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)

วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสฯ	เพื่อพระราชทานพรแก่ผู้รับสาร	เพื่อแจ้งสารไปยังผู้รับสาร	เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร	เพื่อทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม	เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร
1.การอ้างถึง	✓	✓	✓	✓	-
2.การให้รายละเอียด	✓	✓	✓	✓	-
3.การใช้อุปสรรค	✓	✓	✓	✓	-
4.การใช้ทัศนภาวะ	✓	✓	✓	-	✓
5.การให้เหตุผล	✓	✓	✓	-	-
6.การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการสื่อสาร	✓	✓	✓	-	✓

จากที่กล่าวมาย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่านอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทรงมีพระราชอัจฉริยภาพในด้านการเป็นนักพัฒนาตั้งเป็นที่ประจักษ์แจ้งแล้ว หากเมื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ในพระราชดำรัสฯ จากมุมมองวิชาปฏิบัติศาสตร์ ก็จะพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยังทรงมีพระราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในการแสดงพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่แก่พสกนิกรชาวไทยซึ่งประกอบด้วยกลวิธีการอ้างถึง กลวิธีการให้รายละเอียด กลวิธีการใช้อุปสรรค กลวิธีการใช้ทัศนภาวะ กลวิธีการให้เหตุผล และกลวิธีการใช้คำกริยา

แสดงเจตนาในการสื่อสาร และกลวิธีทางภาษาที่ทรงเลือกใช้ ยังสอดคล้องกับวาระและโอกาสขึ้นปีพุทธศักราชใหม่ อันได้แก่ วัตถุประสงค์ในการพระราชทานพรแก่ผู้รับสาร วัตถุประสงค์ในการแจ้งสารไปยังผู้รับสาร วัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวใจผู้รับสาร วัตถุประสงค์ในการทำให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และวัตถุประสงค์ในการสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร ด้วยเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงแสดงให้เห็นถึงพระราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาในพระราชดำรัสพระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทาน
เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ.2494-2559)

ผลการวิจัยพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัวฯ ทรงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงพระ
ราชดำรัสเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่จำนวนทั้งสิ้น 6
กลวิธี ได้แก่ 1.การอ้างถึง 2.การให้รายละเอียด
3.การใช้อุปสรรค 4.การใช้ทัศนภาวะ 5.การให้
เหตุผล และ 6.การใช้คำกริยาแสดงเจตนาในการ
สื่อสาร กลวิธีทางภาษาทั้ง 6 กลวิธีสามารถจำแนก
วัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ 5 ประการ คือ 1.เพื่อ
พระราชทานพรแก่ผู้รับสาร 2.เพื่อแจ้งสารไปยัง
ผู้รับสาร 3.เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร 4.เพื่อทำให้ผู้
ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม และ 5.เพื่อสื่อความ
รู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพระ
ราชอัจฉริยภาพในด้านการใช้ภาษาของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชอย่างแท้จริง
ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากกลวิธีทางภาษาที่
ใช้ในพระราชดำรัสฯ จะช่วยทำให้การสื่อสารบรรลุ
วัตถุประสงค์แล้ว กลวิธีทางภาษาที่พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวฯ ทรงเลือกใช้ยังมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา
หรือสารที่ทรงกล่าวถึงด้วย เช่น เมื่อพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงกล่าวถึงเรื่องที่เป็น
นามธรรมหรือเรื่องที่พสกนิกรไม่เคยเห็นหรือเข้าใจ
มาก่อนก็จะทรงเลือกใช้อุปสรรคและการให้ราย
ละเอียด ตามลำดับเพื่อทำให้ผู้รับสารจำนวนมาก
สามารถเข้าใจได้โดยง่ายและเห็นภาพอย่างเป็นรูป
ธรรม ฯลฯ

บรรณานุกรม

- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2550). "ความเป็นผู้หญิง" ใน *นิตยสารสตรีสาร : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธี
ทางภาษากับอุดมการณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษา
ไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). หน้าที่ของอุปสรรคจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย. *ภาษาและวรรณคดี
ไทย*. 16: 259-268.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์, ศิริพร ภัคดาสุข, สุภัควดี อมาตยกุล, และสุรเดช โชติอุดม
พันธ์. (2549). *พระบรมมหาราชวังกับอักษรศาสตร์: ไตร่ตรองพระบารมีพระบรมมหาราชวัง*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา โมสิกรัตน์. (2556). "หน่วยที่ 12 การพูดโน้มน้าวใจ" *ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
(11601) หน่วยที่ 9-15 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- นววรรณ พันธุ์เมธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปัทมา คำวชิราพิทักษ์. (2550). *โครงสร้างภาษาและลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องนพระบรมราชโองการ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร*. *วารสารช่อพะยอม*.
15 : 71-81.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. *พระราชดำรัสพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่
(พ.ศ. 2494-2559)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2560 จาก <http://kanchanapisek.or.th>
- สังวาลย์ คงจันทร์. (2533). *คำกริยาบอกเจตนาในการสื่อสาร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต).
กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิทธิธรรม อ่องอุฉวีวัฒน์. (2559). กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

- เจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2417-2453) : การศึกษาจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์. *วรรณวิทัศน์*. 16 : 101-134
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. (2542). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, M. (2011). *In Other Word : A Coursebook on Translation*. London : Routledge.
- Bettinghaus,E,P.(1968). *Persuasive communication*. New York : Holt Renshawand Winston.
- Goatly, A. (1993). *The language of metaphor*. London : Routledge.
- Hovland, C. (1965). *Experiments on mass communication*. New York : Wiley.
- Josia, U,E. (2015). Pragmatic Analyses of Martin Luther King (Jr)'s Speech: "I Have a Dream" An Introspective Prognosis. *Journal of Education and Practice*, Vol.6, No.7.
- Lakoff, G, and Mark,J. (2003). *Metaphor we live by*. Chicago: University of Chicago press.
- Larson, C,U. (1986). *Wadsworth Persuasion : reception and responsibility*. Cambridge: Pub.Co.
- Monroe,A,H. (1967). *Principles and types of speech*. Illinois : Scott, Foresman and Company.
- Morris, C, H. (1971). *Foundation of the theory of signs*. Chicago : The University of Chicago Press.
- Myers, A. (1978). *Irony in conversation*. University of Michigan Ph.D Dissertation.
- Saeed, J. (2003). *Semantics*. Cambridge: Blackwell.
- Searle, J, R.(1969). *Speech Acts : an essay in the philosophy of language*. Cambridge : The Cambridge University Press.
- Tannen, D. (1989). *Talking voices : repetition, dialogue, and imagery in conversational discourse*. Cambridge : Cambridge University.

ผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

The Effects of Mae Mai Muay Thai and Look Mai Muay Thai Training Program on Physical Fitness of Level Two Students

สุทธิพงษ์ ภูเก้าแก้ว¹, ดวงไกร ทวีสุข²

Duaggrai Tawesuk¹ Suthipongse Phukaokaew²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกาย ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 สมรรถภาพทางกาย ประกอบไปด้วย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ความอ่อนตัวและการทรงตัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษา ปี 4-6 จำนวน 30 คน แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทย ลูกไม้มวยไทย และแบบผสมแม่ไม้มวยไทยกับลูกไม้มวยไทย และแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนภายในกลุ่มโดยการวิเคราะห์ (One-Way ANOVA with repeated measure) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อทำการเปรียบเทียบภายในกลุ่มพบว่า ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ความอ่อนตัวและการทรงตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้องไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 พบว่า ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ความอ่อนตัวและการทรงตัว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : แม่ไม้มวยไทย, ลูกไม้มวยไทย

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master of Science Program in Exercise and Sport Science, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer, Science Program in Exercise and Sport Science, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The purposes of this research were study the effects of training with Mae Mai Muay Thai and Look Mai Muay Thai on physical fitness of level two students within and between groups before training after week 4 and week 8. The physical fitness were measured by abdominal strengths, legs strengths, cardiovascular endurance, flexibility and balance. The samples were 30 students of primary school level two.

They were selected by random sampling. The samples were divided into three groups and each group contained 10 students. The research tools were Mae Muay Thai training, Look Mai Muay Thai training, Mae Mai and Look Mai Muay Thai training and physical fitness tests. The data were analyzed by mean and standard deviation. One-way ANOVA with repeated measure was used to analyze between-subjects variance.

The results were showed on legs strengths, cardiovascular endurance, and flexibility and balance a comparison within three groups after week 4 and week 8 found statistically significant different at the level of .01 How ever abdominal strengths not significant.

A comparison among three groups after week 4 and week 8 found that abdominal strength, legs strengths, cardiovascular endurance, flexibility and balance were not statistically significant different.

Keywords : Mae Mai Muay Thai, Look Mai Muay Thai

บทนำ

ปัจจุบันความต้องการในการออกกำลังกาย นับว่าแพร่หลายเป็นที่นิยมของคนทั่วโลก คนส่วนใหญ่เล่นกีฬาและออกกำลังกายเพื่อหวังผลด้านสุขภาพและความแข็งแรงทางด้านร่างกาย มีวัตถุประสงค์เพียงให้ได้ออกกำลังกายเท่านั้น ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายควบคู่กับการออกกำลังกาย อาศัยการออกกำลังกายจากการเล่นกีฬาที่มีอยู่ให้ เลือ่มากมายตามความพอใจ ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ เวลา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะ สามารถทำให้ออกกำลังกายได้

ผลของการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษา และการสร้างสมรรถภาพทางกายสรุปได้ว่า สมรรถภาพทางกายมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ เพราะเกี่ยวข้องกับสุขภาพและสรีระ

ของแต่ละบุคคลรวมไปถึงความสามารถในการทำงานของร่างกายและสติปัญญาที่จะพัฒนาเพิ่มขึ้นหรือลดลง (Wuest and Bueher, 2003)

สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมาจากการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางพลศึกษา เพราะฉะนั้นสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพให้กับเด็กนักเรียนในทุกระดับชั้น ต้องหาวิธีการและกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพให้กับเด็กนักเรียนได้ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาเน้นมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์ในทุกๆ ด้านของเด็ก

นอกจากนั้นมวยไทยอาชีพเป็นอีกด้านหนึ่งของมวยไทยที่ได้รับความนิยมทั้งในประเทศไทย

และต่างประเทศเพราะการชกของแต่ละครั้งจะได้ค่าตัวสูง ทำให้สามารถเลี้ยงชีพได้มีการจัดการแข่งขันชิงแชมป์จนกลายเป็นธุรกิจส่งยอดมวยไทยไปทำการชกมวยในต่างประเทศส่งผลให้เกิดยอดมวยไทยมากมาย ซึ่งยอดมวยไทยแต่ละคนจะต้องมีไม้ตายในการพิชิตคู่ต่อสู้ไม่เหมือนกัน ขณะที่มวยไทยพัฒนามาโดยตลอด การฝึกมวยไทยก็พัฒนามารุ่นแล้วรุ่นเล่า นักมวยใหม่เกิดขึ้นนักมวยเก่าหมดสภาพและตายไป แม่ไม้และลูกไม้มวยไทยโบราณ ซึ่งถ่ายทอดให้กับยอดนักมวยไทยแต่ละรุ่น แต่บางส่วนก็หายตายตามด้วยยอดนักมวยไทยไป ทั้งนี้เพราะมิได้มีการอนุรักษ์และเผยแพร่อย่างยั่งยืน (ชายชัย ขอบสกุลธรรม, 2549)

ชุดแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยมาทำเป็นกิจกรรมออกกำลังกายกับนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการทำกิจกรรมที่สามารถสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายแก่นักเรียนได้ โดยใช้อุปกรณ์น้อยและมีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียน ไม่ยุ่งยากในการปฏิบัติและสาเหตุที่ทำกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนเพราะนโยบายของสำนักการศึกษาจะลงสู่นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและเพื่อต้องการให้นักเรียนได้รู้ถึงประโยชน์ของการออกกำลังกายมากขึ้น และการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนจะทำให้รู้ถึงสมรรถภาพทางกายของตนว่าอยู่ในระดับใด จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทย ลูกไม้มวยไทยและกลุ่มที่ฝึกผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทย ลูกไม้มวยไทยและกลุ่มที่ฝึก

ผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) โรงเรียนบ้านท่าสองคอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคามเขต 1 ประจำปีการศึกษา 2555 ซึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 10-12 ปี มีนักเรียนทั้งหมด 50 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) โรงเรียนบ้านท่าสองคอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคามเขต 1 ประจำปีการศึกษา 2555 ซึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 30คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) แล้วทำการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1. โปรแกรมการฝึกกายบริหาร 3 โปรแกรม

2. แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ โดยบางรายการนำมาจาก AAHPERD และ ICSPFT ซึ่งประกอบด้วย 4 รายการดังต่อไปนี้ (AAHPERD, 1990)

2.1 ลูก-หนึ่ง 1 นาที วัดความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง เป็นแบบทดสอบของสมาคมสุขศึกษา พลศึกษา นันทนาการ และเดินร่ำแห่งสหรัฐอเมริกา

2.2 นั่งอตัวไปข้างหน้า วัดความอ่อนตัวของหลังส่วนล่างและกล้ามเนื้อต้นขา เป็นแบบทดสอบของสมาคมสุขศึกษา พลศึกษา นันทนาการ และเดินร่ำแห่งสหรัฐอเมริกา

2.3 วิ่งระยะทาง 600 เมตร วัดความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ เป็นแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายมาตรฐาน

ระหว่างประเทศ(ICSPFT) (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ,2539)

2.4 เครื่องวัดการทรงตัว ประกอบด้วย

1) เครื่องจับเวลา (Electronic Time) 2) แกนกลางในส่วนองแทนวางเท้า ใช้ในการทรงตัว 3) จุดสัมผัสวงจรไฟฟ้าใต้แทนวางเท้าทั้งสองข้างข้างละ 1 จุด และ 4) ราวจับสำหรับยืนจัดทำทางก่อนการทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจความอ่อนตัว การทรงตัว ก่อนการทดลอง หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4 และภายหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบซ้ำ (two-way ANOVA with repeated measure) เพื่อทดสอบผลกระทบที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการฝึกกับระยะเวลาการฝึก

ผลการวิจัย

ผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทย และลูกไม้มวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลศึกษาผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทย ลูกไม้มวยไทยและกลุ่มที่ฝึกผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 พบว่า

1.1 ค่าเฉลี่ยความทนทานของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ก่อนการฝึกทั้ง 3 กลุ่ม ใกล้เคียงกัน ภาย

หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อทรวงอกที่ 2 ($\bar{X}=22.30$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารลูกไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มทดลองที่ 3 ($\bar{X}=20.80$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยการผสมแม่ไม้มวยไทย และกลุ่มทดลองที่ 1 ($\bar{X}=21.00$) ที่ฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทย ตามลำดับ

1.2 ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกทั้ง 3 กลุ่ม ใกล้เคียงกัน ภายหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อทรวงอกที่ 3 ($\bar{X}=2.08$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยการผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มทดลองที่ 1 ($\bar{X}=2.26$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารลูกไม้มวยไทย และกลุ่มทดลองที่ 2 ($\bar{X}=2.06$) ที่ฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทย ตามลำดับ

1.3 ค่าเฉลี่ยความอ่อนตัว ก่อนการฝึกทั้ง 3 กลุ่ม ใกล้เคียงกัน ภายหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อทรวงอกที่ 3 ($\bar{X}=9.82$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยการผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือกลุ่มทดลองที่ 2 ($\bar{X}=9.42$) ที่ฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทย และกลุ่มทดลองที่ 1 ($\bar{X}=9.38$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารลูกไม้มวยไทย ตามลำดับ

1.4 ค่าเฉลี่ยการทรงตัวก่อนการฝึกทั้ง 3 กลุ่ม ใกล้เคียงกัน ภายหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยการทรงตัว ของกลุ่มทดลอง 2 ($\bar{X}=3.68$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารลูกไม้มวยไทยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือกลุ่มทดลองที่ 3 ($\bar{X}=2.68$) ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยการผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย และกลุ่มทดลองที่ 1 ($\bar{X}=2.07$) ที่ฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทย ตามลำดับ

2. เมื่อทำการเปรียบเทียบภายในกลุ่มพบว่า ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ความอ่อนตัวและการทรงตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้องไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 พบว่า ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ความอ่อนตัวและการทรงตัว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีผลต่อความทนทานของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัว สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โปรแกรมการฝึกทั้ง 3 โปรแกรม สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายในด้านความทนทานของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัว หลังการฝึก 8 สัปดาห์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย เป็นโปรแกรมที่มีการเคลื่อนไหวการฝึกที่มีทั้งเคลื่อนที่และอยู่กับที่ที่เหมาะสมสำหรับการฝึกนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ต้องการฝึกเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทางกาย โดยสามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายในด้านความทนทานของกล้ามเนื้อท้อง กล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง

สมรรถภาพทางกายสามารถเพิ่มได้ตั้งแต่ หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ของการฝึกและสมรรถภาพทางกายสามารถเพิ่มขึ้นได้อีกอย่างต่อเนื่อง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของการฝึก ควรกำหนดระยะเวลาในการฝึกในแต่ละท่าของการฝึก ให้มีความเหมาะสมและชัดเจนสำหรับการฝึกที่มีนักเรียนสามารถมีกิจกรรมอย่างมีความสุข

2. เปรียบเทียบของผลการฝึกที่มีต่อ ความทนทานของกล้ามเนื้อหน้าท้องความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัว กลุ่มทดลองที่ 1 ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทย กลุ่มทดลองที่ 2 ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารลูกไม้มวยไทย และกลุ่มทดลองที่ 3 ที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยการผสมแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 พบว่า หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 สมรรถภาพทางกายในด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้องกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัว ทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกกายบริหารแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทยเมื่อเปรียบเทียบหลังการฝึกทั้ง 3 กลุ่มสามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัว อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ของกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการใช้ออกซิเจนสูงสุดของกลุ่มทดลองก่อนการฝึก สอดคล้องกับ ศุภาพร (2551) พบว่า หลังการฝึกแบบพ็อนเจิงสัปดาห์ที่ 3 ค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทาง

กายความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและข้อต่อเพิ่มขึ้นดีกว่าก่อนการฝึก และสมรรถภาพความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและข้อต่อสามารถเพิ่มได้อีกหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ ฤกษ์ชัย (2551) ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีค่าความเฉลี่ยความอ่อนตัว ไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่ากลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยการทรงตัวขณะเคลื่อนที่แตกต่างกับกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 แต่ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ให้ความค่าเฉลี่ยการทรงตัวขณะเคลื่อนที่ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับ นิธินันท์ (2558) ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมฝึกการออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทย แอโรบิคมวยไทยและแอโรบิคแดนซ์ มีต่อสมรรถภาพทางกาย ภายใต้วงและระหว่างกลุ่ม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 สมรรถภาพทางกายประกอบไปด้วย ความทนทานของกล้ามเนื้อขา ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต ความอ่อนตัวและความสมดุล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คน แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน โดยการเลือกสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โปรแกรมออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทย แอโรบิคมวยไทย และ แอโรบิคแดนซ์ และแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนภายในกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบวัดซ้ำโดยใช้วิธี One-way

MANOVA ผลการวิจัยปรากฏตั้งนี้กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อทำการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม พบว่า ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีสมรรถภาพทางกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปรที่ระดับ .05 กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังสัปดาห์ที่ 8 ระหว่างกลุ่มทดลองพบว่าความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และความอ่อนตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมการฝึกกายบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยและลูกไม้มวยไทย สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายในด้านความทนทานของกล้ามเนื้อท้อง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ความอดทนของระบบไหลเวียนและระบบหายใจ ความอ่อนตัว และการทรงตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โปรแกรมจึงเหมาะสำหรับการฝึกนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 โดย ผู้ฝึกต้องศึกษาคู่่มือการใช้ และเรียนรู้ก่อนจะฝึกผู้เรียน และควรให้ความรู้แก่นักเรียนก่อนทำการฝึกเพื่อป้องกันอันตรายระหว่างการฝึก
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เท่านั้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาในกลุ่มนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน เพื่อศึกษาโปรแกรมการฝึกที่ส่งผลต่อการเพิ่มสมรรถภาพทางกาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานปลัดกระทรวง, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, กลุ่มพัฒนา
ยุทธศาสตร์. (2550). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพฯ:กระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชาญชัย ขอบสกุลธรรม. (2548). *การศึกษาสภาพและปัญหาการเตรียมนักกีฬากลุ่มนักกีฬาความหวัง
เหรียญทอง ตามโครงการเตรียมนักกีฬาเพื่อการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13*. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฤกษ์ชัย แยมวงษ์. (2551). *ผลของการร่ำมวยไทยโบราณประยุกต์และแอโรบิกที่บ้านที่มีต่อการทรงตัว
ขณะเคลื่อนที่ ความอ่อนตัว และภาวะความกลัวต่อการหกล้มในผู้สูงอายุเพศหญิง*. วิทยานิพนธ์.
วท.ม. (วิทยาศาสตร์การกีฬา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิธินันท์ ภูกาบิน. (2558). *ผลของการออกกำลังกายด้วยคีตะมวยไทย แอโรบิคมวยไทยและแอโรบิคแดน
ซ์ที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยาสตรมหาบัณฑิต.
วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศุภาพร รัตนสิริ. (2551). *ผลของการออกกำลังกายแบบฟอนเจิง มช. ต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ.
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2548). *มาตรฐานตัวบ่งชี้
และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประกอบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบที่ 2 (พ.ศ. 2548-2553)*. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2548). *ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วงชั้นที่ 2.
กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ จำกัด.*
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2553). *มวยไทย*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- West and Bucher. (2006). *Foundations of physical education, exercise science, and sport 15th ed.*
Boston: McGraw-Hill.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย

(Instructions for the Authors)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความทั่วไป บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆการเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ
2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New
3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย **ไม่ควรเกิน 12 หน้า**
4. **การส่งผลงาน online** สามารถเข้าไปดูรายละเอียดที่ www.journal.msu.ac.th

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. **บทความวิจัย**
 - 1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช้คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11 เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง

2.2 ผู้แต่ง

2.3 บทคัดย่อ

- 2.4 คำสำคัญ
- 2.5 บทนำ
- 2.6 เนื้อหา
- 2.7 บทสรุป
- 2.8 เอกสารอ้างอิง
- 3. บทวิจารณ์หนังสือ
 - 3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
 - 3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
 - 3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้ : ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “ และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction : focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1) : 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11) : 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นดิงเฮาส์ . 629-78.

Ringsven MK, Bond D.(1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY) : Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินัย, มนต์ชูลี นิตินพ, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสซ์กรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเกสซ์กรรมประจำปี 2542 ของเกสซ์กรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร : เกสซ์กรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMGand/ Clinical Neurophysiology* ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ.(2541). การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสซ์ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan SJ. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization* [dissertation]. St. Louis (MO):Washington Univ.

ตัวอย่าง

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee G. (1996). Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่) : ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse SS. (1995). Factors in the emergence of infectious disease. *Emerg Infect Dis* [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E - mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ท่านสามารถส่งจ่ายชานาณัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. ทำxonนยง 00033 ในนาม :

นางฉวีวรรณ อรรถเศรษฐัง งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150